

LANGUAGE RICH EUROPE

TENDINȚE ÎN POLITICILE ȘI PRACTICILE
MULTILINGVISMULUI ÎN EUROPA

EDITORI: Guus Extra și Kutlay Yağmur

Cu sprijinul:

Programul Învățare pe toată
durata vieții

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene.
Această publicație reflectă numai punctul de vedere al autorului și Comisia nu
este responsabilă pentru eventuala utilizare a informațiilor pe care le conține.

LANGUAGE RICH EUROPE

TENDINȚE ÎN POLITICILE ȘI PRACTICILE
MULTILINGVISMULUI ÎN EUROPA

EDITORI: Guus Extra și Kutlay Yağmur

Cu sprijinul:

DG Educație și cultură

Programul Învățare pe toată
durata vieții

Acest proiect a fost finanțat cu sprijinul Comisiei Europene.
Această publicație (comunicare) reflectă numai punctul de vedere
al autorului și Comisia nu este responsabilă pentru eventuala utilizare
a informațiilor pe care le conține.

Publicat de Cambridge University Press, în numele Consiliului Britanic, noiembrie 2012

Language Rich Europe, British Council.

Puteți copia, descărca (www.language-rich.eu) sau lista conținutul publicației Language Rich Europe pentru utilizare personală și puteți include fragmente din publicația Language Rich Europe în documente proprii, prezentări, bloguri, website și în materiale de învățare, cu condiția recunoașterii și menționării publicației Language Rich Europe drept sursă și a British Council ca deținător al dreptului de autor. Orice solicitare de utilizare în scop public sau comercial trebuie adresată către info@language-rich.eu.

Răspunderea pentru ideile și opiniile exprimate în această publicație aparține autorilor. Comisia Europeană nu este responsabilă pentru aceste idei și opinii și nici pentru modalitatea în care sunt folosite.

9781107656130.

CUPRINS

MULȚUMIRI	2	PARTEA 3: PROFILELE NAȚIONALE ȘI REGIONALE	76
INTRODUCERE		Introducere	
<i>Martin Hope</i>	6	<i>Guus Extra, Martin Hope și Kutlay Yağmur</i>	76
PRINCIPALELE REZULTATE DE ANSAMBLU		1. Austria <i>Tanja Nagel, Anke Schad, Barbara Semmler și Michael Wimmer</i>	84
<i>Guus Extra și Kutlay Yağmur</i>	8	2. Bosnia și Herțegovina <i>Jasmin Džindo și Selma Žerić</i>	92
PARTEA 1: CREAREA UNOR INDICATORI EUROPENI DE POLITICĂ ȘI PRACTICĂ LINGVICĂ		3. Bulgaria <i>Gueorgui Jetchev</i>	98
<i>Guus Extra și Kutlay Yağmur</i>	13	4. Danemarca <i>Sabine Kirchmeier-Andersen</i>	105
1.1 Actori europeni implicați în promovarea multilingvistului și plurilingvistului.....	14	5. Estonia <i>Kersti Sõstar</i>	112
1.2 Formula trilingvă și plurilingvistul.....	19	6. Franța <i>Louis-Jean Calvet</i>	120
1.3 Varietățile lingvistice explorate în cadrul proiectului.....	20	7. Germania <i>Ingrid Gogolin, Joana Duarte și Patrick Grommes</i>	127
1.4 Domeniile lingvistice vizate de sondaj.....	22	8. Grecia <i>Sara Hannam și Evagelia Papathanasiou</i>	132
1.5 Colectarea datelor și formula tri-municipală.....	22	9. Ungaria <i>Csilla Bartha</i>	139
1.6 Metodologia cercetării.....	25	10. Italia <i>Monica Barni</i>	147
PARTEA 2: ANALIZA TRANS-NAȚIONALĂ A REZULTATELOR PROIECTULUI LANGUAGE RICH EUROPE		11. Lituania <i>Irena Smetoniene și Julija Moskvina</i>	155
<i>Kutlay Yağmur, Guus Extra și Marlies Swinkels</i>	28	12. Olanda <i>Saskia Benedictus-van den Berg</i>	163
2.1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale.....	29	12.1 Olanda în general.....	163
2.2 Limbile în învățământul pre-școlar.....	34	12.2 Frizia.....	170
2.3 Limbile în învățământul primar.....	38	13. Polonia <i>Liliana Szczuka-Dorna</i>	174
2.4 Limbile în învățământul secundar.....	46	14. Portugalia <i>J. Lachlan Mackenzie</i>	182
2.5 Perspective trans-sectoriale cu privire la învățământul pre-școlar, primar și secundar.....	55	15. România <i>Alexandru Cernat, Anca Nedelcu, Ștefan Colibaba, Călin Rus și Ruxandra Popovici</i>	189
2.6 Limbile în Învățământul Profesional și Tehnic și Superior.....	57	16. Spania.....	197
2.7 Limbile în mass-media audiovizuală și presă.....	61	16.1 Madrid, Valencia, Sevilla <i>Marta Genis</i>	197
2.8 Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice.....	65	16.2 Catalonia <i>F. Xavier Vila i Moreno</i>	204
2.9 Limbile în mediul de afaceri.....	68	16.3 Țara Bascilor <i>Iván Igartua</i>	211
2.10 Perspective transversale asupra profilurilor multilingve obținute pe domeniile din afara sferei educației.....	71	17. Elveția <i>Raphael Berthele, Bernhard Lindt-Bangerter și Susanne Obermayer</i>	218
Referințe pentru Capitolele I și II.....	72	18. Ucraina <i>Lyubov Naydonova</i>	229
Glosar.....	74	19. Regatul Unit.....	236
		19.1 Anglia <i>Teresa Tinsley și Philip Harding-Esch</i>	236
		19.2 Țara Galilor <i>Hywel Jones</i>	245
		19.3 Scoția <i>Teresa Tinsley și Philip Harding-Esch</i>	252
		19.4 Irlanda de Nord <i>Teresa Tinsley și Philip Harding-Esch</i>	259

MULȚUMIRI

Echipa de coordonare a proiectului Language Rich Europe:

Karin Berkhout, Secretar Babylon, Universitatea Tilburg

Prof. Guus Extra, șef Catedră Limbă & Minorități, Universitatea Tilburg

Martin Hope, Director al Proiectului Language Rich Europe (2009 – August 2012), Consiliul Britanic

Simon Ingram-Hill, Director al Proiectului Language Rich Europe (din septembrie 2012), Consiliul Britanic

Christiane Keilig, Coordonator Comunicare, Consiliul Britanic

Eilidh MacDonald, Coordonator Proiect, Consiliul Britanic

Nadine Ott, Fost Senior Project Manager, Consiliul Britanic

Aneta Quraishy, Senior Project Manager, Consiliul Britanic

David Sorrentino, Manager Comunicații, Consiliul Britanic

Marlies Swinkels, Departamentul de Studii Culturale, Universitatea Tilburg

Dr Kutlay Yağmur, Profesor Asociat de Multilingvism, Universitatea Tilburg

Membrii Comitetului de Conducere al proiectului Language Rich Europe:

Dr Juan Pedro de Basterrechea, Director Fundraising și Vânzări, Instituto Cervantes

Prof. Guus Extra, șef Catedră Limbă & Minorități, Universitatea Tilburg

Prof. Mario Filipe, Vice-Președinte, Instituto Camões

Martin Hope, Director, Oficiul pentru Benelux și UE, Consiliul Britanic (până în august 2012)

Thomas Huddleston, Analist de politici, Grupul pentru Politici de Migrație

Simon Ingram-Hill, Director Ungaria, Consiliul Britanic (din septembrie 2012)

Tony Jones, Senior Adviser, English Language Innovation, Consiliul Britanic

Dr Elidir King, Director Languages Company

Ulla-Alexandra Mattl, Coordonator, EUNIC Brussels

Xavier North, Delegat-general pentru limba franceză și limbile din Franța, Delegația Generală pentru limba franceză și limbile din Franța

Aneta Quraishy, Senior Project Manager Language Rich Europe

Joe Sheils, Fost șef al Departamentului de Educație și Politică Lingvistică, Consiliul Europei

Wolf von Siebert, Project Management, Limbă și Integrare, Institutul Goethe

Liliana Szczuka-Dorna, șef al Departamentului de Limbi Moderne, Universitatea Tehnologică din Poznan

Consortiul de parteneri:

Această primă ediție a LRE – Tendințe în domeniul politicilor de multilingvism în Europa a fost realizată prin colaborarea strânsă și de durată a consorțiului format din partenerii noștri de încredere, cărora le suntem deosebit de recunoscători pentru energia și devotamentul de care au dat dovadă:

Austria: EDUCULT, Denken und Handeln im Kulturbereich

Belgia: Grupul pentru Politici de Migrație, EUNIC Brussels, Institutul Cultural Danez și Universiteit Gent/Universitatea din Ghent (Steunpunt Diversiteit en Leren/Director Centrul pentru Diversitate și Învățare)

Bosnia și Herțegovina: Universitatea din Sarajevo, Facultatea de Filosofie

Bulgaria: Universitatea din Sofia, Facultatea de Filologie Clasică și Modernă

Danemarca: Consiliul pentru limba daneză

Elveția: Universitatea din Fribourg, Institutul pentru Multilingvism

Estonia: Centrul național pentru examene și calificări

Franța: Observatoire Européen du plurilinguisme

Germania: Universitatea din Hamburg, LIMA – Managementul diversității lingvistice în zonele urbane și Goethe-Institut

Grecia: Centrul de cercetări sud-est europene

Italia: Università per Stranieri di Siena, LEND

Lituania: Centrul de cercetări sociale din Lituania, Institutul pentru Cercetări sociale și Muncă, Comisia de Stat pentru limba lituaniană

Olanda: Universitatea din Tilburg – Babylon, Centrul de Studii pentru Societatea Multiculturală – Fryske Akademy

Polonia: Institutul pentru Calitatea Educației

Portugalia: Institutul de lingvistică teoretică și computațională, Instituto Camões

Regatul Unit: The Languages Company, Comitetul pentru limba galeză și CILT, Centrul Național pentru limbi – CILT (coordonare cercetare inițială)

România: Centrul Educația 2000+, Fundația EuroEd

Spania: Instituto Cervantes, Universitatea Nebrija, Departamentul pentru cultură, Universitatea din Barcelona

Ucraina: Institutul de psihologie socială și politică

Ungaria: Centrul de cercetare pentru lingvistică, Centrul de cercetare pentru multilingvism

Parteneri Asociați

Consiliul Europei, Strasbourg

Centrul European pentru Limbi Moderne, Graz

Adresăm mulțumiri echipei formate din colegii noștri de la Consiliul Britanic din următoarele țări pentru colaborare și sprijinul deosebit de valoros:

Austria: Martin Gilbert

Belgia: Julia Kofler, Kirsi Suutarinen

Bosnia and Herzegovina: Samir Avdibegovic și Alisa Mulalic

Bulgaria: Tzvetanka Panova

Danemarca: Dorte Friis și Brid Conneely

Estonia: Ursula Roosmaa

Elveția: Caroline Morrissey și Simon Brimblecombe

Franța: Marianne Garcia

Germania: Michael Croasdale

Grecia: Aliko Weedall

Italia: Stephen Benians, Patricia Corasaniti, Susan Costantini și Isabella Pallone

Lituania: Vilma Bačkiūtė

Olanda: Manon de Rujiter, Aleksandra Parcinska și Canan Marasligil

Polonia: Alicja Dudziak

Portugalia: Fátima Dias

Regatul Unit: Tony Jones

Regatul Unit (Țara Galilor): Simon Ford

România: Ruxandra Popovici

Spania: Raquel Fernandez Montes

Spania (Catalonia): Isabella Petith

Ucraina: Irina Sukhinina și Elena Gorsheniova

Ungaria: Viktoria Vas și Agota Biro

În final, exprimăm profunda noastră apreciere pentru rețeaua experților, recenzenților și celor care au contribuit la elaborarea rapoartelor de țară, toți cei care și-au folosit expertiza pentru a genera datele pe care se bazează acest raport preliminar. Numele lor sunt:

Austria

Dr Waldemar Martyniuk, Consiliul Europei, ECML

Anke Schad, EDUCULT

Dr Michael Wimmer, EDUCULT

Peer reviewer:

Prof. Dieter Halwachs, University of Graz

Belgia

Rebecca Marx, Institutul Cultural Danez

Bosnia and Herzegovina

Prof. Jasmin Dzindo, Universitatea Sarajevo, Facultatea de Filosofie

Prof. Ivo Komsic, Universitatea Sarajevo, Facultatea de Filosofie

Selma Žerić, English: Expert Asociat pentru Afaceri Juridice și Administare de programe

Peer Reviewer:

Ranko Risojević, National and University Library of the Republic of Srpska

Bulgaria

Dr Gueorgui Jetchev, Universitatea din Sofia

Assoc. Prof Galina Sokolova, Universitatea din Sofia

Peer reviewer:

Assoc.Prof. Angel Pachev, Departamentul de Lingvistică Aplicată și Generală, Academia Bulgară de Științe

Danemarca

Sabine Kirchmeier-Andersen, Consiliul pentru limba daneză

Peer Reviewer:

Prof. Anne Holmen, Departamentul de Studii Anglistice, Germanice și Romance, Universitatea din Copenhagen

Elveția

Prof. Raphael Bertele, Universitatea din Fribourg, Institutul pentru Multilingvism

Prof. Bernhard Lindt, Universitatea din Fribourg, Institutul pentru Multilingvism

Susanne Obermayer, Universitatea din Fribourg, Institutul pentru Multilingvism

Peer Reviewer:

Prof. Georges L. i, University of Basel

Estonia

Kersti Sostar, Centrul național pentru examene și calificări

Peer Reviewer:

Tuuli Oder, Centrul de Limbi, Universitatea Tallinn

Franța

Membrii Comitetului de Conducere francez:

Prof. Louis.Jean Calvet, Universitatea din Provence

Prof. Christos Clairis, Observatorul european pentru plurilingvism

Valérie Drake, Ministerul Afacerilor Externe

Claire Extramiana, Delegația Generală pentru Limba Franceză și limbile din Franța

Prof. José Carlos Herreras, Observatorul european pentru plurilingvism

Michel Lefranc, Ministerul Educației

François Monnanteuil, Ministerul Educației

Xavier North, Delegația Generală pentru Limba Franceză și limbile din Franța

Christian Tremblay, Observatorul european pentru plurilingvism

Prof. Claude Truchot, Universitatea din Strasbourg

Data collectors:

Claude Bourgeois

Dr. Kenza Cherkaoui

Yvonne Touchard

Peer reviewer:

Prof. Georges-Daniel Veronique, Universitatea Provence

Germania

Dr Joana Duarte, Universitatea din Hamburg, LIMA

Prof. Ingrid Gogolin, Universitatea din Hamburg, LIMA

Dr Patrick Grommes, Universitatea din Hamburg, LIMA

Emel Özcep, Universitatea din Hamburg, LIMA

Barbara Thiel, Institutul Goethe

Uwe Mohr Institutul Goethe

Rolf C. Peter, Institutul Goethe

Heike Uhlig, Institutul Goethe

Peer Reviewer:

Prof. Marianne Krüger-Potratz, Westfälische Wilhelms-Universität Münster, Institut für Erziehungswissenschaft

Grecia

Dr. Sara Hannam, anterior de la South East European Research Centre

Dr. Evangelia Papathanasiou, anterior de la South East European Research Centre

Dr. Zoi Tatsioka, South East European Research Centre

Nikos Zaharis, South East European Research Centre

Peer Reviewer:

Prof. Angeliki Kiliari, Aristotle University of Thessaloniki

Italia

Prof Monica Barni, Università per Stranieri di Siena

Silvia Minardi, Iend – lingua e nuova didattica

Peer Reviewer:

Prof. Tullio De Mauro, University of Rome

Lituania

Prof Boguslavas Gruževskis, Centrul de cercetări sociale din Lituania

Dr Julija Moskvina, Centrul de cercetări sociale din Lituania

Dr Irena Smetonienė, Comisia de Stat pentru limba lituaniană

Peer Reviewer:

Prof. Meilutė Ramonienė, Vilnius University

Olanda

Dr. Saskia Benedictus-van den Berg, Fryske Akademy

Dr. Cor van der Meer, Fryske Akademy

Peer Reviewer:

Prof. Durk Gorter, University of the Basque Country,

Donostia/San Sebastian

Translators:

Taalbuuro Popkema Groningen (Anne Tjerk Popkema)

Translator (Arabic): Dr. Abderrahman el Aissati, Tilburg University

Translator (Turkish): Dr. Kutlay Yağmur, Tilburg University

Polonia

Dr. Pawel Poszytek, anterior de la Institute for Quality in Education

Dr. Liliana Szczuka-Dorna, Institute for Quality in Education

Peer Reviewer:

Prof. Władysław Miodunka, University of Kraków

Portugalia

Nuno Carvalho, ILTEC – Institute of Theoretical and Computational Linguistics

Lis Gonçlves, ILTEC – Institute of Theoretical and Computational Linguistics

Prof. Lachlan Mackenzie, ILTEC – Institute of Theoretical and Computational Linguistics

Prof. Maria Helena Mateus, ILTEC – Institute of Theoretical and Computational Linguistics

Fabþla Santos, ILTEC – Institute of Theoretical and Computational Linguistics

Cristina Faustino, Instituto Camões

Prof. Mário Filipe, Instituto Camões

Peer Reviewer:

Prof. Ricardo Salomão, Universidade Aberta (Open University, Portugal)

Regatul Unit

Phillip Harding-Esch, Languages Company

Dr. Elidir King, Languages Company

Teresa Tinsley, Alcantara Communications

Nick Byrne, Centrul de Limbi de pe lângă London School of Economics and Political Science

Hywel Jones, Comisar pentru limba galeză

Meirion Prys Jones, Comitetul pentru limba galeză

Peer reviewers:

Prof. Mike Kelly, Universitatea Southampton

Țara Galilor: Prof. Colin Williams, Universitatea Cardiff

Într-o etapă anterioară și:

Kathryn Board, CILT Centrul Național pentru limbi

Younging Han, CILT Centrul Național pentru limbi

Nick Joujou, CILT – Centrul Național pentru Limbi

România

Alexandru Cernat, Centrul Educația 2000+ external collaborator

Monica Dvorski, Centrul Educația 2000+

Dr Anca Nedelcu, Centrul Educația 2000+

Prof. Anca Colibaba, Fundația EuroEd

Prof. Stefan Colibaba, Fundația EuroEd

Monica Vlad, Fundația EuroEd

Peer reviewer:

Dr Călin Rus, Institutul Intercultural Timișoara

Spania

Madrid, Sevilla, Valencia:

Prof. Marta Genis, Universidad Nebrija

Peer Reviewer:

Prof. José J. Gómez Asencio, University of Salamanca

Translators:

María Ortiz y Carmen Octavio, Universidad Nebrija

Țara Bascilor:

Iván Igartua, Department of Culture of the Basque Government

Peer Reviewer:

Prof. Alberto López Basaguren, University of the Basque Country

Translators:

Idoia Gillenea, Hitzurun

Catalonia:

Prof. Xavier Vila, University of Barcelona

Peer Reviewer:

Prof. Miquel Àngel Pradilla Cardona, Universitat Rovira I Virgili

Translator:

Ma del Mar Vilano

Ucraina

Dr Lyubov Naydonova, Institutul de psihologie socială și politică

Peer Reviewer:

Dr. Yaroslav M. Pylynsky, Institutul Kennan, Kyiv Project

Ungaria

Dr. Csilla Bartha, Hungarian Academy of Sciences – Research Centre for Multilingualism

Helga Hattyar, Hungarian Academy of Sciences – Research Centre for Multilingualism

Dr. Noémi Nagy, Hungarian Academy of Sciences – Research Centre for Multilingualism

Peer Reviewer:

Prof. Péter Medgyes, University of Budapest

INTRODUCERE

Martin Hope, *Directorul proiectului
Language Rich Europe (2009 – august 2012)*

În rolul pe care îl are ca organizație pentru relații culturale internaționale a Regatului Unit, Consiliul Britanic urmărește crearea unor relații pe termen lung și sporirea încrederii între cetățenii Regatului Unit și cei din alte țări. *Language Rich Europe (LRE)*, proiectul pe care îl realizăm împreună cu o Rețeaua Europeană a Institutelor Culturale Naționale (EUNIC) și cu o rețea de parteneri europeni dedicați, se situează în centrul de interes al misiunii noastre de promovare a relațiilor culturale. Prin intermediul LRE dorim să venim în sprijinul unei mai bune cooperări între creatorii de politici și practicienii din Europa în ceea ce privește elaborarea unor politici și practici multilingve adecvate. Acest tip de politici va asigura continuarea promovării și încurajării schimburilor lingvistice și culturale în școală, universitate și în societate în general. Credem că este esențial ca europenii de toate vârstele să adopte o perspectivă internațională mai largă și ca Europa în ansamblu să dezvolte schimburi economice eficiente cu puterile emergente ale lumii în secolul XXI.

Încă de la înființarea sa în 1934, Consiliul Britanic i-a sprijinit pe cei care învață limba engleză în toată lumea în a reuși să comunice mai eficient cu oameni din alte țări – sporindu-le astfel șansele de a găsi un loc de muncă – prin intermediul unor cursuri față-în-față și, mai recent, pe web. Lucrăm, de asemenea, în parteneriat cu ministere și autorități educaționale regionale

în scopul susținerii eforturilor de dezvoltare profesională a profesorilor de engleză. Mai puțin cunoscut, poate, este sprijinul nostru ferm pentru îmbunătățirea învățării limbilor străine în Regatul Unit prin intermediul programului numit Asistenți de Limbă Străină, prin elaborarea unor manuale de limbi străine pentru școlile din Regatul Unit și prin facilitarea unor parteneriate școlare cu profesori și elevi din alte țări. În 2011/12 găzduim în Regatul Unit peste 2500 de asistenți de limbă din țări vorbitoare de franceză, germană și spaniolă, ca și din Italia, China, Japonia, Oman și Rusia. Acești asistenți vin în sprijinul profesorilor de limbi străine din școlile primare și secundare, contribuind și la îmbogățirea conținutului cultural al orelor de școală din Regatul Unit.

LRE este circumscris misiunii noastre instituționale de sprijinire a dialogului intercultural și diversității în Europa, o diversitate care se manifestă în uriașa varietate și bogăție a limbilor care ne înconjoară oriunde am trăi. Marcăm finalizarea primei faze a proiectului prin această publicație în care prezentăm rezultatele analizei de nevoi întreprinse pentru a investiga politicile și practicile lingvistice curente din țările partenere și pentru a constata cât de 'bogate lingvistic' sunt. Cercetarea noastră a avut ambiția de

a explora o varietate de tipuri de limbi: limbi străine, limbi regionale sau ale minorităților, limbi ale imigranților și limbi naționale. În privința ultimelor, ne-au interesat cu precădere modalitățile prin care instituțiile noastre sprijină învățarea limbii naționale de către cei nou-sosiți, un aspect de mare importanță atât pentru educația cât și pentru angajabilitatea acestora.

Cercetarea noastră s-a concentrat, desigur, pe sectorul educațional, acolo unde, de regulă, se predau și se învață limbile, dar ne-a preocupat să trecem și dincolo de domeniul strict educațional pentru a explora politicile și practicile lingvistice din mass-media, servicii și spații publice și mediul de afaceri. Considerăm că un mediu lingvistic bogat în afara școlii este la fel de important precum educația formală în ceea ce privește dezvoltarea aprecierii și cunoașterii unor alte limbi și culturi. Politicile lingvistice adecvate pot face orașele mult mai atractive pentru vizitatori, ca și pentru locuitori; practicile lingvistice de calitate din mediul de afaceri pot oferi firmelor un avantaj competitiv, iar diversitatea limbilor la TV și la radio va genera un grad mai ridicat de toleranță și deschidere în orice societate.

Obiectivele generale ale proiectului *Language Rich Europe*, co-finanțat de Comisia Europeană, sunt:

- facilitarea schimbului de bune practici în promovarea dialogului intercultural și incluziunii sociale prin intermediul predării și învățării limbilor;
- promovarea cooperării europene în elaborarea politicilor și practicilor lingvistice dintr-o serie de sectoare educaționale și din societate pe ansamblu;
- ridicarea gradului de conștientizare în ce privește recomandările UE și Consiliului Europei de promovare a învățării limbilor și diversității lingvistice în Europa.

Prima etapă a cercetării, surprinsă în acest volum, oferă o platformă pentru crearea unor rețele și parteneriate între cei care elaborează politici lingvistice și practicienii din Europa. Vizăm crearea unei rețele de 1200 persoane provenind din comunitatea pre-școlară, din sectorul educației formale, universități și colegii, mediul de afaceri, servicii publice urbane, mass-media și asociații de imigranți. Considerăm că doar prin efortul comun al tuturor acestor grupuri se poate ajunge, cu adevărat, la societăți bogate lingvistic, în care este bine înțeleasă importanța limbilor în privința coeziunii, bunăstării și prosperității comunităților și societăților noastre.

Efortul de până acum n-ar fi fost posibil fără contribuția consorțiului de parteneri și cercetători, cărora le suntem recunoscători pentru stăruință și răbdare. Echipa formată din Guus Extra, Kutlay Yağmur și Marlies Swinkels, cu sprijinul lui Karin Berkhout, de la *Babylon, Centrul de Studii pentru Societatea Multiculturală* de la Universitatea din Tilburg, merită mulțumiri speciale pentru ducerea la bun sfârșit a uriașei sarcini de proiectare a studiului, colectare a tuturor datelor și prezentare a rezultatelor în cadrul acestei publicații.

Sperăm că aceste rezultate inițiale ale cercetării vor fi de interes din perspectiva contribuției lor la dezbateră asupra utilității limbilor în țara dumneavoastră. Fără îndoială, avem o Europă bogată din punct de vedere al limbilor, provocarea constă acum în a reuși să valorificăm această realitate în beneficiul tuturor.

Proiectul Language Rich Europe se inspiră din rezultatele îndelungatei tradiții și preocupării constante ale Consiliului Europei în domeniul politicii lingvistice din cele 47 de state-membre. Din această perspectivă, Consiliul a acceptat invitația coordonatorilor proiectului, a Consiliului Britanic, în parteneriat cu EUNIC, de a fi asociat fazei inițiale de dezvoltare și pilotare, în special în ceea ce privește utilizarea instrumentelor sale de politică lingvistică.

Consiliul Europei oferă un forum pan-european prin intermediul căruia se poate efectua schimb de expertiză și experiență pe baza valorilor comune și a respectului pentru diversitatea contextelor. În acest spirit, Consiliul sprijină obiectivele generale ale proiectului: schimbul de bune practici în promovarea dialogului intercultural și a incluziunii sociale, promovarea cooperării europene în dezvoltarea politicilor și practicilor lingvistice și ridicarea gradului de conștientizare referitor la valorile și principiile europene fundamentale. Obiectivul Consiliului Europei este de a apela la rezultatele proiectului LRE pentru a explora modul în care poate fi accentuat impactul instrumentelor de politici și al acțiunilor sale în vederea promovării diversității lingvistice și a educației plurilingve și interculturale.

Consiliul Europei dorește să exprime mulțumiri autorilor și coordonatorilor proiectului pentru efortul depus, fiind totodată conștient de dificultățile considerabile cu care s-a confruntat proiectul în încercarea de a contura un construct extrem de complex, ca și de a-l implementa în peste 20 de țări. Este de așteptat ca, în urma consultării asupra acestei variante, să rezulte feedback esențial pentru etapa de perfecționare care urmează.

Consiliul Europei a oferit indicații referitor la politicile sale și la acțiunile conexe, nefiind însă în măsură de a-și asuma responsabilitatea pentru conținutul acestui raport sau al documentelor asociate, în format tipărit ori electronic, responsabilitatea acestora aparținând exclusiv autorilor.

Cei interesați pot accesa website-ul Consiliului Europei pentru a găsi informații complete și actualizate asupra convențiilor, recomandărilor, instrumentelor și activităților sale de cooperare interguvernamentală.

DG II – DIRECTORATUL GENERAL PENTRU DEMOCRAȚIE

DIRECTORATUL PENTRU CETĂȚENIE DEMOCRATICĂ ȘI PARTICIPARE-DEPARTMENTUL DE EDUCAȚIE

Divizia de Politici Lingvistice

www.coe.int/lang

Platforma de resurse și referințe pentru educație plurilingvă și interculturală

Centrul European de Limbi Moderne

www.ecml.at

Principalele rezultate de ansamblu

În pofida dificultăților pe care le implică comparația politicilor și practicilor multilingve în diferite contexte naționale sau regionale, datele comparative prezentate în acest studiu oferă o bogată sursă de perspective trans-naționale. Lăsând la o parte gradul de recunoaștere a multi/plurilingvismului, în toate cele 24 țări/regiuni recenzate există politici multi/plurilingve, fiind astfel aplicate multe din recomandările Uniunea Europeană (UE) și Consiliul Europei (CE). Pe baza rezultatelor trans-naționale comparative prezentate aici și a detaliilor specifice furnizate de cercetătorii noștri în cadrul profilurilor de țară/regionale în Partea 3 a acestui studiu, sperăm că atât cei care elaborează politici cât și cei care le pun în practică, alături de specialiștii din domeniu, vor fi în măsură să identifice bunele practici ca bază de pornire pentru dezvoltare și schimb de cunoștințe ulterioare. Mai jos, prezentăm pe scurt principalele rezultate de ansamblu pe fiecare din domeniile lingvistice recenzate.

Limbile în documentele și bazele de date oficiale

- În aproape toate țările/regiunile există legislație referitor la limba națională și la limbile regionale/ale minoritaților (R/M), în 14 țări/regiuni există legislație referitor la limbi străine, și în doar șase țări/regiuni referitor la limbi ale imigranților.
- Documente oficiale de politică lingvistică pentru promovarea limbii naționale și a limbilor străine există în aproape toate țările/regiunile, în 18 țări/regiuni pentru limbi R/M, iar pentru limbi ale imigranților în doar 4 țări/regiuni.
- Carta europeană a limbilor regionale sau ale minorităților (ECRML) a fost ratificată de Parlament în 11 din cele 18 țări recenzate și semnată de guvern în Franța și Italia. În Bulgaria, Estonia, Grecia, Lituania și Portugalia nu a fost nici ratificată, nici semnată. Nu și de Bulgaria, Estonia, Franța, Grecia, Italia, Lituania și Portugalia.
- Cel mai mare număr de limbi R/M oficial furnizate în cadrul sistemului educațional se înregistrează în țările Europei de Sud-Est și Centrale. În Europa de Vest, Italia și Franța sunt excepțiile evidente de la această regulă, ambele oferind un larg evantai de limbi. Conceptele de limbi 'regionale' sau 'ale minorităților' nu apar specificate în ECRML, însă limbile imigranților sunt excluse explicit din Cartă. În țările Europei de Vest, limbile imigranților au de multe ori o prezență mai pronunțată decât limbile R/M, însă beneficiază de o mai redusă recunoaștere, protecție și/sau promovare.
- Majoritatea țărilor/regiunilor sunt familiarizate cu mecanismele oficiale de colectare a datelor privitoare la limbi, cel mai frecvent fiind vizate trei tipuri de limbi: limbile naționale, limbile R/M și limbile imigranților. Cinci din cele 24 țări/regiuni nu dispun de niciun fel de mecanisme de colectare a datelor privitoare la limbi: Austria, Bosnia & Herțegovina, Danemarca, Grecia și Olanda. Portugalia colectează doar date referitoare la limba națională.
- Există variație și în privința întrebării/-ilor majore puse în cadrul mecanismelor colectării datelor oficiale naționale/regionale cu privire la limbă. Peste jumătate din numărul țărilor/regiunilor recenzate adresează o întrebare despre limba vorbită acasă, alte țări vizând limba principală și/sau limba maternă.

Limbile în învățământul pre-școlar

- Multe documente UE și CoE subliniază importanța învățării timpurii a limbilor. La nivel pre-școlar, 14 din cele 24 țări/regiuni recenzate oferă tuturor copiilor sprijin suplimentar finanțat de către stat pentru limba națională. Olanda și Ucraina alocă cel mai mare buget de timp în acest sens.
- La acest nivel, oferta de limbi străine este disponibilă în șapte țări/regiuni: Bosnia & Herțegovina, țara Bascilor, Bulgaria, Catalonia, Estonia, Spania și Ucraina, deși aceasta poate fi finanțată total ori parțial de către părinți/tutori. Engleza, franceza și germana sunt limbile oferite cel mai frecvent.
- Limbile R/M sunt oferite de 17 țări/regiuni, fiind finanțate în principal de către statul/regiunea respective. Într-o serie de țări există cerințe minimale privind numărul de elevi necesar pentru formarea unui grup. Cea mai mare varietate de limbi este disponibilă în Austria, Italia, România, Ucraina și Ungaria.
- La nivelul învățământului pre-școlar, oferta în limbile imigranților nu este încă o realitate obișnuită. Totuși, în pofida dificultății de a identifica profesori și materiale de învățare adecvate, trei țări (Danemarca, Elveția și Spania) oferă sprijin copiilor de vârstă foarte mică în vederea prezervării și dezvoltării limbilor și culturilor de origine ale acestora. În Danemarca, finanțarea națională, regională și locală acoperă toate costurile acestor programe, în timp ce în Elveția și Spania fonduri provenind din țara-sursă acoperă parțial costurile în cadrul unor acorduri bilaterale.
- Singura țară care oferă posibilități de învățare timpurie a limbilor pe toate tipurile de limbi este Spania.

Limbile în învățământul primar

- Potrivit UE și CoE, toți copiii de vârstă mică din Europa trebuie să învețe două limbi pe lângă limba/-ile națională/-e a/-le țării în care locuiesc. La nivelul educației primare, cu excepția Italiei și Ucrainei, toate țările/regiunile oferă sprijin suplimentar noilor-sosiți în vederea învățării limbii naționale.
- Exceptând Țara Galilor, toate țările/regiunile raportează ofertă de limbi străine la nivelul învățământului primar. În Danemarca și Grecia, sunt obligatorii două limbi străine, 18 alte țări/regiuni având o limbă străină obligatorie. În Anglia, Irlanda de Nord și Scoția limbile străine sunt opționale.
- Limbile străine se predau începând din clasa I primară în 12 din țările recenzate, din etapa de mijloc în șapte țări și doar în Olanda, Elveția și Scoția din ultima clasă a școlii primare.
- Engleza, franceza și germana figurează drept limbile cel mai frecvent predate. În multe cazuri, una din aceste limbi este disciplină de studiu obligatorie pentru toți elevii. Italiana, rusa și spaniola sunt alte limbi străine oferite cu caracter fie obligatoriu, fie opțional.
- *Învățarea Integrată de Conținut și Limbă (CLIL)* este larg răspândită în cazul limbilor străine doar în Spania, această abordare fiind utilizată în 13 alte țări/regiuni, chiar dacă nu în mod sistematic.

- Șapte țări/regiuni raportează utilizarea explicită a *Cadrului European Comun de Referință* (CEFR) în domeniul învățării limbilor străine, deși un număr mai mare dintre acestea își bazează standardele naționale pe principiile și abordările CEFR. Nivelul CEFR vizat pentru învățarea limbilor străine la acest grup de vârstă este A1/A2.
- În afară de Danemarca și Estonia, limbile R/M sunt oferite în 22 de țări/regiuni. Orele de limbi R/M și cele de alte discipline predate prin intermediul limbilor R/M sunt accesibile tuturor elevilor, indiferent de mediul lingvistic al acestora, în 20 de țări/regiuni, deși Bulgaria și Grecia oferă aceste limbi doar vorbitorilor nativi. Oferta este bogată într-un număr de țări/regiuni, dintre care Austria, Bulgaria, Italia, Lituania, România, Ucraina și Ungaria oferă patru sau mai multe limbi R/M ca discipline de sine stătătoare sau, în majoritatea cazurilor, ca mediu de instruire. Douăsprezece țări/regiuni raportează utilizarea pe scară largă a CLIL, alte șase afirmând că această abordare este utilizată în unele zone.
- Doar cinci țări/regiuni raportează ofertă pentru limbile imigranților la ciclul primar. Acestea sunt Austria, Danemarca, Elveția (în cantonul Zurich), Franța, și Spania. În Elveția și Franța, orele de limbi ale imigranților sunt deschise tuturor elevilor, în timp ce în Austria, Danemarca și Spania, acestea sunt rezervate vorbitorilor nativi ai limbilor imigranților. În Elveția și Spania, orele sunt programate parțial în timpul programului școlar, iar în alte țări sunt oferite ca activități extra-curriculare. Performanța în privința limbilor imigranților nu este corelată cu standarde naționale, regionale ori la nivelul școlii, deși dezvoltarea deprinderilor de limbă este monitorizată în toate țările, cu excepția Austriei. Orele în limbile imigranților sunt finanțate total de către stat în Austria și Danemarca, iar în Franța, Elveția și Spania acestea sunt finanțate, în principal, de către țara de origine.
- La nivelul învățământului primar, în țările/regiunile recenzate, limbile sunt predate de profesori de limbi calificați, după cum urmează: în 16 țări din 24 pentru limba națională, în 17 țări din 22 pentru limbile R/M, în 14 țări din 23 pentru limbi străine și în două țări din cinci pentru limbile imigranților. În Anglia, Austria, Elveția, Franța, Italia, Irlanda de Nord, Olanda, și Scoția, limbile străine sunt predate de învățători cu calificare generală. Formarea inițială și formarea continuă sunt larg răspândite în majoritatea țărilor/regiunilor, cu excepția formării pentru limbile imigranților.
- O zonă care trebuie evident dezvoltată în domeniul limbilor străine o constituie mobilitățile pentru profesori: nouă țări/regiuni din 24 raportează absența totală a acestui gen de sprijin, numai Anglia și Catalonia raportând programe structurate de mobilitate pentru profesori. Trebuie făcut mai mult pentru a-i stimula pe profesorii de limbi să petreacă mai mult timp în țara a cărei limbă o predau în vederea dobândirii unor competențe lingvistice și culturale superioare.
- Un număr de țări/regiuni iau măsuri active de creștere a numărului profesorilor de limbi. Danemarca, Elveția și Estonia, Țara Bascilor recrutează profesori pentru limba națională. Anglia, Bulgaria, Danemarca, Frizia, Lituania, Ucraina și Ungaria, recrutează profesori suplimentari de limbi străine. Bosnia&Herțegovina, Danemarca, Irlanda de Nord, Scoția, Spania, Țara Bascilor și Ucraina recrutează profesori de limbi R/M. Niciuna din țările/regiunile recenzate nu recrutează activ profesori pentru limbile imigranților.

Limbile în învățământul secundar

- Sprijinul suplimentar pentru limba națională este oferit celor nou-sosiți înainte sau pe parcursul școlarizării în 21 de țări/regiuni, Danemarca, Italia și Ucraina raportând absența acestui gen de sprijin.
- Cum era de așteptat, toate țările/regiunile recenzate oferă limbi străine, atât la gimnaziu cât și la liceu. Apar, totuși, diferențe semnificative în ce privește numărul limbilor obligatorii, gama acestora, monitorizarea deprinderilor lingvistice, utilizarea CLIL și gradul de utilizare a CEFR pentru evaluarea nivelului atins.
- Singurele țări/regiuni unde sunt obligatorii două limbi străine, atât la gimnaziu cât și la liceu, sunt Austria, Estonia, Franța, Polonia, Portugalia, România și Elveția.
- Cum era de așteptat, la nivelul țărilor/regiunilor participante indicii de performanță aliniați la CEFR sunt mult mai frecvent utilizați în ciclul secundar decât în cel primar, 13 dintre acestea specificând fără echivoc nivelul care trebuie atins. B2 pare a fi nivelul de competență agreat pentru prima limbă străină, iar B1 pentru a doua limbă străină.
- Nouăsprezece țări/regiuni oferă limbi R/M în cadrul învățământului secundar. Țările/regiunile fără ofertă educațională pentru limbile R/M sunt Anglia, Danemarca, Estonia, Grecia și Polonia.
- Optăsprezece țări/regiuni monitorizează deprinderile de limbă achiziționate pe baza unor teste naționale/regionale ori prin teste la nivelul școlii, numai Austria și Italia raportând lipsa monitorizării. Austria și Țara Galilor nu fixează ținte în privința standardului care trebuie atins, lucru pe care îl fac toate celelalte țări/regiuni. Toate țările/regiunile oferă limbile gratuit tuturor elevilor.
- În puține țări/regiuni este sistematic disponibilă oferta pentru limbi ale imigranților (trei la nivel pre-școlar și cinci la ciclul primar), iar la ciclul secundar opt țări/regiuni din cele 24 au răspuns pozitiv. Acestea sunt: Anglia, Austria, Danemarca, Elveția, Estonia, Franța, Olanda și Scoția.
- Finanțarea totală de stat pentru limbile imigranților este disponibilă în Austria, Danemarca, Olanda și Scoția. În Elveția și Franța, finanțarea este asigurată de către țările/regiunile de origine ale elevilor din medii de imigranți, iar în Estonia părinții acoperă costurile. Singurele țări/regiuni cu ofertă pentru limbi ale imigranților în ciclul primar și secundar sunt Austria, Danemarca, Elveția și Franța.

- Limbile cel mai frecvent oferite sunt engleza, franceza și germana, deși există ofertă și pentru alte limbi europene, cum ar fi spaniola și italiana. Unele limbi ale imigranților, precum araba, croata, poloneza, rusa și turca, sunt oferite ca limbi străine opționale, iar araba și turca au o poziție solidă ca discipline de examen în școlile secundare din Franța și Olanda. Limba rusă este larg oferită în țările Europei de Est fie ca limbă R/M, fie ca limbă străină.
- Ca și în învățământul primar, CLIL este larg răspândită în predarea limbilor R/M, deși mult mai puțin în ceea ce privește limbile străine, numai Franța raportând CLIL ca o practică larg răspândită, alte 14 țări/regiuni raportând exemple locale.
- Profesorii de limbi străine sunt calificați corespunzător, limbile străine fiind predate de învățători numai în Estonia și Irlanda de Nord.
- La ciclul secundar există un sprijin puțin mai bine structurat în privința mobilității decât la ciclul primar, Austria, cât și în Catalonia raportând că profesorii petrec un semestru în străinătate în cadrul formării inițiale sau continue. Alte 17 țări/regiuni încurajează și sprijină financiar mobilitatea profesorilor, Estonia, Franța, Italia, Portugalia și România fiind țările unde profesorii par a nu petrece la fel de mult timp în țara a cărei limbă o predau.
- Conform recomandărilor UE și CoE, profesorilor de limbi străine din majoritatea țărilor li se solicită un anumit nivel de competență pentru limba străină respectivă, în opt țări/regiuni acesta fiind măsurat prin intermediul nivelelor CEFR. C1 pare a fi nivelul cerut cel mai frecvent, deși B2 este considerat corespunzător în Franța și Țara Bascilor.
- În unele țări/regiuni există un deficit de profesori de limbi și se iau măsuri speciale pentru a recruta profesori cu calificările necesare și pentru a-i încuraja pe cei interesați să se califice ca profesori de limbi. Cele mai active țări/regiuni în privința recrutării profesorilor sunt Scoția, Anglia, Elveția, România și Țara Bascilor, toate acestea recrutând profesori pentru cel puțin trei din cele patru categorii de limbi.
- Douăzeci și cinci de instituții oferă limbi R/M, dintre care 13 acoperă total costurile. Țările/regiunile care oferă cursuri de limbi R/M în toate cele trei instituții VET recenzate sunt, Catalonia, Irlanda de Nord, Țara Gallilor, Țara Bascilor și Ungaria. Limbile imigranților sunt oferite numai în patru din instituțiile recenzate, câte una de fiecare în Anglia, Austria, Italia și Țara Gallilor.
- Cum era de așteptat, engleza, franceza, germana și spaniola figurează pregnant în rândul limbilor străine, rusa fiind și ea, într-o mai mică măsură, disponibilă ca limbă R/M într-o serie de țări și ca limbă străină în altele. Araba este, de asemenea, oferită într-o serie de instituții VET. Oferta cea mai importantă în privința limbilor R/M se regăsește în țările/regiunile cu mai mult de o limbă oficială.
- Au fost colectate date noi/primare în 65 de universități de stat/generaliste din toate țările/regiunile. Cum era de așteptat, toate universitățile europene vizate din orașele-eșantion oferă instruire în limba națională deoarece, în majoritatea cazurilor, aceasta este limba principală a masei de studenți, fiind, totodată, limba de stat oficială. Totuși, în majoritatea instituțiilor recenzate pot fi folosite și alte limbi.
- Mobilitatea internațională pentru studenți și profesori, ca și dorința de a atrage o masă de studenți globală și diversă, transformă limba engleză în a doua limbă din multe universități europene, multe din manuale fiind redactate în limba engleză.
- Un foarte mare număr de universități oferă cursuri de limbi studenților ne-filologi, după cum recomandă instituțiile europene. Oferta este diversă, 31 instituții (aproape jumătate) oferind studenților posibilitatea de a alege din mai mult de patru limbi. Doar opt universități din eșantionul nostru nu oferă studenților ne-filologi posibilitatea de a învăța alte limbi. Opțiunea propriu-zisă a studenților pentru astfel de cursuri se situează în afara perimetrului cercetării.
- Aproape toate universitățile fac eforturi deosebite pentru a atrage studenți internaționali. Jumătate dintre acestea raportează și eforturi concrete pentru atragerea unor studenți care provin din medii de imigranți.
- Mobilitatea studenților este sprijinită financiar de universitățile din Europa, însă doar zece din instituțiile recenzate consideră programele de mobilitate obligatorii pentru studenții filologi.

Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

- Au fost colectate date noi/primare direct de la cele mai mari 69 de *Centre de educație și formare profesională și tehnică* (VET) din cele 67 de orașe participante: limba națională beneficiază de un sprijin consistent, 30 din cele 69 de instituții VET recenzate oferind o largă varietate de programe de sprijin pentru limba națională, mergând de la comunicarea de bază până la deprinderi avansate. Douăzeci și patru de instituții oferă o varietate limitată de programe, iar 15 dintre instituțiile recenzate nu oferă sprijin în acest sens.
- Șaizeci și două din cele 69 instituții recenzate oferă limbi străine, 15 dintre ele raportând că se predau mai mult de patru limbi, 22 oferă trei-patru limbi, iar 25 oferă una-două limbi. Patruzeci și una de instituții oferă o gamă largă de programe, de la deprinderi lingvistice de bază până la cele avansate, în timp ce 18 oferă doar deprinderi lingvistice de bază. Douăzeci și șase de instituții și-au aliniat programele la CEFR.

Limbile în mass-media audiovizuală și presă

- Pentru a explora diversitatea limbilor în mass-media, am solicitat cercetătorilor să țină evidența limbilor oferite pe parcursul unei săptămâni la radioul și televiziunea națională, potrivit celor mai bine vândute ziare din orașele recenzate. Majoritatea țărilor/regiunilor participante oferă câteva emisiuni radio-TV în alte limbi decât limba națională. Catalonia difuzează emisiuni TV într-o largă varietate de limbi străine, R/M și ale imigranților. Italia și Ungaria difuzează emisiuni radio în peste zece limbi.
- În privința dublării și subtitrării, rezultatele LRE sunt comparabile cu studii anterioare, circa jumătate din țări/regiuni utilizând dublarea ca o practică uzuală, în timp ce cealaltă jumătate folosește de regulă subtitrarea. Țările/regiunile unde se utilizează dublarea atât la TV cât și la cinema sunt Austria, Catalonia, Elveția, Irlanda de Nord, Italia, Polonia, Spania și Ungaria. Țările/regiunile unde se folosește subtitrarea la TV și la cinema sunt Anglia, Bosnia&Herțegovina, Danemarca, Estonia, Frizia, Grecia, Portugalia, România, Scoția, Elveția și ara Galilor. Alte țări/regiuni au o abordare mixtă, în cadrul căreia programele sunt subtitrate într-un mediu de difuzare și dublate în celălalt.
- În privința disponibilității ziarelor la cele mai mari chioșcuri și gări din orașele recenzate pe fiecare țară/regiune, toți cercetătorii s-au deplasat personal la aceste chioșcuri și gări și au inventariat ziarele existente în diferite limbi, urmând metodologia landscaping-ului lingvistic, pentru a obține un instantaneu valid într-un anumit loc și moment. Pe total, cele mai frecvente au fost ziarele în limba engleză, urmate de cele în germană, franceză, rusă și italiană. Ziarele în limbile arabă și turcă figurează, și ele, pregnant.
- S-a analizat, de asemenea, atât recunoașterea de care beneficiază limbajele mimico-gestuale cât și disponibilitatea acestora cu prilejul unor evenimente media importante. Limbajele mimico-gestuale sunt recunoscute/promovate oficial în toate țările/regiunile, cu excepția Țării Bascilor, Danemarcei, Greciei, Italiei și Poloniei. În jumătate din țările/regiunile recenzate, persoanele lipsite de auz pot totdeauna apela la limbajul mimico-gestual în cadrul interacțiunii oficiale cu autoritățile. Facilitățile de subtitrare mimico-gestuală în televiziune la evenimente media importante sunt totdeauna disponibile în Estonia și de regulă disponibile în alte 9 țări/regiuni. Totuși, în Italia, Polonia și România cercetătorii raportează că acest gen de facilități nu este disponibil.

Limbile în serviciile și spațiile publice

- Au fost explorate politicile și strategiile lingvistice la nivel de oraș, precum și numărul limbilor în care sunt disponibile serviciile publice. În plus, reprezentanții municipalității au informat care sunt concret limbile folosite pentru comunicarea scrisă și orală în educație, urgență, sănătate, social, juridic, de transport, imigrație, turism și în programele teatrale.
- În total, au fost recenzate 63 de orașe, criteriul de selecție fiind alegerea în fiecare țară a capitalei, a celui de-al doilea oraș ca mărime și a unui oraș unde se manifestă activ o limbă regională. Potrivit rapoartelor cercetătorilor, pe ansamblu, toate orașele oferă servicii în 140 de limbi, altele decât limba națională.
- Circa o treime din orașele recenzate au o strategie instituționalizată larg utilizată de promovare a multilingvismului, iar jumătate din orașele recenzate raportează că oferta de servicii multilingve este practică pe scară largă. Doar zece din cele 63 de orașe recenzate nu oferă servicii multilingve. Douăzeci și trei de orașe au o politică de cuprindere a deprinderilor lingvistice în fișa postului angajaților, iar 18 oferă angajaților pregătire lingvistică completă. Cele cinci orașe cu cele mai dezvoltate politici sunt, potrivit datelor, Viena, Barcelona, Londra, Milano și Cracovia, clasate în această ordine.
- Oferta cea mai pronunțată multilingvă este pentru turism, imigrație și integrare, servicii juridice (comunicarea orală) și servicii de transport (comunicarea scrisă). Serviciile de sănătate sunt, și ele, frecvent disponibile într-un număr de limbi. Cel mai scăzut nivel al serviciilor multilingve se înregistrează în sectorul cultural (teatru) și al dezbaterii politice/decizional. Serviciile educaționale nu se clasează, nici ele, atât de sus cum ne-am așteptat, mai ales dacă luăm în considerare numărul mare de elevi (și părinții acestora) care frecventează școlile din toată Europa și care nu sunt vorbitori fluenți ai limbii oficiale din țara unde sunt educați.
- Șaptesprezece orașe oferă majoritatea serviciilor de mai sus în peste patru limbi, în timp ce 23 le oferă în trei-patru limbi. Orașele care raportează cel mai mare număr de servicii de comunicare orală în cele mai multe limbi sunt, în ordine, Londra, Aberdeen, Glasgow, Madrid, Valencia, Zürich, Milano, Belfast, Barcelona și Lugano.
- Un număr mai mic de orașe au răspuns la fel de pozitiv în privința serviciilor de comunicare scrisă, doar șase raportând că majoritatea serviciilor sunt oferite în peste patru limbi, iar 27 în trei-patru limbi. Aceasta ar putea sugera că orașele pun mai puțin accent pe existența unor documente în limbi multiple decât pe oferta ad-hoc de interpretariat oral și mediere.
- Engleza este limba – alta decât limba națională – cea mai frecvent întâlnită în ceea ce privește serviciile de comunicare orală și scrisă în toate orașele recenzate, urmată de germană, rusă, franceză și spaniolă. Chineza și araba apar, și ele, ca prioritare, fiind oferite într-un număr de orașe. Galeza, catalana și basca sunt larg folosite în cadrul serviciilor publice din aceste regiuni. Rezultatele în privința celor mai frecvent folosite limbi în serviciile publice sunt foarte asemănătoare cu cele privind limbile în care sunt tipărite ziarele.
- Putem deduce că există trei tipuri de grupuri țintă pentru serviciile de comunicare orală și scrisă în sfera serviciilor și spațiilor publice: a) călători internaționali, oameni de afaceri și turiști b) grupuri de imigranți și c) vorbitori și cititori ai limbilor R/M.
- Pe majoritatea website-urilor orașelor, engleza este limba principală, alături de limba națională. Germana și franceza sunt, și ele, destul de frecvente în eșantionul urban. Unele din orașele din cel de-al doilea ordin de mărime dispun de mai multe website-uri multilingve decât capitala țării respective. De exemplu, Roma oferă informații doar în italiană și engleză, pe când Milano oferă informații în opt limbi diferite, pe lângă italiană. Același fenomen se observă în Polonia, cu referire la Cracovia versus Varșovia. În orașele regionale recenzate, engleza este, din nou, cea mai frecvent utilizată limbă pe website-urile orașelor, alături de limba națională.

Limbile în mediul de afaceri

- Sondajul LRE a fost elaborat pentru a explora strategiile lingvistice ale companiilor și pentru a afla în ce măsură acestea prioritizează și sprijină pregătirea lingvistică a angajaților, precum și pentru a stabili repertoriul limbilor folosite în comunicarea cu clienții și în redactarea materialelor promoționale. Criteriile cercetate sunt împărțite în trei mari categorii: strategii lingvistice generale ale companiei, strategii lingvistice interne și strategii lingvistice externe.
- Datele au fost colectate pe un set selecționat de companii cu sediul în orașe din toate țările/regiunile, în total fiind recenzate 484 companii. Au fost vizate patru sectoare de activitate (bănci, hoteluri, firme de construcții și supermarketuri). Pe ansamblu, deși numărul hotelurilor participante a fost relativ ridicat în comparație cu celelalte sectoare, s-a realizat, totuși, un echilibru corespunzător între sectoare.
- În zona strategiilor lingvistice generale, un sfert din companiile recenzate dispun de o strategie lingvistică explicită, iar peste jumătate din ele iau în considerare limbile la recrutare. Un sfert încurajează regulat mobilitatea angajaților în vederea învățării limbilor și dezvoltării sensibilității interculturale a acestora. Totuși, 70% nu țin evidența deprinderilor de limbă ale angajaților, iar foarte puține profită de avantajele programelor UE pentru învățarea limbilor.
- În privința englezei de afaceri, se raportează o ofertă largă de pregătire în 27% din companiile recenzate, în timp ce 14% oferă vorbitorilor non-nativi sprijin pentru învățarea limbii naționale, iar 12% pentru alte limbi. Un număr relativ mic de companii dispun de scheme de recompensare sau promovare legate de învățarea limbilor, 11% raportând că acestea sunt larg răspândite în cazul englezei pentru afaceri și doar 5% pentru limba națională și alte limbi. Și numărul companiilor care formează parteneriate cu sectorul educațional în vederea dezvoltării deprinderilor lingvistice ale angajaților este modest, un sfert făcând acest lucru, regulat sau ocazional, pentru limba engleză, 17% pentru limba națională pentru vorbitori non-nativi și 14% pentru alte limbi.
- În sectoarele recenzate, puțin sub jumătate dintre companii folosesc pe larg engleza pentru afaceri, alături de limba națională, pentru comunicare externă, iar 30% folosesc pe website-urile proprii alte limbi, pe lângă engleză și limba națională.
- Germana, rusa, franceza și spaniola figurează, în această ordine, ca fiind cele mai uzitate limbi de către companiile recenzate, ceea ce reflectă solida piața internă europeană. Frecvența ridicată a catalanei, bascei și galicienei reflectă importanța acestor limbi în respectivele regiuni ale Spaniei, iar frecvența ridicată a galezei lasă să se vadă aprecierea acordată acestei limbi în Țara Galilor. Chineza, japoneza, araba și turca sunt, și ele, apreciate și sprijinite de către unele din companiile recenzate, deși ar fi fost, probabil, de așteptat o prioritizare mai pronunțată a acestor limbi.

Discuție

Rezultatele comparative prezentate mai sus scot în evidență câteva tendințe interesante în privința politicilor și practicilor de multi/plurilingvism în context european. În timp ce unele țări/regiuni dispun de politici și practici bine conturate în anumite domenii, altele trebuie să persevereze în această direcție dacă aspiră să se apropie de recomandările europene și să edifice societăți mai diverse lingvistic. Dintre toate domeniile lingvistice cercetate, cele mai multe eforturi de promovare a multi/plurilingvistismului se întreprind la nivelul învățământului primar și secundar. Totuși, în ceea ce privește învățarea timpurie a limbilor, ca și în învățământul profesional și tehnic și în învățământul superior, mass-media, servicii publice și mediul de afaceri, rezultatele cercetării LRE sugerează că angajarea declarată a țărilor/regiunilor europene în sensul susținerii multi/plurilingvistismului trebuie concretizată în planuri de acțiune și practici reale la nivel local și instituțional.

Din toate varietățile lingvistice non-naționale analizate, limbile imigranților sunt cel mai puțin recunoscute, protejate și/sau promovate în pofida acțiunii afirmative în favoarea acestora la nivel european. O mai mare atenție acordată limbilor, altele decât cele naționale, ar da orașelor și întreprinderilor europene posibilitatea de a deveni mai inclusive în contextul mobilității și migrației crescânde din Europa.

Considerăm că rezultatele prezentate aici depășesc nivelul actual al cunoștințelor în privința politicilor și practicilor lingvistice din Europa din trei perspective distincte: (i) numărul mare al țărilor și regiunilor europene participante, (ii) spectrul larg al varietăților de limbă selectate în cadrul constelației limbilor din Europa, (iii) varietatea domeniilor lingvistice selectate în cadrul educației și dincolo de sfera acesteia, (iv) publicarea și diseminarea rezultatelor acestui proiect în 23 de limbi. Anvergura și magnitudinea sondajului LRE, având drept rezultat o uriașă bază de date privitoare la o sumă de limbi și politici lingvistice în limitele unor sectoare educaționale și dincolo de acestea, pot fi exprimate printr-o formulă care conține un total de 260 întrebări vizând un număr de 24 țări/regiuni, ceea ce se ridică la 6240 valori punctate și analizate (minus date parțiale doar în cazul Friziei).

Cum s-a menționat în introducerea la primul capitol al acestei publicații, scopul indicatorilor preliminari elaborați în cadrul proiectului LRE este să se constituie într-un instrument de sprijin prin intermediul căruia țările și regiunile se pot auto-evalua din perspectiva documentelor UE și CoE privind multilingvistismul și plurilingvistismul. Prin tot acest proces, dorim să ridicăm nivelul de conștientizare, atât la nivel public cât și la cel macro-politic, în rândul celor care elaborează politici lingvistice europene, naționale și regionale, precum și să-i motivăm în sensul acțiunii pe principalii actori dintr-o diversitate de sectoare, limbi și țări/regiuni. Sunt binevenite, prin urmare, atât sugestii în privința unor indicatori suplimentari, cât și reacții active la rezultatele puse la dispoziție de noi.

PARTEA 1

Crearea unor indicatori europeni de politică și practică lingvistică

Guus Extra și Kutlay Yağmur

Introducere

Această publicație se circumscrie proiectului *Language Rich Europe* (LRE), co-finanțat de Uniunea Europeană în cadrul Programului de învățare pe toată durata vieții și inițiat de către Consiliul Britanic, organizația internațională a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord pentru oportunități educaționale și relații culturale. Proiectul este condus de Consiliul Britanic și supervizat de către un Comitet de Conducere alcătuit din reprezentanți ai Rețelei Europene a Institutelor Culturale Naționale și ai organizațiilor partenere.

Babylon, Centrul de Studii pentru Societatea Multiculturală de la Universitatea din Tilburg, a condus componenta de cercetare a proiectului, dezvoltând indicatori preliminari, bazați pe rezoluții, convenții și recomandări ale Uniunii Europene și Consiliului Europei, în vederea examinării politicilor și practicilor lingvistice într-un număr de 24 de țări și regiuni, elaborând și administrând chestionarul de cercetare în cadrul rețelei de parteneri, procesând și analizând datele, precum și redactând rezultatele trans-naționale ale colectării datelor. Partenerii noștri de cercetare în fiecare țară au completat datele strânse cu propriile analize ale rezultatelor, sprijinite cu exemple de bună practică și inițiative promițătoare.

Obiectivele generale ale proiectului LRE sunt:

- facilitarea schimbului de bune practici în promovarea dialogului intercultural și a incluziunii sociale prin intermediul predării/învățării limbilor
- promovarea cooperării europene în dezvoltarea unor politici și practici lingvistice la nivelul mai multor sectoare educaționale și în societate în general
- conștientizarea recomandărilor Uniunii Europene și Consiliului Europei cu privire la promovarea învățării limbilor și diversității lingvistice în Europa.

Scopul indicatorilor preliminari dezvoltați în cadrul proiectului este de a fi un instrument prin intermediul căruia țările și regiunile să se poată auto-evalua în raport cu documentele Uniunii Europene și Consiliului Europei referitoare la multilingvism și plurilingvism. Prin tot acest proces, vizăm creșterea conștientizării la nivel public și la nivel politic macro, în rândul creatorilor de politici lingvistice europeni, naționali și regionali, precum și motivarea spre acțiune a actorilor cheie dintr-o diversitate de sectoare, limbi și țări. Sunt binevenite sugestii de indicatori suplimentari, tot așa cum salutăm orice reacție activă la rezultatele obținute de noi. Sperăm că rezultatele prezentate aici vor avea ca urmare declanșarea unor studii de caz relevante și a unor cercetări aprofundate a politicilor și practicilor multilingve la nivel micro, care, la rândul-le, vor produce perspective și date complementare.

Există limitări clare referitor la ceea ce poate fi realizat într-un astfel de studiu. Aceste limitări vor fi discutate în Secțiunea 1.6 prin prisma chestiunilor legate de validitate. Totuși, credem că rezultatele prezentate de noi depășesc stadiul curent al cunoștințelor în privința politicilor și practicilor lingvistice în Europa din patru puncte de vedere:

- numărul mare al țărilor și regiunilor participante – 24
- spectrul varietăților lingvistice selectate în cadrul constelației limbilor din Europa – analizăm limbi străine, regionale sau ale minorităților, ale imigranților și limbi naționale, la ultimele cu accent special pe sprijinul oferit celor nou-soșiți;
- evantaiul larg al domeniilor lingvistice selectate, atât în sfera educației, cât și în afara ei, incluzând mediul de afaceri, serviciile și spațiile publice urbane și mass media
- publicarea și diseminarea rezultatelor acestui studiu în 23 de limbi.

Secțiunile 1.1 și 1.2 oferă informații generale despre actorii europeni care promovează multilingvismul și plurilingvismul, ca și despre așa-numita formulă trilingvă. Secțiunile 1.3 și 1.4 se axează pe varietățile de limbă și domeniile lingvistice explorate în cadrul proiectului. Secțiunea 1.5 se ocupă de colectarea datelor și abordarea tri-municipală. Metodologia de cercetare utilizată în proiect este prezentată în secțiunea finală, 1.6.

1.1 Actori europeni implicați în promovarea multilingvismului și plurilingvismului

Diversitatea lingvistică este o proprietate cheie a identității Europei și atât instituțiile UE cu sediul la Bruxelles cât și Consiliul Europei de la Strasbourg au promovat activ învățarea limbilor și multilingvismul/plurilingvismul. Principalele agenții de politici lingvistice în cadrul acestor două instituții sunt *Unitatea pentru Politici de Multilingvism* din Directoratul-General pentru Educație și Cultură al UE și *Unitatea de Politică Lingvistică* a Directoratului pentru Educație din cadrul Consiliului Europei. Efortul acestor agenții se află în spatele importanțelor rezoluții, carti și convenții elaborate de organismele respective. Baetens Beardsmore (2008) oferă o utilă trecere în revistă a activităților din trecut ale UE și CoE privind promovarea limbilor.

Căutarea unor publicații pe tema multilingvismului pe www.europa.eu relevă existența într-un număr de limbi a unor documente cheie grupate în cinci categorii: documente de politici ale UE, broșuri informative, rapoarte, studii și anchete. Pe site-ul Consiliului Europei, www.coe.int/lang, există publicații privitoare la elaborarea politicilor, instrumente și standarde, limbile în educația școlară, migranți, ca și rapoarte de conferință și o selecție de studii.

Consiliul Europei face distincție între plurilingvism, definit ca o competență a unui vorbitor (capacitatea de a folosi mai mult de o limbă), și multilingvism, văzut ca prezență a mai multor limbi într-o zonă geografică dată. UE utilizează termenul de multilingvism pentru ambele (specificând, uneori, 'multilingvism al individului'). Ambele concepte (multilingvism/plurilingvism) sunt menționate pe tot parcursul raportului.

Uniunea Europeană (UE)

În cadrul Uniunii Europene, politica lingvistică este responsabilitatea fiecărui Stat Membru. Instituțiile UE au un rol de sprijin în acest domeniu, pe baza „principiului subsidiarității”. Rolul lor este să promoveze cooperarea între Statele Membre, cât și dimensiunea europeană a politicilor lingvistice naționale. La nivelul celor trei organisme constituente ale UE, *Consiliul Uniunii Europene*, *Comisia Europeană* și *Parlamentul European*, multilingvismul este de câțiva ani o zonă cheie de interes.

Politicile lingvistice ale UE vizează protecția diversității lingvistice și promovarea cunoașterii limbilor din rațiuni de identitate culturală și integrare socială, dar și datorită faptului că cetățenii multilingvi sunt mai bine plasați în a beneficia de oportunitățile educaționale, profesionale și economice oferite de o Europă integrată. Politica multilingvismului se ghidează după obiectivul – stabilit în 2002 de Consiliul UE de la Barcelona – îmbunătățirii nivelului de stăpânire a unor deprinderi de bază, în special prin predarea a cel puțin două limbi străine de la o vârstă foarte timpurie. Aceste considerente au fost construite pe baza lucrării din 1995, *White Paper on Teaching and Learning*, care susține că toată lumea ar trebui să învețe două limbi europene. În plus, documentul de la Barcelona solicită elaborarea unui indicator de competență lingvistică.

În 2003, Comisia Europeană (CE) s-a angajat să desfășoare 45 de noi acțiuni menite să încurajeze autoritățile naționale, regionale și locale în direcția unor eforturi pentru “o schimbare majoră de ritm în ceea ce privește promovarea învățării limbilor și diversitatea lingvistică.” Prima Comunicare asupra

Multilingvismului a CE, intitulată *O nouă strategie-cadru pentru multilingvism*, a fost adoptată în noiembrie 2005, venind în completarea planului de acțiune numit *Promovarea învățării limbilor și a diversității lingvistice*. Comunicarea CE (2005) stabilea trei componente de bază ale politicii UE pentru multilingvism:

1. Asigurarea accesului cetățenilor la legislație, proceduri și informații despre UE în propria lor limbă.
2. Sublinierea rolului major al limbilor și multilingvismului în economia europeană, precum și identificarea unor modalități de dezvoltare în continuare a acestuia.
3. Încurajarea tuturor cetățenilor de a învăța mai multe limbi pentru optimizarea înțelegerii reciproce și a comunicării.

Importanța multilingvismului pentru UE a fost întărită prin numirea la începutul lui 2007, în premieră, a unui Comisar, Leonard Orban, ca titular al portofoliului, cu toate că la remanierea din 2009 a cabinetului Barroso, multilingvismul a fost plasat în răspunderea Comisarului pentru Educație, Cultură, Multilingvism și Tineret. În mandatul Comisarului Orban, CE a elaborat în 2008 Comunicarea *Multilingvismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun*, care consacra politicile lingvistice drept element transversal ce contribuie la toate celelalte politici ale UE. Comunicarea explica ce trebuie făcut pentru a transforma diversitatea lingvistică într-un avantaj în favoarea solidarității și prosperității. Cele două obiective centrale ale politicii multilingvismului erau:

- conștientizarea valorii și oportunităților diversității lingvistice a UE și încurajarea îndepărtării barierelor din calea dialogului intercultural;
- crearea unor oportunități reale pentru toți cetățenii de a învăța să comunice, pe lângă limba maternă, în alte două limbi.

Statele Membre erau invitate să ofere, în cadrul sistemelor educaționale, o gamă mai largă de limbi și de modalități eficiente de învățare a acestora de la vârsta mică până la educația adultului, valorizând și dezvoltând pe mai departe deprinderi de limbă dobândite în afara cadrului educațional formal. Mai mult, CE își afirma determinarea de a utiliza strategic programe și inițiative relevante ale UE pentru a aduce multilingvismul ‘mai aproape de cetățean’.

Documentul de Lucru al Serviciilor Comisiei (2008), care însoțește Comunicarea CE sus-menționată, face o prezentare utilă a activităților UE în sprijinul multilingvismului.

Comunicarea CE (2008) a fost salutată și sprijinită prin rezoluții ale Consiliului UE (2008) și Parlamentului European (2009), cu accent pe învățarea pe toată durata vieții, competitivitate, mobilitate și angajabilitate. În 2011, CE a revenit cu un raport asupra progresului înregistrat din 2008, furnizând un inventar complet al acțiunilor UE în domeniu. Raportul anticipa *Cadrul strategic pentru cooperare europeană în domeniul educației și formării profesionale (ET_2020)*, în care învățarea limbilor este identificată ca prioritate, comunicarea în limbi străine fiind una din cele opt competențe cheie pentru creșterea calității și eficienței educației și formării profesionale. Printre deprinderile de bază sunt incluse și comunicarea în limba maternă, medierea și înțelegerea interculturală.

Raportul subliniază că deprinderile de limbă, prin faptul că sporesc angajabilitatea, sunt cruciale pentru inițiativa numită *Agenda pentru noi deprinderi și profesii*. Acestea constituie și o premisă a mobilității, așadar a implementării cu succes a noii și remarcabile inițiative numite *Tineretul în mișcare*. Într-o perspectivă mai largă, deprinderile de limbă au potențialul de a încuraja și facilita exercitarea dreptului cetățenilor UE la libera deplasare și stabilire pe teritoriul Statelor Membre și de a stimula exercitarea în plan trans-național de către cetățeni a unui spectru larg de drepturi ce le sunt conferite de legile UE.

Date statistice cheie cu privire la învățarea și predarea limbilor în UE sunt colectate în contextul sondajelor Eurydice și Eurobarometru. De o importanță majoră pentru Domeniile învățământului primar și secundar ale Chestionarului LRE sunt rapoartele Date cheie asupra predării limbilor în școală în Europa (Eurydice 2008, versiune actualizată a raportului din 2005) și Integrarea școlară a copiilor din medii de imigranți în Europa (Eurydice 2009), precum și două rapoarte Eurobarometru referitoare la competențele lingvistice ale cetățenilor europeni și atitudinea acestora față de limbi (Eurobarometrele 2001 și 2006). Raportul sus-menționat către CE, redactat de Strubell et al. (2007), conține, la rândul său, date cheie despre cifra înscrierilor la orele de limbi la nivelul învățământului primar, gimnazial și liceal din țările UE; în plus, raportul oferă o analiză trans-națională a rezultatelor și tendințelor, concluzionând cu o sumă de recomandări.

Chestiunile referitoare la numărul exact al celor care învață limbi și al examenelor școlare corespunzătoare, precum și tipurile de competențe lingvistice, pot fi abordate într-o versiune ulterioară a Chestionarului LRE. Vom explora posibilitățile de sinergie între colectarea datelor pentru proiectul LRE curent și Monitorul european al limbilor (ELM), respectiv Ancheta europeană privind competențele lingvistice (ESLC) – vezi website-urile celor două proiecte pentru situația la zi. În proiectul MEL, accentul este pe limbile de stat oficiale; există o secțiune specială despre instruirea în și folosirea limbilor de stat oficiale vs. limba engleză la nivel universitar. În proiectul ESLC, accentul inițial este pe competența elevilor în limbile engleză, franceză, germană, italiană și spaniolă ca prima și a doua limbă străină în ultimul an de gimnaziu sau în al doilea an de liceu, funcție de contextul educațional specific. Primul raport ESLC, făcut public recent de către CE (2012), conține date referitoare la aproape 54.000 de elevi înscriși în 14 țări participante. Teste independente de curriculum au fost elaborate, standardizate și aplicate în vederea evaluării competențelor de lectură, ascultare și scriere pentru fiecare din cele cinci limbi menționate, în concordanță cu nivelurile din CEFR. Rezultatele ESLC arată, pe ansamblu, un nivel scăzut de competență, atât la prima cât și la a doua limbă străină testată. Mai mult, rezultatele variază semnificativ în funcție de țară, limbile selectate și competențele lingvistice cuantificate.

În privința susținerii multilingvisticii, principalul program de finanțare al CE pe perioada 2007–2013 este *Programul de învățare pe toată durata vieții* (LLP), care aduce sub aceeași umbrelă diferitele inițiative europene din domeniul educației și formării, cu un buget de aproape șapte miliarde de euro pe o perioadă de șapte ani. Ca succesor al programului Socrates, desfășurat între 1994–2006, LLP constă din patru sub-programe, fiecare adresându-se unui sector educațional specific: *Comenius* (școli), *Erasmus* (învățământ superior), *Leonardo da Vinci* (educație și formare profesională și tehnică) și *Grundtvig* (educația adultului). Un program transversal completează aceste patru sub-programe, incluzând o așa-numită *Key Activity* (KA) pentru limbi. În sfârșit, programul *Jean Monnet* stimulează predarea, reflecția și dezbaterile pe tema procesului de integrare europeană în instituțiile de învățământ superior din întreaga lume.

Unul din obiectivele specifice ale LLP este promovarea învățării limbilor și a diversității lingvistice. În vederea obținerii unei co-finanțări europene în cadrul diferitelor părți ale Programului, se pot depune aplicații pentru proiecte pe limbi, rețele, ca și pentru alte activități care au tangență cu limbile (de pildă, mobilități ale elevilor/studentilor, profesorii și lucrătorilor). Toate limbile – oficiale, naționale, regionale, ale minorităților și migranților – sunt eligibile în cadrul acestui Program. Programul *Language Rich Europe* este co-finanțat în cadrul Programului KA2 (Rețele).

Consiliul Europei (CoE)

Fondat la 5 mai 1949, Consiliul Europei este o organizație inter-guvernamentală cu 47 State Membre, incluzând cele 27 State Membre ale UE.

Misiunea Consiliului Europei este promovarea drepturilor omului, a democrației parlamentare și a supremației legii. Aceste valori fundamentale stau la baza tuturor acțiunilor sale, inclusiv a politicii sale lingvistice care se axează pe trei dimensiuni distincte, dar complementare, ale activității Organizației: *convenții, recomandări și instrumente tehnice*.

Convenția Culturală Europeană încurajează statele să sprijine studiul limbilor, istoriei și civilizației celorlalte state. *Carta Socială Europeană* asigură dreptul lucrătorilor migranți și al familiilor acestora de a învăța limba/-ile statului-gazdă, sprijinind și predarea limbii materne a lucrătorului migrant copiilor acestuia.

Două *convenții* ale Consiliului Europei se ocupă direct de standardele europene de promovare și protecție a diversității lingvistice și a drepturilor lingvistice – *Carta Europeană pentru Limbi Regionale ori ale Minorităților*, respectiv *Convenția-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale*. Carta este un instrument cultural menit să protejeze și să promoveze limbile regionale sau ale minorităților văzute ca un aspect aflat în dificultate al patrimoniului cultural european. Aceasta prevede măsuri specifice de sprijinire a utilizării acestei categorii de limbi în domeniul educației și al mass-media, ca și pentru a permite folosirea lor în context juridic și administrativ, în viața economică și socială și în activități culturale. Convenția-cadru specifică condițiile necesare pentru ca persoanele aparținând minorităților naționale să-și mențină și să-și dezvolte cultura proprie și să-și păstreze elementele esențiale ale identității lor, adică religia, limba, tradițiile și moștenirea culturală.

Statele care au ratificat aceste *convenții* sunt monitorizate cu privire la modul de îndeplinire a angajamentelor pe care și le-au asumat.

- *Recomandările* Consiliului Europei constituie declarații importante adresate autorităților naționale privitor la principiile directoare și măsurile de implementare asociate, neavând, însă, obligativitate din punct de vedere legal. Următoarele sunt printre cele mai relevante în ceea ce privește scopurile proiectului:
- *Recomandarea nr.R (98) 6 a Comitetului Miniștrilor privitor la limbile moderne* (Consiliul Europei, 1998) desemnează clar comunicarea interculturală și plurilingvismul drept obiective cheie de politică și propune măsuri concrete pentru fiecare sector educațional și pentru formarea inițială și continuă a profesorilor. Apendix-ul acestei recomandări specifică în detaliu, pentru fiecare sector educațional, modalitățile prin care plurilingvismul poate fi consacrat ca obiectiv dominant în cadrul unui concept coerent de educație lingvistică în toate statele membre ale Consiliului Europei;
- *Recomandarea 1383 (1998) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind diversificarea lingvistică* afirmă că 'diversitatea lingvistică a Europei este un bun cultural de preț care trebuie păstrat și protejat' și că 'ar trebui să existe, prin urmare, o mai mare varietate în ceea ce privește predarea limbilor moderne în statele membre ale Consiliului Europei; aceasta ar trebui să aibă drept rezultat învățarea nu doar a englezei, ci și a altor limbi europene și nu numai, în paralel cu stăpânirea propriei limbi naționale și, unde este cazul, a limbii regionale';
- *Recomandarea 1539 (2001) a Adunării Parlamentare a Consiliului Europei privind Anul European al Limbilor* cere Statelor Membre să 'păstreze și să dezvolte pe mai departe inițiativele de politici lingvistice ale Consiliului Europei pentru promovarea plurilingvismului, diversității culturale și înțelegerii între popoare și națiuni' și să 'încurajeze toți europenii în direcția dobândirii unei anumite capacități de a comunica în mai multe limbi, de exemplu prin promovarea unor abordări noi, diversificate, adaptate cerințelor individuale ...';
- *Recomandarea Rec (2005)3 a Comitetului Miniștrilor privind predarea limbilor de vecinătate în regiunile de graniță* îndeamnă guvernele Statelor Membre să 'aplice principiile educației plurilingve, în special prin crearea condițiilor prin care instituțiile de educație, la toate nivelurile, din regiunile de graniță să poată proteja, sau dacă este cazul, introduce predarea și folosirea limbilor țărilor vecine, alături de predarea culturilor respectivelor țări, aceasta aflându-se în strânsă legătură cu predarea limbilor';
- *Recomandarea 1740 (2006) a Adunării Parlamentare privind locul limbii materne în cadrul educației școlare* încurajează tinerii europeni să învețe propria limbă maternă (ori limba principală) atunci când aceasta nu este limbă oficială a țării, arătând, totodată, că au datoria de a învăța o limbă oficială a țării ai cărei cetățeni sunt;

- *Recomandarea nr.R (2008) 7 a Comitetului Miniștrilor privind utilizarea CEFR și promovarea plurilingvismului* enumeră principiile generale și măsurile care trebuie implementate de către autoritățile responsabile de educația lingvistică la nivel național, regional și local, precum și măsurile specifice privind elaborarea politicilor, dezvoltarea curriculum-ului și a manualelor, formarea profesorilor și evaluarea.

Ceea ce poate fi descris drept *instrumente 'tehnice'* în domeniul educației lingvistice sunt, în general, instrumente de referință, fără caracter normativ, pe care decidenții în domeniul politicilor și practicienii le pot consulta și adapta pe potrivă contextului educațional specific și nevoilor lor. Aceste instrumente includ larg-uzitatul *Cadru European Comun de Referință pentru Limbi* (CEFR), *Portofoliul European al Limbilor* (ELP), ghiduri de politici și o diversitate de alte instrumente practice create prin programele Unității de Politică Lingvistică de la Strasbourg și ale Centrului European de Limbi Moderne de la Graz.

Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi (2001) a fost creat pentru promovarea educației plurilingve și pentru a fi adaptat unor contexte de utilizare specifice. CEFR oferă o bază comună pentru dezvoltarea și compararea curriculumelor pentru limba a doua/limbi străine, manualelor, cursurilor și examenelor dintr-o perspectivă dinamică, plurilingvă, a învățării pe tot parcursul vieții. Elaborat printr-un proces de cercetare științifică și largă consultare, CEFR constituie un instrument practic pentru stabilirea unor scopuri clare care trebuie atinse în etape succesive ale învățării și pentru evaluarea rezultatelor într-o manieră comparabilă pe plan internațional. Acesta furnizează o bază pentru recunoașterea reciprocă a calificărilor lingvistice, facilitând astfel mobilitatea educațională și ocupațională. El este folosit tot mai mult pentru reforma curriculumelor naționale și de către consorțiile internaționale pentru alinierea certificatelor lingvistice, în Europa și nu numai, fiind disponibile versiuni în peste 35 de limbi.

Portofoliul European al Limbilor (2001) este un document personal în care cei care studiază sau au studiat o limbă – la școală ori în afara ei – își pot consemna experiențele de învățare a limbii și cele culturale și pot reflecta asupra lor. Portofoliul este proprietatea fiecărei persoane. În el, orice tip de competență este luată în considerare, indiferent de nivel sau dacă a fost dobândită în cadrul ori în afara educației formale. Portofoliul este aliniat la *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi*.

Ghidul pentru dezvoltarea politicilor educaționale în domeniul limbilor în Europa (2007) este un instrument analitic care poate servi ca document de referință pentru formularea sau reorganizarea politicilor privitoare la predarea limbilor în vederea promovării multilingvismului și a diversificării de o manieră planificată, astfel încât deciziile să fie coerent articulate. Ghidul consideră plurilingvismul drept o competență unică care acoperă, potențial, mai multe limbi, de regulă cu niveluri variate de performanță, 'o competență de comunicare la care contribuie toate cunoștințele și experiența legate de limbi și în cadrul căreia limbile inter-relaționează și interacționează.'

Documentele de politici de mai sus au fost elaborate de către Divizia de Politică Lingvistică (actualmente Unitatea de Politică Lingvistică) care a lansat recent o *Platformă de resurse și referințe pentru educație plurilingvă și interculturală* (www.coe.int/lang). Acest site lărgeste anvergura dezbaterii dincolo de sfera limbilor străine moderne, incluzând limbile clasice, limbile migranților și, fapt semnificativ, limbile de instruire. Aceasta se referă la limbi precum germana în Germania, suedeza în Suedia etc. – predate ca discipline de studiu și utilizate ca mediu de instruire pentru alte discipline școlare (luând în considerare rolul cheie al limbii în formarea cunoașterii la toate disciplinele). *Platforma* constituie o resursă deschisă și dinamică, cu un sistem de definiții, puncte de referință, descrieri și descriptori, studii și exemple de bună practică pe care statele membre sunt invitate să o consulte și să o utilizeze în sprijinul politicii lor de promovare a unor șanse egale de acces la o educație de calitate, potrivit nevoilor, resurselor și culturii educaționale.

Platforma este însoțită de *Ghidul pentru elaborarea și implementarea curriculum-ului de educație plurilingvă și interculturală*, care este în prezent pilotat în diferite sectoare ale educației formale. Ghidul este menit să faciliteze o mai bună implementare a valorilor și principiilor educației plurilingve și interculturale în predarea tuturor limbilor – străine, regionale ori ale minorităților, limbi clasice și limbi de instruire. Acesta oferă o imagine de ansamblu a problemelor și principiilor referitoare la proiectarea și/sau perfecționarea curriculum-ului, ca și a abordărilor pedagogice și didactice care deschid drumul spre realizarea deplină a obiectivului general al educației plurilingve și interculturale.

În activitatea Consiliului Europei, competența plurilingvă și interculturală este capacitatea de a utiliza un repertoriu amplu de resurse lingvistice și culturale pentru satisfacerea nevoilor de comunicare sau pentru a interacționa cu persoane din alte medii și contexte, totodată îmbogățindu-l în cadrul acestui proces. Educația plurilingvă și interculturală ia în considerare repertoriul limbilor, precum și culturile asociate acestora, pe care și le-au însușit indivizii, cu recunoaștere formală în cadrul curriculum-ului școlar sau nu – limbi de instruire (ca disciplină ori mediu de instruire), limbi regionale/ale minorităților, limbi străine moderne și clasice, limbi ale imigranților. Consiliul Europei încurajează o abordare holistică care dezvoltă o sinergie sporită între limbi, o mai bună coordonare între profesori, precum și exploatarea competențelor transversale ale indivizilor.

Activitatea CoE în domeniul educației lingvistice este coordonată de către *Unitatea de Politică Lingvistică* (LPU) de la Strasbourg și de *Centrul European de Limbi Moderne* (ECML) de la Graz.

LPU desfășoară programe de cooperare inter-guvernamentală sub egida programului Comitetului de Conducere pentru Politici și Practici Educaționale (CDPPE).

LPU desfășoară o activitate de pionierat în domeniul educației lingvistice încă din 1957, activând ca un catalist al inovației și oferind, totodată, un forum pan-european unic prin intermediul căruia pot fi abordate prioritățile tuturor Statelor Membre în materie de politici. Rezultatele programelor LPU au condus la un număr de recomandări și rezoluții ale Comitetului Miniștrilor și ale Adunării Parlamentare ale CoE care furnizează susținere politică pentru instrumentele și inițiativele sale privitor la politici. Ca o continuare, LPU a organizat, împreună cu Comisia Europeană, *Anul European al Limbilor 2001*, ale cărui scopuri continuă să fie promovate în cadrul *Zilei Europene a Limbilor* (www.coe.int/edl), care se desfășoară anual.

LPU oferă Statelor Membre asistență de specialitate pentru revizuirea politicilor de educație lingvistică, ocupându-se și de elaborarea politicilor educaționale pentru minorități. Activitatea sa recentă se referă în special la limbile de instruire (inclusiv nevoile elevilor/studentilor dezavantajați) în contextul mai amplu al educației plurilingve și interculturale, precum și la politicile lingvistice legate de integrarea migranților adulți.

Programele Unității de Politică Lingvistică sunt completate de cele ale Centrului European de Limbi Moderne (ECML), înființat în 1994 la Graz (Austria) ca rezultat al Acordului Parțial Lărgit al Consiliului Europei. 31 de state subscriu în prezent la Acordul Parțial¹.

Misiunea ECML constă în promovarea unor abordări inovatoare și diseminarea bunelor practici în domeniul învățării și predării limbilor. Centrul desfășoară programe de proiecte pe termen mediu, de patru ani, organizate în cooperare cu experți europeni în domeniul educației lingvistice. Din lucrul pe proiecte rezultă kit-uri de formare 'hands-on', direcții orientative și site-uri interactive, cum ar fi *Portofoliul european pentru viitorii profesori de limbi* (EPOSTL), tradus în 13 limbi și preluat în multe programe de formare a profesorilor în Europa (<http://epostl.ecml.at>) și *Cadrul de referință pentru abordări pluraliste ale limbilor și culturilor* (CARAP) care arată cum poate fi sprijinită dezvoltarea competențelor plurilingve și interculturale în contextul școlii (<http://carap.ecml.at>). O serie de instrumente dezvoltate la ECML se referă la utilizarea practică a Cadrului European Comun de Referință (CEFR) și a Portofoliului European al Limbilor (ELP), venind în întâmpinarea nevoilor celor care lucrează în domeniul limbilor în contexte multilingve. Toate publicațiile ECML sunt disponibile gratis prin intermediul site-ului Centrului (www.ecml.at).

În elaborarea chestionarului LRE ne-am inspirat din principalele rezoluții, convenții, recomandări și comunicări ale UE și CoE care au contribuit la dezvoltarea politicilor și practicilor pentru multi/plurilingvism. Tabelul 1 oferă o imagine de ansamblu a documentelor consultate. Un rezumat al punctelor principale și chestionarul ca atare pot fi găsite pe site-ul LRE. A se observa diferența între Consiliul UE și Consiliul Europei.

¹ Albania, Andorra, Armenia, Austria, Bosnia & Herțegovina, Bulgaria, Croația, Cipru, Republica Cehă, Elveția, Estonia, Finlanda, Franța, FYROM, Germania, Islanda, Irlanda, Letonia, Liechtenstein, Lituania, Luxemburg, Malta, Muntenegru, Olanda, Norvegia, Polonia, România, Republica Slovacă, Slovenia, Spania, Suedia.

Tabelul 1. Lista documentelor UE și CoE utilizate în elaborarea Chestionarului LRE

Documente ale Uniunii Europene	Documente ale Consiliului Europei
Rezoluții/Concluzii ale Consiliului <ul style="list-style-type: none"> - Decizia Parlamentului și Consiliului European privind Anul European al Limbilor 2001 (2000) - Concluziile Președinției Consiliului European de la Barcelona (2002) - Concluzii asupra multilingvistismului (mai 2008) - Rezoluția cu privire la strategia europeană asupra multilingvistismului (noiembrie 2008) - Concluzii asupra cadrului strategic pentru cooperare europeană în domeniul educației și formării ET 2020 (2009) - Concluzii cu privire la competențele de limbă și creșterea mobilității(2011) 	Convenții <ul style="list-style-type: none"> - Convenția Culturală Europeană (1954) - Carta Europeană pentru Limbi Regionale ori ale Minorităților (ECRML) (1992) - Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale (1995)
Rezoluții ale Parlamentului European <ul style="list-style-type: none"> - Rezoluție privind promovarea diversității lingvistice și învățării limbilor (2001) - Rezoluție privind limbile regionale și limbile mai puțin utilizate din Europa (2003) - Rezoluție privind Multilingvistismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun (2009) 	Recomandări ale Comitetului Miniștrilor <ul style="list-style-type: none"> - Recomandarea N° R (82) 18 privind limbile moderne (1982) - Recomandarea N° R (98) 6 privind limbile moderne (1998) - Recomandarea CM/Rec (2008) 7 privind utilizarea CEFR și promovarea plurilingvistismului
Comunicări ale Comisiei Europene <ul style="list-style-type: none"> - Comunicarea 2005: O nouă strategie-cadru pentru multilingvistism - Comunicarea 2008: Multilingvistismul: un avantaj pentru Europa și un angajament comun - Carte verde 2008: Migrație și mobilitate: Provocările și oportunitățile sistemelor educaționale din UE 	Recomandări ale Adunării Parlamentare <ul style="list-style-type: none"> - Recomandarea 1383 (1998) privind diversificarea lingvistică - Recomandarea 1539 (2001) privind Anul European al Limbilor 2001 - Recomandarea 1598 (2003) privind protecția limbajelor mimico-gestuale în statele membre ale CoE - Recomandarea 1740 (2006) privind statutul limbii materne în educația școlară
Rapoarte externe <ul style="list-style-type: none"> - Raportul final al Grupului de Lucru la Nivel Înalt privind Multilingvistismul (2007) - Limbile și mediul de afaceri: companiile prosperă cu ajutorul limbilor, Forum de afaceri privind multilingvistismul (2008) 	Rapoarte externe <ul style="list-style-type: none"> - De la diversitate lingvistică la educație plurilingvă: Ghid pentru dezvoltarea politicilor de educație lingvistică în Europa: <i>Beacco și Byram</i> (2007) - Ghid pentru dezvoltarea și implementarea curriculei de educație plurilingvă și interculturală, <i>Beacco et al.</i> (2010)
	Unelte pentru predare și învățare <ul style="list-style-type: none"> - Cadrul Comun European de Referință pentru Limbi (CEFR) (2001) - Portofoliul de Limbă Europeană (ELP) (2001) - Cadrul de referință pentru o abordare pluralistică a limbilor și culturilor (FREPA) (2012): http://carap.ecml.at - Portofoliul European pentru viitorii profesori de limbi (2007); http://epost12.ecml.at

1.2 Formula trilingvă și plurilingvismul

Promovarea multilingvismului într-o formulă trilingvă n-a fost susținută doar de UE. UNESCO a adoptat în 1999 termenul de 'educație multilingvă' (*Rezoluția Conferinței Generale 12*) cu referire la utilizarea a cel puțin trei limbi în educație, adică limba maternă, o limbă regională ori națională și o limbă internațională. Încă din anii 1950, guvernul Indiei realiza un proiect de politică educațională multilingvă, care includea instruirea în limba maternă, în limba regională (ori a statului respectiv), în hindi ca limbă comună de comunicare și într-una din limbile clasice, sanscrită, pali, arabă ori persană. Revizuită în 1961, propunerea a fost numită "formula celor trei limbi" (TLF), incluzând instruire în limba regională, în hindi – acolo unde nu era vorbită deja – sau într-o altă limbă indiană în zonele unde se vorbea hindi, precum și în engleză ori altă limbă europeană.

În așa-numita *Cartă Albă*, CE (1995) a optat pentru trilingvism ca obiectiv strategic pentru toți cetățenii UE. În afara 'limbii materne', fiecare cetățean trebuie să învețe cel puțin două 'limbi comunitare'. Acest obiectiv strategic a fost preluat de Rezoluția Consiliului UE de la Barcelona (2002). La acel moment, conceptul de 'limbă maternă' era utilizat cu trimitere la limbile oficiale ale Statelor Membre, ignorând faptul că pentru mulți locuitori ai Europei 'limba maternă' și 'limba oficială de stat' nu coincid (Extra și Gorter 2008: 44). În același timp, conceptul de 'limbi comunitare' era folosit cu referire la limbile oficiale ale altor două State Membre ale UE. În documente ulterioare ale CE se făcea trimitere la o limbă străină de prestigiu internațional (engleza nefiind în mod deliberat identificată ca atare) și la o așa-numită 'limbă de vecinătate'. Acest ultim concept se referea la țările vecine, nu la limba vecinilor din viața de zi cu zi. Mai recent, viziunea CE în acest domeniu s-a extins, și paragraful 4.1 din Comunicarea CE din 2008 este intitulat 'Valorizând toate limbile':

În contextul actual al mobilității și migrației în creștere, stăpânirea limbii/-ilor naționale are un rol fundamental pentru reușita integrării și participării active în societate. Prin urmare, vorbitorii ne-nativi trebuie să includă limba țării-gază în combinația 'una-plus-două' (limbi).

Există și alte resurse lingvistice ne-exploatate în societatea de azi: ar trebui mai bine valorificate diferite limbi materne precum și o serie de alte limbi vorbite acasă și în mediul local ori de vecinătate. De pildă, copiii cu diferite limbi materne – din UE ori din țări terțe – pun școala în situația de a preda limba de instruire ca a doua limbă, existența lor fiind totodată un element motivant pentru colegi în sensul învățării diferitor limbi și deschiderii spre alte culturi.

În scopul întăririi legăturilor între comunități, Grupul Intelectualilor pentru Dialog Intercultural (2008), grup consultativ al Comisiei, a elaborat conceptul de "limbă personală de adopție", asupra căruia mai trebuie încă reflectat.

Deși nu specifică explicit numărul de limbi ce trebuie învățate, Consiliul Europei are un rol de avangardă în promovarea învățării limbilor și dezvoltarea plurilingvismului de la o vârstă timpurie, subliniind în mod repetat necesitatea valorizării tuturor limbilor. O interesantă perspectivă suplimentară a fost introdusă prin ideea de competențe variabile și parțiale.

Pornind de la Rezoluția din 1969 cu privire la un program intensificat de predare a limbilor moderne în Europa și de la Recomandarea 814 (1977), Consiliul Europei a elaborat Recomandarea 1982 – 82 (18), care cerea Statelor Membre să facă tot posibilul pentru a asigura întregii populații accesul la mijloace eficiente de cunoaștere a limbilor altor state membre (sau ale altor comunități din propria țară) și să încurajeze predarea a cel puțin unei limbi europene alta decât limba națională, sau a limbii vehiculare din zona respectivă, în rândul elevilor începând de la vârsta de zece ani ori de la intrarea în gimnaziu. Recomandarea mai cerea statelor să creeze condiții pentru învățarea unei "game de limbi cât mai largi posibile." În aceeași recomandare, CoE lua în considerare și necesitățile migranților, solicitând condiții adecvate pentru aceștia:

stăpânirea limbii comunității gazdă într-o măsură care să le permită un rol activ în viața profesională, politică și socială a comunității respective și, în special, facilitarea dobândirii de către copiii migranților a unei educații adecvate, pregătindu-i pentru tranziția de la școală către piața muncii în vederea dezvoltării limbilor materne, atât ca instrumente educaționale și culturale, cât și pentru menținerea și îmbunătățirea legăturilor cu cultura de origine.

În următoarea recomandare-cheie a Comitetului Miniștrilor, 98(6), CoE solicita cetățenilor europeni dobândirea unui grad de capacitate comunicativă într-un număr de limbi și cerea Statelor Membre realizarea acestui lucru prin diversificarea ofertei limbilor și fixarea unor obiective adecvate pentru fiecare limbă, incluzând cursuri modulare și cursuri ce vizează crearea de competențe parțiale.

Cea mai recentă recomandare CoE este CM/Rec (2008) 7E către Statele Membre asupra folosirii Cadrelor Comune Europene de Referință pentru Limbi (CEFR) și promovarea plurilingvismului

Cullen *et al.* (2008) trec în revistă și analizează detaliat politicile UE în domeniul multilingvismului. Cullen arată că mai există rețineri și rezistență la ideea învățării unei alte limbi, cu excepția limbii engleze. Această afirmație este susținută de datele Eurostat 2009 care arată o creștere a numărului celor care învață limba engleză dar nu și a altor limbi. Doar unul din cinci europeni, spune Cullen, poate fi descris ca învățând activ o altă limbă, iar deprinderile de limbă sunt inegal distribuite din punct de vedere geografic și cultural. Majoritatea activităților vizând promovarea multilingvismului se desfășoară în sectorul educației formale, cu precădere în învățământul secundar. Cullen *et al.* (2008: iii–iv) ajung la următoarele concluzii privind contextul politic și al politicilor pentru promovarea multilingvismului în UE:

- Uneori, multilingvismul și diversitatea lingvistică par a se afla pe agende antagonice. Politica de învățare a limbilor tinde să fie influențată de priorități 'stringente', cum ar fi competitivitatea economică și mobilitatea pieței de muncă, în timp ce politicile de diversitate lingvistică sunt influențate de teme cu 'vizibilitate' redusă, cum ar fi incluziunea și drepturile omului. În privința acțiunilor concrete, politica multilingvismului este mai bine ierarhizată decât cea a diversității lingvistice.

- Acțiunea Parlamentului European reflectă un efort sistematic și constant de protejare a limbilor minorităților și sprijinire a diversității lingvistice. Încă de la finele anilor 1970, Parlamentul European a elaborat o serie de comunicări și rezoluții care cer Comisiei să promoveze utilizarea limbilor minorităților, în paralel cu revizuirea legislației comunitare ori a practicilor discriminatorii din acest domeniu. Totuși, faptul că niciuna din aceste inițiative nu este obligatorie pentru Statele Membre constituie o problemă majoră.

Atitudinile cetățenilor UE în privința multilingvismului/plurilingvismului

Unul din Barometrele Europene periodice ale CE, Barometrul Special 243 (2006), redă percepția opiniei publice asupra unor chestiuni legate de multilingvism. Este analizată susținerea de care se bucură câteva din principiile care stau la baza politicii multilingve a Comisiei, împreună cu percepția respondenților asupra situației din țara ori regiunea lor, precum și susținerea pentru politicile multilingve la nivel național. Respondenților li s-au prezentat cinci aserțiuni care ilustrează o serie de principii cheie ale politicilor de promovare a multilingvismului în Europa. Toate aserțiunile beneficiază de susținerea majorității europenilor, însă în proporții diferite, așa cum arată Tabelul 2.

Tabelul 2. Atitudinile față de multilingvism în Europa (Sursa: Barometrul Special 243: 53, Comisia Europeană 2006)

Aserțiuni	În general sunt de acord	În general nu sunt de acord	Nu știu
1. Toți cetățenii trebuie să poată vorbi încă o limbă.	84%	12%	4%
2. Toate limbile vorbite în UE trebuie tratate egal.	72%	21%	7%
3. Toți cetățenii UE trebuie să poată vorbi o limbă comună.	70%	25%	5%
4. Instituțiile europene trebuie să adopte o singură limbă în comunicarea cu cetățenii europeni.	55%	40%	5%
5. Toți cetățenii UE trebuie să poată vorbi încă două limbi.	50%	44%	6%

Rezultatele sondajului arată că marea majoritate a cetățenilor UE consideră că este posibilă învățarea unei limbi adiționale, însă doar 50% dintre ei cred că două limbi ar fi un obiectiv realist. Există un puternic curent în favoarea tratamentului egal pentru toate limbile, la fel de puternică fiind și opinia potrivit căreia trebuie să putem vorbi cu toții o limbă comună. Părerile sunt împărțite în privința adoptării de către instituțiile UE a unei singure limbi în comunicarea cu cetățenii.

Proiectul LRE oferă date interesante despre gradul în care principiile de la Barcelona sunt puse în practică în cadrul sistemelor educaționale din țările și regiunile recensate, furnizând, de asemenea, date despre felul în care toate limbile – naționale, străine, ale imigranților, regionale sau ale minorităților – sunt valorificate în școală și în afara ei.

1.3 Varietățile lingvistice explorate în cadrul proiectului

Scopul Proiectului LRE este de a reflecta bogăția limbilor din societatea europeană și măsura în care toate aceste limbi sunt încorporate în politicile și practicile multilingvismului. Provocarea a constat în diferențierea tipurilor de limbi și clasificarea lor corespunzătoare.

În Comunicarea din 2008, CE se referă la numeroasele limbi 'naționale, regionale, ale minorităților și ale migranților' vorbite în Europa, care 'adaugă încă o fațetă fondului nostru comun' și la 'limbi străine', în accepțiunea de limbi europene și non-europene de circulație mondială.

Este larg recunoscută importanța învățării solide a limbii naționale pentru buna funcționare în cadrul societății și accesul deplin la educație. Învățarea limbilor străine este un fenomen uzual în Europa. Tipurile de limbi care au beneficiat de mai puțină atenție sunt limbile regionale/ale minorităților și cele ale imigranților, însă importanța acestora în toate Statele Membre ale UE a fost recunoscută și susținută atât de CoE, cât și de UE, care au subliniat faptul că ambele tipuri de limbi trebuie sprijinite ca instrumente relevante de comunicare intra-grup, făcând parte din identitatea personală, culturală și socială a multor cetățeni ai UE.

În Recomandarea 98(6), CoE solicitase deja Statelor Membre luarea în considerare a prevederilor Cartei Europene pentru Limbi Regionale ori ale Minorităților și Convenției-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale ca indicatori ai unor parametri dezirabili pentru politicile referitoare la limbile sau culturile regionale ori ale minorităților. Se solicitase, de asemenea, respect egal pentru toate limbile și 'continuarea promovării [de către state] bilingvismului în zonele ori cartierele de imigranți și sprijinirea imigranților pentru a învăța limba zonei unde locuiesc.'

Raportul Final al Grupului la Nivel Înalt pentru Multilingvism (2007) mai menționează necesitatea folosirii potențialului imigranților ca sursă de cunoștințe de limbă și ca oportunitate prin care firmele pot profita de cunoștințele culturale și lingvistice ale acestora în vederea accesării pieței din țările lor de origine.

Nu de puține ori, migranții sunt vazuți exclusiv ca o problemă – copiii de migranți care nu fac față la școală sau migranții adulți cu un nivel minim de cunoaștere a limbii țării-gazdă. Ceea ce se uită este faptul că migranții constituie o resursă de valoare. Prin valorificarea limbilor migranților aflați în mijlocul nostru le sporim acestora motivația de a învăța limba țării-gazdă și – de ce nu? – alte limbi, ajutându-i să devină mediatori competenți între diferite culturi.

Foarte adesea, tinerii migranți de generația a doua sau a treia posedă deprinderi verbale/de ascultare bine dezvoltate în limbile comunității sau culturii lor, neputând însă citi ori scrie în aceste limbi. Mulți dintre ei sunt puternic motivați pentru a deveni funcționali în aceste limbi. Școlile, instituțiile de învățământ superior și cele de educația adultului trebuie să se preocupe de a oferi oportunități speciale de învățare pentru aceste grupuri țintă. Ar fi și o investiție solidă deoarece acești oameni pot ajuta la stabilirea unor contacte economice în țările de origine, putând de asemenea fi implicați activ în

dialogul intercultural și în programe de integrare pentru imigranții recent sosiți.

În acest context, grupurile de limbi (vezi Extra și Gorter 2008:3–60) analizate prin chestionarul LRE sunt: limba națională, limbile regionale/ale minorităților și limbile imigranților. Suntem pe deplin conștienți de conotațiile în diferite țări europene pe care le au referințele la locuitorii-rezidenți (și la limbile acestora) proveniți din afara țării (vezi Extra și Gorter 2008:10 pentru definițiile termenilor specifici).

Prin urmare, în contextul proiectului LRE vom explora și utiliza tipurile de limbi sus-menționate, cu următoarele definiții (vezi și Glosarul din Apendix, Partea I):

- *Limbi naționale:* Limbi oficiale ale statului-națiune.
- *Limbi străine:* Limbi care nu se învață și nu se utilizează acasă, ci sunt învățate și predate în școală sau utilizate ca limbi de comunicare în sectoare non-educative.
- *Limbi regionale sau ale minorităților:* Limbi care sunt în mod tradițional utilizate pe un anumit teritoriu al unui stat de către cetățeni ai aceluiași stat care formează un grup restrâns numeric în comparație cu restul populației statului.
- *Limbi ale imigranților:* Limbi vorbite de imigranți și descendenții acestora în țara de rezidență care își au originea într-un număr mare de (foste) țări-sursă.

Pentru perspective similare ne reamintim la McPake and Tinsley (2007). În acest context, recunoaștem includerea deliberată a limbilor imigranților ca parte din repertoriul European al limbilor, în timp ce, în această primă etapă de colectare a datelor, limbajul mimico-gestual este doar puțin menționat. În societățile vestice în care fenomenul migrației este semnificativ, sau în cadrul limbilor minorităților din interiorul unui stat național unitar, există persoane cu deficiențe de auz care sunt de fapt, minorități în cadrul altor minorități. Având în vedere preponderanța mediului de comunicare oral, majoritatea acestor persoane au fost izolate nu numai de cultura majorității, dar și de cultura lor de origine, ca o formă de dublă opresiune (Schermer 2011). Există o diferență importantă între comunitățile celor cu deficiențe de auz și alte minorități lingvistice. Limbajul mimico-gestual se transmite doar într-o măsură limitată de la o generație la alta. Motivul principal este că mai mult de 95% dintre persoanele surde au părinți fără deficiențe de auz, pentru care limbajul mimico-gestual nu este limba maternă. Majoritatea persoanelor surde au învățat acest limbaj de la alți membri ai comunității celor cu deficiențe de auz, din afara familiei, și/sau părinți care au dobândit limbajul mimico-gestual ca a doua limbă.

Parlamentul european a aprobat în mod unanim o rezoluție asupra Limbajelor Mimico-gestuale în 17 iunie, 1988. Rezoluția cerea din partea Statelor Membre recunoașterea limbajelor mimico-gestuale naționale drept limbi oficiale ale surzilor. Pană acum această rezoluție a avut un efect limitat. În 2003, limbajele mimico-gestuale au fost recunoscute de către Consiliul European drept limbi ale minorităților în Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților. În prima etapă a colectării de date, facem referire la limbajul/le mimico-gestual/e în domeniile Limbile în documente și baze de date oficiale și Limbile în mass-media audiovizuală și presă ale chestionarului.

Distincția de mai sus între limbi 'regionale/ale minorităților și limbi' ale 'imigranților' este larg folosită și înțeleasă pe Continent, pe când referirea la limbi ale 'comunității' – comună în Marea Britanie și interesantă datorită originii sale 'la firul ierbii' – este utilizată în privința limbilor naționale, regionale și/sau ale imigranților. În plus, conceptul de limbi ale 'comunității' se referă adesea la limbile naționale ale țărilor Uniunii Europene în documentele UE, reprezentând, în acest sens, cel puțin în jargonul UE, 'teritoriu ocupat'. (vezi Extra & Gorter, 2008:7–11 pentru terminologie). Un ultim argument în favoarea folosirii termenului de limbi ale 'imigranților' este ampla sa întrebuițare pe website-ul *Ethnologue, Languages of the World*, o valoroasă și larg-folosită sursă standard de informații din diverse țări pe această temă.

În contextul acestui proiect, vom considera limbile regionale/ale minorităților drept 'oficial recunoscute' dacă aceasta recunoaștere este făcută de 'statul- națiune respectiv. În plus, recunoașterea poate fi menționată în *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților*. Carta a devenit operațională în martie 1998. Aceasta se constituie în tr-un set de standarde europene pentru stabilirea măsurilor legale și facilităților existente în Statele Membre în politicile din acest domeniu (Nic Craith 2003), și are drept scop protejerea și promovarea "limbilor regionale și ale minorităților istorice ale Europei". Conceptele de limbi 'regionale' și 'ale minorităților' nu sunt specificate în Cartă ("Statele decid asupra definiției") și limbile imigranților sunt în mod explicit excluse din aceasta. Statele sunt libere să aleagă ce limbi 'regionale/ale minorităților' să includă. De asemenea, gradul de protecție nu este prestabilit, astfel, un stat poate opta pentru politici flexibile sau rigide. Rezultatul este o mare varietate de contexte la nivelul Statelor Membre ale UE. (Grin 2003).

Știm și că există factori agravanți care fac virtual imposibilă o distincție clară între tipurile de limbi propuse. În primul rând, atât în interiorul Statelor Membre ale UE cât și pe ansamblu, multe limbi regionale/ale minorităților și ale imigranților au un număr mai mare de vorbitori decât multe limbi de stat oficiale. În plus, atât limbile regionale/ale minorităților cât și ale imigranților dintr-o țară a UE pot fi limbi de stat oficiale în altă țară, de exemplu germana în Danemarca ori rusa în Ucraina. Trebuie avut, de asemenea, în vedere și faptul că multe, dacă nu majoritatea, limbilor imigranților din statele-națiune europene provin din țări aflate în afara Europei. Contextul migrației și, mai ales, al minorizării face, poate, destul de ambiguă distincția pe care o propunem între limbile regionale/ale minorităților și cele ale imigranților. Totuși, nu dispunem de o alternativă mai transparentă. După părerea noastră, este meritoriu însuși faptul că distincția propusă va determina o mai bună conștientizare, putând în final conduce la o abordare inclusivă în privința conceptualizării limbilor minorităților la nivel European

1.4 Domeniile lingvistice vizate de sondaj

Indexul acoperă opt domenii lingvistice. Ca prim domeniu am inclus și un meta-domeniu care se referă la existența unor documente și baze de date naționale/regionale asupra diversității lingvistice datorită rolului cheie al învățării limbilor în educație, patru domenii se axează pe principalele etape ale educației de stat, de la nivel pre-școlar până la universitate. În plus, trei domenii lingvistice din afara sferei educației sunt vizate în scopul determinării nivelului serviciilor multilingve în societate și în mediul de afaceri. Pe ansamblu, cele opt secțiuni ale chestionarului sunt acoperite printr-un total de 260 întrebări distribuite pe aceste domenii, după cum reiese din Tabelul 3. Întrebările din domeniile lingvistice 2–8 au la bază documentele europene la care se face referire în Secțiunea 1.1.

Tabelul 3. Distribuția întrebărilor pe domenii lingvistice

Nr	Domenii lingvistice	Nr de întrebări
1.	Limbile în documentele și bazele de date oficiale	15
2.	Limbile în învățământul pre-școlar	34
3.	Limbile în învățământul primar	58
4.	Limbile în învățământul secundar	60
5.	Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior	30
6.	Limbile în mass-media audiovizuală și presă	14
7.	Limbile în serviciile și spațiile publice	31
8.	Limbile în mediul de afaceri	18
	Total întrebări	260

Domeniul 1 cercetează disponibilitatea documentelor și bazelor de date naționale sau regionale referitoare la diversitatea lingvistică în fiecare din țările sau regiunile participante. Existența unor astfel de documente și baze de date poate contribui semnificativ la conștientizarea multilingvistului într-o anumită țară, stând la baza politicilor de educație lingvistică. Divizarea acestui domeniu în documente oficiale și baze de date oficiale este în strânsă legătură cu distincția, uzuală în studiile de planificare în domeniul limbilor, între planificarea de tip *status* și planificarea de tip *corpus*. În cazul nostru, secțiunea consacrată documentelor se referă la eforturile de *reglementare* a utilizării și funcției diferitelor limbi într-o anumită societate, iar secțiunea dedicată bazelor de date privește eforturile de *structurare* a distribuției și vitalității spectrului lingvistic într-o anumită societate.

Domeniile 2–4 ale sondajului se axează pe educația de stat până la vârsta adultă. În Glosarul Părții I a publicației sunt date definițiile fiecăruia dintre domenii, inclusiv distincția uzuală în învățământul gimnazial și liceal care se referă la *diferențe de vârstă* și/sau la diferențe privind *tipul de școală*. În fiecare domeniu, se face trimitere la modul de organizare a predării limbilor precum și la calificările și formarea profesorilor pe fiecare din cele patru varietăți de limbă. Distincția cheie între instituție versus profesori are o largă întrebuintare în context european (vezi de ex. Eurydice 2008). Răspunsurile la aceste secțiuni provin din date publice și surse oficiale.

Având în vedere diversificarea semnificativă în cadrul învățământului post-secundar la nivel național și trans-național, domeniul 5 se axează pe învățământul de bază (profesional și tehnic vs universitar). Drept urmare, acest domeniu prezintă date binare și complementare despre învățământul post-secundar. Domeniile 6–8 se referă la trei domenii cruciale în afara domeniului educațional.

Răspunsurile din domeniile 5–8 se bazează pe date colectate și raportate în contextul a trei orașe din fiecare țară sau regiune (vezi Secțiunea 1.5 pentru detalii). Domeniul 5 explorează situația limbilor pe un eșantion redus de instituții de educație profesională și tehnică și învățământ superior (universități). Domeniul 6 cercetează prezența limbilor în media audio-vizuală și presă. Domeniul 7 se concentrează pe folosirea limbilor în serviciile și spațiile publice din perspectiva strategiilor lingvistice instituționalizate, a facilităților de comunicare orală și a facilităților de comunicare scrisă. În domeniul 8, limbile în mediul de afaceri, accentul cade pe strategiile lingvistice ale companiilor, practici specifice de management lingvistic și sprijinirea competențelor lingvistice ale angajaților. În fiecare țară/regiune studiul a fost îndreptat spre 24 de companii.

1.5 Colectarea datelor și formula tri-municipală

Cum s-a arătat mai sus, răspunsurile pentru domeniile lingvistice 1–4 ale sondajului LRE, ca și pentru meta-domeniu, s-au bazat pe *date oficiale/secundare*, reflectând politici și practici comune la nivel național. Pe de altă parte, domeniile 5–8 se bazează pe *date colectate/primare*. Colectarea acestor date primare s-a desfășurat în trei orașe în fiecare țară, pe baza următoarelor considerații:

- Multilingvismul este clar predominant în context urban deoarece nou-sosiții tind să se adune acolo în căutare de locuri de muncă
- Reacționând la diversitatea lingvistică, orașele cresc dinamica națională
- Instituțiile mari de învățământ profesional și învățământ superior își au sediul în orașe (domeniul 5)
- Presa internațională, cinematografele și posturile TV se găsesc, de regulă, în orașe (domeniul 6)
- În consecință, administrația municipală și urbanistii trebuie să elaboreze politici locale pentru multilingvism (domeniul 7)
- Sediile multor firme se află în orașe (domeniul 8).

Selectarea orașelor a fost identică în privința țărilor cu nr. 1–14 din Tabelul 4 de mai jos. Accentul s-a pus aici pe cele două orașe cu cea mai mare populație, plus un oraș unde limba regională/a minorităților are statut și vitalitate aparte și/sau cel mai mare număr de vorbitori. Țările cu nr. 15–18 au necesitat abordări speciale deoarece nu se încadrează în modelul de mai sus.

Țara nr.15, Bosnia & Herțegovina, are trei limbi naționale: bosniacă, sârbă și croată. Orașele selectate pentru colectarea primară a datelor au fost Sarajevo, unde bosniaca este folosită cu precădere, Banja-Luka, unde sârba este folosită cu precădere și Mostar, unde bosniaca și croata sunt folosite cu precădere

Țara nr.16, Elveția, se compune din 26 de cantoane și are tot trei limbi oficiale: germana, franceza și italiana. Cercetarea LRE pentru toate domeniile s-a desfășurat pe un eșantion de trei cantoane, unul germanofon (Zürich), altul francofon (Geneva), al treilea italo fon (Ticino). Datele pentru domeniile 2–4 au fost agregate în tabelele prezentate în volum, însă pentru domeniile 5–8 sunt prezentate la nivel de oraș.

Țara nr.17, Spania, se compune din 17 comunități autonome și două orașe autonome. Pentru domeniile 2–4, cercetarea LRE s-a desfășurat într-un total de trei comunități autonome – Madrid, Sevilla, Valencia – și două ‘naționalități istorice’ – Catalonia și Țara Bascilor. S-au creat trei profile: un profil combinat, denumit Spania, pentru Madrid, Sevilla și Valencia; și două profile separate pentru Catalonia și Țara Bascilor. Catalonia are trei limbi oficiale: catalana, spaniola și aragoneza. Țara Bascilor are două limbi oficiale: basca și spaniola. Orașele selectate pentru cercetarea primară au fost:

- Pentru Spania: Madrid, Sevilla și Valencia
- Pentru Catalonia: Barcelona, Taragona, L'Hospitalitet
- Pentru Țara Bascilor: Bilbao, San Sebastian, Vitoria-Gasteiz

Țara nr.18, Regatul Unit, se compune din patru țări cu guverne și sisteme educaționale separate. Pentru domeniile educaționale (2–4), s-au colectat date referitoare la politici și practici comune pe fiecare țară/regiune. Pentru domeniile 5–8, orașele din Țara Galilor și Scoția au fost selectate pe baza mărimii populației. În Anglia, pe lângă Londra, a fost ales orașul Sheffield din rațiuni practice. Deocamdată, n-a fost posibilă analiza a încă unui oraș, dar sperăm ca datele respective să fie disponibile curând. În Irlanda de Nord, până acum a fost posibilă doar includerea în sondaj a orașului Belfast.

Selectarea celor trei orașe și a limbilor regionale/ale minorităților vizate s-a operat în devans, prin cooperare cu toate echipele naționale sau regionale participante, pe baza statisticilor municipale în cazul primelor două orașe și a statisticilor limbilor/grupurilor regionale/ale minorităților în cazul orașului al treilea. Tabelul 4. prezintă situația pe țări a rezultatelor obținute. Tabelul 4. prezintă situația oraselor recenzate din fiecare țara.

Tabelul 4. Formula tri-municipală pentru toate țările/regiunile participante

Nr	Țări cu o limbă națională	Cel mai mare oraș	Al doilea/al treilea cel mai mare oraș	Oraș adițional	Limba regională/a minorităților dominantă în orașul adițional
1.	Austria	Viena	Graz	Klagenfurt	slovena
2.	Bulgaria	Sofia	Plovdiv	Șumen	turca
3.	Danemarca	Copenhaga	Aarhus	Aabenraa	germana
4.	Estonia	Tallinn	Tartu	Narva	rusa
5.	Franța	Paris	Marsilia	Corte	corsicana
6.	Grecia	Atena	Salonic	Xanthi	turca
7.	Italia	Roma	Milano	Trieste	slovena
8.	Lituania	Vilnius	Kaunas	Klaipeda	rusa
9.	Olanda	Amsterdam	Rotterdam	Leeuwarden*	friziana
10.	Polonia	Varșovia	Cracovia	Gdansk	cașubiana
11.	Portugalia	Lisabona	Porto	Miranda do Douro*	mirandeza
12.	România	București	Iași	Cluj	maghiara
13.	Ucraina	Kiev	Harkov	Lvov	rusa
14.	Ungaria	Budapesta	Debrecen	Pécs	germana
	Alte țări/regiuni	Cel mai mare oraș	Orașul din regiunea 2	Orașul din regiunea 3	Limba(i) oficială(e)
15.	Bosnia & Herțegovina	Sarajevo	Banja-Luka	Mostar	bosniaca/sârba/croata
16.	Elveția	Zürich	Geneva	Lugano	germana/franceza/italiana
17.	Spania: Madrid, Valencia, Sevilla Catalonia, Țara Bascilor	Madrid Barcelona Bilbao	Valencia Tarragona San Sebastian	Sevilla L'Hospitalet Vitoria-Gasteiz	spaniola catalana basca
18.	UK: Anglia Țara Galilor Scoția Irlanda de Nord	Londra Cardiff Glasgow Belfast	Manchester Swansea Edinburgh –	– Newport Aberdeen –	engleza galeza/engleza scoțiana-galeza/engleza irlandeza/Ulster Scots/ engleza

*Lipsa universității conduce la absența datelor referitoare la universități

Profilurile naționale sau regionale se bazează pe colectarea primară a datelor în cele 23+22+22=67 orașe menționate în Tabelul 4. După cum se poate deduce din Tabelul 4, majoritatea limbilor regionale/ale minorităților dominante în orașele selectate adițional au statutul de limbă națională în țări alăturate. Prezentăm mai jos specificul colectării primare a datelor pe domeniile lingvistice 5–8 pentru fiecare din cele 24 de țări sau regiuni participante după cum urmează:

- Pentru domeniul lingvistic 5 accentul este pe oferta de limbi în cadrul diferitor tipuri de educație a adultului de stat. Sunt analizate două sectoare complementare: oferta de limbi în învățământul profesional și tehnic pentru (tineri) adulți în vârstă de peste 16 ani și oferta de limbi în învățământul teoretic/superior.
- Pentru domeniul lingvistic 6, accentul este pe prezența limbilor în media audio-vizuală, incluzând emisiunile publice radio-TV și cele mai mari cinematografe, cât și în presa de la cele mai mari gări și chioșcuri de ziare din orașele recenzate.
- Pentru domeniul lingvistic 7, accentul este pe prezența limbilor în serviciile și spațiile publice la nivel de oraș, cu precădere a strategiilor lingvistice instituționalizate, a facilităților de comunicare orală și a facilităților de informare scrisă la nivel de oraș (consiliu) în orașele recenzate.

- Pentru domeniul lingvistic 8, accentul este pe patru sectoare diferite ale mediului de afaceri – supermarketuri, firme de construcții, hoteluri și bănci. Cercetătorilor li s-a cerut să adune eșantioane pe cât posibil egal distribuite pe categoriile companii multinaționale/internaționale (M/I), naționale (N) și regionale sau locale (R/L). În realitate, acest deziderat s-a dovedit greu de atins în toate țările/regiunile.
- Tabelul 5. oferă o scurtă prezentare a domeniilor lingvistice și a țintelor vizate la colectarea primară a datelor pe fiecare oraș (3x).

Tabelul 5. Domenii și ținte vizate la colectarea primară a datelor pe fiecare oraș

Nr	Domeniul lingvistic	Ținte pe fiecare oraș (3x)
5.	Limbile în învățământul profesional și tehnic și în învățământul superior	<ul style="list-style-type: none"> – Cea mai mare instituție de educație și formare profesională și tehnică cu ofertă în domeniul limbilor – Cea mai mare universitate de stat
6.	Limbile în mass-media	<ul style="list-style-type: none"> – Prezența limbilor în programele radio/TV, la cinema, în cel mai bine vândut ziar – Prezența limbilor în presă la cea mai mare gară și la cel mai mare chioșc de ziare din oraș – Folosirea subtitrării sau a dublării filmelor în limbi altele decât cea națională – Includerea limbajului mimico-gestual
7.	Limbile în serviciile și spațiile publice	<ul style="list-style-type: none"> – Strategii lingvistice instituționalizate, facilități de comunicare orală și facilități de informare scrisă la nivel de oraș
8.	Limbile în mediul de afaceri	<ul style="list-style-type: none"> – Supermarketuri, firme de construcții, hoteluri și bănci mici, medii și mari, multinaționale/internaționale, naționale și regionale/locale

1.6 Metodologia cercetării

Diferite tipuri de cercetare

Se pot selecta diferite metodologii de cercetare pentru analiza politicilor și practicilor lingvistice dintr-o anumită societate. În funcție de scopul urmărit, cercetătorii pot adopta o perspectivă micro-sociolingvistică ori una macro-sociolingvistică pentru fundamentarea politicilor și practicilor relevante (Fishman și Garcia 2010). Dacă cercetarea se limitează la studii de caz cu un număr mic de subiecți, cel mai adesea cercetătorii optează pentru observarea etnografică și abordări analitice ale discursului. Etnografia lingvistică (Heller 2007) este o metodologie comună de investigare a modului în care indivizii interacționează, precum și a limbii în care fac acest lucru. Lingviștii etnografi încearcă să înțeleagă cum își folosesc indivizii resursele lingvistice de care dispun în interacțiunea cu alți indivizi.

Totuși, metodele etnografice nu se pot dovedi totdeauna optime în investigarea politicilor și practicilor lingvistice la nivelul societății. Principalul accent în proiectul LRE este pus pe multilingvism la nivelul societății, cu precădere pe politicile și practicile instituționale care promovează (ori limitează) multilingvismul. Metodologia adoptată în cazul proiectului LRE a constat, prin urmare, în colectarea unor date de *sondaj* asupra politicilor și practicilor lingvistice comune într-o număr de domenii lingvistice din anumite contexte naționale sau regionale din Europa.

Chestionarul sondajului a fost alcătuit în urma studierii principalelor documente de politici și practici lingvistice ale UE și CoE (descrise mai sus) și identificării recomandărilor cheie. Totuși, având în vedere că politicile și practicile lingvistice din Europa constituie un fenomen extrem de complex, nu toate variabilele relevante pot fi identificate, operaționalizate și exprimate în termeni cuantificabili.

Elaborarea chestionarului

În ce privește elaborarea chestionarului, s-au luat în calcul următoarele premise la construirea întrebărilor:

- fiecare întrebare trebuie să furnizeze date cuantificabile
- datele cuantificabile trebuie calibrate, conducând astfel la diferențierea politicilor și practicilor raportate
- trebuie evitate întrebările de tip 'da/nu' la care unul dintre răspunsuri ar obține, predictibil, scoruri de 100%
- întrebările trebuie să fie suficient de robuste în fața unor măsurători repetate, în timp.

Cel mai adesea, fiecare întrebare a avut trei opțiuni de răspuns și cercetătorii au trebuit să selecteze opțiunea cea mai apropiată de realitate în ce privește politicile și practicile uzuale din țara/regiunea lor. Fiecare opțiune a primit un scor. Scorul cel mai ridicat la fiecare întrebare corespundând politicii ori practicii celei mai bine aliniată la recomandările UE/CoE. Rezultatele pe fiecare țară/regiune sunt prezentate în Partea a II-a a publicației. Profilul național și regional al fiecărei țări și regiuni este inclus în Partea a III-a a publicației.

Validitatea

Din perspectiva validității, la nivelul întregului chestionar ne-au preocupat următoarele:

Validitatea internă

- Este Chestionarul LRE suficient de *comprehensiv* în privința eșafodajului conceptual și a anvergurii, și prin urmare adecvat din perspectiva obiectivelor?
- Este Chestionarul LRE formulat suficient de *explicit și transparent*?
- Este Chestionarul LRE suficient de *practic* ca instrument de colectare a datelor din perspectiva inteligibilității și volumului efortului administrativ?

Validitatea eternă

- Este Chestionarul LRE suficient de *valid* din perspectiva concordanței cu etaloanele europene care definesc acordarea scorului?

Comparabilitatea trans-națională

- Este Chestionarul LRE suficient de *corect* în reprezentarea celor patru varietăți de limbă cheie luate în considerare: limbile naționale, străine, regionale/ale minorităților și ale imigranților?
- Este Chestionarul LRE bazat pe *întrebări de aceeași factură* în toate țările/regiunile?
- Este Chestionarul LRE bazat pe aceleași proceduri de acordare a scorului în toate țările/regiunile?

Considerăm că în chestionar se încearcă respectarea criteriilor descrise mai sus, deși acesta poate fi prelucrat și dezvoltat, fără îndoială, de către rețeaua creată și toți cei interesați. Chestionarul oferă, deja, un set util de indicatori preliminari și un cadru general cu ajutorul cărora țările/regiunile se pot auto-evalua în raport cu documentele de politici și practici lingvistice ale UE și CoE, atât pentru conștientizarea celor care, în sfera publică și la nivel macro-politic, elaborează politici lingvistice europene, naționale și regionale, cât și pentru motivarea spre acțiune a principalilor actori dintr-o varietate de sectoare, limbi și țări.

Mai credem că indicatorii noștri preliminari vor permite utilizatorilor să-și compare propriile politici cu cele din alte țări sau regiuni, putând astfel face schimb de informații de o manieră transparentă și identificând bunele practici. Sperăm că indicatorii vor contribui și la inițiative noi, adecvate contextului, în domeniul politicilor. De notat că acești indicatori preliminari *nu* se doresc un instrument prin intermediul căruia se pot face analize aprofundate ale politicilor și practicilor multilingve la nivel micro. Totuși, pe cale de consecință, rezultatele cercetării pot genera studii de caz extrem de relevante care vor oferi, la rândul-le, perspective și date complementare derivate din perspectivele la nivel macro ale indicatorilor.

Abordări complementare

Nu toate domeniile acoperite în LRE se potrivesc aceleiași metodologii de cercetare, prin urmare s-a adoptat o abordare complementară în privința domeniilor lingvistice 1–8 (vezi Tabelul 3). Partea Chestionarului LRE care vizează politicile și documentele naționale sau regionale oficiale se bazează pe *date oficiale/secundare* (domeniile lingvistice 1–4). În domeniile unde nu sunt astfel de date (educație continuă și învățământ superior, media, servicii și spații publice, mediul de afaceri), rezultatele se bazează pe *date auto-colectate/primare* (domeniile lingvistice 5–8).

Datele primare în cauză nu se doresc a fi reprezentative pentru vreo țară/regiune, nefiind nici suficient de ample pentru a sta la baza unor generalizări, acestea constituind doar un prim pas în realizarea unor indicatori inițiali ai politicilor și practicilor multilingve și plurilingve în domenii mai puțin explorate în documentele CE și în cercetare. Pornind de la metodologia combinată adoptată, s-a decis să nu fie prezentate nici scoruri generale pe fiecare domeniu lingvistic, nici scorul sau indexul general cumulat pe fiecare țară/regiune.

Deși, cum s-a subliniat mai sus, baza de date auto-colectate/primare nu poate sta la originea unor generalizări, ea constituie, fără doar și poate, o valoroasă bază de date trans-naționale pentru cercetări ulterioare. Considerăm că împletirea analizei datelor secundare pentru domeniile lingvistice 1–4 cu colectarea/analiza datelor primare pentru domeniile lingvistice 5–8 constituie un element inovator, de pionierat, realizat în cadrul proiectului.

Procesul

Procedura care urmează rezumă etapele parcurse în design-ul și pilotarea Chestionarului LRE și în colectarea și procesarea datelor:

- 2010 – Întrebările inițiale și sugestiile de acordare a scorului pentru toate opțiunile cu răspuns multiplu au fost dezvoltate de Universitatea din Tilburg, Consiliul Britanic și Grupul pentru Politici de Migrare de la Brussels. Domeniul mediului de afaceri a fost dezvoltat la Londra de către CILT, folosind ca punct de plecare sondajul ELAN (2006), fiind apoi prelucrat de către echipa de cercetare franceză. Echipa de limbi din cadrul Poliției Metropolitane și alți furnizori de servicii publice din Londra au oferit sugestii pentru domeniul servicii publice.
- Prima variantă a Chestionarului LRE a fost pre-testată prin trei studii pilot desfășurate la începutul anului 2011 în Polonia, Spania și regiunea Catalonia. Studiile pilot au vizat testarea validității de conținut și conceptuale a Chestionarului LRE prin considerarea variației politicilor și practicilor lingvistice atât între țări cât și în interiorul acestora.
- Pe baza rezultatelor pilotării, au fost adaptate Chestionarul LRE, Manualul pentru cercetători și procedurile de acordare a scorului, acestea fiind ulterior verificate de Comitetul de Conducere al LRE și experți externi. Chestionarul LRE final a fost distribuit în toamna anului 2011 tuturor echipelor naționale și regionale în vederea colectării datelor.
- Pentru Bosnia & Herțegovina, Elveția, Spania, și Regatul Unit (vezi Tabelul 4), s-au creat versiuni diferite ale chestionarului.
- Cercetătorii au primit un Manual detaliat care explică contextul proiectului și modul în care s-a realizat colectarea datelor. În plus, timp de două zile s-a desfășurat o întâlnire față în față pentru discutarea metodologiei și au existat schimburi de mesaje email și convorbiri telefonice cu fiecare echipă de cercetare.
- După ce toate echipele naționale și regionale au furnizat toate răspunsurile la toate întrebările, toate datele obținute au fost supuse unui proces independent de *peer review* pentru a asigura o interpretare dublu-verificată și consecventă.
- Ulterior acestei secvențe, toate datele au fost procesate, analizate și verificate de către echipa LRE de la Universitatea din Tilburg.
- Pe durata procesului, a devenit clar că unele întrebări fuseseră interpretate diferit de către diferiți cercetători, iar altele nu fuseseră bine înțelese. Procesul de clarificare a acestora, de standardizare a răspunsurilor și de confirmare a interpretărilor finale s-a încheiat la începutul anului 2012. S-a decis ca unele întrebări să nu primească scor din cauza imposibilității colectării datelor. În unele țări, datele pentru întrebări referitoare la existența în biblioteci publice și librării a cărților în alte limbi decât cea națională s-au dovedit imposibil de colectat. S-au dovedit ambigue, nefiind prin urmare punctate, întrebările despre limbile cerute la studiile de nivel licență și post-licență.
- Rezultatele pe fiecare țară/regiune au fost retrimise tuturor cercetătorilor, oferindu-li-se astfel o posibilitate suplimentară de feedback. Rezultatele au fost inițial prezentate la nivelul unui întreg domeniu, ulterior luându-se decizia de a le prezenta la nivelul detaliat al fiecărei întrebări cu scopul de a reflecta mai amănunțit politicile și practicile țărilor/regiunilor.

Rezultate

Rezultatele prezentate în volum își află originea, în premieră, într-un sondaj trans-național comprehensiv privind politicile și practicile multilingvistice în Europa, bazându-se pe rapoartele unor experți, dublu verificate și trecute printr-un proces de *peer review*, asupra unui total de 260 întrebări. Nu la toate întrebările s-au primit răspunsuri care au putut fi analizate în mod previzibil. Exemple de acest fel sunt unele întrebări despre limbile folosite în media.

Profilurile naționale și regionale prezentate în Partea a III-a a studiului sunt rezultatele procesului descris mai sus, la fel ca și perspectivele trans-naționale și transversale prezentate în Partea a II-a. În cazul fiecărei țări/regiuni, descrierea se bazează pe un *profil calitativ și cantitativ* alcătuit din text și tabele cu trimitere directă la întrebările din Chestionarul LRE, însoțit de *comentarii* în care cercetătorii din fiecare țară/regiune explică rezultatele, le plasează în context, evidențiază principalele aspecte reieșite și scot în evidență inițiative noi, interesante, și exemple de bună practică. Scopul nostru a fost realizarea unui echilibru și a unei interacțiuni contextualizate între cele două tipuri de informație.

Inevitabil, într-o astfel de cercetare nu pot fi incluse toate variabilele posibile. Deși pot exista unele lipsuri, credem, totuși, că efortul a fost considerabil și s-a reușit a fi surprinsă majoritatea aspectelor de la nivelul macro al politicilor și practicilor lingvistice. Trebuie observat că, în cadrul domeniilor educaționale selectate, accentul sondajului LRE este pe oferta în ce privește limbile, nu pe cerințe exprimate în termeni de participare reală a elevilor/studentilor, nici pe competența lingvistică exprimată prin performanță lingvistică demonstrată. Ultimele două obiective depășesc perimetrul acestei prime runde a colectării datelor.

Există două Apendice la această publicație. Primul Appendix cuprinde chestionarul LRE în versiunea A și se găsește pe website-ul LRE. Versiunea B este o formă adaptată a versiunii A care a fost folosită în acele țări din grupul LRE în care există mai multe limbi naționale, i.e. Bosnia-Herțegovina și Elveția. Cel de al doilea Appendix este un Glosar care oferă definiții ale celor mai importanți termeni utilizați în această publicație. În toate cele trei Părți, toate trimiterile la limbi se bazează pe cercetarea atentă a website-ului *Ethnologue: Languages of the World*, o valoroasă și larg-folosită sursă standard de informații pe această temă.

PARTEA 2

Analiza trans-națională a rezultatelor proiectului Language Rich Europe

Kutlay Yağmur, Guus Extra și Marlies Swinkels

Introducere

În acest capitol, se oferă perspective naționale asupra gradului în care politicile și practicile lingvistice naționale/regionale din cele 24 de țări/regiuni participante sunt aliniate etaloanelor europene. În cadrul a opt domenii lingvistice, în care intră și un meta-domeniu, sunt prezentate tabele trans-naționale cu rezultatele din educație, servicii publice, mass-media și mediul de afaceri. Sunt, de asemenea, prezentate date transversale din diferite domenii astfel încât cititorul să poată înțelege mai bine anvergura și distribuția limbilor în context european.

În Secțiunea 2.1 este prezentată informația raportată în privința limbilor în documente și baze de date oficiale din țările/regiunile participante. În Secțiunea 2.2, ne axăm pe situația limbilor în învățământul pre-școlar în ce privește oferta de limbi naționale, străine, regionale/ale minorităților (R/M) și ale imigranților. Secțiunea 2.3 prezintă perspective comparative asupra limbilor în învățământul primar, cu referire la organizare și profesori și cu aplicare, iarăși, la cele patru tipuri de limbi. Procedura este aceeași în cazul învățământului secundar, în Secțiunea 2.4. Secțiunea 2.5 oferă trei tipuri de date asupra învățământului pre-școlar, primar și secundar din perspectivă longitudinală. Secțiunea 2.6 este dedicată limbilor în învățământul profesional și tehnic și cel superior. Secțiunea 2.7 prezintă rezultatele raportate ale cercetării în privința utilizării limbilor în media audio-vizuală și presă, iar Secțiunea 2.8 prezintă perspective comparate asupra utilizării limbilor în spații și servicii publice la nivelul tuturor țărilor/regiunilor participante. Secțiunea 2.9 prezintă perspective comparative asupra limbilor în mediul de afaceri în toate țările participante. Secțiunea 2.10 oferă perspective transversale asupra distribuției limbilor în domeniile presei, serviciilor și spațiilor publice și mediului de afaceri în ansamblu. Principalele idei și concluzii formulate pe baza secțiunilor de mai sus sunt prezentate la începutul cărții, după introducere, conform standardelor proiectelor de cercetare UE.

Germania este un stat federal și puternic descentralizat, în special în domeniile educației și asistenței sociale. Nu a fost posibil să se identifice date pentru Germania într-un mod sistematic, având în vedere marea diversitate și diferența între politicile și practicile lingvistice, atât în cadrul cât și între fiecare din cele trei Bundeslander și fiecare dintre cele trei orașe țintă. În domeniile alese pentru LRE, politicile și practicile lingvistice sunt în responsabilitatea autorităților regionale sau locale sau chiar a școlilor. Având în vedere această autonomie, este practic imposibilă referirea la politici și practici comune în situația Germaniei. Din acest motiv, baza de date pentru Germania nu a fost inclusă în analiza trans-națională din partea a doua a studiului.

2.1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

În prima parte a sondajului LRE am cercetat dacă în țările/regiunile recenzate există documente și baze de date oficiale în privința limbilor. Considerăm că existența unor documente oficiale în sprijinul diversității lingvistice și constituirea bazelor de date care țin evidența limbilor vorbite vor contribui la conștientizarea multilingvistului în orice context național sau regional, conducând și la politici educaționale mai bune. Pe baza datelor LRE de care dispunem, precum și prin consultarea documentului oficial (ECRML) al Consiliului Europei (CoE), am putut identifica politicile și practicile raportate în acest domeniu.

Tablelul 1 oferă răspunsuri la două întrebări majore referitoare la legislația în domeniul limbilor și la documentele de politici lingvistice oficiale din toate cele 24 de țări/regiuni recenzate, așa cum apar din rapoartele cercetătorilor noștri. În aproape toate țările/regiunile există legislație în privința limbilor naționale și regionale/ale minorităților, în 14 țări/regiuni cu privire la limbi străine și în numai șase țări/regiuni cu referire la limbile imigranților. Documente de politică lingvistică oficiale referitor la limbile naționale și străine sunt disponibile în aproape toate țările/regiunile, referitor la limbile R/M există în 18 țări/regiuni, iar referitor la limbile imigranților în doar patru țări/regiuni.

Tablelul 1. Documente oficiale de legislație și politică lingvistică în 24 țări/regiuni recenzate

Țară/Regiune	Există legislație națională sau regională/federală care conține articole referitoare la limbă(i)?				Există în țara/regiunea dvs. documente oficiale de politică lingvistică care promovează învățarea și predarea limbilor?			
	Națională	Străină	Regională/a minorității	Imigranților	Națională	Străină	Regională/a minorității	Imigranților
Anglia			✓		✓	✓	✓	
Austria	✓		✓		✓		✓	
Bosn & Herț	✓		✓		✓	✓	✓	
Bulgaria	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Catalonia	✓		✓		✓	✓	✓	✓
Danemarca	✓	✓	✓	✓	✓			
Elveția	✓		✓		✓	✓	✓	✓
Estonia	✓	✓		✓	✓	✓		
Franța	✓	✓	✓		✓	✓	✓	✓
Frizia	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Grecia	✓				✓	✓		
Irlanda de Nord	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Italia			✓		✓	✓	✓	
Lituania	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Olanda	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Polonia	✓		✓					
Portugalia	✓		✓		✓	✓		
România	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Scoția	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	
Spania	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
Țara Bascilor	✓		✓		✓	✓	✓	
Țara Galilor	✓	✓	✓			✓	✓	
Ucraina	✓	✓	✓		✓	✓	✓	
Ungaria	✓	✓	✓		✓	✓	✓	

Cum am menționat în Secțiunea 1.1, unul din documentele cheie care sprijină diversitatea lingvistică în Europa este Carta europeană a limbilor regionale sau ale minorităților (ECRML) a CE. Carta este o convenție menită, pe de o parte, să protejeze și să promoveze limbile R/M ca parte vulnerabilă a moștenirii culturale a Europei și, pe de alta, să permită vorbitorilor unei limbi R/M utilizarea acesteia în viața particulară și publică. Mai întâi de toate, Carta enumeră principalele obiective și principii pe care statele se angajează să le aplice în privința tuturor limbilor R/M existente pe teritoriul național. În al doilea rând, Carta conține o serie de măsuri concrete menite să faciliteze și să încurajeze utilizarea în viața publică a anumitor limbi R/M. Limbile folosite tradițional pe teritoriul unui stat intră în perimetrul său de interes, însă Carta nu acoperă limbi asociate recentelor mișcări migraționiste sau dialecte ale limbii oficiale. Ea este menită să asigure, în măsura în care este rezonabil, utilizarea limbilor regionale sau R/M în educație și în

mass-media, să permită și să încurajeze folosirea acestora în contexte de natură juridică și administrative, în viața economică și socială, pentru activități culturale și în cadrul schimburilor trans-frontaliere.

Carta a fost ratificată de Parlament în 11 din cele 18 de țări recenzate, nu și de către Bulgaria, Estonia, Franța, Grecia, Italia, Lituania și Portugalia. Carta a fost semnată de Guvern, însă nu a fost ratificată de Parlament în Franța și Italia. Unul din motivele ne-ratificării sale este faptul că, în anumite țări, ratificarea ar veni în conflict cu constituția națională. Tabelul 2 indică ce limbi sunt recunoscute, protejate și/sau promovate în fiecare țară exclusiv prin prisma documentelor naționale, sau din perspectiva combinată a documentelor naționale și a ECRML. Pentru detalii suplimentare, facem trimitere la site-ul CoE referitor la Cartă, care este continuu actualizat.

Tabelul 2. Recunoașterea, protecția și/sau promovarea oficială a limbilor R/M în 18 țări

MAJUSCULE: DOAR ÎN DOCUMENTE NAȚIONALE OFICIALE

italic: în documente naționale oficiale și în ECRML

Tara	Limbi R/M recunoscute, protejate și/sau promovate în documente naționale oficiale/legislație ori în ECRML
Austria	<i>croata (în Burgenland), ceha (în Viena), maghiara (în Burgenland și în Viena), romani (în Burgenland), slovacă (în Viena), slovena (în Carintia și Styria)</i>
Bosn&Herț	<i>albaneza, ceha, germana, maghiara, italiana, limbile ebraice (idiș și ladino), macedoneana, muntenegreana, poloneza, ROMANI, rusyn, sârbo-croata, slovacă, slovena, turca, ucraineana</i>
Bulgaria	ARMEANA, EBRAICA, ROMANI, TURCA
Danemarca	<i>germana (ESCHIMO-ALEUTINA ȘI FEROEZA PROTEJATE PRIN LEGILE AUTO-DETERMINĂRII)</i>
Elveția	<i>italiana la nivel federal și în cantoanele Grisons și Ticino, româna, franceza în cantonul Berna, germana în Bosco-Gurin și Ederswiler și cantoanele Fribourg și Valais, Walser, Yenish, idiș</i>
Estonia	NOUA LEGE A LIMBILOR (2011) CONSIDERĂ IMPORTANTĂ PROTEJAREA TUTUROR LIMBILOR REGIONALE ESTONIENE
Franța	BASCA, BRETONA, CATALANA, CORSICANA, DIALECTELE GERMANE ÎN REGIUNILE ALSACIA ȘI MOSELLA (ALSACIANA ȘI MOZELANA), FLAMANDA DE VEST, FRANCO-PROVENSALA, LANGUE D'OÏL ('LIMBILE DIN NORD': FRANCCOMTOIS, VALONA, CHAMPENOIS, PICARD, NORMANDA, GALLO, POITEVIN-SAINTONGEAIS, LORRAIN, BOURGUIGNON-MORVANDIAU), OCCITANA ('LIMBILE DIN SUD': GASCONA, LANGUEDOCIEN, PROVENSALA, AUVERGNAT, LIMOUSIN, VIVARO-ALPIN), PARLERS LIGURIENS (PE VALEA ROYA DIN ALPII-MARITIMI ȘI BONIFACIO DIN CORSICA). În plus față de cele 41 de limbi din teritoriile de peste mări incluse în lista oficială a Limbilor Franței și a limbilor ne-teritoriale vorbite de populații imigrante: dialectul arab, armeană occidentală, berbera, iudeo-spaniolă și romani.
Grecia	Promovate, însă fără a specifica limbile
Italia	ALBANEZA, CATALANA, CROATA, FRANCO-PROVENSALA, FRANCEZA, FRIULANA, GERMANA, GREACA, LADINO, OCCITANA, SARDA, SLOVENA
Lituania	BELARUSAN, HEBREW, POLISH, RUSSIAN
Olanda	<i>limburgiana, saxona de jos, romani, idiș: protejate & recunoscute. Friziana: promovată</i>
Polonia	<i>armeană, bielorusă, cehă, germană, ebraică, karaim, cașubiană, idiș, lemko, lituaniană, romani, rusa, slovacă, tătara, ucraineana</i>
Portugalia	MIRANDEZA
Regatul Unit	<i>cornică în Anglia, irlandeză și Ulster-Scots în Irlanda de Nord, Scottish Gaelic și Scots în Scoția, galeză în Țara Galilor</i>
România	<i>albaneza, armeană, bulgară, croată, cehă, germană, greacă, maghiară, idiș, italiană, macedoneans, poloneza, romani, rusa, rusyn, sârba, slovacă, tătara, turca, ucraineana</i>
Spania	<i>basca, catalana, galicians, valenciana, araba, araneza occitală, asturiană/Bable, limbile berbere, Caló, Fable aragonez, portugheză, romani</i>
Ucraina	<i>bielorusă, bulgară, tătara crimeană, gagauză, germană, greacă, idiș, maghiară, moldovenească, poloneza, română, rusa, slovacă</i>
Ungaria	<i>armeană, bulgară, greacă, poloneza, rusyn, ucraineana, croată, germană, romani/boyash, română, sârba, slovacă, slovena</i>

Recunoașterea și/sau protecția limbilor în ECRML nu înseamnă automat promovarea limbilor în educație. Tabelul 3 enumeră pe fiecare țară limbile disponibile oficial în cadrul sistemului de educație național/regional, fie pe baza documentelor naționale oficiale, fie în ECRML.

Tabelul 3. Limbile R/M disponibile oficial în sistemul de educație național sau regional în 18 țări

MAJUSCULE: oferta educațională menționată doar în documente naționale oficiale

italice: oferta educațională menționată în documente naționale oficiale și în ECRML

Tara	Limbile R/M predate oficial în sistemul educațional național sau regional	Nr total
Austria	<i>Burgenland: croata, maghiara, romani; slovena în Carintia</i>	4
Bosn&Herț	<i>albaneza, ceha, germana, maghiara, italiana, limbile ebraice (idiș și ladino), macedoneana, muntenegreana, poloneza, romani, româna, rusyn, slovacă, slovens, turca, ucraineana</i>	17
Bulgaria	ARMEANA, EBRAICA, ROMANI, TURCA	4
Danemarca	<i>germana</i>	1
Estonia	LIMBA VÖRU	1
Franța	BRETONA, BASCA, CATALANA, CORSICANA, CREOLA, LIMBAJUL MIMICO-GESTUAL FRANCEZ, GALLO, OCCITANA, LIMBILE REGIONALE DIN ALSACIA, LIMBILE REGIONALE DIN DEPARTAMENTUL MOSELLA	10+5
Grecia	–	–
Italia	ALBANEZA, CATALANA, CROATA, FRANCO-PROVENSALA, FRANCEZA, FRIULANA, GERMANA, GREACA, LADINO, OCCITANA, SARDA, SLOVENA	12
Lituania	BIELORUSA, EBRAICA, POLONEZA, RUSA	4
Olanda	<i>friziana</i> numai în Frizia	1
Polonia	<i>arameana, bielorusă, germană, ebraică, cașubiană, lemko, lituaniană, rusă, slovacă, ucraineană, cehă, karaim, romani, tătara, idiș</i>	15
Portugalia	MIRANDEZA în regiunea Miranda do Douro	1
Regatul Unit	<i>galeză-cornwal, irlandeză, galeză-scotiană, galeză-welsh</i>	4
România	<i>bulgară, croată, cehă, germană, greacă, maghiară, italiană, poloneză, romani, rusă, sârba, slovacă, tătara, turcă, ucraineană</i>	15
Spania	<i>arameana-occidentală, bască, catalană, galiciană, valenciană</i>	4
Ucraina	<i>bielorusă, bulgară, tătara crimeană, gagauză, germană, greacă, maghiară, moldovenească, poloneză, română, rusă, slovacă, idiș</i>	13
Ungaria	<i>croată, germană, ROMANI/BOYASH, română, sârba, slovacă, slovena</i>	8

După cum se poate vedea în Tabelul 3, există o variație semnificativă în numărul limbilor oferite în mod oficial în educație. În general, cel mai mare număr de limbi R/M în educație există în țările Europei centrale și de sud-est. În Europa de vest, Italia și Franța sunt excepțiile clare de la această regulă generală. Conceptele de limbi regionale" sau "ale minoritatilor" nu sunt specificate în ECRML dar limbile imigranților sunt excluse în mod explicit din Cartă (Extra și Gorter 2008: 31). În țările vest europene, limbile imigranților au adesea o prezență mai proeminentă decât limbile R/M dar sunt mai puțin recunoscute, protejate și/sau promovate.

Grecia este singura țară participantă la LRE unde nu este recunoscută oficial sau predată nicio limbă R/M, deși, în realitate, limba turcă este oferită copiilor de origine turcă în școlile primare din regiunea Tracia. Pe de altă parte, nu toate limbile disponibile oficial, potrivit documentelor, sunt cu adevărat disponibile în școli, informațiile asupra limbilor predate concret la momentul colectării datelor și conforme cu rapoartele cercetătorilor noștri fiind prezentate în Secțiunile 2.3–2.5.

Atât în Europa cât și dincolo de ea, există variație în privința tipurilor de baze de date pentru definirea și identificarea grupurilor de populație din societățile multiculturale. Aceste baze de date pot include date lingvistice derivate dintr-o varietate de întrebări referitoare la o singură ori la mai multe limbi. În contextul Europei, Poulain (2008) face distincție între recensămintele naționale, registrele administrative și anchetele statistice. Recensămintele au loc la interval fixe (de obicei, cinci sau zece ani), având drept rezultat baze de date cu caracter național. Registrele administrative sunt constituite, de regulă, atât la nivel municipal cât și la nivel central, fiind de obicei actualizate anual ori chiar lunar (de exemplu, în Olanda). Anchetele statistice pot avea loc la intervale regulate în rândul unor sub-seturi specifice de grupuri de populație. Toate cele trei tipuri de colectare a datelor se pot desfășura în diferite combinații. Tabelul 4 oferă o imagine de ansamblu a politicilor și practicilor din cele 24 de țări/regiuni participante.

Tabelul 4. Mecanisme naționale/regionale oficiale de culegere a datelor despre limbile naționale, R/M și ale imigranților în 24 țări/regiuni

Țara/regiunea	Mecanisme naționale/regionale oficiale de culegere a datelor despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Anglia	–
Austria	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Bosn & Herț	–
Bulgaria	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Catalonia	Date de registru municipal, date de recensământ și date de anchetă despre limbile naționale și R/M
Danemarca	–
Elveția	Date de registru municipal și date de anchetă despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Estonia	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Franța	Date de recensământ și date de anchetă despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Frizia	Date de anchetă despre limbile naționale și R/M
Grecia	–
Irlanda de N	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Italia	Date de anchetă despre limbile naționale și R/M
Lituania	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Olanda	–
Polonia	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Portugalia	Date de recensământ exclusiv asupra limbii naționale
România	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Scotia	Date de recensământ despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Spania	Date de recensământ și date de anchetă despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Țara Bascilor	Date de recensământ și date de anchetă despre limbile naționale și R/M
Țara Galilor	Date de recensământ și date de anchetă despre limbile naționale, R/M și ale imigranților
Ucraina	Date de recensământ și date de anchetă despre limbile naționale și R/M
Ungaria	Date de recensământ despre limbile naționale și R/M

Din Din tabelul 4 se poate vedea că majoritatea țărilor/regiunilor este familiarizată cu mecanismele de colectare a datelor lingvistice, cele mai multe dintre țări abordând trei tipuri de limbi: limbile naționale, limbile R/M și cele ale imigranților. Cinci din cele 24 de țări/regiuni nu au niciun fel de mecanism de colectare a datelor lingvistice: Austria, Bosnia & Herțegovina (în pofida numeroaselor sale limbi R/M din sfera educației, cum se precizează în Tabelul 2), Danemarca, Grecia și Olanda. Portugalia colectează doar date despre limba națională.

Tabelul 5 prezintă principalele întrebări despre limbi administrate în cadrul cercetărilor asupra populației pe scară largă ori la nivel național. Există variație în ce privește întrebările majore referitoare la limbi. Extra (2010) analizează validitatea unor întrebări la scară largă ori națională despre limba maternă, principalele limbi vorbite și limba vorbită acasă. Pornind de la experiența internațională, în special din medii preponderant anglofone din afara Europei, precum Australia, Canada și SUA, acesta afirmă că întrebarea referitoare la limba maternă are cea mai scăzută validitate empirică, iar întrebarea referitoare la limba

folosită acasă are cea mai ridicată validitate. Europa pare să confirme acest lucru, peste jumătate din țările/regiunile recensate administrând întrebarea referitoare la limba folosită acasă. Întrebările referitoare la limbi administrate în Elveția sunt foarte deosebite, mai ales prima: *Care este limba în care gândeți și pe care o știți cel mai bine?* Trebuie făcută o ultimă remarcă: întrebări adiționale referitor la competențele lingvistice sunt administrate în doar 11 din cele 24 de țări/regiuni, mai exact, întrebări de tip da/nu *Ești capabil să ...?* și întrebări cu răspuns gradat de tipul *Cât de bine poți să ...?*

În concluzie, existența bazelor de date și a mecanismelor de colectare a datelor oficiale prezintă variații mari la nivelul țărilor/regiunilor europene. Din perspectivă europeană, există în acest domeniu suficient spațiu de dezvoltare și schimb de cunoștințe în vederea sporirii mai accentuate a conștientizării în privința multilingvismului, furnizării de date bazate pe probe pentru oferta de planificare și educație lingvistică și desfășurării unor cercetări comparative la nivel european.

Tablelul 5. Întrebări referitoare la limbi în mecanismele oficiale de colectare a datelor în 24 țări/regiuni

Tara/regiunea	Întrebarea/-ările principal/-e referitoare la limbi	Întrebare/-ări despre deprinderile lingvistice (X) vorbit/comprehensiune/citit/scrís
Anglia	Limba de acasă + limba principală	Poti saX? Cât de bine poți să X?
Austria	Limba de acasă	–
Bosn&Herț.	–	–
Bulgaria	Limba maternă	–
Catalonia	Limba de acasă + limba principală +limba maternă	Poți să X? Cât de bine poți să X?
Danemarca	–	–
Elveția	Limba în care gândești și pe care o știi cel mai bine+ limba de acasă + limba de la școală/de la lucru	–
Estonia	Limba maternă	Cât de bine poți să X?
Franța	Limba de acasă	Poți să X?
Frizia	Limba de acasă	Poti saX? Cât de bine poți să X?
Grecia	–	–
Irlanda de N	Limba principală	Poti saX? Cât de bine poți să X?
Italia	Limba de acasă	–
Lituania	Limba maternă	–
Olanda	–	–
Polonia	Limba de acasă	–
Portugalia	Limba maternă	–
România	Limba maternă	–
Scoția	Limba de acasă + limba principală	Poți să X?
Spania	Limba de acasă	Poti saX? Cât de bine poți să X?
Țara Bascilor	Limba de acasă + limba principală +limba maternă	Poti saX? Cât de bine poți să X?
Țara Galilor	Limba de acasă + limba principală	Poți să X? Cât de bine poți să X?
Ucraina	Limba maternă	–
Ungaria	Limba de acasă + limba maternă	Poți să X?

2.2 Limbile în învățământul pre-școlar

Multe din documentele UE și CoE la care am făcut trimitere în Secțiunea 1.1 subliniază importanța învățării timpurii a limbilor, fapt pentru care am inclus în sondajul nostru o secțiune dedicată limbilor în învățământul primar. *Hotărârea Consiliului UE* din 1997 susține predarea limbilor Uniunii Europene încă din primii ani de viață și atât *Concluziile Consiliului UE* din 2002 și 2008 accentuează promovarea multilingvistului de la cea mai fragedă vârstă. *Cartea verde a migrației și mobilității* a Comisiei Europene (2009) accentuează importanța învățării de către copiii provenind din familii de imigranți a limbii țării gazdă cât mai devreme posibil, aceștia păstrându-și, totodată, limba și cultura moștenite din țara de origine. CoE se referă, de asemenea, foarte clar la copiii din medii de imigranți, recomandând ca, în vederea facilitării integrării acestora, Statele Membre să le creeze competențe corespunzătoare în limba națională la nivel pre-școlar (*Comitetul Miniștrilor și Adunarea Parlamentară, Recomandarea 2008*).

Ghidul pentru dezvoltarea și implementarea curriculei de educație plurilingvă și interculturală (Beacco et al. 2010: 45) oferă un util rezumat privitor la ceea ce trebuie făcut:

Ca spații ale descoperirii și socializării, instituțiile de învățământ pre-școlar reprezintă o etapă de bază a educației plurilingve și interculturale, în special pentru copiii din medii defavorizate și de migrație ale căror practici lingvistice de acasă pot veni în contradicție cu varietățile și normele selectate și încurajate de școli. În această situație, luând în considerare și faptul că e vorba de dreptul la o educație lingvistică (și în general) de calitate, unul din primele deziderate este ca, la acest nivel, școlarizarea pentru copiii foarte mici să fie garantată și oferită în condiții optime pentru toate grupurile în discuție – atât rezidenții nativi permanenți cât și familiile nou-sosite de imigranți.

Din perspectiva limbilor R/M, ECRML (1992) face referire la importanța învățământului pre-școlar în limbile R/M: 'Statele Membre trebuie să ia măsuri pentru ca învățământul pre-școlar să fie disponibil în limbile R/M relevante, cel puțin pentru familiile care solicită acest lucru' (Partea III, Articolul 8 – Educație, Paragraf 1).

Cea mai recentă publicație despre Invățarea Timpurie a Limbilor care face parte din manualul de politici CE, intitulat *Învățarea Limbilor la nivel pre-primar: metode de eficientizare și sustenabilitate* Manualul a fost conceput de un grup de 28 de experți naționali și a subliniat punctele tari și cele slabe din ELL din fiecare țară și a dat exemple de bună practică

Această secțiune va oferi o privire generală asupra învățării timpurii a limbilor în instituțiile de învățământ pre-școlar în țările/regiunile care au participat la sondaj. Trebuie arătat că învățământul pre-școlar de stat nu este disponibil în toate țările. În analiza noastră, încercăm să evidențiem țările/regiunile care sunt cel mai bine aliniate recomandărilor UE cu scopul de a conștientiza și crea oportunități pentru schimbul de cunoștințe. Vom sublinia de asemenea, și provocările evidențiate de cercetarea noastră în domeniul învățământului pre-școlar.

Sprrijin suplimentar pentru limbile naționale în învățământul pre-școlar

În cadrul cercetării am adresat o serie de întrebări referitor la amploarea sprijinului suplimentar pentru limba națională la nivel pre-școlar, cu accent pe:

- grupurile țintă pentru astfel de sprijin
- numărul de ani când se oferă
- numărul de zile pe săptămână când se oferă
- cerințe legate de mărimea grupului în vederea constituirii unei clase
- sursa de finanțare

Cincisprezece din cele 24 de țări/regiuni recenzate oferă sprijin suplimentar pentru limba națională la nivel pre-școlar. Acestea sunt: Anglia, Austria, Bulgaria, Danemarca, Elveția, Frizia, Irlanda de N, Lituania, Olanda, România, Scoția, Spania, Țara Bascilor, Țara Galilor și Ucraina. Rezultatele pe aceste țări sunt prezentate în Tabelul 6.

Tabelul 6. Sprijin suplimentar pentru limbile naționale în învățământul pre-școlar în 15 țări/regiuni

Craterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Grupuri țintă	Toate	14	Doar copiii de imigranți	1		
Durata sprijinului	>2 ani	10	1 an	5	<1 an	0
Zile pe săptămână	>1 zi	3	½-1 zi	10	<1/2 zi	2
Cerințe de mărime a grupului	nu sunt	13	5-10	2	>10	0
Existența finanțării de stat	complet	14	parțial	1		

În învățământul pre-școlar, sprijin suplimentar pentru limba națională este oferit tuturor copiilor în 14 din cele 15 țări/regiuni, Elveția oferindu-l doar copiilor din familii de imigranți. Cele trei țări/regiuni care alocă cel mai mult timp săptămânal sprijinului suplimentar la limba națională sunt Frizia, Olanda și Ucraina. Zece dintre țările recenzate oferă sprijin o perioadă de doi sau mai mulți ani, în timp ce cinci dintre ele – Bulgaria, Danemarca, Elveția, Olanda și Scoția – o perioadă de un an. În 14 țări/regiuni, acest sprijin este de stat, iar în Elveția părinți/tutori plătesc o parte din costuri.

Limbile străine în învățământul pre-școlar

În privința limbilor străine din învățământul pre-școlar am solicitat cercetătorilor noștri răspunsuri relativ la:

- Limbile predate
- Timpul alocat orelor de limbi străine săptămânal
- Câți ani se fac limbile străine
- Cerințe referitor la mărimea grupului
- Surse de finanțare

Trebuie observat că cercetarea nu a vizat predarea limbilor străine în sectorul privat, unde oferta ar putea fi mai diversă. Pe ansamblu, șapte din cele 24 de țări raportează că limbile străine se predau în instituțiile pre-școlare de stat, rezultatele fiind disponibile în Tabelul 7.

Tabelul 7. Limbile străine în învățământul pre-școlar în 7 țări/regiuni(C/R)

Criteria	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Grupuri țintă	toate	7	restricții	0		
Durata	>2 ani	6	1 an	0	<1 an	1
Zile pe săptămână	>1 zi	1	½–1 zi	6	<1/2 zi	0
Cerințe de mărime a grupului	nu sunt	6	5–10	0	>10	1
Existența finanțării de stat	total	2	parțial	3	părinții plătesc costurile	2

Cele șapte țări/regiuni care oferă limbi străine la acest nivel sunt Anglia, Bosnia&Herțegovina, Bulgaria, Catalonia, Estonia, Scoția, Spania, Țara Bascilor și Ucraina. Țara Bascilor oferă limbi străine mai mult de o zi pe săptămână, celelalte țări/regiuni oferind între jumătate de zi și o zi. Limbile oferite de fiecare țară/regiune sunt enumerate în Tabelul 8. Bulgaria are cea mai largă ofertă, deși cursurile sunt finanțate de părinți/tutori. Engleza, franceza și germana sunt limbile cele mai frecvente.

Tabelul 8. Limbile străine în învățământul pre-școlar în șapte țări/regiuni

Țara/regiunea	Limbile străine disponibile
Anglia	franceza, germana, italiana, spaniola
Bosn&Herț	engleza, franceza, germana
Bulgaria	engleza, franceza, germana, italiana, rusa, spaniola
Catalonia	engleza
Estonia	engleza, germana, franceza, rusa
Scoția	franceza, germana, italiana, spaniola, chineza – frecvent doar în sectorul privat
Spania (Madrid, Valencia, Sevilla)	engleza în comunitățile Madrid și Valencia engleza, franceza, germana în Andaluzia
Țara Bascilor	engleza
Ucraina	engleza, franceza, germana

Concluzia generală pe care o putem trage de aici evidențiază necesitatea dezvoltării sprijinului național/instituțional în cazul anumitor țări/regiuni, așa încât limbile străine să prindă teren de la o vârstă mai timpurie. Totuși, manualul CE din 2011 despre politici și concluzii asupra Invatarii Timpurii a Limbilor sugerează că există o activitate mai susținută decât putem arăta aici și că aceasta ar trebui studiată pentru a obține o analiză exhaustivă

Limbile R/M în învățământul pre-școlar

În privința limbilor R/M, am adresat același set de întrebări ca și în cazul limbilor străine, răspunsurile fiind ilustrate în Tabelul 9, unde 17 țări/regiuni raportează în privința ofertei.

Tabelul 9. Limbile R/M în învățământul pre-școlar în 17 țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N C/R	Răspunsuri	N C/R	Răspunsuri	N C/R
Grupuri țintă	Toate	14	restricții	1	nespecificat	2
Durata	>2 ani	15	1 an	2	<1 an	0
Zile pe săptămână	>1 zi	12	½–1 zi	3	<1/2 zi	2
Cerințe de mărime a grupului	nu sunt	13	5–10	2	>10	2
Existența finanțării de stat	total	15	Partial	2	părinții plătesc costurile	0

Cum reiese din tabel, în 15 din cele 17 țări/regiuni limbile R/M se fac timp de peste doi ani, 13 țări nu au cerințe legate de mărimea grupurilor, deși în Irlanda de Nord și Ucraina trebuie minimum zece copii pentru a forma o clasă, iar în Danemarca și Ungaria minimum cinci. În 15 țări/regiuni cursurile sunt finanțate de stat, iar Catalonia și Anglia raportează că părinți/tutori plătesc o parte a costurilor. Țările unde, la nivelul învățământului preșcolar, nu se oferă limbi R/M sunt Bosnia & Herțegovina, Bulgaria, Elveția, Estonia, Franța, Grecia și Polonia.

Tabelul 10 prezintă situația limbilor raportate în cele 17 țări/regiuni ca parte a ofertei unităților preșcolare de stat.

Tabelul 10. Limbile R/M în învățământul preșcolar în 17 țări/regiuni

Tara/regiunea	Limbile R/M oferite
Anglia	cornica
Austria	Burgenland-croata, ceha, maghiara, italiana în Tirol, slovacă, slovena
Catalonia	araneza occitană (în Val d'Aran), catalana pretutindeni
Danemarca	germana
Frizia	friziana
Irlanda de N	irlandeză
Italia	albaneza, croata, friulana, germană, greacă, ladino, occitană, sardă, slovena
Lituania	bielorusă, ebraică, poloneză, rusă
Olanda	în Frizia
Portugalia	mirandeză
România	bulgară, croată, cehă, germană, greacă, maghiară, sârbă, slovacă, turcă, ucraineană
Scotia	Scottish Gaelic
Spania (Madrid, Valencia, Sevilla)	valenciană
Țara Bascilor	basca
Țara Galilor	galeză
Ucraina	tătara crimeană, germană, maghiară, moldovenească, poloneză, română, rusă
Ungaria	bulgară, croată, germană, greacă, română, romani/boyash, rusyn, sârbă, slovacă, slovena

Potrivit rapoartelor cercetătorilor noștri, oferta este diversă, acoperind multe limbi R/M, cel mai larg spectru fiind în Austria, Italia, România și Ungaria.

Limbile imigranților în învățământul pre-școlar

Pe baza datelor LRE, rezultă că oferta în privința limbilor imigranților nu este încă foarte frecventă la nivelul învățământului pre-școlar. Totuși, în pofida dificultății de a identifica profesori și materiale de învățare adecvate, există trei țări care oferă copiilor de vârstă foarte mică sprijin în privința limbilor imigranților, anume Danemarca, Elveția și Spania. Cantonul Zurich are o ofertă remarcabilă de nu mai puțin de 17 limbi. În niciuna din celelalte țări/regiuni nu există vreun fel de ofertă. Limbile disponibile sunt enumerate în Tabelul 11.

Tabelul 11. Limbile imigranților în învățământul pre-școlar în trei țări/regiuni

Tara/regiunea	Limbile oferite
Danemarca	albaneza, araba, bosniaca, islandeza, somaleza, tamil, turca, urdu/panjabi
Elveția Cantonul Zürich exclusiv	albaneza, araba, bosniaca, bulgara, chineza, croata, finlandeza, franceza, greaca, italiana, maghiara, coreeana, portugheza, rusa, slovena, spaniola (America Latină), turca
Elveția Cantonul Geneva exclusiv	albaneza, araba, italiana, portugheza, spaniola, turca
Spania	araba (marocană), portugheza, româna

Pentru a promova integrarea lingvistică a copiilor din familii de imigranți, acestora li se oferă în cadrul grădinițelor din Elveția programe de sprijin lingvistic în limba folosită acasă. Conform *Planului strategic pentru cetățenie și integrare 2007–2010* din Spania, în grădinițe sunt oferite câteva limbi ale imigranților în vederea prezervării și dezvoltării limbilor și culturilor de origine. În Danemarca, fonduri naționale, regionale și locale acoperă în întregime costurile acestor programe, iar în Elveția și Spania fonduri colaterale din țările-sursă acoperă costurile în cadrul unor acorduri bilaterale.

2.3 Limbile în învățământul primar

Concluziile Consiliului UE (2002) au subliniat importanța măsurilor menite să ofere elevilor posibilitatea de a învăța, de la o vârstă mică, două sau, unde este posibil, mai multe limbi pe lângă limba lor maternă, ca și necesitatea de a le oferi o cât mai mare diversitate de limbi. Concluziile au mai arătat cât este de important ca programele de limbi să genereze atitudini pozitive referitor la alte culturi.

Se preconiza ca integrarea vorbitorilor non-nativi să fie realizată prin măsuri de îmbunătățire a cunoașterii de către aceștia a limbii/-ilor naționale de predare, respectând, totodată, limbile și culturile țărilor de origine. Se mai avea în vedere formarea profesională și mobilitatea profesorilor, precum și standardizarea competențelor lingvistice conform Cadrului Comun European de Referință (CEFR) pentru limbi elaborat de CoE. Concluziile

Consiliului UE au reiterat aceleași mesaje, adăugând perspectiva învățării pe tot parcursul vieții și actualizarea competențelor lingvistice pentru toți cetățenii prin intermediul unor instrumente formale, informale și non-formale. Concluziile solicitau, încă o dată, o mai mare varietate a limbilor predate și evaluarea învățării pe baza unor instrumente recunoscute. Era subliniată valoarea pregătirii profesionale și a schimburilor de profesori și se recomanda, pentru întâia oară, necesitatea de a susține predarea unor discipline prin intermediul altor limbi (CLIL). *Concluziile Consiliului UE* evidențiază, din nou, importanța unei predări de calitate a limbilor, evaluarea pe baza indicatorilor de performanță, perfecționarea și mobilitatea profesorilor, CLIL, lărgirea spectrului limbilor, consolidarea predării limbii naționale, precum și elaborarea unor opțiuni prin care imigranții să-și poată păstra și dezvolta limbile de origine.

CoE susține ferm diversitatea lingvistică și educația interculturală în învățământul primar, punând la dispoziție politici concrete în acest sens și instrumente pentru uz la clasă. ECRML subliniază necesitatea de a oferi predare în și a limbilor R/M la solicitarea părinților și fără a prejudicia predarea limbii naționale. CEFR oferă o bază comună pentru curricule de limbi, orientări curriculare, examene și manuale din toată Europa, sporind transparența cursurilor, a curriculei și a calificărilor profesionale și promovând, astfel, cooperarea internațională în domeniul limbilor moderne. *Recomandarea 98 (6)* îndemna Statele Membre să operaționalizeze politici educaționale de promovare a unui plurilingvism dezvoltat și să încurajeze utilizarea limbilor străine în predarea unor discipline fără legătură cu limbile. Ca și UE, CoE a încurajat, la rândul-i, dezvoltarea legăturilor și schimburilor instituționale și de persoane între țări, la toate nivelele educației. În ceea ce privește locul limbii materne în curriculum, *recomandarea CoE 1740 (2006)* subliniază dezirabilitatea încurajării tinerilor europeni în direcția învățării limbii lor materne (sau limba principală), atunci când aceasta nu este limbă oficială în țara lor. În același timp, fiecare tânăr european are datoria de a învăța limba/limbile oficială/e a țării al cărei cetățean este. *Recomandarea CoE* afirmă, în continuare, că educația bilingvă este cheia succesului și că bilingvismul și plurilingvismul sunt avantaje incontestabile.

Dată fiind diversitatea lingvistică a copiilor din multe școli europene, nu este ușor să se asigure îndrumarea lingvistică în limba maternă. Totuși, cum au arătat Extra și Yağmur (2004: 99–105), aceste obiective pot fi atinse dacă există voința necesară. Bine-cunoscutele politici și practici inovatoare ale *Școlii de Limbi din Statul Victoria* (SLV) din Melbourne/Australia constituie un excelent exemplu de 'bune practici' care poate fi adoptat și în context european. Realizarea distinctivă a SLV este inovația referitoare la direcționalitatea și oferta învățării adiționale a limbilor, în cadrul căreia se oferă *tuturor* elevilor – respectiv se solicită de toți elevii școlilor primare și secundare din Victoria, inclusiv cei care au engleza ca prima limbă – învățarea suplimentară a unor limbi, în afara englezei, ca prima limbă, oferta incluzând actualmente peste 60 de limbi personale de adopție, atât în cadrul școlilor din sistemul de stat, cât și în așa-numitele *after-hours ethnic schools*, în funcție de cerere.

În sondajul LRE am administrat întrebări bazate pe recomandările și orientările de mai sus, vizând limbile naționale, R/M, străine și ale imigranților.

Sprrijin pentru limbile naționale în învățământul primar

Tabelul 12 prezintă situația organizării sprijinului suplimentar pentru limba națională în școlile primare. Cercetătorii au fost chestionați referitor la:

- măsura în care există un curriculum coerent și explicit
- Gradul de sprijin lingvistic pentru noii-sosiți
- testarea inițială de diagnostic pentru noii-sosiți
- monitorizarea deprinderilor de limbă

Tabelul 12. Sprijin pentru limba națională în învățământul primar în 24 țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Curriculum	Coerent și explicit	19	general	5		0
Sprijin suplimentar pentru cei nou sosiți	Total	22	parțial	0	Niciunul	2
Testare inițială de diagnostic	Pentru toți	8	Numai pentru imigranți	7	Niciunul	9
Monitorizare deprinderi de limbă	La nivel național	16	La nivel de școală	8	Niciunul	0

Potrivit rapoartelor cercetătorilor noștri, 19 țări/regiuni dispun în școlile primare de un curriculum național pentru limbi coerent și explicit, acesta fiind exprimat în termeni generali în cinci țări/regiuni. Cu excepția Italiei și Ucrainei, toate țările/regiunile oferă noilor-sosiți sprijin suplimentar pentru învățarea limbii naționale. Testarea de diagnostic este un domeniu unde se manifestă abordări diferite, fapt căruia trebuie să i se acorde atenție de către cei care elaborează politici. Opt țări/regiuni – Anglia, Austria, Bulgaria, Danemarca, Irlanda de Nord, Lituania, Scoția și Țara Galilor – utilizează testul diagnostic pentru limbi în cazul tuturor copiilor la începutul școlii primare, șapte testează doar copiii din familiile de imigranți, iar nouă țări/regiuni nu raportează niciun test diagnostic inițial. Monitorizarea regulată a deprinderilor de limbă este o altă zonă unde politicile diferă, 16 dintre țări/regiuni utilizând teste naționale, iar opt utilizează teste la nivelul școlii. Pe ansamblu, Bulgaria, Danemarca, Lituania și Scoția au reieșit ca fiind țările/regiunile de deplin aliniat criteriilor LRE de mai sus în privința sprijinului suplimentar pentru limba națională, în timp ce Italia, Polonia și Ucraina apar ca mai puțin aliniat.

Limbile străine în învățământul primar

Referitor la limbile străine, am adresat întrebări despre:

- grupuri țintă
- numărul limbilor străine obligatorii
- în ce măsură există un curriculum coerent și explicit
- abordarea CLIL
- când începe predarea limbilor străine
- programarea în timpul sau după orele de școală
- cerințe de mărime minimă a grupului
- monitorizarea deprinderilor de limbă
- nivelul care trebuie atins și aderența la CEFR
- disponibilitatea finanțării de stat

Douăzeci și trei din cele 24 de țări/regiuni oferă limbi străine în învățământul primar, singura excepție fiind Țara Galilor, rezultatele acestor 23 de țări/regiuni fiind prezentate în Tabelul 13:

Tabelul 13. Organizarea predării limbilor străine în școlile primare în 23 țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Nr. limbilor străine obligatorii	2	2	one	18	doar opțional	3
Curriculum	coerent și explicit	20	general	3	nu există orientări	0
Limba utilizată ca mediu de instruire (CLIL)	răspândit	1	localizat	13	absent	9
Grupuri țintă	toate	23	restricții	0		
Debutul predării limbilor	din clasa I	12	din etapa de mijloc	7	din etapa finală	4
Programarea	În timpul orelor de școală	21	parțial în școală	1	în afara școlii	1
Cerințe de mărime minimă a grupului	nu sunt	21	5–10 elevi	1	>10 elevi	1
Monitorizarea deprinderilor de limbă	nivel național standard	10	nivelul școlii	13	absent	0
Nivelul vizat	conform cu CEFR	7	nivel național sau al școlii	13	niciunul	3
Existența finanțării de stat	total	23	parțial	0		

Cercetarea noastră arată că limbile străine sunt în mod frecvent oferite în toate țările/regiunile recenzate, cu excepția Țării Galilor. Două țări/regiuni, Danemarca și Grecia, au două limbi străine obligatorii, iar 18 au o limbă străină obligatorie. În Anglia, Irlanda de Nord și Scoția, limbile străine sunt opționale. Există un curriculum coerent și explicit în 20 de țări, iar în Frizia, Italia și Olanda, acesta este exprimat în termeni generali. Spania este singura țară care raportează utilizarea pe scară largă a CLIL, această abordare fiind folosită în alte 13 țări/regiuni, deși nu sistematic. Limbile străine sunt predate din clasa I primară în 12 din cele 24 de țări/regiuni, din etapa de mijloc a școlii primare în șapte și începând cu ultima clasă primară doar în Elveția, Frizia, Olanda și Scoția. Deprinderile de limbă sunt monitorizate cu instrumente standardizate în zece dintre țări/regiuni, iar la nivel local în 12. Doar în Austria nu există niciun fel de monitorizare. Deși multe țări/regiuni se inspiră, fără îndoială, din CEFR atunci când își creează propriul curriculum, doar șapte dintre ele raportează că folosesc explicit și sistematic acest instrument pentru evaluarea nivelului de limbă vizat. Acestea sunt Bulgaria, Elveția, Estonia, Franța, România, Scoția și Spania.

Tabelul 14 prezintă limbile străine din școala primară, obligatorii și opționale, conform raportării cercetătorilor noștri

Tabelul 14. Limbile străine în învățământul primar în 23 țări/regiuni

Tara/regiunea	Limbi străine oferite în învățământul primar
Anglia	franceza, germana, spaniola, foarte rar și chineza, italiana, japoneza: opționale
Austria	ceha, engleza, franceza, maghiara, italiana, slovacă, slovena (una din aceste limbi este obligatorie)
Bosn&Herț.	engleza,sau germana : obligatorii; franceza, italiana, araba: opționale
Bulgaria	engleza, franceza, germana, italiana, spaniola, rusa: una din aceste limbi este obligatorie
Catalonia	engleza: obligatorie
Danemarca	engleza și franceza sau germana : obligatorii; spaniola, germana sau franceza: opționale
Elveția	în cantonul Zurich: engleza este obligatorie în cantonul Geneva: germana este obligatorie în cantonul Ticino: franceza este obligatorie
Estonia	engleza, franceza, germana, rusa: o limbă este obligatorie, restul opționale
Franța	Engleza, germana, mult mai puțin alte limbi, cum ar fi araba, chineza, italiana, portugheza, rusa, spaniola: una din aceste limbi este obligatorie
Frizia	engleza: obligatorie – franceza, germana, spaniola: opționale
Grecia	engleza și franceza sau germana : obligatorii
Irlanda de N	spaniola, franceza: opționale
Italia	engleza: obligatorie
Lituania	engleza, franceza, germana: una din aceste limbi este obligatorie
Olanda	engleza: obligatorie – franceza, germana, spaniola: opționale
Polonia	engleza, germana, franceza: una din aceste limbi este obligatorie
Portugalia	engleza, franceza: una din aceste limbi este obligatorie
România	engleza, franceza, germana, italiana, spaniola, una dintre aceste limbi este obligatorie
Scoția	chineza, franceza, germana, italiana, spaniola: , una dintre aceste limbi este obligatorie
Spania (Madrid, Valencia, Sevilla)	engleza, franceza, germana: una din aceste limbi este obligatorie
Țara Bascilor	engleza: obligatorie
Ucraina	engleza, franceza, germana, spaniola: una din aceste limbi este obligatorie
Ungaria	engleza, franceza, germana, italiana, rusa: una din aceste limbi este obligatorie

Engleza, franceza și germana apar ca limbile străine predate frecvent. În multe cazuri, una din aceste limbi este disciplină obligatorie pentru toți elevii. Italiana, rusa și spaniola sunt alte limbi străine oferite fie obligatoriu, fie opțional. În unele țări, araba, chineza și japoneza sunt oferite, și ele, ca limbi străine opționale. Astfel că varietatea limbilor disponibile în școlile primare este un semn pozitiv din perspectiva multilingvismului European, deși situația prezentată aici trebuie să fie pusă în contextul datelor din proiectul Eurydice 2008 care subliniază tendința crescută de dominare a limbii engleze în învățământul primar (http://eacea.ec.europa.eu/avout/eurydice/documents/KDL2008_EN.pdf).

Pentru a facilita învățarea cu succes a limbilor este important să fie dezvoltat un curriculum și să fie bine stabiliți și indicii de performanță. CEFR a devenit un etalon în susținerea acestui proces. Este un document care descrie într-o manieră cuprinzătoare, prin intermediul unei scale de descriptori, a) competențele necesare în comunicare, b) cunoștințele și deprinderile de limbă corespunzătoare, c) situațiile și domeniile de comunicare. Dintre țările/regiunile recenzate, șapte raportează utilizarea explicită a CEFR-ului, în învățarea limbilor străine, cu toate că un număr mai mare își bazează, probabil, standardele naționale pe principiile și abordările CEFR. Țările/regiunile și indicii de performanță specificați la fiecare sunt prezentați în Tabelul 15. Cum este de așteptat, nivelul vizat pentru acest grup de vârstă este A1/A2.

Tabelul 15. Indici de performanță CEFR pentru limbi străine în școlile primare în șapte țări/regiuni

Country/region	Proficiency level to be achieved for foreign languages at the end of primary education
Bulgaria	A1–A2
Estonia	A1–A2
Franța	A1
România	A1
Scotția	A1
Spania	A2 și 'ne-specificat' în Valencia
Elveția	În cantonul Zurich: A2.1 pentru receptarea orală și scrisă și pentru performanța orală. A1.2 pentru performanța scrisă.

Limbile R/M în învățământul primar

Pe linia metodologiei adoptate pentru predarea limbilor străine, am adresat întrebări și în privința limbilor R/M disponibile în context național/regional, mai exact:

- grupuri țintă
- în ce măsură există un curriculum coerent și explicit
- amploarea CLIL
- când începe predarea limbilor R/M
- programarea în timpul sau după orele de școală
- cerințe de mărime minimă a grupului
- monitorizarea deprinderilor de limbă
- dacă există o cerință specifică privind nivelul care trebuie atins la limba R/M până la finalul școlii primare
- existența finanțării de stat

Limbile R/M sunt predate în 22 din cele 24 de țări/regiuni recenzate, Danemarca și Estonia nu au raportat situația în cazul lor. Rezultatele pentru cele 22 de țări/regiuni sunt prezentate în Tabelul 16.

Tabelul 16. Organizarea predării limbilor R/M în școlile primare în 22 țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Grupuri țintă	toate	20	restricții	2		
Curriculum	coerent și explicit	16	general	5	no guidelines	1
Limba utilizată ca mediu de instruire (CLIL)	răspândit	12	în unele zone	6	absent	4
Debutul predării limbilor	din clasa I	19	din etapa de mijloc	3	din etapa finală	0
Programarea	ore în școală	17	parțial în școală	4	în afara școlii	1
Cerințe de mărime minimă a grupului	nu sunt	16	5–10 elevi	3	>10 elevi	3
Monitorizarea deprinderilor de limbă	naționale	8	la nivelul școlii	11	nu există	3
Nivelul vizat	norme naționale/ regionale	14	la nivelul școlii	3	nespecificat	5
Existența finanțării de stat	total	21	parțial	1	nu există	0

Orele de limbi R/M și cele de alte discipline predate prin intermediul limbilor R/M sunt accesibile tuturor elevilor, indiferent de mediul lingvistic de proveniență, în 20 de țări/regiuni, deși Bulgaria și Grecia se adresează doar vorbitorilor nativi ai acestor limbi. Toate țările, cu excepția Austriei, dispun de orientare curriculară. CLIL este mult mai răspândit în cazul predării limbilor R/M decât pentru limbi străine, 12 țări/regiuni raportând că este o practică obișnuită, iar alte șase că este folosit local. În 19 din cele 22 de țări/regiuni în care se predau limbile R/M, instruirea începe de la debutul școlii primare, doar Elveția, Franța și Polonia introducând-o în etapa de mijloc. Șaisprezece țări/regiuni nu au cerințe privind mărimea grupului, în Anglia, Ungaria și Polonia sunt necesari cel puțin cinci elevi

pentru a forma o clasă, iar în Austria, Bulgaria și Irlanda de Nord zece. În ce privește monitorizarea deprinderilor de limbă, 18 țări/regiuni o efectuează fie pe baza unor instrumente adecvate vârstei, fie prin abordări la nivel de școală, doar Italia și Olanda/Frizia neraportând o monitorizare regulată. Indicii de performanță se bazează pe standarde naționale/regionale în 14 țări/regiuni, în trei există standarde la nivel de școală, iar cinci țări/regiuni – Austria, Bosnia&Herțegovina, Grecia, Italia și Irlanda de Nord – nu au indici expliciți.

Tabelul 17 prezintă oferta reală a limbilor R/M, potrivit cercetătorilor noștri.

Tabelul 17. Limbile R/M în învățământul primar în 22 țări/regiuni

Tara/regiunea	Limbile R/M disponibile în învățământul primar
Anglia	în Cornwall
Austria	burgenland-croata, ceha, maghiara, slovacă, slovena, romani,
Bosn&Herț	Alte limbi naționale: bosniaca, sârba
Bulgaria	armeană, ebraică, romani, turcă
Catalonia	catalană peste tot, araneza occitană în Val d'Aran
Elveția	alte limbi naționale: franceză, germană, italiană
Franța	basca, bretonă, catalană, corsicană, occitană tahitiană, limbile malaio-polineziene (Ajié, Drehu, Nengone, Paici) în cadrul colectivităților franceze de peste mări.
Frizia	friziană
Grecia	turcă
Irlanda de N	irlandeză
Italia	Albaneză, catalană, croată, franceză, franceză-provensală, friuliană, germană, greacă, ladină, occitană, sardiniană, slovena
Lituania	bielorusă, ebraică, poloneză, rusă
Olanda	friziană
Polonia	cașubiană
Portugalia	mirandeză
România	germană, maghiară, italiană, romani, slovacă, ucraineană,
Scotia	Scottish Gaelic
Spania (Madrid, Valenica, Sevilla)	valenciană doar în Valencia
Țara Bascilor	basca
Țara Galilor	galeză
Ucraina	bielorusă, bulgară, tătară crimeană, gagauză, germană, greacă, maghiară, moldovenească, poloneză, română, rusă, slovacă
Ungaria	bulgară, croată, germană, greacă, poloneză, romani/boyash, română, rusyn, sârba, slovacă, slovena

Într-o serie de țări/regiuni oferta este bogată, Austria, Bulgaria, Lituania, România, Ucraina și Ungaria oferind patru sau mai multe limbi R/M fie ca discipline de studiu fie – în majoritatea cazurilor – ca mediu de instruire.

Limbile imigranților în învățământul primar

Referitor la limbile imigranților, am adresat un set de întrebări similar celui pentru limbile R/M și limbile străine. Doar cinci țări raportează existența unei oferte semnificative de limbi ale imigranților la nivel primar. Acestea sunt Austria, Danemarca, Elveția (în cantonul Zurich) Franța, și Spania și rezultatele din cele cinci țări sunt prezentate în Tabelul 18.

Tabelul 18. Organizarea predării limbilor imigranților în învățământul primar în cinci țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Grupuri țintă	toate	2	doar copiii de imigranți	3	nespecificat	0
Curriculum coerent și explicit	coerent și explicit	2	general	3	nu există orientări	0
Limba folosită ca mediu de instruire	răspândit	1	localizat	3	absent	1
Debutul predării limbilor	din clasa I	2	din etapa de mijloc	1	din etapa finală	2
Programarea	În orele de școală	0	parțial în școală	2	În afara școlii	3
Cerințe de mărime minimă a grupului	niciuna	2	5–10 elevi	1	>10 elevi	2
Monitorizarea deprinderilor de limbă	nivel național	0	nivel local	5	nu există	0
Nivelul vizat	la nivel de țară/regiune	0	la nivel de școală	0	niciunul	5
Existența finanțării de stat	total	2	parțial	3	nu	0

În Elveția și Franța, orele de limbi ale imigranților sunt deschise tuturor elevilor, pe când în Austria, Danemarca și Spania ele sunt rezervate vorbitorilor nativi ai acestor limbi. În Elveția și Franța nu există cerințe minime de mărime a grupului, în Spania trebuie peste cinci elevi pentru a forma o clasă, iar în Austria și Danemarca un grup de zece. În Austria și Danemarca există un curriculum coerent și explicit, în celelalte țări acesta fiind exprimat în termeni generali. În Spania, utilizarea limbilor imigranților ca mediu de instruire este un fapt obișnuit, mai puțin răspândit în Austria, Danemarca și Franța, pe când în Elveția aceste limbi sunt predate exclusiv ca disciplină în sine. Elveția și Spania oferă lecții parțial în timpul orelor de școală, în celelalte țări acestea fiind disponibile ca activități extra-curriculare. Performanța în domeniul limbilor imigranților nu este legată de standarde naționale, regionale ori la nivel de școală, deși dezvoltarea deprinderilor de limbă este monitorizată în toate țările. Lecțiile de limbi ale imigranților sunt finanțate total de către stat în Austria și Danemarca, iar în Elveția, Franța și Spania sunt în mare parte sprijinite de către țara de origine.

Limbile imigranților oferite în fiecare țară sunt prezentate în Tabelul 19.

Tabelul 19. Limbile imigranților în învățământul primar în cinci țări

Țara/regiunea	Limbile imigranților disponibile în învățământul primar
Austria	albaneza, bosniaca/sârba, poloneza, rusa, turca
Danemarca	DE VERIFICAT
Elveția	doar în Zürich: albaneza, araba, bosniaca/sârba, bulgara, chineza, coreeana finlandeza, franceza, greaca, italiana, kurda, maghiara, portugheza, spaniola, turca, rusa, suedeza în Geneva: albaneza, araba, italiana, portugheza, spaniola,
Franța	araba, chineza, italiana, portugheza, rusa, spaniola
Spania (Madrid, Valenica, Sevilla)	araba (marocana) și portugheza în Madrid și Valencia

Dezvoltarea profesională în învățământul primar

Atât UE cât și CoE au subliniat în mod repetat importanța recrutării și formării unor profesori de limbi calificați care să sprijine dezvoltarea lingvistică și competențele interculturale ale elevilor. Se pune accent pe dezvoltarea de către profesori a propriilor deprinderi de limbă, a competențelor interculturale și a sensibilității față de multilingvism și plurilingvism. Schemele de mobilitate pentru profesori, prin care aceștia sunt încurajați să petreacă o perioadă de timp în țara a cărei limbă o predau, au fost identificate ca modalitate valoroasă de a-i susține întru atingerea acestor obiective (EC 2008: 11).

În cadrul sondajului LRE, au fost puse întrebări despre:

- calificările profesorilor
- formarea profesională inițială și continuă
- mobilitatea profesorilor de limbi străine
- măsuri vizând creșterea numărului de profesori acolo unde se resimte lipsa

În Tabelul 20 sunt prezentate rezultatele pentru toate țările/regiunile în privința tuturor celor patru tipuri de limbi la nivelul învățământul primar. Trebuie reținut că nu toate tipurile de limbi sunt oferite în toate țările/regiunile, ceea ce explică scorul scăzut mai ales în privința limbilor imigranților, acestea fiind oferite numai în cinci țări.

Tabelul 20. Calificările profesorilor și dezvoltarea profesională în învățământul primar în 24 țări/regiuni

Aspect	Răspunsuri	N țări				Răspunsuri	N țări				Răspunsuri	N țări			
		LN	R/M	LS	LI		LN	R/M	LS	LI		LN	R/M	LS	LI
Calificări profesionale	profesori de limbi calificați	16	17	14	2	în general profesori calificați	8	5	9	3	fără calificare specifică	0	2	1	19
Formare inițială	de specialitate	20	18	17	1	generală	4	3	4	2	nu	0	3	3	21
Formare continuă	de specialitate	16	14	20	1	generală	7	7	7	4	nu	1	3	1	14
Măsuri de creștere a numărului	măsuri structurale	3	7	8	0	campanii recrutare în presă	1	2	2	0	nu există măsuri specifice	20	15	14	24
Mobilitatea profesorilor	inclusă în formare			1		sprijin financiar informal			14		nu			9	

Potrivit răspunsurilor din sondaj, în circa două-treimi din țările/regiunile recenzate limbile sunt predate de profesori de limbi calificați: în 16 din 24 pentru limba națională, în 17 din 22 pentru limbile R/M, în 14 din 23 pentru limbi străine și în două din cinci pentru limbi ale imigranților. Desigur, în situația în care avem de-a face cu predare integrată de conținut și limbă (CLIL), e mai puțin important ca profesorii respectivi să fie profesori de limbi calificați (deși nivelul lor de cunoaștere a limbii trebuie să fie ridicat), iar în multe contexte la nivel primar ar fi neobișnuit să existe profesori de limbi calificați pentru activitatea uzuală de predare în limba națională ori în limbi R/M. Totuși, este cu siguranță de așteptat ca profesorii de limbi străine să aibă calificare de specialitate. În pofida acestui lucru, în Anglia, Austria, Elveția, Franța, Frizia, Irlanda de Nord, Italia, Olanda și Scoția, limbile străine sunt predate de învățători fără calificare de specialitate.

Programele de dezvoltare profesională inițială și continuă, specializate ori de factură generală, sunt un factor comun tuturor țărilor, deși Italia și Irlanda de Nord raportează lipsa formării inițiale pentru profesorii de limbi străine, iar Grecia raportează lipsa formării continue pentru profesorii care predau limba națională. Profesorii R/M de limba cornică din Anglia nu beneficiază, nici ei, de formare în sistem formal. În ce privește predarea limbilor imigranților, doar Austria oferă formare de specialitate, funcție de disciplină, atât inițială, cât și continuă. Inevitabil, sondajul n-a putut intra în detaliu referitor la natura programelor de dezvoltare profesională, o zonă care s-ar preta unor cercetări ulterioare.

O altă zonă care depășește perimetrul sondajului se referă la faptul că profesorii de limbi R/M și ale imigranților ar putea fi etichetați formal ca profesori de limbi native dacă predau în școli pentru minorități ori pentru imigranți, ori ca profesori de limbi străine dacă lucrează cu vorbitori non-nativi ai limbii ce frecventează o școală pentru comunitatea minorităților sau imigranților. Astfel, aceștia pot opta fie pentru programe de dezvoltare profesională destinate profesorilor de limbi native, fie pentru cele destinate profesorilor de limbi străine, în funcție de contextul în care lucrează.

Zona care trebuie în mod evident dezvoltată în raport cu predarea limbilor străine este mobilitatea pentru profesori. Nouă țări/regiuni din 24 raportează lipsa totală a sprijinului în această direcție, doar Catalonia raportând programe structurate de mobilitate pentru profesori și Elveția. Alte 14 încurajează mobilitatea și oferă sprijin financiar, însă reiese clar că aici se poate face mai mult pentru stimularea profesorilor de limbi în a petrece o perioadă mai îndelungată în țara a cărei limbă o predau, realizându-se, de asemenea, o aliniere la recomandările UE care identifică mobilitatea și schimbul de profesori drept mijloace importante prin care aceștia pot dobândi competență lingvistică și culturală de rang superior.

Un rezultat interesant este acela că o serie de țări/regiuni iau măsuri active pentru creșterea cifrei profesorilor de limbi, acesta fiind un domeniu fertil pentru schimbul de cunoștințe. Înseamnă aceasta că avem de-a face cu o cerere mai mare, ori e doar un semnal că numărul profesorilor este în scădere? În Danemarca, Elveția, Estonia și Țara Bascilor se iau măsuri speciale pentru recrutarea de profesori suplimentari de limba națională. Anglia, Bulgaria, Danemarca, Frizia, Lituania, Ucraina și Ungaria, iau măsuri de promovare și facilitare a angajării și formării unor profesori calificați de limbi străine suplimentari. Renașterea și promovarea multor limbi R/M poate fi motivul pentru care Bosnia & Herțegovina, Danemarca, Irlanda de Nord, Scoția, Spania, Țara Bascilor și Ucraina iau măsuri speciale de recrutare a profesorilor de limbi R/M. Totuși, niciuna din țările/regiuni nu apare deocamdată ca recrutând activ profesori pentru limbile imigranților, cu siguranță o zonă de dezvoltare viitoare.

2.4 Limbile în învățământul secundar

Documentele despre multilingvism ale UE și CoE subliniază necesitatea continuării studiului limbilor început în școala primară ca parte a tranziției elevilor spre învățământul secundar, mărind atât numărul limbilor pe care le învață cât și competențele de comunicare în aceste limbi din perspectiva angajării și a educației continue și terțiare.

Potrivit Recomandării 98 (6) a Consiliului Europei, obiectivul învățării limbilor în ciclul secundar trebuie să fie:

ridicarea în continuare a nivelului comunicării pe care trebuie să-l atingă elevii așa încât să poată folosi limba pe care o studiază pentru a comunica efectiv cu alți vorbitori ai acelei limbi în cadrul unor tranzații cotidiene, construirea unor relații sociale și personale și înțelegerea și respectarea culturilor și practicilor celorlalți.

Instituțiile de învățământ secundar trebuie să ofere o gamă mai largă de limbi pe ansamblu, dând elevilor posibilitatea de a învăța mai mult de o limbă, fie ea europeană sau nu. Nivelele de performanță trebuie monitorizate pe baza etaloanelor europene standard, inclusiv recunoașterea competențelor parțiale, unde este cazul. Se recomandă ca învățarea integrată de conținut și limbă (CLIL) să fie folosită pe scară mai largă. Dezvoltarea profesională și mobilitatea profesorilor, ca și existența unor rețele internaționale și a cooperării între țări în cadrul unor proiecte comune, sunt, de asemenea, considerate ingrediente importante ale succesului. Cercetarea noastră a fost structurată pentru a lua în considerare multe, deși nu toate, din aspectele enumerate mai sus.

Învățământul secundar este, fără doar și poate, mai dificil de comparat țară cu țară decât cel primar; la acest nivel apare o rețea de școli de specialitate dintre care elevii pot alege, gimnaziul și liceul sunt structurate diferit în diferite țări (vezi Glosarul), modul de planificare a programelor de limbi variind și el considerabil. În pofida acestor provocări, cercetătorii noștri au adunat date referitor la organizarea predării limbilor și perfecționarea profesională pentru toate tipurile de limbi în cele 24 de țări/regiuni.

Sprrijin pentru limba națională în învățământul secundar – organizare

Sprrijinul suplimentar pentru limba națională continuă să fie important la nivel secundar atât pentru noii-sosiți cât și pentru toți cei care au dificultăți în a înțelege și comunica în limba națională. Am adresat cercetătorilor noștri același set de întrebări ca în ciclul primar, adică:

- măsura în care există un curriculum coerent și explicit
- Gradul de sprijin suplimentar pentru noii-sosiți
- existența testării inițiale de diagnostic
- monitorizarea deprinderilor de limbă

Rezultatele apar în tabelul 21:

Tabelul 21. Organizarea sprijinului suplimentar pentru limba națională în învățământul secundar în 24 de țări/regiuni

Criteria	Replies	N	Replies	N	Replies	N
Curriculum	coherent and explicit	20	general	4	none	0
Extra support for newcomers	full	21	partial	0	none	3
Diagnostic testing on entry	for all	9	for immigrant children only	5	none	10
Monitoring of language skills	national level	15	school level	8	none	1

Potrivit rapoartelor cercetătorilor, 20 de țări/regiuni dispun de un curriculum național pentru limbi coerent și explicit, iar în Frizia, Irlanda de Nord, Italia, și Olanda acesta este exprimat în termeni generali. Sprijin suplimentar pentru învățarea limbii naționale este oferit celor nou-sosiți fie înainte, fie pe durata programului obișnuit în 21 de țări/regiuni, Danemarca, Italia și Ucraina neraportând vreo ofertă de acest gen. În ce constă exact sprijinul, cât și impactul avut în privința succesului școlar al elevilor, constituie o arie de cercetare ulterioară. Ca și în cazul învățământului secundar, un număr relativ mic de țări/regiuni întreprind diagnosticarea pe bază de nevoi a competenței tuturor elevilor privind limba națională odată cu admiterea în învățământul secundar. Acestea sunt Anglia, Bosnia & Herțegovina, Catalonia, Franța, Polonia, Portugalia, Scoția, Țara Galilor și Ucraina. Alte cinci țări/regiuni – Bulgaria, Lituania, Spania, Țara Bascilor și Ungaria – aplică testul de diagnostic doar elevilor din familii de imigranți. Natura testelor și modul în care este folosită informația pentru design-ul planului de învățământ și furnizarea unui sprijin constant constituie o altă arie pentru explorări ulterioare. Ca și la ciclul primar, există o monitorizare sistematică a deprinderilor la limba națională, 15 dintre țări/regiuni făcând acest lucru la nivel național și opt la nivel local. Danemarca raportează absența monitorizării abilităților pentru limba națională la nivelul învățământului secundar.

Limbile străine în învățământul secundar

Tabelul 22 prezintă situația organizării modului de predare a limbilor străine în învățământul secundar. Am întrebat respondenții în legătură cu:

- grupuri țintă
- numărul limbilor predate și dacă sunt obligatorii
- măsura în care există un curriculum coerent și explicit
- abordarea CLIL
- programarea pe parcursul zilei de școală
- cerințe minime de mărime a grupului
- monitorizarea deprinderilor de limbă
- nivelul care trebuie atins și aderența la CEFR
- nivelul finanțării de către stat

Tabelul 22. Organizarea predării limbilor străine în învățământul secundar în 24 țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Numărul limbilor străine obligatorii (gimnaziu)	2	13	1	11	niciuna	0
Numărul limbilor străine obligatorii (liceu)	2	14	1	10	niciuna	5
Curriculum	coerent și explicit	20	general	4	nu există orientări	0
Limba ca mediu de instruire (CLIL)	larg răspândit	1	localizat	14	absent	9
Grupuri țintă	toate	24	resctricții	0	nu există sprijin	0
Programare	în timpul orelor de școală	23	parțial în școală	1	în afara școlii	0
Cerințe minime de mărime a grupului	nu	19	5–10 elevi	5	>10 elevi	0
Monitorizarea deprinderilor de limbă	nivel național standard	11	la nivel de școală	13	absent	0
Nivelul vizat	conform CEFR	13	național sau la nivel de școală	7	niciunul	4
Existența finanțării de stat	total	24	parțial	0	niciuna	0

Cum era de așteptat, toate țările/regiunile recenzate oferă limbi străine la nivel gimnazial și liceal. Diferențe semnificative apar, totuși, în ce privește numărul limbilor obligatorii, gama limbilor, monitorizarea deprinderilor de limbă, utilizarea CLIL și gradul de utilizare a CEFR pentru evaluarea nivelului atins.

În timp ce 13 țări/regiuni consideră obligatorie învățarea a două limbi străine în gimnaziu, cifra scade la nouă pentru liceu, Danemarca, Frizia, Italia, Lituania, Olanda și Ucraina micșorând cerința de la două la una, iar Grecia de la două la zero. Elveția și Ungaria sporesc cerința de la una la două. Singurele țări unde sunt obligatorii două limbi străine atât în gimnaziu cât și la liceu sunt Austria, Estonia, Franța, Polonia, Portugalia România și Elveția. Unsprezece țări-regiuni monitorizează deprinderile de limbă la nivel național și 13 la nivel de școală.

Tabelul 23 prezintă variația ofertei de limbi străine cu caracter obligatoriu la nivel secundar în toate țările/regiunile.

Tabelul 23. Numărul limbilor obligatorii la nivel gimnazial și liceal în 24 țări/regiuni

Numărul limbilor obligatorii	Două limbi obligatorii	O limbă obligatorie	Nicio limbă obligatorie
Gimnaziu	Austria, Danemarca, Estonia, Franța, Frizia, Grecia, Italia, Lituania, Olanda, Polonia, Portugalia, România, Ucraina	Anglia, Bosnia & Herțegovina, Bulgaria, Catalonia, Elveția, Irlanda de N, Scoția, Spania (Madrid, Valenica, Sevilla), Țara Bascilor, Țara Galilor, Ungaria	
Liceu	Austria, Bulgaria, Elveția, Estonia, Franța, Polonia, Portugalia, România, Ungaria	Bosnia & Herțegovina, Catalonia, Danemarca, Frizia, Italia, Lituania, Olanda, Spania (Madrid, Valenica, Sevilla), Țara Bascilor, Ucraina	Anglia, Grecia, Irlanda de N, Scoția, Țara Galilor

Douăzeci de țări/regiuni raportează un curriculum coerent și explicit, doar Franța, Irlanda de Nord, Italia și Olanda declarând că acesta este exprimat în termeni generali. La ciclul primar, o țară – și anume Spania – raportase utilizarea CLIL pe scară largă. La nivel secundar, Franța revendică această onoare, alte 14 țări/regiuni raportând inițiative locale, iar nouă absența completă a CLIL. În secțiunea 2.5 întreprindem analiza CLIL pe toate tipurile de limbi. În general, pentru limbi străine nu sunt cerințe referitor la mărimea grupului, deși Bulgaria, Danemarca, Grecia, Lituania și România raportează un număr minim necesar de cinci elevi în cazul cursurilor opționale pentru limbi mai puțin folosite. Unsprezece țări/regiuni monitorizează deprinderile de limbă la nivel național, 12 la nivelul școlii, Austria raportând – ca și în ciclul primar – absența unei monitorizări regulate.

Cum era de așteptat, în cazul limbilor străine, țintele de performanță aliniate la CEFR sunt mult mai frecvent utilizate în învățământul secundar decât în școlile primare din țările/regiunile participante, 13 dintre acestea formulând explicit nivelul care trebuie atins.

Standardele sunt prezentate în Tabelul 24.

Tabelul 24. Ținte de performanță CEFR pentru limbi străine în învățământul secundar în 13 țări/regiuni

Tara/regiunea	Nivelul care trebuie atins până la finalul ciclului secundar
Austria	B2
Bulgaria	B1-B2 prima LS; A1 a doua LS
Danemarca	B2
Elveția	În cantoanele Zürich și Geneva: B2.
Estonia	Gimnaziu: prima LS: B1 a doua LS: A2 Liceu: două LS la nivel B (B1 sau B2)
Franța	Nivel B2 pentru prima LS; nivel B1 pentru a doua LS A2/B1 pentru a treia LS
Frizia	Funcție de tipul școlii, între A1 și B2 (ori C1 pentru deprinderi citit)
Lituania	Gimnaziu: prima LS – B1; a doua LS – A2; liceu: în funcție de rezultatul la gimnaziu: B2, B1 ori A2
Olanda	Funcție de tipul școlii, între A1 și B2 (ori C1 pentru deprinderi citit)
Portugalia	Nivelele variază de la A.2.2 la B.1.2
România	B2
Țara Bascilor	B1
Ungaria	prima LS: B1 ori B2; a doua LS: B1

B2 pare a fi nivelul cel mai frecvent agreat pentru prima limbă străină, iar B1 pentru a doua. Rezultatele studiului SurveyLang, disponibile cândva în cursul acestui an, vor dovedi în ce măsură acest deziderat are corespondent în realitate.

Limbile R/M în învățământul secundar

Potrivit ECRML și obligațiilor asumate la nivel național, țările/regiunile se angajează, în continuare, să ofere instruire în și prin intermediul limbilor R/M, noi adresând cercetătorilor același set de întrebări ca și pentru limbi străine, mai exact:

- grupuri țintă
- măsura în care există un curriculum coerent și explicit
- anvergura CLIL
- programarea pe parcursul zilei de școală
- cerințe de mărime a grupului
- monitorizarea deprinderilor de limbă
- nivelul care trebuie atins
- nivelul finanțării de către stat

Nouăsprezece țări/regiuni oferă limbi R/M în învățământul secundar, rezultatele sunt prezentate în Tabelul 25.

Tabelul 25. Organizarea predării limbilor R/M în învățământul secundar în 19 țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Grupuri țintă	toate	18	restricții	1	nespecificat	0
Curriculum coerent și explicit	coerent și explicit	16	general	3	nu există orientări	0
Limba ca mediu de instruire (CLIL)	larg răspândit	10	localizat	8	absent	1
Programare	în timpul orelor de școală	15	parțial în școală	3	în afara școlii	1
Cerințe minime de mărime a grupului	Nu sunt	13	5–10 elevi	1	>10 elevi	5
Monitorizarea deprinderilor de limbă	Teste standard naționale/regionale	10	Teste la nivel de școală	8	Nu se testează	1
Nivelul vizat	La nivel național/regional	14	La nivel de școală	3	niciunul	2
Existența finanțării de stat	total	19	parțial	0	deloc	0

Țările/regiunile care nu oferă limbi R/M sunt Anglia, Danemarca, Estonia, Grecia și Polonia. Din cele 19 care oferă limbi R/M, CLIL este larg răspândit în zece, prezent în unele zone în opt, doar Bulgaria și Franța raportând că aceste limbi sunt predate exclusiv ca discipline în sine. Cursurile sunt deschise tuturor elevilor, cu excepția Bulgariei, unde sunt destinate doar vorbitorilor nativi. Acestea sunt programate în timpul orelor de școală, cu excepția Austriei, Bosniei & Herțegovina și Bulgariei, unde sunt plasate doar parțial în timpul orelor de școală, restul fiind în afara orarului școlar. În 13 țări/regiuni nu sunt cerințe de mărime a grupului, deși în Scoția trebuie minimum cinci elevi pentru a forma o clasă, iar în Austria, Bulgaria, Franța, Irlanda de Nord și România trebuie cel puțin zece. Optsprezece țări/regiuni monitorizează deprinderile de limbă prin intermediul unor teste naționale/regionale sau la nivelul școlii, doar Italia raportând absența monitorizării. Austria și Țara Galilor nu fixează ținte în privința standardelor care trebuie atinse, lucru pe care toate celelalte țări îl fac. Toate țările/regiunile oferă aceste limbi gratuit tuturor elevilor.

Limbile imigranților în învățământul secundar

Odată cu creșterea mobilității și a migrației în interiorul Europei și din afară înspre Europa, cifra 'limbilor imigranților' vorbite în școlile europene a crescut dramatic, pentru mulți copii limba de instruire la școală fiind a doua lor limbă. Documentele europene n-au întârziat să sublinieze importanța valorizării tuturor limbilor și culturilor reprezentate în clasă, Recomandarea 98 (6) îndemnând Statele Membre să ia măsuri pentru a asigura:

paritate în privința respectului pentru toate limbile și culturile implicate în așa fel încât copiii din fiecare comunitate să poată avea oportunitatea de a-și dezvolta atât abilitățile de producție orală și funcționale în limba propriei comunități cât să și înțeleagă și aprecieze limba și cultura celuilalt.

Cartea Verde privind Migrația și Mobilitatea, redactată de CE în 2008, făcea referire la Directiva 77/486/CEE, conform căreia Statele Membre trebuie:

să promoveze predarea limbii materne și a culturii țării de origine, în paralel cu educația normală, în cooperare cu Statul Membru de origine

În cadrul cercetării LRE am dorit să explorăm în ce măsură Statele Membre oferă atât imigranților cât și altora posibilitatea de a învăța aceste limbi. Cum am constatat la ciclul pre-școlar și primar, sunt puține țările care oferă această opțiune sistematic, (trei la pre-școlar și cinci la primar), iar la ciclul secundar au răspuns pozitiv opt țări/regiuni din cele 24.

Acestea sunt Anglia, Austria, Danemarca, Elveția, Estonia, Franța, Olanda și Scoția.

În Tabelul 26 prezentăm situația limbilor imigranților în acest țări, cu accent pe:

- grupuri țintă
- măsura în care există un curriculum coerent și explicit
- anvergura CLIL
- programarea pe parcursul zilei de școală
- cerințe de mărime a grupului
- monitorizarea deprinderilor de limbă
- nivelul care trebuie atins
- nivelul finanțării de către stat

Tabelul 26. Organizarea predării limbilor imigranților în învățământul secundar în aceste țări

Criterii	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Grupuri țintă	toate	4	Limitat doar la vorbitori nativi	3	nespecificat	1
Curriculum coerent și explicit	coerent și explicit	3	general	3	nu există orientări	2
Limba ca mediu de instruire (CLIL)	larg răspândit	1	localizat	2	absent	5
Programare	în timpul orelor de școală	1	parțial în școală	1	în afara școlii	6
Cerințe minime de mărime a grupului	Nu sunt	4	5–10 elevi	2	>10 elevi	2
Monitorizarea deprinderilor de limbă	Teste naționale standard	1	Teste la nivel de școală	5	Nu se testează	2
Nivelul vizat	Conform standarde naționale	2	La nivel de școală	3	niciunul	3
Existența finanțării de stat	total	5	parțial	2	deloc	1

*(1) sursa: fonduri regionale

Din cele opt țări/regiuni care au raportat existența ofertei, Anglia, Danemarca, Franța și Olanda oferă limbi precum turca și araba nu doar elevilor din aceste medii, oferindu-le ca limbă străină tuturor elevilor din ciclul secundar, un model de 'bună practică' demn de a fi urmat și de alte țări/regiuni. Franța este singura țară care oferă CLIL pe scară largă, iar Austria și Elveția oferă CLIL în unele regiuni. Olanda include limbi ale imigranților ca parte a curriculum-ului în cadrul orelor de școală, în timp ce Anglia și Elveția (doar cantonul Zurich) le oferă parțial în cadrul orelor de școală, iar în celelalte țări/regiuni acestea intră la activități extra-curriculare. Nu există cerințe minime de mărime a grupului în Anglia, Franța, Olanda și Scoția, în Danemarca fiind necesari cel puțin cinci elevi pentru a începe un curs, iar în Austria și Estonia minimum zece. Deprinderile de limbă sunt monitorizate prin intermediul unor teste naționale standardizate în Anglia, prin instrumente create la nivelul școlii în Austria, Danemarca, Elveția, Franța și Olanda, neexistând monitorizare în Estonia și Scoția. Estonia și Olanda sunt singurele țări care specifică gradul de competență ce trebuie atins la nivel național. Finanțarea completă de stat pentru limbile imigranților este disponibilă în Anglia, Austria, Danemarca, Olanda și Scoția. În Elveția și Franța finanțarea este furnizată de către țările/regiunile de origine ale elevilor din familii de imigranți, iar în Estonia părinți/tutori sunt cei care acoperă costurile. Singurele țări care oferă limbi ale imigranților atât în învățământul primar cât și în cel secundar sunt Austria, Danemarca, Elveția și Franța.

Situația limbilor altele decât limba națională în învățământul secundar

Dincolo de pragul învățământului primar devine mai dificil de diferențiat între oferta de limbi străine, cea de limbi R/M și aceea de limbi ale imigranților deoarece grupurile țintă vizate devin tot mai pronunțat ne-specifice, fiind disponibil și un număr în creștere de *limbi altele decât limba națională* (LALN) oferite independent de limba pe care o folosesc acasă elevii. În pofida acestui tablou complex, am menținut distincția inițială între limbi străine, R/M și ale imigranților utilizată pentru descrierea ofertei lingvistice în învățământul pre-școlar și primar, admitând, totodată, că această categorizare nu este infailibilă. Tabelul 27 oferă o situație comparativă a ofertei de limbi (în principal) R/M, (în principal) limbi străine și (în principal) limbi ale imigranților, la nivelul a 24 de țări/regiuni, conform rapoartelor cercetătorilor noștri.

Tablelul 27. Situația comparativă a ofertei de limbi (în principal) R/M, (în principal) limbi străine și (în principal) limbi ale imigranților în învățământul secundar (limbile străine scrise cu *italice* sunt oferite numai la nivel liceal) în 24 țări/regiuni

Country/region	(Mainly) R/M languages	(Mainly) foreign languages	(Mainly) immigrant languages
Anglia	–	Obligatorii: 1 limbă până la vârsta de 14 ani. Aceasta poate fi orice limba în uz recunoscută. Principalele limbi sunt: franceza, germana, spaniola dar și: araba, italiana, japoneza, mandarina, poloneza, portugheza, rusa, turca și urdu	araba, chineza, urdu
Austria	Burgenland-croata, ceha, maghiara, romani, slovaca, slovena	Obligatorii: 2 dintre engleză, franceză, italiană, spaniolă	albaneza, bosniaca, croata, poloneza, rusa, turca
Bosn&Herț	bosniaca, sârba ca alte limbi naționale	Obligatorii: engleză, germană Opțional: <i>araba</i> , franceza, italiana, rusa, <i>turca</i>	–
Bulgaria	armeană, ebraică, romani, turca	Obligatorii: 1–2 dintre <i>croată, cehă, engleză, franceză, germană, italiană, japoneză, coreeană, poloneză, română, rusă, sârbă, slovacă, spaniolă</i> Opțional: altele din lista de mai sus	–
Catalonia	catalana peste tot, araneza-occitană în Val d'Aran	Obligatorii: una dintre engleză, franceză, ocazional germană și italiană: Opțional: greaca veche, latina și altele	–
Danemarca	–	Obligatorii: engleză, franceză, germană Opțional: greaca veche, chineza, franceză, germană, italiana, japoneza, latina, rusa, spaniola	araba, turca
Elveția	franceza, germana, italiana ca alte limbi naționale	Obligatorii: 1–2 dintre engleză, latină, spaniolă	In Zurich: albaneza, bosniana, coreeana, croata, greaca, italiana, kurda, maghiara, portugheza, rusa, slovena, spaniola suedeza, turca, In Geneva: albaneza, araba, italiana, portugheza, spaniola, turca
Estonia		Obligatorii: două dintre engleză, franceză, germană, rusa	chineza, finlandeza, suedeza
Franța	<i>alsaciana/germana, basca, bretona, catalana, corsicana, occitana, moselana, creola, tahitiana, melanesiana (Aije, Drehu, Nengone, Paici)</i>	Obligatorii 2 limbi din 19: engleza, spaniola, germana, araba, chineza, italiana, portugheza, rusa, daneza, olandeza, greaca, ebraică, japoneza, norvegiana, poloneza, suedeza, turca, greaca veche și latina; alte limbi, precum limbile regionale sunt opționale.	armeană, cambogiana, farsi, finlandeza, vietnameza
Frizia	friziana doar în Frizia	Vezi Olanda	–
Grecia	–	Obligatorii: engleză Opțional: franceză, germană	–
Irlanda de N	irlandeza	Obligatorii: una dintre franceză, germană, spaniolă	–
Italia	albaneza, catalana, croata, franceza-provensala, franceza, friuliana, germana, greaca, ladina, occitana, sarda, slovena	Obligatorii: engleza și încă o limbă străină	–
Lituania	rusa, poloneza, ebraică, bielorusa	Obligatorii: una dintre engleză, franceză, germană Opțional: alte limbi	–
Olanda	friziana doar în Frizia	Obligatorii: <i>engleza plus o altă limbă la nivel liceal</i> Opțional: <i>greaca veche, chineza, engleza, franceză, germană, italiană, latină, rusa, spaniolă</i>	araba, turca
Polonia	–	Obligatorii: 2 dintre engleză, franceză, germană, italiană, rusă, spaniolă	–

Country/region	(Mainly) R/M languages	(Mainly) foreign languages	(Mainly) immigrant languages
Portugalia	mirandeza	Obligatorii: 2 dintre engleză, franceză, germană, spaniolă, latină, greacă	–
România	bulgara, croata, italiana maghiara, poloneza, romani, rusa-lipovineana, slovacă, sârba, ucraineană, turcă,	Obligatorii: 2 dintre engleză, franceză, germană, italiană, portugheză, rusă, spaniolă Opțional: alte limbi	–
Scotia	Scottish Gaelic	Obligatorii/Opțional: 1 dintre franceză, germană, spaniolă, Italiană și chineză.	chineză, rusa, urdu
Spania	valenciana doar în Valencia	Obligatorii: 1 dintre engleză, franceză, germană	–
Țara Bascilor	basca	Obligatorii engleză, germană Opțional franceză, italiană, rusa, turca	Țara Bascilor
Țara Galilor	galeza	Obligatorii: 1 dintre franceză, germană, spaniolă	–
Ucraina	bielorusă, bulgară, tătară crimeană, ebraică gagauză, germană, greacă, maghiară, moldovenească, poloneză, română, rusa, slovacă	Obligatorii: 1–2 dintre engleză, franceză, germană, sau spaniolă: funcție de școală Opțional: armeană, cehă, coreeană, turcă, vietnameză: ca limbi extra-curriculare	–
Ungaria	romani/boyash	Obligatorii: 1–2 dintre chineză, engleză, franceză, germană, italiană, rusă, spaniolă, latină	–

Cel mai frecvent oferite limbi străine sunt engleza, germana și franceza, deși și alte limbi europene, cum ar fi spaniola și italiana, sunt disponibile. Unele dintre limbile imigranților, precum araba, croata, poloneza, rusa și turca sunt, de asemenea, oferite ca limbi străine opționale, araba și turca beneficiind de un statut solid de disciplină de examen în școlile secundare din Franța și Olanda. Franța are cel mai mare număr de limbi în ofertă, toți elevii putând alege dintr-o mare varietate de limbi, cum ar fi limbile moderne europene, limbi asiatice în vogă, precum japoneza și chineză, ca și limbi R/M și ale imigranților. Potrivit cercetării, Austria și Olanda pun, și ele, la dispoziție o gamă largă de limbi. Limba rusă este, desigur, larg disponibilă în țările Europei de Est, fie ca limbă R/M, fie ca limbă străină. În Anglia, Irlanda de Nord, Scoția și Țara Galilor, franceza, germana și spaniola sunt cele mai frecvent întâlnite, deși sunt disponibile și limbile imigranților, uneori în formatul educațional uzual, dar cel mai adesea în cadrul așa-numitei educații *complementare*.

Calificările profesorilor și perfecționarea profesională în învățământul secundar

În privința calificărilor profesorilor și perfecționării profesionale, cerințele la nivelul învățământului secundar sunt, lucru de așteptat, mai dure decât pentru ciclul primar, potrivit raportării cercetătorilor noștri. În sondajul LRE am adresat întrebări referitoare la:

- calificările profesorilor
- formarea profesională inițială și continuă
- mobilitatea profesorilor de limbi străine
- nivelul de stăpânire a limbii solicitat
- măsuri pentru creșterea numărului profesorilor unde există deficit

În Tabelul 28, sunt prezentate rezultatele la nivelul învățământului secundar din toate țările/regiunile, pe toate cele patru tipuri de limbi. Trebuie reținut că nu toate tipurile de limbi sunt oferite în toate țările/regiunile, ceea ce explică scorul scăzut mai ales în cazul limbilor imigranților, acestea fiind disponibile doar în opt țări.

Tabelul 28. Calificările profesorilor și dezvoltarea profesională în învățământul secundar în 24 țări/regiuni

Criterii	Răspunsuri	N				Răspunsuri	N				Răspunsuri	N			
		LN	R/M L	LS	LI		LN	R/M L	LS	LI		LN	R/M L	LS	LI
Calificări profesionale	profesori de limbi	23	16	22	3	Profesori	1	3	2	3	fără calificare specifică	0	5	0	18
Formare inițială	de specialitate	22	17	22	3	Generală	2	2	2	2	nu există formare	0	5	0	19
Formare continuă	de specialitate	19	14	20	3	Generală	5	5	4	5	nu există formare	0	5	0	16
Nivelul de limbă	conform CEFR	4		8		standarde naționale/ regionale	13		13		nu există standarde clare	7		4	N/A
Măsuri de creștere a numărului unde este deficit	măsuri structurale	7	8	10	1	campanii	2	0	1	1	nu există măsuri specifice	15	16	13	22
Mobilitatea profesorilor	programe structurale			2		sprijin la cerere			17		nu există sprijin			5	

În 23 din cele 24 de țări/regiuni, sprijinul suplimentar la limba națională (LN) este furnizat de către profesori de limbi calificați, doar în Estonia fiind oferit de profesori a căror calificare nu este pe limbi. Este furnizată, de asemenea, dezvoltare profesională inițială și continuă. În 17 țări/regiuni, profesorilor non-nativi de limbă națională li se solicită un anumit nivel de competență în limba națională, doar patru dintre acestea stipulând explicit nivelele CEFR – Elveția (în Zurich și Ticino) (C2), Estonia (C1) Italia (C2) și Țara Bascilor (B2) În șapte țări/regiuni nu sunt stipulate standarde.

Profesorii de limbi străine sunt bine calificați, limbile străine fiind predate doar în Estonia și Irlanda de Nord de profesori a căror calificare nu este din domeniul limbilor, cu toate că Grecia și Italia raportează că formarea inițială este mai degrabă generală decât specializată pe limba respectivă. Sprijinul pentru mobilitate este puțin mai structurat la nivel secundar decât la nivel primar, în Austria, ca și în Catalonia, raportând că profesorii petrec un semestru în străinătate ca parte a pregătirii inițiale ori continue. Alte 17 țări/regiuni sprijină financiar inițiativele de mobilitate a profesorilor, Estonia, Franța, Italia, Portugalia și România fiind țările ai căror profesori par a avea posibilități mai reduse de a petrece o perioadă în țara a cărei limbă o predau. Conform recomandărilor UE și CoE, profesorilor de limbi străine din majoritatea țărilor/regiunilor li se cere un anumit nivel de competență în limba străină, în opt țări acesta fiind măsurat pe baza nivelelor CEFR, cum reiese Tabelul 29:

Tabelul 29. Cerințe de competență pentru profesorii de limbi străine din învățământul secundar în nouă țări/regiuni

Țări/regiuni	Nivelul de competență cerut profesorilor de limbi străine din învățământul secundar
Austria	C1
Bulgaria	B2–C1
Catalonia	C1–C2
Elveția	Cantonul Zürich: C2
Estonia	C1
Franța	B2
România	C1
Țara Bascilor	B2
Ungaria	C1

C1 apare ca nivelul cel mai frecvent solicitat, deși în Franța și Țara Bascilor este considerat adecvat B2, cerințele fiind mai ridicate în Catalonia și Elveția (Zurich), unde este de așteptat ca profesorii să aibă nivelul C2.

Profesorii de limbi R/M din fiecare țară/regiune sunt cu toții profesori de limbi calificați, exceptând Frizia, unde cursurile sunt predate de către profesori a căror calificare nu este din domeniul limbilor. La fel, în toate țările/regiunile este disponibilă pregătire profesională inițială și continuă.

Orele de limbile imigranților sunt predate de profesori calificați specializați pe limba respectivă doar în Austria, Danemarca și Olanda, în Elveția în Estonia și în Franța apelându-se la profesori cu calificare generală.

Ca și în învățământul primar, într-o serie de țări există deficit de profesori și se iau măsuri speciale atât pentru recrutarea unor profesioniști cu calificările necesare, cât și pentru încurajarea celor interesați de a se califica drept profesori de limbi. Țările care raportează astfel de campanii de recrutare pentru profesori sunt prezentate în Tabelul 30.

Tabelul 30. Țări/regiuni care recrutează activ profesori de limbi și unde există deficit

profesori LN	Profesori LS	Profesori R/ML	Profesori LI
Țara Bascilor	Țara Bascilor	Țara Bascilor	Anglia
Anglia	Bulgaria	Frizia	Scotia
Estonia	Anglia	Irlanda de Nord	
Frizia	Frizia	România	
Olanda	Ungaria	Scotia	
Irlanda de Nord	Lituania	Spania	
România	Olanda	Elveția	
Scotia	România	Țara Galilor	
Elveția	Scotia		
	Elveția		
	Țara Galilor		

Scotia este singura țară care raportează o recrutare activă a profesorilor de limbi străine la toate categoriile, în timp ce Anglia, Elveția, România, Scoția, Țara Bascilor, iau măsuri pentru creșterea numărului profesorilor la trei din cele patru categorii de limbi.

2.5 Perspective trans-sectoriale cu privire la învățământul pre-școlar, primar și secundar

În această secțiune sunt prezentate câteva perspective trans-sectoriale cu privire la trei zone de interes evidențiate în documente ale UE și CoE:

- învățarea integrată de conținut și limbă (CLIL)
- mobilitatea profesorilor de limbi străine
- recunoașterea în ansamblu a multilingvistului și plurilingvistului în școli

Învățarea integrată de conținut și limbă (CLIL)

CLIL presupune ca elevii să învețe o serie de discipline, cum ar fi științele și geografia, prin intermediul unei alte limbi, abordarea fiind puternic încurajată ca o modalitate eficientă de dezvoltare a competenței comunicative. Ne-am referit deja la folosirea CLIL în secțiunile dedicate ciclului primar și secundar, iar în Tabelul 31 prezentăm rezultatele agregate pe ambele domenii. Cercetătorii au fost întrebați dacă CLIL este larg răspândit, localizat sau absent în țările/regiunile lor. În paranteză este indicat numărul total al țărilor/regiunilor care oferă fiecare tip de limbă.

Tabelul 31. Numărul țărilor/regiunilor care raportează utilizarea CLIL în învățământul primar și secundar (cifrele se referă la numărul de țări/regiuni)

Țara/regiunea	Învățământ primar			Învățământ secundar		
	LS(23)	R/M(22)	LI(5)	LS (24)	R/M (19)	LI (8)
larg răspândit	1	12	1	1	10	1
localizat	13	6	3	14	8	2
absent	9	4	1	9	1	5

Cum era de așteptat, CLIL este larg răspândit mai ales în cazul predării limbilor R/M deoarece aceste limbi sunt, de regulă, limbile de acasă ale elevilor, aceștia fiind, prin urmare, deja capabili să comunice fluent în respectivele limbi. În privința limbilor străine, deoarece competența comunicativă a elevilor este mai scăzută, foarte puține țări/regiuni raportează practici CLIL larg răspândite: în fapt, doar Spania la ciclul primar și Franța la cel secundar. Cu toate acestea, 13 țări/regiuni de la primar și 14 de la secundar raportează inițiative CLIL localizate, ceea ce sugerează existența unor insule de bune practici, cercetări ulterioare fiind necesare pentru compararea abordărilor și explorarea pregătirii profesionale și design-ului materialelor. Dintre puținele țări/regiuni care oferă limbi ale imigranților, Spania raportează din nou o ofertă lărgită de CLIL la ciclul primar, iar Franța la cel secundar, fapt care arată că aceste țări au acumulat expertiză în domeniu.

Mobilitatea profesorilor de limbi străine

Mobilitatea profesorilor este ferm încurajată în cadrul *Programului de învățare pe toată durata vieții* al CE, noi adresând cercetătorilor întrebări despre oportunitățile acordate profesorilor din țara/regiunea lor de a petrece o perioadă de timp în țara a cărei limbă intenționează să o predea, ca parte a pregătirii lor inițiale sau continue. Am întregat cercetătorii dacă țările/regiunile

a) încorporează acest gen de programe în structura programelor de perfecționare profesională, profesorii petrecând cel puțin un semestru în țara țintă;

b) nu încorporează acest gen de programe, însă încurajează și finanțează inițiative personale ale profesorilor;

c) niciuna din variantele de mai sus.

Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 32.

Tabelul 32. Situația mobilității profesorilor de limbi străine în învățământul primar și secundar în 24 țări/regiuni

	Primar	Secundar
Programe structurate – cel puțin un semestru petrecut în țara țintă	Catalonia, Elveția	Austria, Catalonia, Elveția, Spania,
Sprijin pentru inițiative personale	Anglia, Austria, Bosnia& Herțegovina, Danemarca, Estonia, Grecia, , Lituania, Polonia, Scoția, Spania, Țara Bascilor, Ucraina, Ungaria	Anglia, Bosnia&Herțegovina, Bulgaria, Danemarca, Frizia, Grecia, Irlanda de Nord, Lituania, Olanda, Polonia, Scoția, Țara Bascilor, Țara Galilor, Ucraina, Ungaria,
Absent	Bulgaria, Franța, Frizia, Italia, Olanda, Irlanda de Nord, Portugalia, România, Țara Galilor	Estonia, Franța, Italia, Portugalia, România,

Catalonia și Elveția sunt singurele țări/regiuni care oferă programe structurate de mobilitate atât la nivel primar cât și la nivel secundar, deși jumătate din țările recenzate finanțează inițiative personale ale profesorilor la ambele nivele. Un număr surprinzător de ridicat de țări par a nu sprijini mobilitatea profesorilor la niciunul din nivele, posibilele motive ale acestei situații meritând o discuție separată.

Recunoașterea în ansamblu a multi/plurilingvismului în școli

Organizarea educației multi/plurilingve și pregătirea profesorilor pentru a lucra în săli de clasă caracterizate prin diversitate lingvistică și culturală sunt provocări tot mai evidente cu care se confruntă sistemul de educație publică din Europa. Pornind de la realitatea că multe limbi vorbite acasă sunt în prezent reprezentate în aproape orice spațiu școlar, documentele UE și CoE au subliniat importanța recunoașterii repertoriului plurilingv existent al elevilor pentru învățarea și predarea limbilor, ca și a pregătirii profesorilor în sensul valorizării și utilizării repertoriului plurilingv al elevilor în practica didactică. Este dificil de calculat în ce măsură acest lucru se și întâmplă în realitate, putându-se vorbi aici de un proiect de sine-stătător. Totuși, în scop orientativ, am cerut cercetătorilor să facă o estimare a gradului de aplicare în practică în țara/regiunea lor.

Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 33.

Tabelul 33. Recunoașterea multi/plurilingvismului în unități de învățământ pre-școlar, primar și secundar în 24 țări/regiuni (cifrele indică numărul țărilor/regiunilor)

Nivelul recunoașterii	Abordare integrată coerentă			Abordare Informală			Lipsă de reacție		
	ÎPȘ	ÎP	ÎS	ÎPȘ	ÎP	ÎS	ÎPȘ	ÎP	ÎS
Recunoașterea multilingvismului și a repertoriului plurilingv al elevilor	8	11	9	15	11	11	1	2	4
Pregătirea profesorilor pentru a utiliza repertoriul plurilingv al elevilor	7	8	4	14	12	16	3	4	4

Majoritatea țărilor/regiunilor raportează că multilingvismul societal și repertoriile plurilingve ale elevilor sunt recunoscute în toate etapele educației, formal sau informal, deși perfecționarea profesorilor tinde să fie ceva mai informală, cu precădere la nivel secundar. Țările care au raportat o abordare integrată coerentă pe toate cele trei domenii educaționale sunt România, Spania și Țara Galilor. În Anglia, Bosnia & Herțegovina, Franța și Scoția se raportează că nivelul recunoașterii la nivel pre-școlar și primar este mai ridicat decât pentru ciclul secundar, iar în Elveția și Olanda se înregistrează o recunoaștere superioară la nivel secundar.

2.6 Limbile în Învățământul Profesional și Tehnic și Superior

Limbile în Învățământul Profesional și Tehnic

Educația post-secundară, de regulă numită *Educație și Formare Profesională și Tehnică* (VET), este o componentă deosebit de importantă a Strategiei UE 2020, iar CE a colaborat cu Statele Membre pentru întărirea ofertei la nivelul Europei pe baza *Procesului de la Copenhaga*, agreat de către Consiliul UE în anul 2002. În Comunicarea din 2008, CE a subliniat importanța învățării pe toată durata vieții, rolul VET pentru viitorul Europei și necesitatea de a oferi oportunități pentru studiul limbilor în acest gen de instituții. Au fost disponibilizate fonduri structurale ale UE pentru cursuri de limbi de specialitate.

Comunicarea CE din 2010, *Un nou impuls pentru cooperare europeană în domeniul educației și formării profesionale și tehnice în sprijinul strategiei Europa 2020*, cheamă la o abordare strategică a mobilității în cadrul VET, recomandând ca toate cursurile să includă o perioadă de studiu sau formare în alte țări și să pună un accent mult mai puternic pe învățarea limbilor. Acest lucru este deosebit de important pentru cei care se pregătesc să lucreze în industrii sau sectoare cum ar fi cel bancar, turismul ori comerțul internațional. Tot așa, deoarece majoritatea instituțiilor VET furnizează programe de pregătire pentru șomerii și cei nou-sosiți, sprijinul pentru învățarea limbii naționale are, și el, o importanță crucială. Recomandarea 98(6) a CoE din 1998 ceruse, de asemenea, ca învățarea limbilor să fie orientată spre domeniul profesional și tehnic, îndemnând instituțiile să ofere cursuri de limbi care asigură un echilibru între componenta generală și cea profesională și tehnică și care pregătesc elevii în vederea participării la proiecte internaționale și pentru a-și practica meseria și a se bucura de mobilitate în contextul ei.

Obiectivul cercetării LRE a fost explorarea spectrului limbilor și tipurilor de programe oferite în instituțiile VET din Europa și, în acest scop, rețeaua noastră de cercetători a colectat date primare direct de la instituțiile din cele mai mari centre VET (în total 69) în cele 67 orașe participante (vezi Tabelul 4 în Secțiunea 1.5).

Sprijin suplimentar pentru limba națională în VET

Pentru a determina nivelul sprijinului suplimentar disponibil pentru învățarea limbii naționale, cercetătorii noștri au chestionat instituțiile în legătură cu:

- diversitatea grupurilor țintă
- varietatea programelor oferite cursanților
- măsura în care este folosit un curriculum explicit
- sprijin pentru dezvoltarea deprinderilor specifice meseriei și pentru perfecționare în general
- tipuri de surse de finanțare
- oportunități de formare la locul de muncă
- folosirea instrumentelor UE

Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 34.

Tabelul 34. Sprijin suplimentar pentru limba națională în VET (N = 69 instituții)

Dimensiuni	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N	Răspunsuri	N
Grupuri țintă	Pentru toți	37	restricționat	9	Ne+specificat	23
Programe de sprijin pentru învățarea limbilor	Mare varietate	30	Varietate limitată	24	Nu există	15
Curriculum	Coerent și explicit	43	general	8	Absent	18
Tipuri de cursuri	Cursuri de specialitate și cursuri generale	34	Doar cursuri generale	13	Doar cursuri de specialitate	7
Existența finanțării de stat	totală	39	parțială	10	De loc	19
Perioade de formare în companii	Incluse în curs	13	opționale	3	De loc	53
Folosirea instrumentelor europene	da	0			nu	69

Potrivit informațiilor colectate de cercetătorii noștri, 30 din cele 69 de instituții VET recenzate oferă o mare varietate de programe de sprijin pentru învățarea limbii naționale, mergând de la comunicare elementară până la deprinderi avansate, 24 de instituții oferă o gamă limitată, iar 15 nu oferă niciun fel de sprijin. Mai bine de jumătate din instituțiile recenzate au un curriculum coerent și explicit, iar 34 de instituții (aproape jumătate) oferă atât cursuri de limbi specializate cât și generale, alte șapte oferind doar cursuri de limbi de specialitate. În 39 de instituții, sprijinul suplimentar pentru învățarea limbii naționale este finanțat total, zece oferind doar finanțare parțială. Deși oportunitățile de pregătire în cadrul firmelor sunt recomandate de documentele UE atât pentru experiența profesională, cât și pentru dezvoltarea deprinderilor de limbă, doar 13 din cele 69 de instituții raportează crearea unor parteneriate cu mediul de afaceri în acest scop. Niciuna din instituții nu pare să folosească instrumente europene, cum ar fi *Sistemul European de Credite sau Europass*, pentru definirea și aplicarea nivelelor de performanță în cadrul programelor naționale pentru limbi, putându-se deci presupune că aceste instrumente nu sunt cunoscute în instituțiile recenzate.

Alte limbi decât limba națională în învățământul profesional și tehnic

Pentru a explora oferta de limbi străine, R/M și ale imigranților, am chestionat instituțiile în legătură cu:

- numărul limbilor oferite
- tipul programelor disponibile
- măsura în care există un curriculum explicit
- conformarea la CEFR (pentru limbi străine)
- disponibilitatea finanțării de stat

Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 35.

Tabelul 35. Organizarea predării limbilor străine, R/M și ale imigranților în învățământul profesional și tehnic (nr = 69 instituții)

Criterii	Răspunsuri	Răspunsuri			Răspunsuri	Răspunsuri			Răspunsuri	Răspunsuri		
		FL	R/ML	IL		FL	R/ML	IL		FL	R/ML	IL
Numărul limbilor oferite	>4 limbi	15	0	1	3–4 limbi	22	3	1	1–2 limbi	25	22	2
Gama programelor	varietate largă	41	17	2	varietate limitată	18	7	2	nespecificat	10	45	65
Curriculum	coerent și explicit	50	18	1	general	11	5	3	nespecificat	8	46	65
Conformare la CEFR	conformare totală	26	N/A	N/A	standarde naționale	27	N/A	N/A	nespecificat	16	N/A	N/A
Existența finanțării de stat	fără taxe	38	13	1	taxe parțiale	22	11	1	taxe complete	9	45	67

În ceea ce privește modul de organizare a predării limbilor în ansamblu, se conturează un tipar similar celui din alte sectoare educaționale, unde limba națională și limbile străine beneficiază de cea mai mare parte a sprijinului, urmate de limbile R/M, iar cel mai puțin sprijin revine limbilor imigranților.

Șaizeci și două din cele 69 de instituții recenzate oferă limbi străine, 15 raportează că se predau mai mult de patru limbi, 22 oferă trei-patru limbi, iar 25 oferă una-două limbi. Patruzeci și una instituții oferă o largă varietate de programe de studiu, de la deprinderi de limbă elementare până la cele avansate, în timp ce 18 oferă doar deprinderi de limbă elementare. Un număr foarte ridicat, 50, au un curriculum coerent și explicit, iar 26 își aliniază cursurile la CEFR. În 38 de instituții elevilor nu li se cere să plătească pentru aceste cursuri, iar în alte 22 este acoperită o parte din costuri.

Această situație contrastează cu tabloul limbilor R/M, pentru care doar 24 de instituții raportează ofertă, dintre acestea numai 13 acoperind costurile în totalitate. Țările/regiunile care oferă cursuri de limbi R/M în toate cele trei instituții VET recenzate sunt Catalonia, Irlanda de Nord, Țara Bascilor, Țara Galilor și Ungaria. Bosnia & Herțegovina și Elveția oferă cursuri pentru celelalte limbi oficiale în toate cele trei instituții recenzate. Limbile imigranților sunt oferite doar în patru din instituțiile recenzate, câte una de fiecare în Austria, Anglia, Italia și Țara Galilor.

Tabelul 36 prezintă o situație comparativă cu oferta de limbi R/M, (în majoritate) limbi străine și (în majoritate) limbi ale imigranților pentru cele 69 instituții VET recenzate la nivelul celor 67 de orașe selectate, potrivit rapoartelor cercetătorilor noștri.

Tabelul 36. este o prezentare comparativă a ofertei pentru (în principal) limbi R/M, (în principal) limbi străine, și (în principal) limbi ale imigranților în instituții VET (3 în fiecare țară)

Tara/regiunea	(în principal) limbi R/M	(în principal) limbi străine	(în principal) limbi ale imigranților
Anglia	–	franceză, germană, greacă, italiană, japoneză, portugheză, spaniolă	araba, chineza, turca, urdu
Austria	–	arabă, chineză, cehă, olandeză (doar e-learning), engleză, franceză, germană, maghiară, italiană, japoneză, poloneză, română, rusă, slovacă, slovenă, spaniolă	bosniacă, sârbă, croată turcă
Bosn & Hert.	bosniacă, sârbă, croată ca alte limbi naționale	arabă, cehă, engleză, franceză, germană, italiană, latină, persană, rusă, turcă	–
Bulgaria	–	croată, engleză, franceză, germană, italiană, română, rusă, spaniolă, turcă	–
Catalonia	catalana	engleză, franceză, germană	–
Danemarca	–	engleza în CLIL, franceză, germană, spaniolă	–
Elveția	franceză, germană, italiană ca alte limbi naționale	engleză, spaniolă	–
Estonia	–	engleză, franceză, finlandeză, germană, rusă	–
Fransa	corsicana	arabă, chineză, engleză, germană, italiană, spaniolă, rusă	–
Grecia	–	engleză	–
Irlanda de N	irlandeză, ulster scots	franceza, germană, greacă, italiană, japoneza, poloneza, portugheza, rusa, spaniola,	araba, chineza, turca
Italia	slovena	engleză, franceză, germană, spaniolă	araba
Lituania	poloneza, rusa	engleză, franceză, germană	–
Olanda	–	engleză, franceză, germană, spaniolă	–
Polonia	–	engleză, franceză, germană, rusă	–
Portugal	mirandeză	engleză, franceză, germană, spaniolă	–
România	maghiara, romani	engleză, franceză, germană	–
Scoția	–	franceză, germană, italiană, poloneză, spaniolă	–
Spania (Madrid, Valencia, Sevilla)	–	engleză, franceză	–
Țara Bascilor	basca	engleză, franceză	–
Țara Galilor	galeza	chineză, franceză, germană, greacă, italiană, spaniolă	arabă
Ucraina	rusă și limbi ucrainiene	engleză, franceză, germană	–
Ungaria	germană	engleză	–

Cum era de așteptat, engleza, franceza, germana și spaniola figurează proeminent în cadrul limbilor străine, rusa fiind oferită ca limbă R/M în unele țări/regiuni și ca limbă străină în altele. Araba este și ea oferită într-o serie de instituții VET. Fapt anticipat, principala ofertă de limbi R/M provine din țări/regiuni unde există mai mult de o singură limbă oficială. Este posibil ca limbile bască, catalană, irlandeză/Ulster Scots și galeză să fie atât medii de instruire în instituțiile recenzate cât și discipline de studiu de sine-stătătoare.

Limbile în învățământul superior

UE și CoE subliniază în documentele emise importanța diversificării lingvistice și a dezvoltării competențelor plurilingve în toate etapele educației. La nivel universitar, acest lucru este cu atât mai important cu cât avem de-a face cu etapa finală dinaintea debutului în carieră. Absolvenții din învățământul superior vor trebui, probabil, să călătorească în interes de serviciu și vor avea contact regulat cu vorbitori ai altor limbi, fiind prin urmare esențial pentru ei să-și dezvolte deprinderi lingvistice care să îi ajute în acest sens, pe lângă achiziționarea unor cunoștințe și deprinderi de studiu de bază. Unele universități din Europa transformă deja deprinderile de limbă într-o cerință de admitere pentru toate cursurile, în timp ce altele încurajează toți studenții să dedice o perioadă de timp în fiecare săptămână cursurilor de limbi.

Recomandarea 98 (6) din 1998 a CoE sprijină dezvoltarea legăturilor și schimburilor între țări, la nivelul instituțiilor și persoanelor din învățământul superior, cu scopul de a oferi tuturor posibilitatea unei experiențe autentice privind limba și cultura celorlalți. Învățământul superior este și el inclus în ECRML, trebuind să fie oferite cursuri în și de limbi R/M studenților care doresc. În cazul limbilor străine, este de așteptat ca instituțiile de învățământ superior să folosească CEFR ca principalul document pe baza căruia își elaborează programele de studiu și de evaluare.

Documentele UE sunt la fel de clare în privința întăririi și diversificării educației lingvistice în învățământul superior. Raportul Consiliului UE (2011) cheamă Statele Membre să-și intensifice eforturile pentru atingerea obiectivului de la Barcelona prin creșterea ofertei, calității și relevanței predării limbilor în învățământul general, VET și în învățământul superior, precum și în contextul învățării pe toată durata vieții. Comunicarea CE din 2008 ceruse, la rândul-i, o mai mare mobilitate și intensificarea schimburilor, odată cu predarea limbilor în universități pentru toți studenții, indiferent de specialitatea urmată.

În lumina celor de mai sus, am solicitat cercetătorilor să intervieveze reprezentanți a trei universități de stat în fiecare din orașele țintă referitor la:

- limbile de instruire
- limbile în care sunt prezentate website-urile
- grupurile țintă pentru sprijin suplimentar în învățarea limbii naționale
- limbile oferite studenților ne-filologi
- măsura în care este utilizat CEFR în elaborarea programelor de studiu și pentru evaluare
- recrutarea studenților non-naționali
- mobilitatea studenților filologi
- mobilitatea studenților ne-filologi

Am reușit să adunăm date referitoare la 65 de universități generale/publice, rezultatele fiind prezentate în Tabelul 37.

Tabelul 37. Practici multilingve la 65 de universități generale/publice de stat recenzate

Criteriul	N țări/regiuni	N țări/regiuni	N țări/regiuni
Limba de instruire	23 națională, străină, RM	31 națională și străină	11 doar națională
Limba de pe website	17 națională, străină, RM	38 națională și străină	10 doar națională
Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la LN	24 toți studenții	38 doar vorbitori non-nativi	3 lipsă ofertă
Numărul limbilor oferite studenților ne-filologi	31 >4	10 3–4	14 1–2
Nivelul vizat pentru studenții filologi	34 conform CEFR	22 național/la nivelul inst.	9 niciunul
Recrutarea studenților non-naționali	33 internaționali și imigranți	31 doar internaționali	1 doar vorbitori nativi
Mobilitatea în rândul studenților filologi	10 obligatorie	51 opțională	4 lipsă ofertă
Mobilitatea în rândul studenților ne-filologi	1 obligatorie	60 opțională	4 lipsă ofertă

Cum este de așteptat, toate universitățile europene vizate din orașele eșantion oferă instruire în limba națională deoarece, în majoritatea cazurilor, aceasta este limba principală a studenților lor, fiind, totodată, și limba oficială de stat. Totuși, în majoritatea instituțiilor recenzate pot fi folosite și alte limbi. Detalii exacte referitor la limbile folosite ca mediu de instruire, ca și tabloul exact al modului în care variază limba de instruire în universitățile europene datorită globalizării economiei și cercetării la nivel academic constituie o temă de cercetare pentru viitor. Mobilitatea internațională a studenților și profesorilor, ca și aspirația de a atrage o masă de studenți globală și diversă, par să facă din limba engleză a doua limbă în multe universități europene, tot mai multe manuale fiind, de asemenea, redactate în engleză.

Este încurajator că 55 din cele 65 de website-uri ale universităților recenzate sunt multilingve, doar zece universități oferind informații exclusiv în limba națională. Este o indicație a faptului că majoritatea universităților europene din orașe mari face eforturi semnificative pentru a promova diversitatea și pentru a atrage o masă diversă de studenți.

În privința sprijinului suplimentar pentru învățarea limbii naționale, lucru important chiar și la acest nivel pentru că oferă tuturor studenților posibilitatea de a obține note mari, 24 din cele 65 de universități recenzate furnizează sprijin tuturor studenților, alte 38 oferindu-l doar vorbitorilor non-nativi, ceea ce plasează oferta pe ansamblu la un nivel bun.

Un foarte mare număr de universități oferă cursuri de limbi studenților ne-filologi, așa cum recomandă instituțiile europene. Oferta este generoasă, 31 de instituții (aproape jumătate) dând studenților posibilitatea de a alege din peste patru limbi. Doar opt universități din eșantionul nostru nu oferă studenților ne-filologi posibilitatea de a învăța alte limbi. Un semn pozitiv este și utilizarea CEFR pentru elaborarea programelor și modelarea evaluării în peste jumătate din universitățile recenzate. Desigur, frecventarea propriu-zisă a cursurilor de limbi de către studenții de la nivel licență și post-licență este o altă chestiune, situându-se, prin urmare, dincolo de perimetrul cercetării noastre.

Având în vedere competiția acerbă între universitățile europene pentru recrutarea unor tineri talentați și obținerea de finanțare suplimentară, nu este o surpriză faptul că toate universitățile, cu excepția uneia, depun eforturi deosebite pentru a atrage studenți internaționali. Este, totuși, interesant că jumătate din ele raportează și eforturi ținute de atragere a studenților din mediile de imigranți, modul în care este făcut acest lucru putând fi un excelent subiect de investigație ulterioară.

Mobilitatea studenților este susținută financiar de universitățile europene, însă, doar zece din universitățile recenzate consideră obligatorii programele de mobilitate pentru studenți filologi, marea majoritate doar 'încurajând' acest lucru. Cum este de așteptat, în ceea ce-i privește pe studenții ne-filologi, mobilitatea este mai degrabă opțională decât obligatorie pentru toate universitățile recenzate, cu o singură excepție. Comisia Europeană a publicat statistici despre mobilitatea studenților din programul Erasmus, acest document trebuind consultat pentru a avea o imagine despre cifra reală a studenților din fiecare țară care petrec timp într-o altă țară în timpul studiilor http://ec.europa.eu/education/erasmus/statistics_en.htm

2.7 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Documentele UE și CoE definesc fără echivoc ce înseamnă bunele practici multilingve în sfera mediei audio-vizuale și în presă. Comunicarea CE sublinia necesitatea de a veni, prin intermediul mass-mediei, al noilor tehnologii și al traducerii, în sprijinul celor care nu vorbesc multe limbi străine

Media poate fi o importantă sursă de învățare informală a limbilor cu ajutorul 'edutainment-ului' și al filmelor subtitrate.

Prin această comunicare Statele Membre erau invitate să sprijine subtitrarea și circulația operelor culturale. Rezoluția Parlamentului European încuraja, și ea, folosirea subtitrării în producțiile TV. Grupul la Nivel Înalt pentru Multilingvism (2007) a consacrat acestui domeniu una din secțiunile raportului său, accentuând importanța mass-mediei în modelarea atitudinilor oamenilor față de alte limbi și culturi și încurajând trecerea de la dublare spre subtitrare

Companiile de televiziune care de regulă folosesc dublarea trebuie încurajate să ofere și subtitrare pe lângă tradiționala dublare, astfel încât telespectatorii să aibă posibilitatea de a alege.

Din perspectiva limbilor R/M, Articolul 11 din ECRML se concentrează asupra mass-mediei, specificând că semnatarii trebuie să ia măsuri pentru înființarea unor posturi de radio și TV în limbi R/M și să încurajeze producția și distribuția programelor radio-TV și a ziarelor în aceste limbi. Se mai stipulează necesitatea recepționării neîngrădite a unor emisiuni radio și TV din țările vecine într-o limbă utilizată în format identic ori similar celui al unei limbi R/M.

În cadrul cercetării LRE am urmărit să inserăm recomandările și orientările de mai sus, solicitând cercetătorilor colectarea de date în orașele țintă din fiecare context național sau regional. Au fost incluse următoarele variabile:

- repertoriul limbilor la radio și TV
- practici de subtitrare la cinema și TV
- recepționarea programelor în limbi R/M dincolo de zona de origine
- posibilitatea de a utiliza limbaje mimico-gestuale
- diversitatea limbilor în care există ziare la chioșcuri și în găril mari

Pentru a colecta datele asupra repertoriului limbilor în radio și televiziune, am solicitat cercetătorilor să noteze programele de radio și televiziune scrise în diferite limbi din cele mai bine vândute ziare din orașele recenzate. Aceasta metodă este în linie cu "linguistic landscaping". Fiind conștienți de limitele cercetării, scopul a fost de a avea într-un anumit moment și timp imaginea situației actuale a programelor TV și radio în diferite ziare. Din rapoartele cercetătorilor reiese clar că programe multilingve de radio și TV există în mai multe țări. S-au înregistrat doar programe radio și TV în limba națională în ziare din Bosnia&Herțegovina, Grecia și Polonia. Cele mai multe țări oferă programe în engleză, germană și franceza atât la radio cât și la TV. Alături de limba națională, engleza este cea mai folosită limbă la TV în Austria, Țara Bascilor, Catalonia, Danemarca, Estonia, Italia, Olanda/Frizia și România. Franceza se înregistrează în Catalonia, Danemarca,

Anglia și Estonia. În anumite țări există o mare varietate de programe TV în limbi R/M de exemplu, în Bulgaria se înregistrează programe TV în armeană, ebraică, romani și turcă. Franța, Ungaria și România prezintă tendințe similare privind limbile R+M. În unele țări și regiuni, cum sunt Catalonia, Anglia, Olanda și Elveția, există și programe TV în limbile imigranților. Programele radio au tendințe similare cu cele TV. În timp ce oferta pentru radio este mult mai bogată decât cea TV în Bulgaria, Franța, Ungaria, Italia și Lituania, această ofertă este mult mai restrânsă în Catalonia, Estonia și Olanda.

Bosnia & Herțegovina, Danemarca, Estonia, Lituania, Portugalia, Elveția și Țara Galilor raportează că emisiuni radio și TV în limbile R/M pot fi în mod normal recepționate din alte țări/regiuni, în timp ce Franța și Catalonia raportează ca acest lucru nu se întâmplă. Cercetătorii din restul țărilor/regiunilor au declarat că uneori se pot recepționa de peste graniță programe în limbile R/M. Motivele de la baza acestor date merită analizate atent. Conform cercetării efectuate de Media Consulting Group (2007) și cu recomandările repetate ale UE, subtitrarea devine din ce în ce mai răspândită în țările europene. Cu toate acestea dublarea vocilor și practica voice over' sunt încă frecvente. Țările se împart în două mari grupuri: țările care dublează vocile și țările care le subtitrează, deși situația la nivel European este mult mai complexă. Rezultatele LRE prezentate în Tabelul 38 sunt comparabile cu studiul de început în care jumătate din țări/regiuni apar ca folosind dublarea vocilor, în timp ce cealaltă jumătate oferă subtitrare. Țările/regiunile în care atât la televiziune cât și la cinematograf se folosește dublarea vocii sunt: Austria, Catalonia, Ungaria, Italia, Polonia și Spania. Țările/regiunile în care atât la televiziune cât și la cinematograf se folosește subtitrarea sunt: Bosnia&Herțegovina, Danemarca, Anglia, Estonia, Frizia, Grecia, Olanda, Irlanda de Nord, Portugalia, România, Scoția, Elveția și Țara Galilor. Alte țări/regiuni au o abordare mixtă în care programele sunt subtitrate într-o formă de media și dublate în cealaltă.

În privința existenței ziarelor la cele mai mari chioșcuri de ziare și în gări din orașele recenzate din fiecare țară/regiune, toți cercetătorii au consemnat ziarele existente în diferite limbi, din nou folosind metodologia linguistic landscaping pentru a prezenta situația dintr-un anumit loc și un anumit timp. În tabelul 39 se prezintă cele 20 cele mai frecvente limbi non-naționale/non-regionale în care se vând ziare în orașele selectate, în afara celor ale țării/regiunii de referință.

Tabelul 38. Subtitrare versus dublare la TV și la cinema

Țara/ regiunea	Producții TV		Producții cinematografice	
	De regulă dublat	De regulă subtitrat	De regulă dublat	De regulă subtitrat
Anglia		✓		✓
Austria	✓		✓	
Bosn&Herț.		✓		✓
Bulgaria	✓			✓
Catalonia	✓		✓	
Danemarca		✓		✓
Elveția	✓		✓	
Estonia		✓		✓
Franța	✓			✓
Frizia		✓		✓
Grecia		✓		✓
Italia	✓		✓	
Lituania	✓			✓
Irlanda de N		✓		✓
Olanda		✓		✓
Polonia	✓		✓	
Portugalia		✓		✓
România		✓		✓
Scoția		✓		✓
Spania	✓		✓	
Țara Bascilor	✓		✓	
Țara Galilor		✓		✓
Ucraina		✓	✓	
Ungaria	✓		✓	

Țările/regiunile unde se practică dublarea atât la TV cât și la cinema sunt Austria, Catalonia, Elveția, Irlanda de Nord, Italia, Polonia, Spania și Ungaria. Țările/regiunile unde se practică subtitrarea atât la TV cât și la cinema sunt Anglia, Bosnia&Herțegovina, Danemarca, Estonia, Frizia, Grecia, Portugalia, România, Scoția și Țara Galilor. Alte țări/regiuni au o abordare mixtă, programele fiind subtitrate într-unul din mediile de difuzare și dublate în celălalt.

În privința disponibilității ziarelor la cele mai mari chioșcuri și în gările din orașele recenzate pentru fiecare țară/regiune, toți cercetătorii au mers la aceste chioșcuri și gări pentru a inventaria ziarele disponibile în diferite limbi, urmând, și de această dată, metodologia landscaping-ului lingvistic pentru a obține un instantaneu valid pentru un anumit moment și loc. În Tabelul 41 prezentăm clasamentul primelor 20 cele mai des întâlnite limbi, altele decât limba națională, în care sunt redactate ziarele.

Tabelul 39. Repertoriul multilingv al ziarelor analizate la nivelul oraşului (Top 20 al limbilor în care apar diferite ziare, în afara celor ale ţării sau regiunii de referinţă.)

Limbile în care apar ziarele	Total ziare diferite
1. engleza	408
2. germana	270
3. franceza	181
4. rusa	162
5. italiana	127
6. araba	77
7. turca	54
8. spaniola	51
9. olandeza	46
10. albaneza	40
11. sârba	36
12. chineza	27
13. croata	23
14. bulgara	12
15. japoneza	11
16. poloneza	10
17. greaca	8
18. bosniaca/maghiara	7
19. maghiara	7
20. suedeză	6

În general Engleza apare pe primul loc urmată de germană, apoi la distanţă de franceză, rusă şi italiana. Se poate deduce că, în linii mari, există trei tipuri de public ţintă pentru aceste ziare: a) ziare care se adresează călătorilor internaţionali, oamenilor de afaceri şi turiştilor, de genul ziarelor în engleză, germană, franceză sau japoneză; b) ziare care se adresează grupurilor de imigranţi din diferite oraşe europene, fiind cazul ziarelor în arabă, turcă, albaneză sau chineză; c) ziare care se adresează celor care citesc în limbi R/M, cum sunt cele în bască sau catalană.

Cealaltă zonă analizată în cadrul secţiunii audio-vizuale urmăreşte în ce măsură este disponibil limbajul mimico-gestual în programele TV cu ocazia unor manifestări media importante. Adunarea Parlamentară a CoE (2003), prin intermediul recomandării privind protecţia limbajelor mimico-gestuale în cadrul Statelor Membre arăta că limbajele mimico-gestuale constituie o trăsătură a bogăţiei culturale a Europei, aceste limbaje fiind mijloace naturale de comunicare pentru cei lipsiţi de auz, impunându-se, prin urmare, recunoaşterea lor oficială. În recomandare se mai menţionează şi faptul că difuzarea unor programe TV în limbaj mimico-gestual sau cu subtitrare în limbaj mimico-gestual ar sprijini procesul de integrare în societate a comunităţii celor lipsiţi de auz.

În Tabelul 40 prezentăm răspunsurile primite de la cercetătorii noştri referitor nu doar la întrebarea despre limbajele mimico-gestuale la TV, ci şi la celelalte două întrebări despre situaţia limbajelor mimico-gestuale adresate în cadrul proiectului LRE: în ce măsură există documente oficiale de politică lingvistică în care limbajele mimico-gestuale sunt oficial recunoscute şi promovate într-o anumită ţară/regiune; respectiv, în ce măsură pot utiliza cei lipsiţi de auz limbajele mimico-gestuale când interacţionează oficial cu autorităţile din serviciile publice. Tabelul 42 prezintă situaţia raportată privitor la oferta în domeniul limbajelor mimico-gestuale.

Tablelul 40. Oferta în domeniul limbajelor mimico-gestuale în 24 țări/regiuni

Țara/regiunea	Limbajul mimico-gestual este oficial recunoscut sau promovat	Cei lipsiți de auz pot utiliza limbajul mimico-gestual în interacțiuni oficiale cu autoritățile	Limbajul mimico-gestual este disponibil la evenimente media importante
Anglia	da	–	regulat
Austria	da	totdeauna	uneori
Bosn & Herț.	da	totdeauna	uneori
Bulgaria	da	doar în unele cazuri	regulat
Catalonia	da	totdeauna	uneori
Danemarca	–	totdeauna	regulat
Elveția	da	totdeauna	regulat
Estonia	da	doar în unele cazuri	totdeauna
Franța	da	totdeauna	regulat
Frizia	–	doar în unele cazuri	uneori
Grecia	–	–	uneori
Italia	–	–	–
Irlanda de N	da	doar în unele cazuri	regulat
Lituania	da	totdeauna	uneori
Olanda	da	doar în unele cazuri	uneori
Polonia	–	–	–
Portugalia	da	totdeauna	regulat
România	da	totdeauna	–
Scotția	da	doar în unele cazuri	regulat
Spania	da	totdeauna	regulat
Țara Bascilor	–	–	uneori
Țara Galilor	da	doar în unele cazuri	uneori
Ucraina	da	totdeauna	uneori
Ungaria	da	totdeauna	uneori

Limbajele mimico-gestuale sunt oficial recunoscute/promovate în toate țările/regiunile, cu excepția Danemarcei, Greciei, Italiei, Poloniei și Țării Bascilor. În jumătate din numărul țărilor/regiunilor recensate, cei lipsiți de auz pot utiliza totdeauna limbajele mimico-gestuale când interacționează oficial cu autoritățile. Facilități de subtitrare în limbajul mimico-gestual cu ocazia unor evenimente media importante sunt disponibile totdeauna în Estonia și de regulă disponibile în alte nouă țări/regiuni. În Italia, Polonia și România cercetătorii raportează că astfel de facilități nu sunt disponibile. Pe ansamblu, se observă o creștere a nivelului de conștientizare în privința limbajelor mimico-gestuale la nivelul întregii Europe, fapt de importanță crucială pentru comunitățile persoanelor lipsite de auz.

2.8 Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice

Recomandarea CE (2008) este unul dintre documentele EU care subliniază importanța accesului la servicii publice multilingve pentru cetățenii și vizitatorii care nu vorbesc limba locală:

Zonele orășenești și stațiunile turistice din Europa trebuie să pună la dispoziție informații în diferite limbi și să folosească persoane multilingve în calitate de mediatori culturali și interpreți. Acest lucru este necesar pentru a veni în întâmpinarea nevoilor străinilor care nu vorbesc limba locală. Serviciile de traducere și interpretariat în domeniul juridic sunt deosebit de importante.

ECRML acoperă, printre altele, și serviciile publice, cu osebire din perspectiva cetățeanului. Articolul 9 se axează pe procedurile juridice, garantând că atât procedurile penale cât și cele civile se pot desfășura în limbile R/M prin intermediul interpreților și translatorilor, fără cheltuieli pentru persoana în cauză, permițând, de asemenea, cetățenilor să depună documente de natură juridică redactate în aceste limbi. Articolul 10 face trimitere la autoritățile administrative și la serviciile publice, menționând că, acolo unde numărul locuitorilor justifică acest lucru, funcționarii publici trebuie să vorbească limbile R/M, iar înscrisurile publice trebuie să fie disponibile în aceste limbi. De asemenea, trebuie să existe posibilitatea de a folosi aceste limbi în cadrul dezbaterilor la nivelul autorităților locale sau regionale. Este important ca, atunci când se pune în practică o astfel de ofertă, să nu fie excluse limbile oficiale ale statului.

Documentele CE și CoE îndeamnă orașele și autoritățile publice în direcția unui multilingvism mai pronunțat, încurajându-le, totodată, să ofere cetățenilor posibilitatea de a învăța limba locală cu cheltuieli scăzute.

Accentul este asupra limbilor în spații și servicii publice la nivelul orașului (primăriilor), i.e. la nivel central al orașului, nu la nivelul descentralizat al diferitelor cartiere. Folosim recomandările Eurocities Network pentru principalele orașe europene și recente recomandări ale unui promotor european în acest domeniu, orașul Sheffield din Marea Britanie. Strategia limbilor pentru orașul Sheffield a fost publicată în 2004 și este menită a crea o legătură între învățarea limbilor și preocuparea mai largă a orașului pentru incluziune. În 2008 Sheffield a devenit primul oraș din Europa a cărui politică lingvistică a fost schițată de către Consiliul european care oferă asistență de specialitate cu un instrument de autoevaluare

a politicilor la nivel de țară, regiune sau oraș. Un raport de oraș cuprinzând promovarea multilingvismului în educație și în afara ei, inclusiv în mediul de afaceri a fost elaborat de Reynolds (2008).

În cadrul cercetării LRE, scopul a fost explorarea strategiilor și politicilor lingvistice la nivel de oraș, drept care ne-am concentrat pe următoarele aspecte:

- în ce măsură dispune orașul de o strategie instituționalizată de promovare a multilingvismului
- dacă serviciile și documentele sunt disponibile în limbi altele decât limba națională
- prezența pe web în alte limbi
- folosirea interpreților și translatorilor în cadrul serviciilor publice
- limbile incluse în descrierea postului pentru angajați și existența unor posibilități de pregătire în domeniul limbilor
- recrutarea unor vorbitori ai altor limbi și evidența fișelor de competență lingvistică ale angajaților
- recunoașterea deprinderilor plurilingve ale angajaților

Am solicitat reprezentanților municipalității să declare și numărul limbilor pentru care se verifică politicile de mai sus. În plus, au fost inventariate limbile pe care orașele le oferă concret în cadrul *facilităților de comunicare orală și scrisă* la nivelul serviciilor educaționale, de urgență, sănătate, sociale, juridice, de transport, imigrare și turism cât și în programele teatrale.

Datele LRE au fost colectate în urma unei cercetări combinate de chestionar, interviu și documentare, fiind furnizate, în cea mai parte parte, de reprezentanți ai autorităților municipale. Inevitabil, prin însăși natura sa, chestionarul face imposibilă o analiză în detaliu, datele fiind, totuși, utile ca indicatori în perspectiva unor discuții și explorări viitoare.

Au fost recenzate 64 de orașe. Lista completă a orașelor și criteriile de selecție sunt prezentate în capitolul introductiv, iar formula de lucru constă în selectarea, pentru fiecare țară, a capitalei, a celui de-al doilea oraș ca mărime și a unui oraș în care este utilizată o limbă regională. Datele raportate cu privire la strategiile și politicile lingvistice la nivel instituțional sunt prezentate în Tabelul 41.

Tabelul 41. Strategii și politici lingvistice raportate în 64 orașe participante

Criteriu	Practicat pe larg	Practicat ocazional	Nu este practicat
Existența unei strategii instituționalizate de promovare a multilingvismului	20	25	19
Servicii multilingve	30	24	10
Website în alte limbi	27	18	19
Rapoarte anuale în alte limbi	15	10	39
Folosirea unor interpreți și translatori	35	24	5
Competențe lingvistice incluse în descrierea postului angajaților	23	27	13
Posibilități de pregătire în domeniul limbilor pentru angajați	18	24	22
Recrutarea unor vorbitori ai altor limbi	11	30	23
Evidența deprinderilor lingvistice ale angajaților	17	9	37

Potrivit rapoartelor cercetătorilor, pe lângă limba națională, orașele oferă servicii în alte 140 de limbi, detalii referitor la frecvența limbilor oferite putând fi găsite în Tabelul 46.

Rezultă o imagine de ansamblu în cadrul căreia circa jumătate din orașele recenzate raportează o ofertă de servicii multilingve practicate pe scară largă, o treime dintre orașe având chiar și o strategie instituționalizată de promovare a multilingvistului practicat pe scară largă. Doar zece din cele 64 de orașe recenzate nu oferă servicii multilingve. Douazeci și șapte de orașe dispun de servicii web complete în alte limbi, iar alte 18 raportează existența parțială a acestui gen de practică. Utilizarea interpreților și translatorilor constituie o importantă sursă de informații pentru vorbitorii non-nativi ai limbilor locale. Această categorie de servicii figurează ca fiind larg disponibilă în 35 de orașe și doar parțial în 24, numai cinci orașe raportând absența totală a acestui gen de ofertă. Douazeci și trei de orașe, ceea ce reprezintă mai bine de o treime, includ limbile în descrierea postului angajaților ca o practică larg răspândită, alte 27 raportând acest gen de practică ca fiind ocazional. Optsprezece orașe oferă angajaților posibilități complete de pregătire în domeniul limbilor, iar alte 24 raportează doar practici ocazionale în acest sens. Doar 11 orașe recrutează vorbitori ai altor limbi ca o practică larg răspândită. Puțin sub o treime dintre orașe își fac o obișnuință din a ține evidența competențelor lingvistice ale angajaților, în timp ce peste jumătate din ele nu fac acest lucru.

În afara faptului că au chestionat reprezentanții ai municipalității cu privire la amplitudinea de care se bucură practicarea politicilor multilingve de mai sus, cercetătorii LRE i-au mai întrebat și în legătură cu numărul limbilor pentru care se verifică aceste politici. Tabelul 42 prezintă distribuția orașelor, fiind luate în considerare ambele elemente.

Tabelul 42. Politici multilingve și numărul limbilor oferite în 64 orașe participante

Nu există politici multilingve	1 oraș
Politici slab dezvoltate într-un număr foarte limitat de limbi	6 orașe
Politici parțial dezvoltate în câteva limbi	21 orașe
Politici dezvoltate în câteva limbi	31 orașe
Politici bine dezvoltate în multe limbi	3 orașe
Politici foarte bine dezvoltate în multe limbi	2 orașe

Potrivit datelor, cele cinci orașe cu cele mai dezvoltate politici lingvistice în cel mai mare număr de limbi sunt Viena, Barcelona, Londra, Milano și Cracovia. Alte orașe tind să ofere anumite servicii în multe limbi, iar altele doar în limba națională sau într-un număr limitat de limbi. În Tabelul 45 sunt clasificate serviciile după numărul limbilor în care sunt disponibile.

Tabelul 43. Servicii publice clasificate de la cel mai mare la cel mai mic număr de limbi în care sunt disponibile facilitățile de comunicare în 64 orașe participante

Comunicare orală	Comunicare scrisă
1. Servicii turistice	Servicii turistice
2. Servicii de imigrare și integrare	Servicii de imigrare și integrare
3. Servicii de natură juridică	Servicii de transport
4. Servicii de sănătate	Servicii de sănătate
5. Servicii sociale	Servicii de urgență
6. Servicii de urgență	Servicii sociale
7. Servicii educaționale	Servicii de natură juridică
8. Servicii de transport	Servicii educaționale
9. Programe teatrale	Programe teatrale
10. Dezbateri politice și procese decizionale	Dezbateri politice și procese decizionale

Cea mai bună ofertă este pentru turism, imigrare și integrare, servicii de natură juridică (comunicare orală) și servicii de transport (comunicare scrisă). Serviciile de sănătate sunt, și ele, oferite cu regularitate într-o serie de limbi. Cel mai scăzut nivel al serviciilor multilingve se înregistrează în sectorul cultural (teatru) și în cel al dezbaterii politice/decizional. Nici serviciile educaționale nu se plasează la înălțimea așteptărilor, mai ales dacă luăm în considerare numărul mare al elevilor (plus părinții acestora) din școlile din toată Europa care nu sunt fluenți în limba oficială a țării unde învață. Scorurile mici pentru dezbaterile politice și procesele decizionale ar putea avea repercusiuni asupra egalității de șanse în ceea ce privește implicarea în procesul cetățeniei active a tuturor celor interesați, în special grupurile minorităților, cei nou-sosiți și imigranții.

Referitor la cifra reală a limbilor și gama limbilor oferite în fiecare oraș, trebuie reiterat faptul că datele se bazează pe chestionare și răspunsuri scrise din partea reprezentanților municipalității. S-ar impune un studiu suplimentar aprofundat pentru a stabili dacă limbile raportate ca făcând parte din ofertă sunt cu adevărat disponibile, precum și pentru determinarea consistenței acestora și a nivelelor de competență lingvistică. Și în aceste condiții, datele LRE colectate rămân un reper util pentru cercetări viitoare.

Distribuția orașelor după numărul limbilor în care sunt disponibile servicii de comunicare orală este prezentată în Tabelul 44.

Tabelul 44. Distribuția orașelor după numărul limbilor oferite în cadrul comunicării orale la nivelul a zece servicii publice

Anvergura serviciilor multilingve orale	Numărul de orașe
Servicii disponibile doar în limba națională	1
Servicii disponibile, în medie, în 1–2 limbi	23
Servicii disponibile, în medie, în 3–4 limbi	23
Servicii disponibile, în medie, în peste 4 limbi	17

Potrivit răspunsurilor primite, 17 orașe oferă cea mai mare parte a serviciilor în peste patru limbi, iar alte 23 le oferă în trei-patru limbi. Orașele care raportează cele mai multe servicii de comunicare orală în cele mai multe limbi în ordine Londra, Aberdeen, Glasgow, Madrid, Valencia, Zurich, Milan, Belfast, Barcelona and Lugano.

În privința comunicării scrise, distribuția serviciilor pe baza aceluiași criterii este prezentată în Tabelul 47.

Tabelul 45. Distribuția orașelor după numărul limbilor oferite în cadrul comunicării scrise la nivelul a zece servicii publice

Anvergura serviciilor multilingve scrise	Numărul de orașe
Servicii disponibile doar în limba națională	1
Servicii disponibile, în medie, în 1–2 limbi	30
Servicii disponibile, în medie, în 3–4 limbi	27
Servicii disponibile, în medie, în peste 4 limbi	6

Referitor la comunicarea scrisă, un număr mai mic de orașe se regăsesc în categoriile de top, ceea ce sugerează că se acordă o atenție redusă existenței unor documente în limbi multiple comparativ cu oferta ad-hoc de interpretare orală și mediere. Patruzeci de orașe au raportat că oferă facilități de comunicare orală în peste trei limbi, în timp ce 33 fac același lucru în formă scrisă. Potrivit datelor raportate, orașele care oferă cel mai mare număr de servicii de comunicare scrise în cele mai multe limbi în ordine Londra, Glasgow, Aberdeen, Belfast, Valencia, Sevilla, Lugano, Zurich, Madrid, and Milan.

Aceste cifre ridicate sugerează faptul că orașele sunt deja sensibilizate referitor la nevoile lingvistice ale cetățenilor, cel puțin în privința serviciilor esențiale, existând însă suficient spațiu de dezvoltare în sensul largirii gamei de servicii livrate în mai multe limbi. Cât privește limbile disponibile concret la nivelul orașelor, Tabelul 46 prezintă cele mai frecvent menționate 20 de limbi la nivelul politicilor și serviciilor recenzate.

Tabelul 46. Spectrul limbilor utilizate în politicile și serviciile publice din 64 orașe în afara țării sau regiunii de referință

Limbile	Total mențiuni
1. engleză	771
2. germană	290
3. rusă	285
4. franceză	255
5. spaniolă	153
6. chineză	117
7. arabă	117
8. italiană	98
9. bască	85
10. catalană	85
11. galeză	74
12. poloneză	69
13. turcă	67
14. română	60
15. croată	58
16. portugheză	55
17. friziană	47
18. bosniacă	37
19. japoneză	36
20. maghiară	34

Exceptând limba națională, engleza este cea mai frecvent oferită limbă în cadrul serviciilor de comunicare orale și scrise în toate orașele recenzate, urmată de germană, rusă, franceză și spaniolă. Chineza și araba apar, și ele, ca priorități, fiind disponibile într-un număr de orașe. Rezultatele pentru primele 5 limbi folosite în ziare și servicii/spații publice sunt similare. Ca și în cazul limbilor în care sunt scrise zierele, putem presupune că există trei tipuri de grupuri țintă pentru serviciile de comunicare scrisă și orală în domeniul serviciilor și spațiilor publice: a) servicii adresate călătorilor internaționali, oamenilor de afaceri și turiștilor în limba engleză, germană, rusă, franceză, spaniolă și italiană; b) servicii destinate grupurilor de imigranți în limba arabă, turcă, croată, chineză, ș.a.m.d.; Totuși, pot exista o sumă de motive pentru care orașele prioritizează anumite limbi în detrimentul altora, aceasta fiind o zonă care trebuie investigată împreună cu administratorii municipali și echipele lor de comunicare.

2.9 Limbile în mediul de afaceri

Instituțiile UE au promovat cu consecvență multilingvismul ca un factor important al competitivității Europei, al mobilității și angajabilității oamenilor. Rezoluția Consiliului UE cerea companiilor să-și dezvolte potențialul într-o gamă largă de limbi ca o premisă a largirii accesului acestora pe piețe, încurajându-le, totodată, să acorde mai multă atenție deprinderilor de limbă în cadrul dezvoltării carierei angajaților. Comunicarea CE din același an făcea trimitere la studiul ELAN din 2006 care ajunsese la concluzia că deprinderile de limbă și interculturale au relevanță în ce privește succesul la export, un volum semnificativ de afaceri fiind pierdut pe ansamblul Europei ca rezultat al deficitului de deprinderi de limbă și interculturale.

Și Grupul la Nivel Înalt pentru Multilingvism (2007) dedicase mediului de afaceri o secțiune a raportului său, ajungând la concluzia că, deși limba engleză este limba predominantă în mediul de afaceri, alte limbi ar fi cele care ar putea, într-adevăr, oferi companiilor din UE un avantaj competitiv. Raportul recomanda companiilor să investească în direcția limbilor și să utilizeze resursele lingvistice existente ale angajaților, să dezvolte strategii de management lingvistic și să înființeze parteneriate public-privat cu sectorul educațional pentru a se asigura că studiază cele mai potrivite limbi pentru domeniul afacerilor.

Forumul Mediului de Afaceri pentru Multilingvism (2008), inițiat de CE, a publicat o nouă serie de recomandări pe tema strategiilor lingvistice în lumea afacerilor. În concluziile finale se sublinia:

Companiile trebuie să-și inventarieze deprinderile de limbă existente și să le utilizeze strategic. În acest sens, trebuie să-și revadă politicile de recrutare, strategiile de formare și principiile care guvernează mobilitatea. Angajații trebuie încurajați să-și folosească și să-și dezvolte deprinderile deja dobândite, oferindu-li-se modalități de pregătire lingvistică motivante și compatibile cu specificul locului de muncă. (2008:13)

Pe linia acestor recomandări, în cadrul LRE a fost elaborat un sondaj menit să exploreze strategiile lingvistice ale companiilor pentru a vedea dacă acestea prioritizează sau nu deprinderile de limbă la recrutare și dacă sprijină pregătirea lingvistică a angajaților, precum și pentru a stabili nivelul multilingvismului în interiorul companiilor și repertoriul limbilor utilizate în comunicarea cu clienții și în materialele promoționale. Criteriile vizate sunt divizate în trei mari categorii: strategii lingvistice generale ale companiei, *strategii lingvistice interne și strategii lingvistice externe*.

Cercetătorii LRE au colectat date provenind de la un set selecționat de companii cu sediul în orașe din toate țările/regiunile, 484 companii fiind recenzate în acest sens. Au fost vizate patru sectoare de afaceri (bănci, hoteluri, firme de construcții și supermarketuri), după cum s-a explicat în Tabelul 5 din capitolul introductiv. Această alegere este motivată prin aceea că am dorit să colectăm date despre companii care, pe lângă faptul că fac afaceri în alte țări, au o activitate marcată de o pregnantă orientare spre client. Colectorii de date au trebuit să aplice sondajul în cel puțin 24 de companii din țara/regiunea lor, distribuind eșantionul cât mai echilibrat posibil atât între companii multinaționale/internaționale (M/I), naționale (N) și regionale sau locale (R/L), cât și pe diferitele sectoare de afaceri. Acest deziderat ambițios s-a dovedit greu de atins la

nivelul tuturor țărilor/regiunilor. Tabelul 49 prezintă distribuția sectoarelor de afaceri recenzate. Pe ansamblu, deși numărul hotelurilor a fost relativ ridicat în comparație cu celelalte sectoare, s-a realizat un echilibru corespunzător între sectoare.

Tabelul 47. Distribuția companiilor pe diferite sectoare (N = 463)

Hoteluri	Bănci	Firme de construcții	Supermarketuri	Total
140	120	116	108	484

În cadrul categoriei Strategii lingvistice generale ale companiei, reprezentanții companiilor au trebuit să răspundă la întrebări de genul:

- dacă exista o strategie lingvistică explicită
- dacă se pune accent pe deprinderile de limbă la recrutarea angajaților
- dacă se oferă angajaților posibilități de mobilitate internațională pentru învățarea limbilor și experiență interculturală
- dacă se apelează la traducători/interpreți externi
- dacă se ține evidența deprinderilor lingvistice ale angajaților
- dacă se utilizează rețele pentru pregătirea în domeniul limbilor

Rezultatele pentru cele 484 companii recenzate sunt prezentate în Tabelul 48.

Tabelul 48. Companii care raportează politici și practici multilingve în patru sectoare (484 companii în %)

Tip de politică	Practicată pe larg	Practicată ocazional	Nu este practică
Strategie lingvistică	24	28	48
Deprinderi de limbă la recrutare	55	28	17
Mobilitate	23	27	50
Utilizarea traducătorilor/interpretelor externi	22	35	43
Evidența deprinderilor de limbă ale angajaților	1	29	70
Utilizarea rețelelor pentru pregătire în domeniul limbii	10	15	75
Utilizarea programelor/finanțării UE	5	8	87
Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE	0	27	73

Rezultatele indică că un sfert dintre companiile din aceste sectoare dispun de o strategie explicită referitor la limbi, iar mai bine de jumătate iau în considerare limbile la recrutarea de noi angajați. Un sfert încurajează în mod regulat mobilitatea angajaților în scopul învățării limbilor și dobândirii unei experiențe interculturale. Totuși, 70% nu țin o evidență a deprinderilor de limbă ale angajaților, iar foarte puține profită de avantajele programelor UE pentru învățarea limbilor.

În privința *strategiilor lingvistice* interne, am dorit să aflăm cum promovează companiile deprinderile lingvistice la locul de muncă, precum și punctul de vedere al acestora relativ la limbile folosite în documente și în comunicarea internă. Pentru a determina comparativ importanța acordată de companiile vizate limbii naționale, limbii engleze și limbilor R/M, limbilor străine și ale imigranților, le-am cerut să specifice tipul de practică pe care îl adoptă pentru fiecare tip de limbă, ca și limbile, altele decât limba națională și engleza, care beneficiază de cea mai mare atenție. Zonele de interes au fost:

- parteneriate cu sectorul educațional pentru dezvoltarea deprinderilor de limbă ale angajaților
- scheme de recompensare/promovare bazate pe deprinderile de limbă
- oportunități de pregătire lingvistică
- utilizarea CEFR în cadrul pregătirii lingvistice
- limbile utilizate în documentele de serviciu și pe intranet
- limbile utilizate pentru software și programe web

Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 49, după tipul de limbă.

Tabelul 49. % companiilor care raportează bune practici după tipul de limbă: LN = Limba(i) Națională(e) EA = Engleza pentru Afaceri, AL = alte limbi (484 companii)

Tip de politică	Practicată pe larg			Practicată ocazional			Nu este practică		
	LN	EA	AL	LN	EA	AL	LN	EA	AL
Parteneriate cu sectorul educațional	7	10	7	10	17	7	83	73	86
Scheme de recompensare/promovare	5	11	5	9	12	6	86	77	89
Posibilități de pregătire lingvistică	14	27	12	18	23	12	68	50	76
Utilizarea CEFR în cadrul pregătirii în domeniul limbilor	4	7	3	7	9	6	89	84	91
Utilizarea limbilor în documente de serviciu și intranet	96	41	14	3	21	10	1	38	76
Utilizarea limbilor pentru software și programe web	88	46	11	6	22	5	6	32	84

Cum se poate observa din Tabelul 51, este raportată o ofertă largă de pregătire lingvistică în cazul englezei pentru afaceri în 27% dintre companiile recenzate, 14% dintre acestea oferind sprijin pentru limba națională vorbitorilor non-nativi, iar 12% sprijin pentru alte limbi. Un procent relativ mic dintre ele dispun de scheme de recompensare sau promovare, 11% raportând că acestea sunt larg răspândite în cazul englezei pentru afaceri și doar 5% pentru limba națională și alte limbi. Și numărul companiilor care formează parteneriate cu sectorul educațional în vederea dezvoltării deprinderilor lingvistice ale angajaților este modest, un sfert făcând acest lucru regulat sau ocazional pentru limba engleză, 17% pentru limba națională pentru vorbitori non-nativi și 14% pentru învățarea altor limbi. Un procent foarte scăzut din rândul companiilor recenzate utilizează extensiv CEFR pentru elaborarea de curricule și evaluarea progresului, ceea ce sugerează necesitatea unei mai bune conștientizări în această direcție.

În privința limbilor folosite concret în documente de serviciu și pe intranet-ul firmelor, predomină limba națională, cum era de așteptat, deși aproape jumătate din companiile recenzate raportează că și engleza pentru afaceri este larg folosită. Și alte limbi sunt larg folosite în puțin peste 10% dintre companiile recenzate.

Analizând *strategiile lingvistice externe*, am adresat companiilor întrebări despre limbile pe care le folosesc pentru comunicarea externă în cadrul:

- rapoartelor anuale de afaceri
- materialelor de marketing
- branding-ului/identității companiei
- website-ului companiei

Rezultatele sunt prezentate în Tabelul 52, după tipul de limbă.

Tabelul 50. Limbile utilizate de companii pentru comunicarea externă: LN = Limba(i) Națională(e) EA = Engleza pentru Afaceri, AL = alte limbi (% din 484 companii)

Tip de comunicare	Practicată pe larg			Practicată ocazional			Nu este practică		
	LN	EA	AL	LN	EA	AL	LN	EA	AL
Raport anual de afaceri	92	38	11	2	11	5	6	51	84
Materiale de marketing	95	40	19	2	17	11	3	42	70
Branding-ul companiei	92	48	22	5	24	19	3	28	59
Website-ul companiei	92	61	30	2	5	5	6	34	65

Aceste rezultate indică că în sectoarele recenzate puțin sub jumătate dintre companii folosesc pe larg engleza pentru afaceri, pe lângă limba națională, în cadrul comunicării externe, precum și faptul că 30% utilizează alte limbi pe website-urile proprii.

Forumul Mediului de Afaceri pentru Multilingvism (2008:13) identifică strategiile bazate pe multiple limbi ca fiind una din condițiile de bază ale succesului companiilor europene în domeniul schimburilor și al comerțului:

Se va înregistra un progres real dacă companiile, de la cele mici până la multinaționale, își dezvoltă strategii lingvistice creative și dinamice, adaptate posibilităților individuale ale organizațiilor

Sondajul LRE și-a propus să exploreze modul în care este împlinit acest deziderat adresând companiilor întrebări despre limbile pe care le prioritizează și promovează pe lângă limba națională și engleză. Tabelul 53 prezintă celelalte limbi după frecvența mențiunilor făcute de respondenții chestionarului. Primele 20 de limbi sunt enumerate mai jos.

Table 51: Spectrul multilingv al limbilor raportate ca prioritare de 484 de companii în patru sectoare (Top 20 limbi altele decât engleza în afara țării sau regiunii de referință)

Limbi	Total mențiuni	Distribuția frecvenței limbilor în diferite țări (dacă mai mult de 5 țări au menționat o limba, apar doar țările cu cele 5 cele mai mari frecvențe)
1. franceza	393	Elveția, doar cantoanele Geneva și Ticino (57), Spania* (38) Bosnia & Herțegovina (33), Ungaria/Lituania/Olanda (27)
2. germana	380	Estonia (94), Ucraina (78), Lituania (64), Grecia (20), Polonia (15)
3. rusa	323	Elveția, doar cantoanele Geneva și Ticino (71), Spania* (47), Regatul Unit (41), Olanda (37), Portugalia (33)
4. italiana	167	Portugalia (31), Elveția (29), UK (28), Olanda (18), Franța (16)
5. spaniola	163	Elveția doar cantoanele Geneva și Ticino (26), Austria (24), Bosnia (16), Spania* (15), Regatul Unit (15)
6. catalana	130	Estonia (59), Danemarca(2), Lituania (2), Olanda/Polonia/Regatul Unit (1)
7. finlandeza	61	Regatul Unit (34), Grecia (9), Spania* (4), Olanda (3), Polonia (2)
8. basca	59	Olanda (12), Ucraina (11), Lituania (7), Austria (6), Regatul Unit (5)
9. galeza	60	Spania* (13), Elveția (11), Olanda (3), Regatul Unit (3), Austria/Franța (2)
10. portugheza	58	Bosnia & Herțegovina (13), Olanda (6), Elveția (4), Austria (3), Romania (2)
11. chineza	43	Regatul Unit (10), Portugalia/Elveția (4), Grecia (3), Spania* (2)
12. poloneza	43	Austria (17), Ungaria/Italia (3), Elveția (2), Bosnia & Herțegovina (1)
13. galiciana	35	Austria (16), Ungaria (6), Polonia (3), Elveția (1)
14. araba	33	Austria (11), Poland (9), Romania (3)
15. croata	27	Spania* (18), Regatul Unit (3), Poland (1)
16. turca	27	Estonia (12), Denmark (4), Lithuania/Regatul Unit (2), Polonia/Spania* (1)
17. ceha	22	Regatul Unit (7), Polonia (5), Italia (3), Olanda (2), Grecia/Elveția/Ucraina (1)
18. maghiara	22	Estonia/Lithuania (9), Danemarca/Regatul Unit (1)
19. japoneza	19	Austria (9), Grecia (5), Ungaria (3), Bulgaria (2)
20. letona/slovena	18	Ungaria(6), Lituania (5), Estonia/Polonia (3), Regatul Unit (1)

*Pentru cifrele din Spania: au fost luate în considerare doar mențiunile din Madrid, Sevilla și Valencia.

Franceza, germana, rusa, italiana și spaniola figurează ca limbile cele mai uzitate de către companiile recenzate. Din datele prezentate asupra distribuției limbilor reiese clar ca unele limbi precum germana, franceza și japoneza sunt folosite de o varietate de companii într-o mare varietate de țări. Pe de altă parte, unele limbi cum ar fi rusa și finlandeza sunt folosite în principal în țările învecinate. Faptul ca cea mai mare parte din companiile din Estonia raportează folosirea finlandezei îi ridică acesteia statutul.

Chineza, japoneza, araba și turca sunt prețuite de unele companii din Europa, deși ar fi, poate, de așteptat o mai pronunțată prioritarizare a acestor limbi. Sunt necesare cercetări mai aprofundate pentru a ne forma o imagine edificatoare asupra rațiunilor aflate în spatele opțiunii companiilor pentru anumite limbi, iar rezultatele trebuie comparate cu studii similare din aceste sectoare, ca și din altele, pentru a decela tipologiile care transpar

2.10 Perspective transversale asupra profilurilor multilingve obținute pe domeniile din afara sferei educației

Pentru a obține o situație comparativă privind distribuția diferitelor limbi pe diferite domenii lingvistice din afara educației, prezentăm în Tabelul 54 primele 20 cel mai frecvent menționate limbi, altele decât limba națională, la nivelul următoarelor domenii lingvistice: presă, servicii și spații publice și mediul de afaceri.

Tabelul 52. Distribuția limbilor pe domeniile ziare, servicii/spații publice și mediul de afaceri în afara țării sau regiunii de referință (Top 20)

Limbile în ziare	Total N ziare diferite	Limbile în servicii/spații publice	Total N mențiuni limbi	Limbile în mediul de afaceri în afara englezei	Total N mențiuni limbi
1. engleza	417	1. engleza	771	1. engleza	prima
2. germana	270	2. germana	290	2. franceza	393
3. franceza	185	3. rusa	285	3. germana	380
4. rusa	162	4. franceza	255	4. rusa	323
5. italiana	129	5. spaniola	153	5. italiana	167
6. araba	74	6. chineza	117	6. spaniola	163
7. turca	54	7. araba	117	7. catalana	130
8. spaniola	51	8. italiana	98	8. finlandeza	61
9. olandeza	46	9. basca	85	9. galeza	60
10. albaneza	40	10. catalana	85	10. basca	59
11. sârba	36	11. galeza	74	11. portugheza	58
12. catalana	30	12. poloneza	69	12. chineza	43
13. chineza	27	13. turca	67	13. poloneza	43
14. croata	23	14. româna	60	14. galiciana	35
15. basca	17	15. croata	58	15. araba	33
16. bulgara	12	16. portugheza	55	16. croata	27
17. japoneza	11	17. friziana	47	17. turca	27
18. japoneza	10	18. bosniaca	37	18. ceha	22
19. poloneza	8	19. japoneza	36	19. maghiara	22
20. greaca	7	20. maghiara	34	20. japoneza	19

Pe ansamblu, engleza, franceza, germana și rusa sunt limbile cel mai larg folosite în context european, engleza figurând pe locul întâi, iar alte limbi urmând la (foarte) mare distanță. Ziarele de limbă engleză se găsesc la majoritatea chioșcurilor și gărilor din orașele mari. În privința serviciilor publice, reiese că engleza este, din nou, cea mai larg folosită limbă. Se observă în tabelul transversal că trei grupuri de limbi sunt utilizate în diferite domenii și pentru diferite servicii: limbi folosite în regim de *lingua franca*, cum sunt engleza, franceza, germana și rusa; limbi asociate, de regulă, cu anumite regiuni, cum sunt albaneza, catalana și slovena; și limbi folosite de grupuri semnificative de imigranți, cum sunt araba și turca. Două din primele trei limbi R/M în ceea ce privește sprijinul din partea țărilor/regiunilor, mai exact, romani – sprijinită de șase țări și slovena de cinci țări – nu apar în niciunul dintre cele trei domenii.

Referințe pentru Capitolele 1 și 2

Ball, J. (2011). *Enhancing Learning of Children from Diverse Language Backgrounds: Mother tongue-based Bilingual or Multilingual Education in the Early Years*. Paris: UNESCO.

Beacco, J.C. and M. Byram (2007). *From Linguistic Diversity to Plurilingual Education. Guide for the development of language education policies in Europe*. Strasbourg: Language Policy Division. Council of Europe.

Beacco, J.C. et al. (2010). *Guide for the Development and Implementation of Curricula for Plurilingual and Intercultural Education*. Strasbourg: Language Policy Division. Council of Europe.

Business Forum for Multilingualism (2008). *Languages Mean Business. Companies Work Better with Languages*. Brussels: European Communities.

Business Platform for Multilingualism (2011). *Report on the period September 2009 – June 2011*. Brussels: European Commission.

CILT (2006). *ELAN: Effects on the European Economy of Shortages of Foreign Language Skills in Enterprise*. London: The National Centre for Languages.

Civil Society Platform on Multilingualism (2009). www.euroclio.eu/new/index.php/partners-mainmenu-530/european-citizenship/1207-eu-civil-society-platform-on-multilingualism

Commission Staff Working Document (2008). *Inventory of Community Actions in the Field of Multilingualism*. Accompanying document to the Communication from the Commission to the European Parliament, the Council et al. Brussels: European Communities.

Commission Staff Working Paper (2011a). *An inventory of Community Actions in the Field of Multilingualism – 2011 update*. Brussels: European Commission.

Commission Staff Working Paper (2011b). *Report on the Implementation of the Council Resolution of 21 November 2008 on a European Strategy for Multilingualism*. Brussels: European Commission.

Commission Staff Working Paper (2011c). *Language Learning at Pre-Primary School Level: Making it Efficient and Sustainable. A Policy Handbook*. Brussels: European Commission.

Committee of Ministers (1998). Recommendation to Member States concerning Modern Languages. Strasbourg: Council of Europe.

Committee of Ministers (2008). Recommendations to Member States on the Use of the Council of Europe's Common European Framework of Reference for Languages (CEFR) and the Promotion of Plurilingualism. Strasbourg: Council of Europe.

Council of Europe (1954). European Cultural Convention. Strasbourg: Council of Europe.

Council of Europe (2001). *A Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment*. Cambridge: Cambridge University Press.

Council of the European Union (2002a). Resolution on Linguistic Diversity and Language Learning. Brussels: European Commission.

Council of the European Union (2002b). Presidency Conclusions of the Barcelona European Council, 15–16 March 2002. Brussels: European Communities.

Council of the European Union (2008). Council Resolution on a European Strategy for Multilingualism. Brussels: European Communities.

Council of the European Union (2011). Council Conclusions on Language Competences to Enhance Mobility. Brussels: European Communities.

Cullen, J., et al. (2008). *Multilingualism: Between Policy Objectives and Implementation*. Brussels: European Parliament.

European Charter for Regional or Minority Languages (ECRML) (1992). Strasbourg: Council of Europe.

European Commission (1995). *Whitebook. Teaching and Learning: Towards a Cognitive Society*. Brussels: European Commission.

European Commission (1995). *Whitepaper on Education and Training – Teaching and Learning – Towards the Learning Society. Com (95) 590 final, 29 November 1995*. Brussels: European Commission.

European Commission (2001). *Europeans and Languages. Special Eurobarometer Report 54*. Brussels: European Commission.

European Commission (2006). *Europeans and their Languages. Special Eurobarometer Report 243*. Brussels: European Commission.

European Commission (2008). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions. *Multilingualism: An Asset for Europe and A Shared Commitment*. Brussels: European Communities.

European Commission (2010). Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, The European Economic and Social Committee, and the Committee of the Regions. *A New Impetus for European Cooperation in Vocational Education and Training to Support the Europe 2020 Strategy*. Brussels: European Communities.

- European Commission Green Paper (2008). *Migration and Mobility: Challenges and Opportunities for EU Education Systems*. Brussels: European Commission.
- European Language Portfolio (ELP). Strasbourg: Council of Europe.
- European Parliament (2003). *EP Resolution with Recommendations to the Commission on European Regional and Lesser-used Languages in the Context of Enlargement and Cultural Diversity*. Brussels: European Parliament.
- European Parliament (2009). *EP Resolution on Multilingualism: An Asset for Europe and a Shared Commitment*. Brussels: European Parliament.
- Eurydice (2009). *Integrating Immigrant Children into Schools in Europe*. Brussels: Eurydice/European Commission.
- Eurydice/EuroStat (2008). *Key Data on Teaching Languages at School in Europe*. Brussels/Luxembourg: Eurydice/EuroStat.
- Eurydice/EuroStat (2009). *Key Data on Education in Europe*. Brussels: Eurydice/EuroStat.
- Extra, G. (2010). Mapping linguistic diversity in multicultural contexts: Demolinguistic perspectives. In: J. Fishman and O. Garcia (eds.), *Handbook of Language and Ethnic Identity*, Second Edition. Oxford: Oxford University Press, 107–122.
- Extra, G. and D. Gorter (eds.) (2008). *Multilingual Europe: Facts and Policies*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
- Extra, G. and Yağmur, K. (eds.) (2004). *Urban Multilingualism in Europe: Immigrant Minority Languages at Home and School*. Clevedon: Multilingual Matters.
- Extra, G. and K. Yağmur (2011). *Report on the Pilot Studies in Poland and Spain*. Berlin/Brussels: British Council.
- Fishman, J. and O. Garcia (eds.) (2010). *Handbook of Language and Ethnic Identity. Disciplinary and Regional Perspectives*. Oxford/New York: Oxford University Press.
- Group of Intellectuals for Intercultural Dialogue (2008). *A Rewarding Challenge. How the Multiplicity of Languages Could Strengthen Europe*. Brussels: European Communities.
- Heller, M. (2007). Bilingualism as ideology and practice. In: M. Heller (ed.), *Bilingualism: A Social Approach*. Basingstoke: Palgrave, 1–24.
- High Level Group on Multilingualism (HLGM) (2007). *Final report*. Brussels: European Communities.
- Media Consulting Group (2007). *Study on dubbing and subtitling needs and practices in the European audiovisual industry*. Brussels: European Commission.
- Media Consulting Group (2011). *Study on the Use of Subtitling. The Potential of Subtitling to Encourage Language Learning and Improve the Mastery of Foreign Languages*. Brussels: European Commission.
- OMC Group Languages for Jobs (2011). *Providing Multilingual Communication Skills for the Labour Market*. Brussels: European Commission.
- Parliamentary Assembly (1998). *Recommendation on Linguistic Diversification*. Strasbourg: Council of Europe.
- Parliamentary Assembly (2001). *Recommendation on the European Year of Languages*. Strasbourg: Council of Europe.
- Parliamentary Assembly (2003). *Recommendation on the Protection of Sign Languages in the Member States of the Council of Europe*. Strasbourg: Council of Europe.
- Parliamentary Assembly (2006). *Recommendation on the Place of the Mother Tongue in School Education*. Strasbourg: Council of Europe.
- Parliamentary Assembly (2008). *Recommendation on the Integration of Adult Migrants and Education*. Strasbourg: Council of Europe.
- PIMLICO Project (2011). *Report on Language Management Strategies and Best Practice in European SMEs*. Brussels: European Commission.
- Poulain, M. (2008). European migration statistics: definitions, data and challenges. In: M. Barni and G. Extra (eds.), *Mapping Linguistic Diversity in Multicultural Contexts*. Berlin/New York: Mouton de Gruyter, 43–66.
- UNESCO (2003). *Recommendation Concerning the Promotion and Use of Multilingualism and Universal Access to Cyberspace*. Paris: UNESCO.

Glosar

Definițiile pentru nivelurile și tipurile de educație provin din *Clasificarea Internațională Standard a Educației*. ISCED este larg folosită într-o sumă de documente *Eurydice* care conțin date-cheie despre educație în Europa.

Curriculum

Totalitatea programului educațional al unui tip de școală, specificând pentru fiecare clasă/an de studiu ce discipline se predau, câte ore pe săptămână și câte săptămâni pe an; de asemenea, pentru fiecare clasă/an de studiu se specifică conținuturile și nivelul de performanță necesar pentru a promova la disciplina respectivă.

Limbi străine

Limbi care nu sunt învățate sau folosite acasă, ci sunt învățate și predate la școală ori sunt utilizate ca limbi de comunicare în sectoare non-educaționale.

Imigranți

În documentele *Eurydice* și statisticile EuroStat, imigranții sunt grupuri de populație *născute în străinătate și/sau non-naționale* aflate în țara de rezidență. În accepțiunea proiectului LRE, imigranții pot fi (sau nu) născuți în străinătate, respectiv pot fi (sau nu) persoane non-naționale aflate în țara de rezidență, în funcție de reglementările privind obținerea cetățeniei specifice fiecărei țări.

Copiii din medii de imigranți

Copiii care frecventează cursurile școlare într-o altă țară decât țara lor de origine ori țara de origine a părinților sau bunicii lor. Acești termeni de referință acoperă o serie de situații distincte din punct de vedere legal, incluzându-i pe refugiați, solicitanții de azil, copiii muncitorilor imigranți, copiii unor persoane cu cetățenia unei terțe țări care au statut de rezident pe termen lung, copiii muncitorilor din terțe țări care nu au statut de rezident pe termen lung, copiii cu statut de rezident neregulat și copiii cu origini de imigrant care nu beneficiază automat de prevederile legale referitoare la educație.

Limbi ale imigranților

Limbi vorbite de imigranți și descendenții acestora în țara de rezidență, originare dintr-un număr mare de (foste) țări-sursă.

Formare continuă pentru profesori

Cursuri de perfecționare pentru profesori (în activitate) pe tema celor mai recente dezvoltări într-o anumită disciplină și/sau în domeniul pedagogic/educațional.

Învățământ gimnazial

Acesta continuă programele de studiu de la nivelul primar însă, în general, predarea se axează mai pronunțat pe discipline de sine stătătoare. De regulă, încheierea acestui nivel coincide cu sfârșitul școlarizării obligatorii. În contextul țărilor LRE participante, învățământul gimnazial și/sau liceal poate face referire la *diferențe de vârstă și/sau la diferențe privind tipul de școală*.

Limba maternă

Cel mai adesea este definită ca prima limbă învățată și în continuare înțeleasă. Tradiționala întrebare de cercetare despre limba maternă specifică studiilor extinse asupra populației din Europa (inclusiv cercetarea de tip recensământ) este tratată înlocuită printr-o întrebare de cercetare despre limba vorbită acasă, deoarece acest din urmă concept este mai transparent pentru *furnizorii de date* decât conceptele de "limbă maternă" sau "limbă nativă".

Multilingvism

Prezența într-o zonă geografică, extinsă sau redusă, a mai mult de o singură 'varietate de limbă', i.e., modul de vorbire al unui grup social, indiferent dacă este formal recunoscut ca limbă sau nu.

Limba(-i) națională(-e)

Limba/-ile oficială/e a(-le) unui stat-națiune.

Plurilingvism

Repertoriul varietăților de limbă folosite de o multitudine de indivizi; include varietatea lingvistică îndeobște numită 'limbă maternă' ori 'prima limbă' și orice alte limbi sau varietăți.

Învățământ pre-școlar

Învățământul pre-școlar este definit ca etapa inițială a instruirii organizate. Se desfășoară în școală sau în unități speciale, fiind destinat copiilor de cel puțin trei ani.

Formare inițială pentru profesori

Formarea studenților pentru a deveni profesori calificați prin intermediul unor cursuri/programe (are loc înainte ca persoana respectivă să înceapă efectiv să predea).

Învățământ primar

Acest nivel începe între vârstele de patru și șapte ani și, în general, acoperă o perioadă de cinci-șase ani, fiind obligatoriu în toate țările/regiunile.

Educație și formare profesională și tehnică de stat (VET)

Învățământ și formare profesională și tehnică finanțate din fonduri publice, nu din fonduri private.

Învățământ superior de stat generalist

Învățământ la universități de stat (nu particulare), cu excepția universităților exclusiv tehnice sau medicale.

Limbi regionale sau ale minorităților

Limbi folosite prin tradiție pe un anumit teritoriu al unui stat de către cetățeni ai acelui stat care formează un grup numeric mai mic decât restul populației statului. Acestea sunt diferite de limba/-ile de stat ale statului respectiv (definiție bazată pe *Carta Europeană a Limbilor Regionale sau ale Minorităților*, Consiliul Europei 1992). De regulă, acestea sunt limbi ale unor populații cu origini etnice în zonele respective ori care s-au stabilit în regiunile respective și trăiesc acolo de generații. Limbile R/M pot avea statut de limbă oficială, dar acest statut este prin definiție limitat la zona în care acestea se vorbesc.

Romani/Sinte

În cadrul proiectului LRE, acestea sunt incluse în rândul limbilor R/M, *nu* în rândul limbilor “non-teritoriale”.

Limbaje mimico-gestuale

Limbajele mimico-gestuale sunt limbi de factură vizual-manuală având gramatică și lexic proprii. Acestea sunt limbi naturale ale persoanelor care s-au născut lipsite de auz. Limbajele mimico-gestuale nu sunt derivate din limbi vorbite, neavând caracter internațional sau universal. Există sute de limbaje mimico-gestuale distincte în toată lumea.

Predarea în limba X/predarea limbii X

Într-o astfel de formulare nu se face distincție între predarea în limba X, i.e., folosirea acesteia ca *mediu de instruire și predarea limbii X*, i.e., predarea ei ca *disciplină* din curriculum-ul școlar.

Învățământ liceal

În general, acest nivel începe după încheierea școlarizării obligatorii. Vârsta de admitere este, de regulă, 15–16 ani. De obicei, sunt necesare rezultatul la admitere (de la sfârșitul școlarizării obligatorii) și alte cerințe minime de admitere. Adeseori, instruirea se axează mai pronunțat pe discipline de sine stătătoare decât la ciclul gimnazial. Durata tipică a învățământului liceal variază între doi și cinci ani. În contextul țărilor LRE participante, învățământul gimnazial și/sau liceal poate face referire la *diferențe de vârstă și/sau la diferențe privind tipul de școală*.

Educație și formare profesională și tehnică (VET)

În țările europene, VET se referă la sisteme naționale diverse, cu origini în medii economice și sociale specifice. VET poate fi considerat ca făcând parte din învățământul secundar ori terțiar sau poate fi încadrat în educația profesională și tehnică a adultului. De obicei, include o serie de furnizori de formare profesională și tehnică și programe de formare în cadrul unor sisteme bine articulate. În cadrul proiectului nostru, VET *nu* include învățământul universitar, care este tratat în domeniul 5B.

PARTEA 3

PROFILELE NAȚIONALE ȘI REGIONALE

Introducere

Guus Extra, Martin Hope & Kutlay Yağmur

Partea 3 a acestei publicații include 25 de profiluri naționale și regionale, distribuite pe 19 capitole. Există profiluri naționale pentru 15 țări, mai exact, 13 țări din Uniunea Europeană (UE) plus Bosnia & Herțegovina și Ucraina. Au fost create profiluri regionale pentru patru țări din UE (Olanda, Spania, Regatul Unit și Germania). Fiecare profil include date calitative și cantitative, cât și informații legate de contextul național/regional, cu referire la cele opt domenii lingvistice menționate în Părțile 1 și 2 ale acestei publicații, la principalele rezultate de ansamblu și la inițiative și/sau studii pilot promițătoare. Opțiunile despre care se vorbește în fiecare din cele opt domenii lingvistice selectate au fost introduse în Partea 2 a acestui studiu. Formatul profilurilor este ilustrat și explicat în următoarele pagini din introducere.

1. Austria
2. Bosnia și Herțegovina
3. Bulgaria
4. Danemarca
5. Estonia
6. Franța
7. Germania
8. Grecia
9. Ungaria
10. Italia
11. Lituania
12. Olanda
 - 12.1 Olanda pe ansamblu
 - 12.2 Frizia
13. Polonia
14. Portugalia
15. România
16. Spania
 - 16.1 Madrid, Valencia, Sevilla
 - 16.2 Catalonia
 - 16.3 Țara Bascilor
17. Elveția
18. Ucraina
19. Regatul Unit
 - 19.1 Anglia
 - 19.2 Țara Galilor
 - 19.3 Scoția
 - 19.4 Irlanda de Nord

Formatul profilelor naționale/regionale

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

Scopul următoarelor precizări este de a ajuta cititorii să interpreteze profilurile naționale/regionale. Profilurile sunt o combinație de rezultate ale sondajului, prezentate în tabele, și comentariu asupra acestora, redactat de un cercetător din țara/regiunea respectivă. Opțiunile prezentate în fiecare tabel reflectă fidel întrebările administrate în chestionarul LRE.

Fiecare profil este împărțit în următoarele secțiuni:

Contextul de țară/regional

În această secțiune este descris contextul de țară/regional. Sunt furnizate informații cu privire la limbile existente din perspectivă socio-istorică, demografică și legislativă.

Domeniul 1: Limbile în documente și baze de date oficiale

Această secțiune prezintă în format standard informații asupra legislației lingvistice și a documentelor de politici privitor la limbile naționale, străine, R/M și ale imigranților. Sunt descrise,

de asemenea, mecanismele de colectare a datelor pentru limbile utilizate în fiecare țară/regiune.

Domeniul 2: Limbile în învățământul pre-școlar

În această secțiune sunt prezentate informații despre predarea limbilor în învățământul pre-școlar, cu referire la limbi R/M, limbi străine, limbi ale imigranților și, de asemenea, la sprijinul suplimentar pentru limba națională. Pentru fiecare tip de limbi sunt prezentate informații despre: grupurile țintă, durata de predare a limbii; cerințele legate de mărimea grupului, câte zile pe săptămână se studiază limbile; oferta de formare inițială și continuă; sursa de finanțare. Răspunsurile posibile pentru fiecare întrebare sunt indicate în tabelul de mai jos, iar cercetătorilor din fiecare țară li s-a cerut să aleagă răspunsul care reprezintă o practică comună în țara/regiunea lor. Prima opțiune este considerată a fi cea mai apropiată de practicile europene urmărite.

2. Limbile în învățământul pre-școlar

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți/numai vorbitori nativi/fără sprijin	≥2 ani/1 an/<1 an	nu există/5–10/>10	>1zi/0,5–1 zi/<0,5 zi	specializată/generală/nu există	specializată/generală/nu există	total/partțial/nu există
LS	toți/restricționat/fără sprijin	≥2 ani/1an/<1 an	nu există/5–10/>10	>1zi/0,5–1 zi/<0,5 zi	specializată/generală/nu există	specializată/generală/nu există	total/partțial/nu există
LI	toți/numai vorbitori nativi/fără sprijin	≥2 ani/1 an/<1 an	nu există/5–10/>10	>1zi/0,5–1 zi/<0,5 zi	specializată/generală/nu există	specializată/generală/nu există	total/partțial/nu există
Sprijin suplimentar pentru LN	toți/numai copii ai imigranților/fără sprijin	≥2 ani/1 an/<1 an	nu există/5–10/>10	>1zi/0,5–1 zi/<0,5 zi	specializată/generală/nu există	specializată/generală/nu există	total/partțial/nu există

Domeniul 3: Limbile în învățământul primar

În această secțiune sunt prezentate informații despre limbi în învățământul primar. Datele sunt împărțite în două secțiuni: *organizarea* predării limbilor și *practica predării* propriu-zise. În ceea ce privește organizarea, există informații despre predarea limbilor referitor la cele patru tipuri de limbi: limba națională, limbi R/M, limbi ale imigranților și limbi străine. În domeniul sprijinului pentru limba națională există informații despre curriculum, gradul de sprijin pentru nou-sosiți, existența testării de diagnostic inițiale și, în cele din urmă, dacă competențele lingvistice ale elevilor sunt monitorizate prin intermediul unor instrumente

standardizate. Predarea limbilor R/M, a limbilor imigranților și a limbilor străine este evaluată în funcție de tipul de grup țintă, de caracteristicile curriculum-ului, dacă aceste limbi sunt folosite ca mediu de instruire (CLIL), când debutează predarea limbilor, locul acestora în curriculum, existența cerințelor legate de mărimea grupului, dacă competențele lingvistice sunt monitorizate cu instrumente standardizate, dacă există nivele de performanță fixe care trebuie atinse și, în final, de tipul de finanțare disponibilă.

3a. Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit/general/nu există orientări	înainte de integrare/în timpul integrării/absent	toți/numai imigranții/absent	standard național/standard al școlii/absent

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți/numai vorbitori nativi/fără sprijin	coerent și explicit/general/nu există orientări	larg răspândit/localizat/absent	din primul an/din etapa de mijloc/doar din ultima etapă	în timpul programului/parțial în timpul programului/în afara programului	fără/5–10/>10	standard național/standard al școlii/absent	norme naționale sau regionale/norme ale școlii/neprecizat	total/parțial/nu există
LS	toți/restricționat/fără sprijin	coerent și explicit/general/nu există orientări	larg răspândit/localizat/absent	din primul an/din etapa de mijloc/doar din ultima etapă	în timpul programului/parțial în timpul programului/în afara programului	fără/5–10/>10	standard național/standard al școlii/absent	conform CEFR/Norme naționale sau ale școlii/neprecizat	total/parțial/nu există
LI	toți/numai vorbitori nativi/fără sprijin	coerent și explicit/general/nu există orientări	larg răspândit/localizat/absent	din primul an/din etapa de mijloc/doar din ultima etapă	în timpul programului/parțial în timpul programului/în afara programului	fără/5–10/>10	standard național/standard al școlii/absent	norme naționale sau regionale/norme ale școlii/neprecizat	total/parțial/nu există

3b. Predare

În orice sistem de învățământ, profesorii sunt actorii-cheie pentru atingerea obiectivelor propuse. Citorii pot găsi informații cu privire la caracteristicile profesorilor de limbi și la calificările formale ale acestora pentru patru tipuri de limbi în școlile primare: limbi R/M, limbi străine, limbi ale imigranților și sprijin

suplimentar pentru limba națională. Pentru fiecare tip de limbi, profesorii sunt evaluați în funcție de calificările formale, dacă beneficiază de formare inițială și continuă și, în cele din urmă, dacă există programe structurate de mobilitate.

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi/profesori/necalificați	specializată/generală/fără	specializată/generală/fără	nu e cazul (N/A)
LR/M	profesori de limbi/profesori/necalificați	specializată/generală/fără	specializată/generală/fără	(N/A)
LS	profesori de limbi/profesori/necalificați	specializată/generală/fără	specializată/generală/fără	incorporată în formare/sprijin financiar informal/fără
LI	profesori de limbi/profesori/necalificați	specializată/generală/fără	specializată/generală/fără	incorporată în formare/sprijin financiar informal/fără

Domeniul 4: Limbile în învățământul secundar

La fel ca în învățământului primar, cititorilor le sunt oferite informații pe două dimensiuni principale: *organizarea* predării limbilor și practica *predării* efective. În ceea ce privește organizarea, sunt prezentate informații despre cele patru tipuri principale de limbi în educație: sprijin suplimentar pentru limba națională pentru nou-sosiți, împreună cu caracteristicile curriculum-ului, tipul de sprijin suplimentar pentru nou-sosiți, existența testării de diagnostic inițiale și, în final, dacă competențele de limbă ale elevilor sunt monitorizate prin

intermediul unor instrumente standardizate. Predarea limbilor R/M, a limbilor imigranților și a limbilor străine este evaluată în funcție de caracteristicile curriculum-ului, dacă aceste limbi sunt utilizate ca mediu de instruire, tipul de grupuri țintă, momentul de debut și volumul predării limbilor, locul în curriculum, dacă există condiții aferente mărării grupului, dacă competențele lingvistice sunt monitorizate cu instrumente standardizate, dacă există nivele de performanță fixe care trebuie atinse și, în final, tipul de finanțare disponibilă pentru predarea limbilor.

4a. Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit/general/fără orientări	înainte de integrare/în timpul integrării/absent	toți/numai imigranți/absent	standard național/standard al școlii/absent

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți/numai vorbitori nativi/fără sprijin	coerent și explicit/general/fără orientări	larg răspândit/localizat/absent	în timpul programului/parțial în timpul programului/în afara programului	fără/5–10/>10	standard național/standard al școlii/absent	norme naționale sau regionale/norme ale școlii/neprecizat	total/parțial/fără
LS	toți/restricționat/fără sprijin	coerent și explicit/general/fără orientări	larg răspândit/localizat/absent	în timpul programului/parțial în timpul programului/în afara programului	fără/5–10/>10	standard național/standard al școlii/absent	conform CEFR/norme naționale sau ale școlii/neprecizat	total/parțial/fără
LI	toți/numai vorbitori nativi/fără sprijin	coerent și explicit/general/fără orientări	larg răspândit/localizat/absent	în timpul programului/parțial în timpul programului/în afara programului	fără/5–10/10	standard național/standard al școlii/absent	norme naționale sau regionale/norme ale școlii/neprecizat	total/parțial/fără

4b. Predare

Similar *predării* din sub-domeniul învățământul primar, cititorii pot găsi informații cu privire la caracteristicile profesorilor de limbi și calificările formale ale acestora pentru patru tipuri de limbi în școlile secundare: limbi R/M, limbi străine, limbi ale imigranților și

sprijin suplimentar pentru limba națională. Pentru fiecare tip de limbi, profesorii sunt evaluați în funcție de calificările formale, dacă beneficiază de formare inițială și continuă și, în cele din urmă, dacă există programe structurate de mobilitate.

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi/ profesori/necalificați	specializată/ generală/fără	specializată/ generală/fără	conform CEFR/standarde naționale sau ale școlii/nescificat	N/A
LR/M	profesori de limbi/ profesori/necalificați	specializată/ generală/fără	specializată/ generală/fără	N/A	N/A
LS	profesori de limbi/ profesori/necalificați	specializată/ generală/fără	specializată/ generală/fără	conform CEFR/standarde naționale sau regionale/nescificat	incorporată în formare/ sprijin financiar informal/fără
LI	profesori de limbi/ profesori/necalificați	specializată/ generală/fără	specializată/ generală/fără	N/A	N/A

Domeniul 5: Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Predarea limbilor în școlile profesionale și tehnice se bucură de sprijin în multe țări. În fiecare țară sunt vizate trei din cele mai mari instituții de educație și formare în domeniul profesional și tehnic. Similar altor tipuri de școli, cititorilor li se oferă informații cu privire la cele patru tipuri principale de limbi: diversitatea programelor de sprijin lingvistic; tipul de grupuri țintă, dacă curriculum-ul este coerent și explicit, cu orientări concrete; dacă instituția EFPT furnizează competențe relevante pentru meseria respectivă; gradul de perfecționare în ansamblu; în ce măsură este disponibilă finanțare de stat și, în sfârșit, posibilitatea efectuării unor stagii în companii.

Cititorii pot găsi informații cu privire la limbile R/M, predarea limbilor imigranților și a limbilor străine în ceea ce privește gama programelor de limbi, caracteristicile curriculum-ului, dacă există

niveluri de performanță fixe care trebuie atinse și, în final, tipul de finanțare disponibil pentru predarea acestor tipuri diferite de limbi.

Din lipsă de spațiu, nu a fost posibilă includerea de informații despre sprijin suplimentar pentru limba națională, însă pe website-ul LRE există detalii cu privire la programele de sprijin lingvistic, grupurile țintă, coerența curriculum-ului, oferta instituțiilor pentru competențe relevante pentru meserie, existența sau nu a finanțării de stat, programele de stagii și utilizarea instrumentelor UE.

La toate întrebările prima opțiune este cea considerată că este mai aproape de recomandările și practicile europene.

5a. Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	N/A	total/partțial/nu există
	Instituția B	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	N/A	total/partțial/nu există
	Instituția C	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	N/A	total/partțial/nu există
LS	Instituția A	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	conform CEFR/național/nеспецифичат	total/partțial/nu există
	Instituția B	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	conform CEFR/național/nеспецифичат	total/partțial/nu există
	Instituția C	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	conform CEFR/național/nеспецифичат	total/partțial/nu există
LI	Instituția A	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	N/A	total/partțial/nu există
	Instituția B	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	N/A	total/partțial/nu există
	Instituția C	largă varietate/limitată/nеспецифичат	coerent și explicit/general/fără orientări	N/A	total/partțial/nu există

5b. Învățământul superior (în trei universități)

În fiecare țară sunt vizate trei universități. Pentru fiecare țară cititorii pot găsi informații cu privire la limba/-ile de predare în universități; ce limbi sunt folosite pe site-urile universităților; care sunt grupurile țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională; dacă există un nivel de performanță la limbi străine care trebuie

atins; recrutarea studenților din alte țări; dacă există programe de mobilitate pentru studenții filologi și, în final, caracterul obligatoriu al programelor de mobilitate pentru studenții ne-filologi.

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională, limbi străine și limbi R/M/limba națională și limbi străine/numai limba națională	limba națională, limbi străine și limbi R/M/limba națională și limbi străine/numai limba națională	toți/restricționat/fără	conform CEFR/național sau instituțional/nеспецифичат	internaționali și imigranți/numai internaționali/numai vorbitori nativi ai limbii naționale	obligatoriu/opțional/fără ofertă	obligatoriu/opțional/fără ofertă
Universitatea B	limba națională, limbi străine și limbi R/M/limba națională și limbi străine/numai limba națională	limba națională, limbi străine și limbi R/M/limba națională și limbi străine/numai limba națională	toți/restricționat/fără	conform CEFR/național sau instituțional/nеспецифичат	internaționali și imigranți/numai internaționali/numai vorbitori nativi ai limbii naționale	obligatoriu/opțional/fără ofertă	obligatoriu/opțional/fără ofertă
Universitatea C	limba națională, limbi străine și limbi R/M/limba națională și limbi străine/numai limba națională	limba națională, limbi străine și limbi R/M/limba națională și limbi străine/numai limba națională	toți/restricționat/fără	conform CEFR/național sau instituțional/nеспецифичат	internaționali și imigranți/numai internaționali/numai vorbitori nativi ai limbii naționale	obligatoriu/opțional/fără ofertă	obligatoriu/opțional/fără ofertă

Domeniul 6: Limbile în media audio-vizuală și presă

În fiecare dintre orașele selectate informația colectată a vizat gama de limbi străine din radio și televiziune, subtitrarea versus dublarea producțiilor de televiziune sau de cinema în limbi străine, oferta limbilor regionale sau ale minorităților în afara

regiunii și existența limbajului mimico-gestual la televizor. Prima opțiune este cea care corespunde cât mai îndeaproape cu recomandările și practicile europene.

Orașe	Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
Oraș 1	subtitrat/dublat	subtitrat/dublat	totdeauna/regulat/câteodată/niciodată	totdeauna/regulat/câteodată/niciodată
Oraș 2	subtitrat/dublat	subtitrat/dublat	totdeauna/regulat/câteodată/niciodată	totdeauna/regulat/câteodată/niciodată
Oraș 3	subtitrat/dublat	subtitrat/dublat	totdeauna/regulat/câteodată/niciodată	totdeauna/regulat/câteodată/niciodată

Informația colectată a vizat de asemenea și ziarele în limbi străine/non-regionale disponibile în fiecare dintre orașele

recenzate. Informația este prezentată pe website-ul LRE și în Partea 2 a acestei publicații numai la nivel european.

Domeniul 7: Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice

În fiecare dintre orașele selectate, informația colectată a vizat strategiile lingvistice instituționalizate la nivel de oraș și măsura în care facilitățile de comunicare orală și scrisă sunt multilingvistice într-o varietate de domenii. Pentru strategiile lingvistice instituționalizate, numărul limbilor pentru care aceste

strategii sunt adoptate este consemnat în tabel. Pentru facilitățile de comunicare, tabelul înfățișează o ierarhie a celor mai multe facilități multilingve în fiecare oraș recenzat. Informații despre profilele multilingve ale limbilor folosite în spațiile și serviciile publice pot fi găsite pe website-ul LRE.

7a. Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș (3 orașe)

Numărul limbilor	Prezența pe internet	Utilizarea interpreților	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților
>4	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C
3-4	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C
1-2	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C	A B C

7b. Facilități de comunicare

TOP cinci	Facilități de comunicare ORALĂ	Facilități de comunicare SCRISĂ

Domeniul 8: Limbile în mediul de afaceri (24 de companii)

În fiecare dintre orașele selectate, informația colectată din organizații selectate a vizat strategiile lor lingvistice generale și, de asemenea, strategii lingvistice interne și externe pentru limba națională, engleza în mediul de afaceri și alte limbi adiționale. În tabelele de mai jos arătăm numărul companiilor care au declarat

o anumită strategie ca fiind practică frecvent. Pe website-ul LRE, tabelele arată de asemenea și numărul companiilor care au declarat aceste strategii ca fiind practicate ocazional sau deloc practicate. Informații cu privire la profilurile multilingvistice declarate în mediul de afaceri pot fi găsite pe website-ul LRE.

8a. Strategii lingvistice generale

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent								

8b. Strategii lingvistice interne/externe

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
Limba națională	Practicate frecvent										
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent										
Altele	Practicate frecvent										

1 AUSTRIA

Tanja Nagel, Anke Schad, Barbara Semmler și Michael Wimmer

Contextul de țară

Potrivit ultimului recensământ din 2011, Republica Austria are o populație de 8,43 milioane de locuitori, numărul de cetățeni străini crescând între 2001 și 2011 cu mai mult de o treime (+ 35%), la 957.000 persoane. Proporția cea mai mare de imigranți actuali provine din țări ale UE, cifra cetățenilor germani care trăiesc în Austria dublându-se (110%) și ajungând la 152.000, în timp ce al doilea grup ca mărime, incluzând sârbi, muntenegreni și kosovari, a rămas staționar (133.000), iar imigranții din Turcia au scăzut cu 10%, până la 114.000 (Statistik Austria 2011).

Modul de numărare a vorbitorilor de limbi ale minorităților în recensământul oficial (bazat pe categoria limbilor colocviale, Umgangssprachen) este criticat de organizațiile pentru drepturile minorităților, care afirmă că multe minorități aleg germana ca limba lor principală "din cauza presiunii reale sau percepute", după cum se afirmă în cea de-a treia Opinie despre Austria a Comitetului Consultativ al Consiliului Europei privind Convenția-Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale. Comitetul Consultativ "încurajează ferm autoritățile austriece să ia măsuri pentru ca, în viitor, orice recensământ pe tema limbii vorbite să folosească liste deschise și să permită posibilitatea de a indica limbi și identități multiple" (Comitetul Consultativ 2011: 11–12). În același sens, grupurile minoritare își declară, și ele, numărul estimat de vorbitori. În privința maghiarei, de pildă, recensământul oficial din 2001 a calculat 25.884 de vorbitori, în vreme ce estimările proprii erau aproape duble. (Inițiative Minderheiten n.d.).

Austria este o țară diversă din punct de vedere lingvistic, mai ales în privința copiilor și tinerilor. Procentul elevilor care folosesc o limbă alta decât germana în viața zilnică este cel mai ridicat în Viena (41,8%) și, respectiv cel mai scăzut, în Carinthia (8,9%). Masa tinerilor bilingvi sau multilingvi este eterogenă în raport de istoricul migrației, ceea ce afectează atât profilul lingvistic individual, cât și cel educațional (Biffi/Skrivanek 2011: 1).

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională și o gamă de limbi R/M sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Predarea și învățarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții interesați de limba germană este co-finanțată în șapte țări: Cehia, Ungaria, Italia, Polonia, Serbia, Slovacia și Slovenia. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* a fost semnată și ratificată de Austria. Limbile R/M recunoscute de Cartă sunt: burgenland-croata, croata, ceha, maghiara în Burgenland, maghiara în Viena, burgenland-romani, slovacă, slovena în Carinthia și slovena în Styria. Există oferta oficială pentru LR/M în educație susținută de Cartă în regiuni specifice.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor despre diversitatea lingvistică la nivel național/regional în Austria nu mai există. Datele recensământului (2001) au fost înlocuite de datele de înregistrare care nu mai includ întrebări legate de limbă.

Planul Național de Acțiune (NAP) pentru Integrare, lansat în 2011, a fost coordonat de către Ministerul de Interne prin intermediul unui dialog cu experți și cu alte părți interesate. Stăpânirea limbii germane este privită ca factor cheie al integrării. Imigranții în Austria trebuie să treacă un examen de limbă (nivel A1) înainte de a intra pe teritoriul țării. Având aceste cerințe, Austria se aseamănă cu Germania, Franța, Danemarca și Olanda (Bundesministerium für Inneres 2011).

În iunie 2011, guvernul austriac a făcut public al treilea raport privind implementarea Cartei Europene a Limbilor Regionale sau Minoritare. Raportul făcea trimitere, printre altele, la amendamentul constituțional din 2011 ce garantează o soluție durabilă pentru spinoasa Ortstafelstreit (controversa privind indicatoarele bilingve) care se referă la utilizarea limbilor minoritare în topografie și în anumite servicii publice din Burgenland și Carinthia (Bundeskanzleramt 2011: 11).

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2. Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile străine și ale imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	nu există	0.5–1 zi	generală	specializată	total
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	≥2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Burgenland-croata, ceha, maghiara, italiana în Tirol, slovacă, slovena
------	--

Din 2010, învățământul pre-școlar de la vârsta de cinci ani a devenit obligatoriu în întreaga Austrie. Această măsură a fost introdusă în principal pentru a se asigura că toți copiii învață limba germană înainte de a începe școala.

După cum menționează Profilul Politicii Educației Lingvistice (LEPP), învățământul pre-școlar este caracterizat de fragmentare descentralizată. Acest lucru are consecințe asupra implementării diversității lingvistice, atât în privința volumului ofertei (cu disparități între diferitele landuri), cât și a calității ofertei, mai ales în ce privește calificarea profesorilor de limbă (Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur/Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung/Österreichisches Sprachen Kompetenz Zentrum 2008: 82–88).

3 Limbile în învățământul primar

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	Toți	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	Toți	nu există orientări	localizat	din primul an	parțial în timpul programului	>10	standard al școlii	nespecificat	total
LS	Toți	coerent și explicit	localizat	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	nespecificat	total
LI	Numai vorbitori nativi	coerent și explicit	absent	din primul an	în afara programului	>10	standard al școlii	nespecificat	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori	specializată	specializată	sprijin financiar informal
LI	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A

Limbile în învățământul primar

LR/M	burgenland-croata, ceha, maghiara, romani, slovacă, slovena
LS	ceha, croata, engleza, franceza, maghiara, italiana, slovacă, slovena (una din aceste limbi este obligatorie)
LI	albaneza, bosniacă/sârbă, poloneza, rusa, turcă

Datorită dezvoltării demografice, expansiunea Muttersprachlicher Unterricht (educație în limbile imigranților), în special la nivel primar, este privită drept o prioritate guvernamentală. Obiectivul Muttersprachlicher Unterricht, după cum apare definit în curriculum, este realizarea bilingvismului și egalitatea între limba germană și limbile vorbite acasă.

În anul școlar 2009/10, 29,4% dintre elevii de școală primară din Austria vorbitori ai unei limbi adiționale alta decât germana au luat parte la Muttersprachlicher Unterricht (Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur 2011: 13).

Oferta este coordonată de către Departamentul pentru Migrație și Școli din cadrul Ministerului Federal al Educației, Culturii și Artelor. Acesta elaborează documente informative (de exemplu, despre cadrul legal), informative și statistice. Pe platforma www.muttersprachlicher-unterricht.at informațiile despre înscrierea părinților pot fi accesate în bosniacă/croată/sârbă, turcă și albaneză.

În ce privește predarea limbilor imigranților, ca și în cazul altor limbi străine și ale minorităților, principala provocare se referă nu doar la sporirea volumului, ci și la îmbunătățirea calității. În ambele situații, principala preocupare este cifra profesorilor calificați, ceea ce necesită reforme în pregătirea profesorilor (Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur/Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung/Österreichisches Sprachen Kompetenz Zentrum 2008: 88–91).

Viena participă la proiectul european "Orașe multilingve", în cadrul căruia sunt colectate date referitoare la elevii de școală primară pentru a obține o imagine mai clară asupra conexiunii dintre diversitatea lingvistică și succesul școlar (Brizic 2011).

4 Limbile în învățământul secundar

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	Toți	coerent și explicit	localizat	parțial în timpul programului	>10	standard al școlii	nespecificat	total
LS	Toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii	conform CEFR	total
LI	numai vorbitori nativi	coerent și explicit	localizat	în afara programului	>10	standard al școlii	norme ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprrijn pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	nespecificat	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	incorporată în formare
LI	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Burgenland-croata, ceha, maghiara, romani, slovacă, slovena
LS	Obligatorii 2 dintre engleză, franceză, italiană, spaniolă în școlile teoretice. În școlile generale este obligatorie o limba străină.
LI	albaneza, bosniaca, croata, poloneza, rusa, sârba, turca

Începând cu învățământul gimnazial (ISCED 2), sistemul școlar austriac se ramifică în școli generale (Hauptschule) și școli teoretice. Această interfață este esențială pentru procesul de educație lingvistică ce poate fi întrerupt, continuat sau intensificat.

În 2009/10 Viena a fost singurul Bundesland care oferea Muttersprachlicher Unterricht (educație în limbile imigranților) atât în școlile teoretice, cât și în cele generale. (Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur 2011: 25). Toate celelalte Bundeslander aveau această ofertă doar pentru școlile generale.

Totuși, curriculum-ul școlilor teoretice include două limbi străine moderne obligatorii (sau o limbă străină modernă plus limba latină), lucru diferit de curriculum-ul pentru Hauptschul, care obligă doar la una.

Noua Școală Gimnazială (NMS) a fost introdusă în 2008/09 tocmai pentru a depăși diviziunea tradițională. Până în 2015/16, toate Hauptschulen vor fi transformate în Noi Școli Gimnaziale. Învățarea și integrarea socială, alături de predarea individualizată și diferențiată, fac parte din conceptul pedagogic al NMS. Acest lucru vizează în mod direct stimularea potențialului elevilor din familii de imigranți.

Engleză este limba străină dominantă în școlile de orice nivel, fiind studiată de aproape 99% dintre elevi. Limbile regionale și ale minorităților pot figura, de asemenea, ca obiect de studiu în învățământul secundar. Oferta depinde de regiune: în Burgenland, un procentaj total de 12,9% dintre elevi învață limba croată și 10,6% dintre elevii din Carinthia învață limba slovenă (cifre din anul școlar 2004/5, Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur/Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung/Österreichisches Sprachen Kompetenz Zentrum 2008: 149).

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru LR/M)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	largă varietate	general	conform CEFR	nu există
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
	Instituția C	largă varietate	general	conform CEFR	parțial
LI	Instituția A	largă varietate	general	N/A	nu există
	Instituția B				
	Instituția C				

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restrictționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	restrictționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restrictționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional

Pe lângă formarea profesională și tehnică a adultului și învățământul universitar, în contextul învățării limbilor trebuie menționată și tradiția austriacă a așa-numitelor Volkshochschulen (VHS), care-și află originea în inițiative burgheze și muncitorești din secolul al XIX-lea. Reprezentând 39,4% din unitățile de învățare în anul 2009/10, limbile sunt domeniul educațional cu cea mai mare pondere în cadrul VHS (Verband Österreichischer Volkshochschulen 2011: 1). VHS-urile din Viena oferă la momentul actual peste 60 de limbi.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	dublat	câteodată	câteodată

Compania Austriacă de Televiziune ORF este obligată prin lege să ofere servicii vorbitorilor de limbi regionale și ale minorităților recunoscute. În afară de publicațiile radio-TV, platforma online volksgruppen.orf.at oferă știri, informații și programe audio și video în direct în limbile croată, cehă, romani, slovacă, maghiară și slovenă.

FM4 este postul de radio al ORF destinat publicului tânăr. Deși este un post bilingv, se vorbește preponderent engleza. Buletinele de știri sunt citite în engleză și, de două ori pe zi, în franceză. Gazdele emisiunilor FM4, precum și invitații, sunt încurajați, potrivit "Principiului Vorbitorului Nativ", să vorbească în limbă lor maternă.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș (2 orașe)

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Viena	Vienna Graz	Graz	Vienna Graz	Vienna	Vienna Graz
3-4						
1-2	Graz		Vienna		Graz	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top patru facilități de comunicare scrisă
Servicii turistice Servicii de imigrare și integrare Dezbateri politice și procese decizionale Servicii educaționale Servicii de transport	Servicii turistice Servicii de transport Programe teatrale Servicii de imigrare și integrare

Deși proiectul LRE se concentrează pe orașe cu populație mare, Austria este mai bine caracterizată de orașele mici, chiar și în regiunile cu minorități lingvistice recunoscute (Volksgruppen). Prin urmare, amendamentul constituțional sus-menționat, adoptat de Parlament în 2011, privind folosirea limbilor minorităților (BGBl. I Nr. 46/2011) în topografie și limbile oficiale care trebuie utilizate în serviciile publice este relevant în principal pentru acele orașe mai mici.

8 Limbile în mediul de afaceri (19 companii)

	STRATEGII LINGVISTICE GENERALE							
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	6	12	5	4	0	0	2	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	4	0	5	1	19	19	19	19	18	18
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	7	2	9	2	7	5	9	6	9	12
Alte limbi	Practicate frecvent	6	0	4	1	2	2	2	3	4	3

Institutul de Cercetare a Calificării și Formării în Economia Austriei (ibw) a efectuat în anul 2005 o anchetă în rândul unui număr de 2017 companii austriece privind necesitatea limbilor străine. 86% au spus că limbile străine le sunt necesare. În 45% dintre companii, engleza este cerută de "majoritatea" angajaților. Pentru legăturile cu parteneri de afaceri din Europa de Est, limba folosită este germana, potrivit rezultatelor anchetei (Tritscher-Archan 2008: 172).

Fiind o țară orientată spre export, Austria consideră abilitățile lingvistice un instrument de acces pe piețele străine, unele companii, de exemplu băncile și furnizorii de telecomunicații, răspunzând totodată unei piețe interne tot mai diversificate prin așa-zisul etno marketing, adică utilizarea limbilor imigranților în cadrul campaniilor și serviciile oferite.

Principalele rezultate de ansamblu

Austria este caracterizată de evoluții ambivalente în privința multi- și plurilingvismului. Pe de o parte, programul guvernamental recunoaște diversitatea în creștere a societății austriece prin accentuarea importanței dezvoltării deprinderilor de limbă, mai ales prin intermediul educației pentru copii și tineri, cu referire specială la engleză, limbile țărilor vecine și limbile imigranților. (Republik Österreich 2008: 206).

Pe de altă parte, este în primul rând o chestiune de resurse (de exemplu, în ce privește numărul profesorilor calificați) care împiedică conturarea unei oferte mai diverse și mai cuprinzătoare de educație în domeniul limbilor, îngreunând, totodată, încheierea unui proces continuu în acest domeniu.

În timp ce limba germană este considerată cea mai importantă limbă pentru reușita integrării (fapt întărit de politicile actuale privind educația și imigrația), societatea devine încetul cu încetul conștientă de beneficiile unor deprinderi de limbă adiționale, mai ales atunci când este percepută "utilitatea" acestora, de exemplu în domeniul economic, în exporturi și comerț exterior.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Există multe exemple de bună practică în toate domeniile vizate de Language Rich Europe. Unul dintre acestea se referă la un proiect în care EDUCULT se implică activ: Sag's multi este un concurs anual de retorică pentru elevi bilingvi, organizat de către o asociație a oamenilor de afaceri, Verein Wirtschaft fur Integration (VWFI), și de EDUCULT. Elevii, începând cu cei de clasa a VII-a (12 ani), își prezintă discursurile, alternând între germană și o limbă adițională. Din 2009, aproximativ 700 de elevi au participat la această competiție, prezentările lor fiind efectuate în peste 40 de limbi.

SPIN: *SprachenInnovationsNetzwerk*, o rețea inițiată de *Österreichisches Sprachen-Kompetenz-Zentrum* (ÖSZ), pune la dispoziție o bază de date despre proiecte lingvistice inovatoare pentru publicul interesat pe www.oesz.at/spin

Referințe

Biffi, Gudrun, Skrivaneck, Isabella (2011): Schule-Migration-Gender Endbericht. Study commissioned by the Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur. Available at www.bmukk.gv.at/medienpool/21041/schule_migration_gender_eb.pdf accessed 7 December 2011.

Brizic, Katharina (2011): 'Multilingual cities' Wien. Available at www.oeaw.ac.at/dinamlex/Multilingual-Cities_Wien-2009_Endbericht-V1Stand20111111.pdf accessed 7 December 2011.

Bundeskanzleramt Österreich (2011): 3. Bericht 3. Bericht der Republik Österreich gemäß Artikel 15 Abs. 1 der Europäischen Charta der Regional- oder Minderheitensprachen. Available at www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=45599 accessed 7 December 2011.

Bundesministerium für Inneres (2011): Nationaler Aktionsplan für Integration. Available at www.integrationsfonds.at/nap/bericht/ accessed 7 December 2011.

Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur (2011): Der muttersprachliche Unterricht in Österreich. Statistische Auswertung für das Schuljahr 2009/10. Available at www.bmukk.gv.at/medienpool/3720/nr5_11.pdf accessed 7 December 2011.

Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur und Bundesministerium für Wissenschaft und Forschung, Österreichisches Sprachen Kompetenz Zentrum (eds.) (2008): Language Education Policy Profile. Country Report Austria. Available at www.oesz.at/download/spol/lepp_engl_1.pdf accessed 7 December 2011.

Initiative Minderheiten (n.d.): Minderheiten in Österreich/ Volksgruppen. Available at http://minderheiten.at/index.php?option=com_content&task=view&id=26&Itemid=30 accessed 9 December 2011.

Republik Österreich (2008): Regierungsprogramm 2008–2013. Available at www.bka.gv.at/DocView.axd?CobId=32965 accessed 7 December 2011.

Statistik Austria (2011): Registrierzählung 2011. Pressemeldung. Available at www.statistik.at/web_de/presse/059977 accessed 7 December 2011.

Tritscher-Archan, Sabine (ed.), Institut für Bildungsforschung der Wirtschaft (2008): Fremdsprachen für die Wirtschaft. Zahlen, Daten, Fakten.

Verband österreichischer Volkshochschulen (2011): Statistikbericht 2011. Available at http://files.adulteducation.at/statistik/berichte/statistik_2011.pdf accessed 7 December 2011.

2 BOSNIA ȘI HERȚEGOVINA

Jasmin Džindo și Selma Žerić

Contextul de țară

Bosnia & Herțegovina este o țară multinațională și multilingvă, cu trei limbi oficiale: bosniaca, sârba și croata (este utilizat atât alfabetul latin cât și cel chirilic). Aceste limbi provin din sârbo-croată, care era limba oficială a fostei Iugoslavii. După dezmembrarea Iugoslaviei, Bosnia & Herțegovina a despărțit această limbă în trei limbi – limba bosniacă, limba sârba și limba croată, care au fost declarate prin lege drept limbi oficiale cu statut egal pe întreg teritoriul Bosniei-Herțegovina. Din punct de vedere gramatical, lexical și fonetic, diferențele dintre aceste limbi sunt minime. Aceasta duce la concluzia că întreaga populație a statului Bosnia & Herțegovina înțelege toate cele trei limbi și are libertatea de a decide pe care dintre ele dorește să o folosească în viața de zi cu zi și la locul de muncă.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Cele trei limbi naționale (bosniaca, croata și sârba), limbile străine și o gamă de limbi R/M sunt reglementate în documente de politică lingvistică. Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților a fost semnată de guvern și ratificată de parlament. Limbile recunoscute în Cartă sunt: albaneza, ceha, germana, maghiara, italiana, ebraica (yiddish sau ladino), macedoneana, muntenegreana, poloneza, româna, rusa, slovacă, slovena, turca și ucraineană. Nu există mecanisme oficiale de colectare a datelor despre diversitatea lingvistică la nivel național.

Există un mare număr de legi care reglementează învățământul pre-școlar, primar, secundar, profesional și tehnic și superior, cum ar fi Legea Cadru a învățământului pre-școlar din Bosnia-Herțegovina (2007), Legea cu privire la Agențiile pentru învățământul pre-școlar, primar și secundar (2007), Legea Cadru cu privire la învățământul primar și secundar din Bosnia & Herțegovina (2003), Legea Cadru cu privire la învățământul secundar profesional și tehnic (2008), și Legea Cadru cu privire la învățământul superior din Bosnia & Herțegovina (2007).

Există, de asemenea, legislație care conține articole specifice cu referire la limbile naționale, și anume Constituția de Stat din Bosnia & Herțegovina. Acesta este actul fundamental al țării prin care sunt stabilite principiile politice și legale. Deoarece Bosnia & Herțegovina este formată din două entități – Federația Bosnia & Herțegovina și Republica Srpska, mai există alte două constituții – *Constituția Federației Bosnia & Herțegovina* și *Constituția Republicii Srpska* care, la rândul lor, menționează limbile naționale precum și alfabetul/-ele oficial/-e. Există și politici oficiale referitoare la limbă, create cu scopul de a promova învățarea și predarea limbilor naționale, a limbilor

străine și a limbilor regionale/ale minorităților, cum ar fi *Planul de acțiune revăzut cu privire la nevoile educaționale ale populației Roma din Bosnia & Herțegovina* (publicat de Ministerul pentru Drepturile Omului și Refugiați). Limbajul mimico-gestual este recunoscut prin documente de stat care se referă la politicile oficiale cu privire la limbă. Această problemă este acoperită de *Legea cu privire la utilizarea limbajului mimico-gestual în Bosnia & Herțegovina* (2009). Persoanele lipsite de auz au dreptul legal de a utiliza limbajul mimico-gestual în diverse situații în orice instituție din Bosnia & Herțegovina.

Pe lângă faptul că este despărțit administrativ în două entități – Federația Bosnia & Herțegovina și Republica Srpska, statul Bosnia & Herțegovina mai cuprinde și Districtul Brčko, care nu aparține nici uneia dintre aceste două entități, ci formează o unitate administrativă separată. Federația Bosnia & Herțegovina este, la rândul ei, divizată în zece cantoane, care sunt considerate unități federale în cadrul entității generale și care au un grad ridicat de autonomie. Datorită complexității structurii de stat, nu există abordări coerente nici în privința educației, nici în privința politicilor lingvistice. Reținând acest lucru, situația curentă este variată în privința limbii oficiale. În afară de diferențelor dintre entități, mai există diferențe și între cantoane, fiecare dintre acestea având propriul Minister al Educației, cu legislație specifică. Deoarece baza legală este atât de largă, politicile cu privire la limbă nu sunt perfect coordonate și nu este neobișnuit ca populația majoritară dintr-un anumit canton (și din entitatea Republica Srpska) să determine limba oficială din instituțiile de învățământ. Programele de învățământ se bazează pe una dintre cele trei limbi naționale, dar toate cele trei limbi naționale sunt prezente la toate nivelele sistemului de învățământ, de la ciclul pre-școlar la învățământul superior. Elevii decid la începutul școlii primare în care din limbile naționale se vor desfășura orele. Manualele și programele se adaptează acestei opțiuni. În afară de limbile naționale, în fiecare etapă de învățământ este disponibilă o gamă largă de limbi străine. Totuși, și aici există un deficit de sincronizare. Drept urmare, la nivelul învățământului pre-școlar, primar și secundar, în școlile din același canton sau în cele din cantoane diferite, se pot studia cinci-șase limbi diferite, cum ar fi engleza, germana, franceza, italiana, rusa sau araba, funcție de entitatea sau de cantonul în care se găsește școala, în timp ce la nivelul învățământului superior se pot studia engleza, germana, italiana, franceza, spaniola, turca, araba, persana, latina, greaca, rusa și limba cehă.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru sprijin suplimentar pentru limba națională, LR/M sau LI)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LS	toți	≥2 ani	nu există	<0.5 zi	nu există	nu există	parțial

Limbile în învățământul pre-școlar

LS	engleza, franceza, germana
----	----------------------------

Pe tot cuprinsul Bosniei-Herțegovina, la nivel pre-școlar există ofertă de educație lingvistică, desfășurată pe baza unui curriculum coerent și integrat de studiu al limbilor, o atenție deosebită fiind acordată plurilingvismului în școală și multilingvismului pe ansamblul societății. Limbile străine oferite în învățământul pre-școlar sunt mai ales engleza, germana și franceza, în timp de limbile imigranților nu apar la acest nivel.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru LI)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	Toți	nu există orientări	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	Nu există	standard al școlii	nespecificat	total
LS	Toți	nu există orientări	localizat	din primul an	în timpul programului	Nu există	standard național	Norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	generală	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	generală	specializată	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

Alte LN	bosniaca, croata, sârba
LS	engleza, sau germana: obligatorii; franceza, italiana, araba: opționale

Pentru predarea limbilor naționale și a limbilor străine se folosește un curriculum coerent și explicit pe toată durata învățământului primar. Orele se pot desfășura exclusiv într-una din limbile naționale, o limbă străină fiind obligatorie și putând fi selectată dintr-o gamă de cinci-șase limbi, printre care engleza, germana, franceza, italiana, rusa și araba. Unele din aceste limbi străine au statut de discipline obligatorii, altele sunt opționale. Ele fac parte din curriculum iar nivelul de performanță este testat și monitorizat cu regularitate, folosindu-se instrumente standardizate, adaptate vârstei elevilor. Limbile imigranților nu se predau în învățământul primar.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru LI)

Organizare

	Curriculum	Sprrijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins
LR/M	Toți	coerent și explicit	larg răspândit	parțial în timpul programului	Nu există	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	Toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	Nu există	standard național	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprrijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	norme naționale sau ale școlii	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	sprrijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

Alte LN	bosniaca, croata, sârba
LS	Obligatorii engleză, germană Opțional <i>araba</i> , franceză, italiană, rusa, <i>turcă</i>

În învățământul secundar se folosește o combinație între predarea unei limbi străine ca disciplină de studiu și predarea tuturor disciplinelor de studiu prin intermediul unei limbi străine, chiar dacă cea de-a doua variantă nu este foarte frecvent întâlnită. Există curricule coerente și explicite utilizate pentru predarea limbilor naționale și a celor străine, iar nivelul de performanță este testat și monitorizat cu regularitate, folosindu-se instrumente standardizate, adaptate vârstei elevilor. În învățământul secundar sunt obligatorii două limbi străine, selectate dintr-o gamă de șase sau șapte limbi la alegere, cum ar fi engleza germana, franceza, italiana, rusa, turca și araba. Unele dintre aceste limbi se predau ca discipline obligatorii, altele fiind opționale. Limbile imigranților nu se predau în învățământul secundar.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru LI)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	N/A	Parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	N/A	Parțial
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	N/A	Parțial
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	Național	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	Național	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	național sau instituțional	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	național sau instituțional	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	național sau instituțional	internaționali și imigranți	opțional	opțional

Potrivit instituțiilor cuprinse în studiul LRE, instituțiile de învățământ superior din Bosnia & Herțegovina oferă o mare varietate de programe în limbile naționale și în limbi străine, mergând de la nivelul comunicării de bază până la deprinderi lingvistice avansate. Există curricule coerente și explicite pentru predarea limbilor naționale și a celor străine, iar studenții pot alege să studieze între engleză, germană, italiană, franceză, spaniolă, turcă, arabă, persană, latină, greacă, rusă și cehă.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	Totdeauna sau regulat	câteodată

Limbile naționale sunt reprezentate mai mult sau mai puțin egal în media audio-vizuală și în cea scrisă, deși la nivel local majoritatea națională decide limba preponderentă. Nu există o evaluare sistematică a frecvenței acestor limbi în cadrul mass-mediei. În ce privește media audio-vizuală la nivel statal, există trei mari furnizori: radioul și televiziunea de stat (BHRT) și FTV și RTRS, care sunt furnizori la nivel de entitate. Televiziunea de stat utilizează ambele alfabet, prin urmare un program TV poate fi difuzat într-o zi în alfabetul latin, iar în altă zi în cel chirilic.

În afară de limbile naționale, sunt disponibile și ziare în limbile engleză, germană, italiană și franceză.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4						
3-4	Sarajevo Mostar					
1-2	Banja Luka	Sarajevo Mostar Banja Luka	Sarajevo Mostar Banja Luka	Sarajevo Mostar Banja Luka	Sarajevo Mostar Banja Luka	

Facilități de comunicare

Top trei facilități de comunicare orală	Top trei facilități de comunicare scrisă
Servicii turistice Servicii de transport Servicii de imigrare și integrare	Servicii turistice Servicii de transport Servicii de imigrare și integrare

Comunicarea la nivelul autorităților locale se desfășoară în limbile naționale, ocazional fiind folosite și limbile engleză și germană. Comunicarea verbală și scrisă în spațiile municipale se desfășoară tot în limbile naționale, cu excepția serviciilor de transport, turism, imigrare și integrare, unde comunicarea se desfășoară și în engleză, germană și franceză.

8 Limbile în mediul de afaceri (29 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	4	26	10	6	0	4	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	0	6	3	0	29	23	29	28	27	29
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	0	14	6	2	21	24	11	20	16	25
Alte limbi	Practicate frecvent	0	4	3	0	3	1	1	0	5	2

În cadrul companiilor cuprinse în studiul LRE, principala limbă folosită pentru comunicarea scrisă și verbală este una din cele trei limbi naționale (funcție de teritoriu), limba engleză fiind, și ea, folosită ocazional.

Principalele rezultate de ansamblu

Conform dinamicii dezvoltării sociale și economice a Bosniei-Herțegovina și având în vedere aspirația de a deveni stat membru al Uniunii Europene, autoritățile de stat, cât și cele ale entităților și ale cantoanelor, lucrează fără contenire pentru o mai bună armonizare și o mai pronunțată deschidere a obiectivelor politicii lingvistice. Pe baza datelor prezentate anterior și pe deplin conștienți că acest raport nu oferă o imagine comprehensivă a situației actuale, putem conchide că, în general, situația multilingvă complexă din țara noastră nu reprezintă o barieră în desfășurarea vieții de zi cu zi. Desigur, există suficient loc pentru îmbunătățiri, de pildă în privința armonizării legilor și sporirii gradului de conștientizare a cetățenilor referitor la existența celor trei limbi naționale și a celor două alfabete, care trebuie acceptate și respectate prin prisma similitudinilor dintre ele, cât și pentru micile diferențe existente.

3 BULGARIA

Gueorgui Jetchev

Contextul de țară

Statele medievale bulgare au avut trei centre culturale importante, cu o puternică tradiție literară: școlile de literatură din Preslav și Ohrid (pe vremea Primului Țarat Bulgar, secolele VIII–XI) și școala de literatură de la Târnovo (pe vremea Celui de-al Doilea Țarat Bulgar, secolele XII–XIV). În perioada Imperiului Otoman, bulgarii au reușit să reziste influențelor culturale venite din partea autorităților turcești și influenței grecești. Bulgarii au avut mereu opinii ferme în privința întrebării corecte a limbii și tradițiilor lor literare. În fiecare an, ziua de 24 mai este sărbătoare publică dedicată activității de misionariat și literare a Sfinților Chiril și Metodiu, apostolii slavilor și protectori spirituali ai Europei. Tot atunci este ziua alfabetului chirilic, a literaturii și culturii create în Bulgaria.

Constituția din 1991 nu utilizează termenii 'național' sau 'minorități etnice'. Cu toate acestea, ea garantează principalele drepturi ale persoanelor ce aparțin grupurilor etnice, lingvistice și religioase. Articolul 36 acordă membrilor grupurilor etnice dreptul de a studia și de a folosi propria limbă, iar articolul 54 le dă dreptul de a-și dezvolta cultura proprie în conformitate cu auto-identificarea etnică, care este recunoscută și garantată prin lege. Toate acestea au creat un cadru legal și politic adecvat ce garantează drepturi egale pentru minoritățile din Bulgaria.

Modelul etnic bulgar realizează un echilibru între principiul integrării, valorile comune naționale și europene și respectul pentru identitatea etnică și religioasă.

În conformitate cu recensământul din 2011, limba bulgară este limba maternă pentru 85,2% din populație, limba turcă pentru 9,1% din populație și limba romani pentru 4,2% din populație. Potrivit experților de la Institutul Național de Statistică, datele recensământului arată o corelație pronunțată între auto-determinarea etnică și lingvistică.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Bulgaria este co-finanțată în aproximativ 30 de țări din Europa și din lume. Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților nu a fost semnată și ratificată de Bulgaria. Cu toate acestea, la nivel național există oferta a patru LR/M puse la dispoziție în sistemul de educație națională sau regională: armeană, ebraică, romani și turcă.

În Bulgaria, mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba maternă.

Pe site-ul Ministerului Educației, Tineretului și Științei (MoEYS) se găsesc curriculele oficiale de limba bulgară pentru cetățenii bulgari din străinătate. Acestea sunt parte componentă a programului guvernului pentru Limba și Cultura Națională în Străinătate.

Comitetul pentru Educație, Știință, Copii, Tineret și Sport și Comitetul pentru Cultură, Societatea Civilă și Mass-media de pe lângă Adunarea Națională răspund de toate chestiunile referitoare la limba națională, redactează proiecte de rezoluții și fac recomandări. Oamenii de știință și experții au dreptul de a participa la reuniunile comitetelor. Institutul Limbii Bulgare (IBL) din cadrul Academiei Bulgare de Științe este organismul central de coordonare a politicilor privind limba națională în Bulgaria (<http://www.ibl.bas.bg/en/index.htm>). IBL colaborează cu departamentele de limba și literatura bulgară din universități.

Constituția din 1991 declară limba bulgară ca unica limbă oficială a țării (articolul trei), dar garantează (articolul 36) și dreptul 'cetățenilor a căror limbă maternă nu este bulgară' de a studia și folosi limba lor maternă.

Începând cu data de 7 mai 1999, Bulgaria face parte din rândul Statelor Partener ale Convenției-Cadru pentru Protecția Minorităților Naționale. Consiliul Național pentru Cooperare pe Probleme Etnice și de Integrare (<http://www.nccedi.government.bg/>), al cărui secretariat face parte din administrația centrală (Consiliul de Miniștri), monitorizează punerea în aplicare a convenției la nivel național.

Turcii, romii și alte minorități au acum dreptul la școlarizare în limba maternă. Legea standardelor educaționale, educației general-obligatorii și a curriculum-ului din iulie 1999, amendată în 2002, stipulează că disciplina 'limba maternă' este o disciplină electivă obligatorie în planul de învățământ pentru nivelul primar și secundar (articolul 15–3). Normele de implementare ale Legii Educației Publice din 1991, amendate în 1998, oferă o definiție a termenului de 'limbă maternă': limba în care comunică copilul în familie (articolul 8–2). Centrul de integrare educațională pentru copii și tineri aparținând minorităților (<http://coiduem.mon.bg>) a fost înființat în anul 2005. Este singura instituție de stat în a cărei denumire apare termenul 'aparținând minorităților', în loc de 'cetățeni a căror limbă maternă nu este bulgara'.

Legea Radioului și Televiziunii din 1998 conține un articol referitor la programele în limbile minorităților:

Articolul 49. 1). Radioul Național și Televiziunea Națională din Bulgaria produc programe naționale și regionale; emisiuni pentru străinătate, inclusiv pentru bulgarii care trăiesc în străinătate; emisiuni destinate cetățenilor bulgari a căror limbă maternă nu este bulgara, inclusiv în propria lor limbă.

Uniunea Surzilor din Bulgaria a creat în 2004 Centrul Național pentru Limbajul mimico-gestual. Televiziunea Națională Bulgară oferă zilnic traducerea în limbajul mimico-gestual a știrilor de la ora 16.00.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru LR/M sau LI)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LS	toți	≥2 ani	nu există	<0.5 zi	specializată	specializată	nu există
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	1 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LS	engleza, franceza, germana, italiana, rusa, spaniola
-----------	--

Programul național pentru dezvoltarea educației școlare și pre-școlare (2006–2015) menționează necesitatea punerii la dispoziția copiilor a căror limbă maternă nu este bulgara a unor programe în limba bulgară adaptate nevoilor lor specifice pe toată durata anului pre-școlar, devenit obligatoriu din 2003. Legea Educației Naționale, amendată în 2002, a introdus pentru acești copii un curriculum specializat pentru limba bulgară.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru LI)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	numai vorbitori nativi	coerent și explicit	absent	din primul an	parțial în timpul programului	>10	standard al școlii	norme ale școlii/	total
LS	toți	coerent și explicit	absent	din primul an	în timpul programului	>10	standard național	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Srijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	generală	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	fără

Limbile în învățământul primar

LR/M	armeană, ebraică, romani, turcă
LS	engleza, franceza, germana, italiana, spaniola, rusa: una din aceste limbi este obligatorie

Curriculele oficiale pentru patru limbi (turcă, armeană, ebraică, romani) oferite ca 'limbă maternă' în învățământul primar și secundar se găsesc pe site-ul Ministerului. Predarea limbii materne nu este obligatorie, aceasta fiind 'disciplină electivă obligatorie', ceea ce înseamnă că poate fi selectată dintr-o listă de discipline alternative care include engleza, germana, franceza sau rusa. Este și motivul pentru care puțini copii turci aleg aceasta disciplină, iar numărul lor scade în ultimii ani.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
R/ML	numai vorbitori nativi	coerent și explicit	absent	parțial în timpul programului	>10	standard al școlii	norme ale școlii	total
FL	Toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	>10	standard național	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Srijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	generală	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	srijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LR/M	armeană, ebraică, romani, turcă
LS (<i>limbile scrise în italice sunt oferite doar în liceu</i>)	<i>Obligatorii: 1–2 dintre croată, cehă, engleză, franceză, germană, italiană, japoneză, coreeană, poloneză, română, rusa, sârba, slovacă, spaniolă</i> <i>Opțional: altele din lista de mai sus</i>

Există în întreaga țară o rețea densă de școli cu 'profil limbi străine' (la toate clasele sau doar la o parte). Școlile respective utilizează prima limbă străină ca mediu de instruire pentru diferite discipline, printre care matematica, fizica, chimia, biologia, geografia, istoria și filosofia. Aceste discipline sunt predate de la începutul liceului (clasa IX și X), folosind metodologia CLIL (Învățare Integrată de Conținut și Limbă). Școlile în cauză oferă un curs intensiv de limbă (cel puțin 18 de ore pe săptămână) timp de un an (în ultimul an de gimnaziu – clasa a VIII-a).

La nivel liceal, este dificil de găsit vreo clasă care nu face parte din această rețea. Modelul școlilor cu 'profil limbi străine' a fost instaurat în 1952, la o școală din Loveci, un oraș în nordul Bulgariei, unde engleza, franceza și germana erau cele trei limbi de instruire. În 1960, s-au înființat noi școli în alte orașe, inclusiv în capitală, fiecare din aceste trei limbi fiind predată separat, la ele adăugându-se rusa. În 1970 spaniola a fost inclusă în cadrul rețelei. Din 1990, toate limbile sus-menționate, precum și alte limbi, sunt oferite (parțial sau complet) în școlile cu 'profil limbi străine' din întreaga țară.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru LR/M sau LI)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția B	limitată	coerent și explicit	Național	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	nu există

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	toți	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	național sau instituțional	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională și limbi străine	numai limba națională	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional

Studenții din cadrul programului Erasmus, ca și toți studenții străini, au la dispoziție un curs de bulgară ca limbă străină cu durata de doi ani.

Cursurile de limba și literatura turcă de la universitățile din Sofia, Plovdiv și Shumen duc lipsă de experți cu înaltă calificare, aceeași situație înregistrându-se la Institutul Superior Islamic din Sofia și la nou-înființatele teatre turcești din Kurdzhali și Razgrad, care se bazează pe universități pentru a le furniza personal calificat.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	subtitrat	câteodată	totdeauna în Sofia regulat în Plovdiv uneori în Shumen

Radio Bulgaria oferă programe pe internet în zece limbi: engleză, germană, rusă, franceză, spaniolă, sârbă, greacă, albaneză, turcă și arabă.

Deși pe o scară destul de limitată, limba turcă a fost și ea introdusă în mass-media. Din 1993, dimineața și seara, Radioul Național bulgar are emisiuni de o jumătate de oră pentru populația turcă din Bulgaria. Emisiunile includ știri și cântece populare turcești și bulgărești. În primăvara anului 2001, Televiziunea Națională bulgară a început difuzarea unor programe de câte zece minute în limba turcă.

În perioada de tranziție s-au făcut încercări de a înființa o presă în limba turcă. În prezent, există trei săptămânare la Sofia (Sabah, Zaman și Müslümanlar), un ziar pentru copii – Filiz și o revistă pentru copii, numită Balon.

7 Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Shumen				
3-4		Sofia Plovdiv		Sofia		
1-2	Sofia Plovdiv Shumen		Sofia Plovdiv Shumen	Plovdiv Shumen	Sofia Plovdiv Shumen	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii turistice Servicii de natură juridică Servicii de sănătate Servicii de urgență = Servicii de transport = Servicii de imigrare și integrare	Servicii turistice Servicii de transport Servicii de urgență Servicii de sănătate Servicii de imigrare și integrare

Sunt încă multe de făcut pentru consolidarea multilingvistului în acest domeniu.

În cele trei orașe recenzate, Sofia, Plovdiv și Shumen, există acces limitat la servicii în limbi străine, cu accent pe serviciile de urgență, imigrare și turism, deși în mod regulat se apelează la interpreți. În afară de bulgară, engleza este limba cea mai vehiculată în serviciile și spațiile publice, existând și unele servicii în turcă, germană, franceză și rusă. De exemplu, website-urile tuturor orașelor pot fi accesate în limba engleză, iar la Shumen și în rusă. Toate administrațiile orașelor recrutează angajați care vorbesc limbi străine, engleza fiind solicitată în principal, angajaților punându-li-se, de asemenea, la dispoziție cursuri de limba engleză pe durata contractului.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	1	7	0	1	0	0	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	0	0	0	0	21	18	22	23	18	23
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	0	1	0	1	5	7	8	4	9	12
Altele	Practicate frecvent	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0

Ca și în domeniul serviciilor și spațiilor publice, este necesar un efort susținut pentru consolidarea multilingvismului în mediul de afaceri.

Dintre companiile recenzate, aproape jumătate dețin o formă oarecare de strategie lingvistică. În afara limbii bulgare, engleza pentru afaceri este și ea utilizată în scopuri promoționale și pe web de către două treimi din companii. Alte limbi sunt rar folosite, cursurile de limbi nefiind prevăzute decât ocazional, mai ales pentru engleza de afaceri. Câteva companii au parteneriate cu sectorul educațional pentru a sprijini învățarea limbilor, iar un număr foarte mic dintre acestea apelează la rețele internaționale pentru a dezvolta competențele lingvistice ale angajaților.

Principalele rezultate de ansamblu

Cercetarea LRE a descoperit multe puncte forte în ce privește multilingvismul în domeniul educației, la toate nivelurile, atât pentru limba națională cât și pentru limbi străine. S-au făcut câțiva pași importanți spre o mai mare vizibilitate a limbilor regionale/ale minorităților în educație și în mass-media.

Zonele care trebuie încă dezvoltate sunt serviciile publice și mediul de afaceri.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Lilyana Kovatcheva, Directorul Centrului de integrare educațională pentru copii și tineri aparținând minorităților (afiliat la MoEYS), a fost unul din cei șase consultanți naționali pentru Curriculumul-Cadru de Limba Romani creat de către Unitatea de Politică Lingvistică a Consiliului Europei în 2008 (http://www.coe.int/t/dg4/linguistic/Romani_doc_EN.asp).

Ziua Europeană a Limbilor în Bulgaria este un eveniment de succes organizat de EUNIC – rețeaua Institutelor Culturale Naționale din Uniunea Europeană. La ultima ediție au participat următoarele instituții membre: Ambasada Austriei, Consiliul Britanic, Centrul Ceh, Institutul Polonez, Institutul Francez, Institutul Goethe, Fundația Culturală Elenă, Institutul Cultural Maghiar, Institutul Cervantes, Ambasada Spaniei, Institutul Cultural Italian, precum și parteneri de la Centrul Cultural Rus, Ambasada Elveției, Direcția Generală pentru Traduceri a Comisiei Europene, Institutul Cultural Bulgar și Centrul pentru Dezvoltarea Resurselor Umane. Ziua Europeană a Limbilor 2011 s-a bucurat de sprijinul Primăriei orașului Sofia și al Ministerului Educației, în parteneriat media cu Radioul Național bulgar.

Referințe

National Statistical Institute, Republic of Bulgaria: 2011 population census in the republic of Bulgaria (final data).

Advisory committee on the framework convention for the protection of national minorities: Opinion on Bulgaria. (adopted on 27 May 2004).

Stoycheva, Maria, Chavdarova, Albena and Veselinov, Dimitar (2011) Language Policies Bulgaria-Europe (Ezikovi politiki. Bulgaria-Evropa). Sofia, Universitetsko izdatelstvo 'Sv. Kliment Ohridski'.

Pachev, Angel (2006): Ezikovite obštnosti, Sofia, Sema RŠ.

Videnov, Mihail (2005): Diglosijata, Sofia, Akademično izdatelstvo Marin Drinov.

Jetchev, Gueorgui (2006): «Éléments de politique linguistique de l'État bulgare», *Lengas*, revue de sociolinguistique, n° 60, pp. 191–203.

4 DANEMARCA

Sabine Kirchmeier-Andersen

Contextul de țară

Daneza este limba oficială a Danemarcei, țară cu aproximativ 5,5 milioane de locuitori. Dintre aceștia, 90% sunt etnici danezi, având limba daneză drept limbă maternă. În ceea ce privește restul de 10%, o singură limbă a minorităților, germana, este recunoscută oficial. Numărul total al vorbitorilor nativi de limbă germană, locuind în Jutlanda de Sud, este de circa 20.000.

În afară de vorbitorii de limba daneză care trăiesc în Danemarca, daneza este limba maternă sau limba culturală și pentru circa 50.000 de cetățeni germano-danezi care locuiesc în partea de sud a regiunii Schleswig.

În insulele Feroe și Groenlanda, legea autonomiei garantează statutul oficial al limbilor feroeză și groenlandeză, deși daneza este disciplină de studiu obligatorie în școli. În Islanda, daneza face parte din curriculum-ul școlar încă de la începutul secolului al XIX-lea, fiind în continuare folosită pentru a înlesni comunicarea cu alte state nordice.

Danemarca a ratificat Convenția Limbilor Nordice (1987) care garantează dreptul cetățenilor țărilor nordice de a-și folosi propria limbă în comunicarea cu autoritățile din toate statele nordice. De asemenea, Danemarca a ratificat și Declarația Limbilor Nordice (2006), care este un document comun de politici al Consiliului Miniștrilor din Țările Nordice. Declarația stipulează necesitatea sprijinirii și protejării atât a limbii naționale cât și a limbilor minorităților, faptul că universitățile trebuie să folosească o strategie lingvistică paralelă care să asigure utilizarea limbii engleze alături de limbile naționale, precum și crearea posibilității pentru cetățenii statelor nordice de a învăța limba maternă și a dobândi competențe într-o limbă străină de circulație internațională și într-o altă limbă străină.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Danemarca este (co-)finanțată în aproximativ 20 de țări din Europa și din lume. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* a fost semnată și ratificată de Danemarca. Germana ca LR/M este recunoscută de Cartă. Eschimo-aleutina (în Groenlanda) și feroeza sunt protejate prin Legile Auto-determinării. În Danemarca există ofertă oficială pentru limba germană pusă la dispoziție în sistemul educativ, susținută de Cartă.

În Danemarca, nu există mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național/regional.

În Constituția Danemarcei nu se regăsesc prevederi referitoare la folosirea limbii daneze sau a altor limbi, ne-existând, de asemenea, vreo lege care să reglementeze utilizarea limbii. Totuși, în actele legislative din alte domenii există prevederi referitoare la limbă, cum ar fi promovarea danezei ca limba a doua pentru elevii aparținând diferitelor minorități ori legea care prevede obligația tuturor școlilor și instituțiilor publice din Danemarca de a folosi ortografia daneză, așa cum este normată de Consiliul Limbii Daneze.

Deși nu se poate vorbi de recunoaștere oficială ori de documente de politici în privința limbajelor mimico-gestuale, există, totuși, recomandări formale pentru predarea acestor tipuri de limbaj.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile străine)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	1 an	5–10	0.5–1 zi	general	generală	total
LI	numai vorbitori nativi/	1 an	5–10	0.5–1 zi	general	generală	total
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	1 an	nu există	0.5–1 zi	general	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Germana
LI	albaneza, araba, bosniaca, islandeza, somaleza, tamil, turca, urdu/panjabi

Mai mult de 85% dintre copiii din Danemarca frecventează grădinițe private sau de stat. Autoritățile locale daneze sunt obligate să monitorizeze dezvoltarea lingvistică a tuturor copiilor care nu merg la grădiniță de la vârsta de trei ani și să inițieze ședințe de stimulare a vorbirii de până la 15 ore pe săptămână dacă este necesar. Scopul acestor ședințe este de a le dezvolta copiilor competențe adecvate de limbă daneză înainte ca aceștia să înceapă școala. Copiii care merg regulat la grădiniță nu trebuie monitorizați însă, dacă este necesar, aceștia urmează obligatoriu programul de stimulare lingvistică.

3 Limbile în învățământul primar (nu există ofertă pentru limbile R/M)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LS	toți	coerent și explicit	absent	din etapa de mijloc	în timpul programului	5–10	standard național	Norme naționale sau ale școlii	total
LI	numai vorbitori nativi	coerent și explicit	absent	din primul an	în afara programului	>10	standard al școlii	nespecificat	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprrijn pentru LN	profesori	generală	generală	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	generală	sprrijn financiar informal
LI	profesori de limbi	generală	generală	N/A

Limbile în învățământul primar

LS	engleza și franceza sau germana : obligatorii; spaniola, germana sau franceza și limbile imigranților: opționale
LI	albaneza, araba, bosniaca, islandeza, somaleza, tamil, turca, urdu/panjabi

De regulă, copiii danezi încep școala primară la cinci sau șase ani și încheie la 15 sau 16 ani.

Până în anul 2002, la nivelul școlii primare, guvernul finanța educația extra-curriculară în limbile imigranților. În prezent, acest lucru mai este valabil pentru elevii care provin din Uniunea Europeană, Zona Economică Europeană, Groenlanda și Insulele Feroe. Pentru toți ceilalți elevi, începând cu anul 2002, oferta educațională în limbile imigranților a rămas la latitudinea comunităților locale. De aceea, acest gen de ofertă este disponibil doar unde există comunități mari de imigranți, de exemplu în Copenhaga.

Un raport recent, *Sprog er nøglen til verden* (2011), sugerează introducerea limbii engleze încă din primul an de școală primară, plus introducerea unei a treia limbi (germană sau franceză) la vârsta de 11–12 ani. Mai mult, raportul propune ca o serie de alte limbi, cum ar fi araba, chineza sau portugheza/braziliana, să fie oferite ca discipline opționale.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru LR/M)

Organizare

	Curriculum	Sprrijn suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijn pentru LN	coerent și explicit	absent	absent	absent

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LS	Toți	coerent și explicit	absent	parțial în timpul programului	>10	standard național	conform CEFR	total
LI	Toți	coerent și explicit	absent	în afara programului	5–10	standard al școlii	norme ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprrijn pentru LN	profesori de limbi	specializată	generală	standarde naționale sau ale școlii	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	generală	standarde naționale sau regionale	sprrijn financiar informal
LI	profesori de limbi	specializată	generală	N/A	N/A

Limbile în învățământul secundar

LS (<i>limbile scrise în italic sunt disponibile doar în liceu</i>)	Engleza este obligatorie. <i>greaca veche, chineza, franceză, germană, italiană, japoneza, latina, rusa, spaniola</i> sunt opționale
LI	araba, turca

În Danemarca, există expectanța ca, la nivelul învățământului liceal, limba națională să fie cunoscută temeinic. Evaluarea cunoștințelor de limbă constituie o componentă a examenului de admitere în învățământul secundar.

Daneza și engleza sunt singurele limbi obligatorii, în timp ce greaca veche, araba, chineza, germana, franceza, italiana, japoneza, latina, rusa, spaniola și turca au devenit opționale odată cu ultima reformă din anul 2005. Această reformă a dus la o descreștere dramatică a numărului de elevi care învață mai multe limbi străine. Numărul elevilor care studiază trei limbi străine a scăzut de la 41% la 3% și, în pofida unor modificări minore aduse reformei, imaginea de ansamblu nu s-a schimbat în mod semnificativ.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (nu există ofertă pentru LR/M și LI)

		Range of language programmes	Curriculum	Level to be achieved	State funding available
LS	Instituția A				
	Instituția B	nespecificat	fără orientări	nu există	total
	Instituția C				

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	toți	nespecificat	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	toți	nespecificat	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	restrictționat	nespecificat	numai internaționali	opțional	opțional

Universitățile daneze utilizează sistemul de educație anglo-saxon (Licență-Master) în cadrul procesului de formare a unei Zone Europene a Învățământului Superior (procesul Bologna). Ca rezultat al acestor schimbări, cât și datorită unui interes sporit pentru internaționalizare în general și pentru atragerea unor studenți din alte țări, universitățile daneze oferă peste 25% dintre cursuri în limba engleză. Instituțiile de învățământ academic profesional și tehnic (90–150 ECTS) și cele cu program de licență în domeniul profesional și tehnic (180–240 ECTS) livrează, și ele, un mare număr de programe în limba engleză.

Din anul 2005 a scăzut constant numărul studenților care urmează programe de/în limbi străine altele decât limba engleză, ceea ce a dus la închiderea câtorva din aceste programe. Spaniola, germana și franceza se predau încă în multe locuri, în timp ce italiana și rusa nu mai au studenți aproape de loc. S-a observat o oarecare creștere în privința japonezei și chinezei. Unele universități oferă turca și araba.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	subtitrat	regulat în Copenhaga niciodată în Aarhus și Aabenraa

Danemarca are șase canale naționale de televiziune, dintre care trei (DR1, DR2, TV2) sunt finanțate prin intermediul unei taxe generale de licență. Pe lângă acestea, emit în fiecare zi câteva canale de televiziune locale. Conform unei legi din decembrie 2002, programele radio-ului și televiziunii publice trebuie să asigure acces neîngrădit la informații și la dezbaterile publice importante. Ele trebuie, de asemenea, să se bazeze pe limba și pe cultura daneză.

Limbajul mimico-gestual este folosit regulat cu ocazia evenimentelor media importante, existând și un canal TV special, care folosește exclusiv limbajul mimico-gestual.

7 Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Copenhaga	Copenhaga Aabenraa			Copenhaga	
3-4						
1-2	Aabenraa		Aabenraa	Aabenraa	Aabenraa	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii de urgență Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică	Servicii de imigrare și integrare Servicii de natură juridică Servicii de transport Servicii de sănătate Servicii sociale

Convenția Limbilor Nordice stipulează faptul că cetățenii care aparțin comunității limbilor nordice au dreptul de a se adresa în propria limbă instituțiilor publice din oricare stat nordic.

8 Limbile în mediul de afaceri (12 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	4	7	1	5	0	0	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	1	0	3	0	11	11	10	12	12	11
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	0	0	2	0	3	6	4	3	5	6
Altele	Practicate frecvent	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2

Mediul de afaceri danez este format, în mare măsură, din firme mici și mijlocii. 92% dintre acestea au sub zece angajați și sub 2% au mai mult de 50 de angajați. 67,7% din locurile de muncă se regăsesc în rândul companiilor private.

Conform unui studiu efectuat de Confederația Industriilor Daneze în anul 2007, peste 25% dintre companiile mari folosesc limba engleză ca limbă de lucru. Utilizarea altor limbi și a serviciilor de traducere se află în scădere. Confederația Industriilor Daneze și-a exprimat deschis îngrijorarea cu privire la numărul tot mai mic de studenți la limbi străine și a propus organizarea unor specializări combinate, de exemplu o combinație între competențele ingineresti și cele lingvistice, ca o posibilă soluție.

Principalele rezultate de ansamblu

În ultimii 150 de ani Danemarca a fost o țară predominant monolingvă, având ca limbă principală limba daneză, în care cetățenii cunoșteau destul de bine germana și franceza și, din 1945, engleza. Mai mult, accesul danezilor în întreaga Scandinavie a fost facilitat de faptul că daneza, suedeza și norvegiana sunt reciproc inteligibile pentru populațiile celor trei țări.

În ultimii zece ani engleza a dobândit o poziție mult mai puternică, în detrimentul germanei și francezei. Strategia lingvistică a Guvernului Danemarcei de studiu paralel al limbilor daneză și engleză a contribuit la consolidarea acestei tendințe. Competențele lingvistice în limbi străine, inclusiv în limbile scandinave, sunt în scădere, iar cunoașterea limbilor imigranților, cum ar fi turca și araba, nu a fost promovată drept un avantaj. În consecință, asistăm la o descreștere a interesului pentru limbi străine, altele decât engleza, în universități, industrie și școală. Dacă Danemarca își propune să urmeze politicile lingvistice ale Uniunii Europene și ale Consiliului Europei, o astfel de tendință poate deveni o mare problemă. Ideea recentă de a se introduce engleza de la începutul școlii primare va duce, probabil, la o și mai pronunțată accelerare a acestei tendințe. Faptul că Danemarca dorește să se ridice la nivelul politicilor lingvistice ale UE și ale Consiliului Europei poate deveni o adevărată provocare.

Inițiative și studii pilot promițătoare

CLIL (Învățare Integrată de Conținut și Limbă)

La școala Købmagergade din Fredericia s-au efectuat, încă din 2001, experimente referitoare la internaționalizare și la CLIL. În 2005, pentru nivelul gimnazial a luat ființă un profil internațional în cadrul căruia științe precum biologia și matematica erau predate în limba engleză de profesori englezi.

Centrul pentru internaționalizare și utilizare în paralel a limbilor (CIP)

Centrul pentru internaționalizare și folosire în paralel a limbilor (CIP) a fost înființat în anul 2008 la Universitatea din Copenhaga pentru a potența eforturile universității de a implementa o politică lingvistică bazată pe principiile folosirii în paralel a limbilor.

Coordonarea limbilor nordice

Această entitate a fost înființată în anul 2009 sub auspiciile Consiliului Miniștrilor din Țările Nordice pentru a spori înțelegerea reciprocă între vorbitorii principalelor limbi scandinave: daneza, suedeza și norvegiana.

Tegn på sprog (Limbajul mimico-gestual)

Început în 2008, *Tegn på sprog* este un proiect de cercetare și dezvoltare pe 6 ani al Ministerelor Educației și Integrării, în colaborare cu universități, colegii universitare și școli. Scopul proiectului este de a cerceta modalitățile de învățare a limbii daneze scrise de către copiii pentru care daneza este limba a doua, precum și elaborarea unor noi strategii de predare.

Referințe

Sprog til Tiden (Language in time). Report by the language policy group of the Danish government (2008).

Sprog er nøglen til verden (Language is the key to the world). Report by a working group under the ministry of research, innovation and higher education (2011).

Nordic Convention of Languages (1987).

www.efnil.org

5 ESTONIA

Kersti Sõstar

Contextul de țară

Pentru a înțelege situația actuală a limbilor în societatea estonă, trebuie să facem un excurs istoric. Înainte de primul război mondial, Estonia era deja parte a imperiului rus de două secole. Cu toate acestea, limba oficială a autorităților statului a fost limba germană până în anul 1880, când s-a trecut la limba rusă. Limba estoniană a primit statut de limbă oficială în timpul primei perioade de independență a Republicii Estonia (1918–1940), pe baza primei constituții a Estoniei din 1920. În perioada sovietică (1945–1985), limba estoniană a continuat să se dezvolte, dar mai puțin decât înainte. În acea vreme, în toată Uniunea Sovietică conducerea centralizată funcționa în limba rusă în diferite sectoare ale economiei. Limba rusă s-a răspândit și în alte sfere. Cetățenii ruși care se stabiliseră în Estonia, dar nu vorbeau limba estoniană, au primit servicii în sectorul public, însă, până în anul 1989, nu au trebuit să cunoască limba estoniană. De atunci, s-a acordat o mai mare atenție creării de oportunități pentru toți locuitorii țării de a învăța limba estoniană, precum și limbi străine. Politica cu privire la limbi tinde, de asemenea, să sprijine dreptul minorităților naționale de a-și prezerva moștenirea culturală.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Estonia este co-finanțată în Belgia și Luxembourg. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* nu a fost semnată și ratificată de Estonia. Noua Lege Națională a Limbilor (2011) consideră totuși important să protejeze toate limbile R/M din Estonia.

În Estonia, mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba maternă plus o întrebare legată de competența limbii pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă limba respectivă.

Pe lângă *Legea Limbilor*, folosirea limbii mai este reglementată și de Constituție, *Legea Cetățeniei* și alte câteva documente oficiale care țin de sfera educației în Republica Estonia. *Legea Limbilor* privește în special condițiile de folosire a varietăților limbii estoniene, a limbilor străine, a limbilor minorităților și a limbajului mimico-gestual estonian, precum și folosirea limbii de către persoanele cu nevoi speciale. Strategiile de dezvoltare a limbii joacă un rol foarte important. *Consiliul pentru Limba Estoniană*, înființat de Ministerul Educației, a pregătit prima strategie de dezvoltare a limbii estoniene pe perioada 2004–2010; *Planul de Dezvoltare a Limbii Estoniene* se referă la perioada 2011–2017. Ambele documente acoperă, într-o oarecare măsură, și unele aspecte legate de multilingvism și limbi străine. Problema limbilor străine este reglementată în *Strategia pentru Limbi Străine în Estonia* [2009–2015] (www.hm.ee/index.php?03247 “Eesti võõrkeelte strateegia 2009–2015”).

Conform Ministerului Educației și Cercetării, în viitorul apropiat nu este prevăzută ratificarea *Cartei Europene a Limbilor Regionale sau ale Minorităților* (ECRML), însă Estonia îndeplinește criteriile ECRML.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar

(Nu există ofertă pentru LR/M, LI sau sprijin suplimentar pentru LN)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LS	fară sprijin	<1 an	nu există	<0.5 zi	generală	generală	nu există

Limbile în învățământul pre-școlar

LS	engleza, franceza, germana, rusa
-----------	----------------------------------

La nivelul grădinițelor, limba de predare este în general estoniană, dar se poate folosi și o altă limbă dacă autoritățile locale decid în acest sens. Predarea se bazează pe curriculum-ul național pentru unități de educație de tip pre-școlar. Pentru copiii care nu sunt vorbitori de limbă estoniană, aceasta se predă de la vârsta de trei ani, statul suportând costurile instruirii prin intermediul autorităților locale. Multe din grădinițele cu predare în limba estoniană au participat la programul de imersiune lingvistică încă din 2003. Educatorii care au făcut parte din program au beneficiat de pregătire specială. Studiul estonienei ca limbă maternă presupune învățarea pronunției, a structurii propozițiilor, a cititului și scrisului, precum și trezirea interesului copiilor pentru literatură.

La cererea părinților, ca și din inițiativa și cu sprijinul reprezentanțelor de limbă și cultură ale altor state, se observă că limbile străine se predau din ce în ce mai mult în unitățile de educație de tip pre-școlar. Totuși, nu există date statistice cu privire la învățarea limbilor străine la nivel pre-școlar.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru LR/M și LI)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LS	toți	coerent și explicit	absent	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard al școlii	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

LS	engleza, franceza, germana, rusa: o limbă este obligatorie, restul opționale
-----------	--

Predarea limbii materne (limba și literatura estoniană sau limba și literatura rusă) este obligatorie în prima etapă a școlii primare (ca și în toate celelalte etape de școlarizare). Din anul școlar 1991–1992, limbile străine au fost disciplină de studiu în școli începând din clasa a treia, elevii (sau părinții) putând alege limba pe care doresc să o studieze (engleza, rusa, germana sau franceza). La școlile cu predare în altă limbă decât estoniană, limba națională se predă din clasa întâi. Pe lângă limba estoniană, se predau și limbi străine conform curriculum-ului școlar. Primul program de studiu al limbii estoniene pentru școlile cu predare în altă limbă a fost adoptat în 1997. Pentru a sprijini învățarea limbii estoniene, multe din aceste școli au aderat la programul de imersiune lingvistică timpurie. Curriculum-ul din 2002 a dat școlilor posibilitatea de a începe învățarea limbilor străine din clasa întâi, stipulând și obligativitatea începerii acestora din clasa a treia.

4 Limbile în învățământul secundar (nu există ofertă pentru limbile R/M)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LS	toți	coerent și explicit	absent	în timpul programului	fără	standard național	conform CEFR	total
LI	numai vorbitori nativi	nu există orientări	absent	în afara programului	>10	absent	norme naționale sau regionale	nu există

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori	specializată	specializată	conform CEFR	N/A
LS	profesori	specializată	specializată	conform CEFR	fără
LI	profesori	generală	generală	N/A	N/A

Limbile în învățământul secundar

LS	Obligatorii: două dintre engleză, franceză, germană, rusa
LI	chineza, finlandeza, suedeza

În 1996 a fost adoptat primul curriculum școlar național, prin care erau stabilite conținuturile școlare pe etape de studii. Pe baza curriculum-ului național, școlile și-au întocmit programele pe discipline, inclusiv pentru limba și literatura maternă (estoniană și rusă) și pentru limbi străine. Limba străină A, adică prima limbă străină, se predă din clasa a treia, iar limba străină B din clasa a șasea. A treia limbă străină, limba străină C, a fost adăugată ca disciplină opțională în clasa a zecea. În ultimii ani, circa jumătate din toți elevii de școală secundară au ales engleza ca prima limbă străină, urmată de rusă ca a doua și de germană ca a treia. În ultimul an școlar, germana a fost studiată de 8,9% iar franceza de numai 1,9% din totalul elevilor. Dintre disciplinele la alegere, germana este opțiunea cea mai frecventă. Pe lângă aceste limbi, unele școli oferă posibilitatea studierii altor limbi, cum ar fi ebraica, chineza (dialectul mandarin), spaniola, italiana, japoneza, latina, suedeza sau finlandeza ca a treia limbă străină.

Pentru a sprijini învățarea limbii estoniene ca a doua limbă din clasa a șasea, multe școli au aderat la programul de imersiune lingvistică târzie. În 2007 a început trecerea la învățământul cu predare parțială în limba estoniană pentru școlile cu altă limbă de predare; în acest an școlar, 60% din numărul minim de discipline obligatorii sunt predate în limba estoniană. Din acest an școlar (2011–2012) s-au introdus curricule naționale revizuite, atât pentru ciclul primar cât și pentru cel secundar. Performanța în privința limbii estoniene ca a doua limbă și pentru limbi străine este evaluată în conformitate cu CEFR (Sistemul pe nivele de competență lingvistică standard al Consiliului Europei).

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru LR/M și LI)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A				
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	național	total
	Instituția C	limitată	coerent și explicit	național	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	toți	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional

Estoniana este limba de predare în școlile profesionale și tehnice; folosirea altor limbi ca limbi de predare este la latitudinea Ministerului Educației și Cercetării. Școlile profesionale și tehnice își desfășoară activitatea pe baza curriculum-ului școlar și a celui național pentru școlile profesionale și tehnice. Predarea limbii estoniene este obligatorie la clasele de limbă rusă din școlile profesionale și tehnice și se desfășoară pe baza nivelului atins la sfârșitul școlarizării obligatorii (adică ISCED II sau clasa a noua în Estonia). Limbile străine se predau pe două direcții, conform curriculum-ului: limbă străină și limbă străină de specialitate. Spectrul și numărul de ore de limbi străine diferă după școală și specialitate: spectrul limbilor străine și numărul de ore sunt mai mari la școlile post-liceale decât la cele profesionale. Dacă în cazul anumitor discipline tehnice nu se studiază nicio limbă străină, la alte profiluri școlile profesionale și tehnice prevăd ore de engleză, franceză, germană, rusă, italiană, suedeză și finlandeză.

Autoritatea pentru Calificări din Estonia coordonează dezvoltarea standardelor profesionale care precizează, inter alia, nivelul necesar de cunoaștere a limbii estoniene și a limbilor străine necesar practicării profesiei respective.

Cerințele de limba estoniană necesare funcționarilor publici, angajaților și antreprenorilor au fost stabilite printr-o Hotărâre de Guvern. Conform unui amendament din 2008 la *Legea Limbii*, s-au introdus baremuri obligatorii de cunoștințe de limbă, conform *Cadrului European Comun de Referință*; se organizează examene naționale de limba estoniană pentru nivelurile A2, B1, B2 și C1.

Potrivit *Legii Universităților*, limba de predare în universități este limba estoniană; utilizarea altor limbi este la decizia senatului universității. Pe de o parte, scopul este de a avea un învățământ superior în limba estoniană care să ducă la o bună cunoaștere a acestei limbi; pe de altă parte, în special în cazul studiilor post-licență, ponderea limbii engleze ca limbă de instruire crește odată cu globalizarea. Unele instituții de învățământ superior folosesc ca limbă de predare și limba rusă.

Studenții la nivel de licență aleg în general engleza ca disciplină separată, urmată de rusă și estoniană ca a doua limbă sau ca limbă străină, de germană și, în mai mică măsură, de franceză. Oportunitățile de a învăța alte limbi străine au crescut considerabil datorită centrelor de limbi din universități: se pot studia italiana, spaniola, finlandeza, suedeza, turca și alte limbi. Limbile străine sunt predate ca limbă de specialitate studenților filologi și ca limbă străină generală și de specialitate tuturor celorlalți studenți. Deși, conform curriculum-ului, limbile străine pot fi selectate mai ales ca discipline opționale, nivelele de performanță din învățământul superior, așa cum sunt specificate în *Standardele pentru învățământul superior*, prevăd și posibilitatea atingerii nivelului cel mai ridicat de competență lingvistică într-o limbă străină. Acest lucru impulsionează studiul limbilor străine. O bună cunoaștere a limbilor străine de către profesori și studenți stă la baza atingerii scopurilor prevăzute în *Strategia de Internaționalizare a Învățământului Superior*.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
Subtitrat în Tallinn și Tartu Dublat în Narva	Subtitrat în Tallinn și Tartu Dublat în Narva	totdeauna în Tallinn și Tartu regulat în Narva	totdeauna

Practica obișnuită de subtitrare a programelor TV și a filmelor înseamnă că, de la o vârstă foarte mică, există expunere și la alte limbi decât estoniană. Totuși, marea majoritate a programelor străine difuzate de televiziunea estonă este în limba engleză, prin urmare expunerea este mai mare pe limba engleză, și, în mai mică măsură, pe rusă, germană și spaniolă. Programele pentru copii, în special desenele animate, sunt cel mai adesea dublate.

Gama limbilor altele decât estoniană care apar în programele naționale TV este limitată. *Compania Națională Estoniană de Difuzare* a făcut eforturi pentru a oferi programe culturale și de știri în limba rusă. Pe de altă parte, televiziunile prin cablu și internetul permit accesul la programe din toată lumea, acestea fiind vizionate intens. Totuși, studiul de față nu include acest tip de furnizori de televiziune.

Există o gamă redusă de ziare în alte limbi disponibile în cele trei orașe recenzate, preponderent în limba rusă. Oferta lingvistică în privința ziarelor se explică prin turism și prin existența unei comunități ruse însemnate.

7 Languages in public services and spaces

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Tallinn					
3-4	Tartu	Tallinn Tartu	Tallinn			Narva
1-2	Narva	Narva	Tartu Narva	Tallinn Tartu Narva	Tallinn Tartu Narva	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii turistice Servicii educaționale Servicii de urgență = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică = Servicii de transport = Servicii de imigrare și integrare	Servicii turistice Servicii educaționale Servicii de urgență = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică = Servicii de transport = Servicii de imigrare și integrare

Legea Limbii din Republica Estonia, adoptată în 1995, stabilește domeniile în care folosirea limbii estoniene este obligatorie. De asemenea, stipulează condițiile și măsura în care se pot utiliza limbile minorităților naționale în agențiile de stat și administrația locală. În zonele unde cel puțin jumătate din populație aparține unui grup minoritar național, populația are dreptul de a primi informații în limba minorității respective (pe lângă estoniană) din partea autorităților locale și a agențiilor de stat din zona respectivă. Aceasta este situația în două din cele trei orașe recenzate. Serviciile din aceste orașe sunt disponibile în mai multe limbi, dominante fiind rusa, engleza și finlandeza. Pe lângă versiunea în limba națională, site-urile orașelor au și versiuni în limba engleză și rusă. Se mai oferă informații generale despre oraș și informații turistice și în finlandeză, suedeză și germană.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpretorilor externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	5	15	7	6	0	6	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	4	1	7	1	24	21	24	24	23	19
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	2	0	8	0	9	13	9	12	9	14
Altele	Practicate frecvent	3	1	7	0	3	4	4	8	5	15

Din punct de vedere istoric, relațiile internaționale și comerțul au fost și încă sunt foarte importante pentru economia Estoniei, practicile lingvistice de natură generală fiind mult mai solide decât strategiile scrise ale companiilor în privința limbilor. Competența lingvistică este, în general, considerată o cerință importantă pentru angajați, în multe situații cunoașterea limbii ruse și a încă unei limbi străine, engleza sau germana, fiind o condiție.

Importanța multilingvistului în Estonia nu se reflectă corespunzător în profilul Estoniei privind limbile în mediul de afaceri. Nu toate tipurile de companii recenzate (bănci, hoteluri, supermarketuri și firme de construcții) se axează pe afaceri la nivel internațional, de pildă, micile magazine sau firme de construcții vizează exclusiv comunitățile locale.

Principalele rezultate de ansamblu

Estonia a abordat de mai mult timp problema limbilor și a făcut eforturi pentru prezervarea și dezvoltarea limbii estoniene, pentru dezvoltarea deprinderilor lingvistice ale întregii populații, precum și pentru promovarea utilizării altor limbi. În analiza politicii educaționale din domeniul limbilor, Estonia a fost asistată de către Unitatea pentru politici lingvistice din cadrul Consiliului Europei. Această analiză s-a finalizat în vara anului 2011. Strategiile cu privire la limba estoniană și la alte limbi, dezvoltate de-a lungul ultimului deceniu, au stabilit noi obiective. Procesul însuși de dezvoltare a strategiilor a jucat un rol important deoarece a reunit specialiști din domenii diferite, ceea ce a dus la îmbunătățirea cooperării în domeniul limbilor. Eforturile comune au condus la consolidarea poziției limbii estoniene la toate nivelele de educație. Deși toate obiectivele strategice sunt importante, implementarea lor depinde de disponibilitatea resurselor. Aceasta se resimte mai ales în privința implementării *Strategiei pentru Limbi Străine*.

În concluzie, Estonia a creat condiții bune pentru predarea limbii estoniene ca limbă maternă și ca limba de stat. Dintre celelalte, domină rusa și engleza, în timp ce alte limbi sunt mult mai puțin studiate și folosite. Instituțiile de educație caută să introducă în programele lor posibilități mai diverse pentru studiul unei a treia limbi străine. Dezvoltarea multilingvistului este sprijinită și încurajată prin intermediul diferitor proiecte (pentru studiul limbii franceze, germane, finlandeze, suedeze etc.), dar Estonia este încă departe de un multilingvism real.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Trebuie urmărite în continuare obiectivele de promovare a învățării și propagării limbii estoniene ca limbă maternă și ca a doua limbă stipulate în *Planul de dezvoltare a limbii estoniene*. Trecerea la predarea în limba estoniană în școlile unde se predă în altă limbă, începută în anul 2007, a necesitat și va mai necesita multe resurse. Această tranziție a fost mai reușită în școlile care au aderat la programul de imersiune lingvistică. În plus, metodologia de predare integrată a conținutului și a limbii trebuie să fie mai larg răspândită în școli.

Deși limbile străine sunt menționate în cadrul planurilor de dezvoltare lingvistică din Estonia, iar planurile de dezvoltare pentru limbi străine fac trimitere la limba maternă, obiectivele privind limba maternă și cele pentru limbile străine sunt adesea separate în cadrul planurilor de dezvoltare pentru limbi. Estonia trebuie să se căluzească după *Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi: Predare, învățare și evaluare*, atât în privința principiilor de bază ale documentului cât și a nivelelor de competență lingvistică definite de Consiliul Europei. Acest document a fost tradus în limba estoniană în anul 2006 la solicitarea Ministerului Educației și Cercetării. *Strategia pentru Limbi Străine în Estonia* vizează sprijinirea continuității politicii de învățare și predare a limbilor străine, precum și continuitatea finanțării în vederea recunoașterii și evaluării deprinderilor de limbă. Dintre multele obiective strategice, trebuie avute în vedere cele prioritare.

Dacă evaluarea nivelului de competență lingvistică a adultului la limba estoniană ca a doua limbă se bazează pe nivelele de competență lingvistică ale Consiliului Europei, trebuie continuată dezvoltarea instrumentelor de auto-evaluare (cum ar fi *Portofoliul Lingvistic*) și a testelor naționale, iar certificatele internaționale trebuie acceptate strict în conformitate cu aceste nivele de competență lingvistică. Implementarea curriculum-ului național din 2011, care se bazează pe nivelele de competență lingvistică ale Consiliului Europei, constituie o provocare pentru sistemul de educație. Modul de înțelegere a acestor nivele de competență lingvistică trebuie diseminat și armonizat și în învățământul profesional și tehnic și al adultului, ca și în rândul angajatorilor.

Referințe

Estonian Language Development Plan 2011–2017
www.hm.ee/index.php?03238

Language Education Policy Profile: Estonia
www.hm.ee/index.php?044904

Language Education Policy Profile: Estonia
www.hm.ee/index.php?044904

Estonian Foreign Language Strategy 2009–2015
www.hm.ee/index.php?03238

6 FRANȚA

Louis-Jean Calvet

Contextul de țară

Înainte de a descrie contextul național francez, este important de subliniat că întrebările din chestionarul utilizat se bazează pe presupunerea că situațiile europene sunt comparabile. Prin urmare, există riscul de a trece cu vederea anumite specificități naționale. Mai mult, chiar dacă este, desigur, legitim să fie verificată aplicarea directivelor europene în chestiuni de limbă, ideea de a acorda punctaj și de a ierarhiza diferite țări poate fi pusă sub semnul întrebării. Cu toate acestea, rezultatele sondajului constituie o bază de date neprețuită pentru țările în cauză și, pe viitor, va trebui să ne gândim cum pot fi folosite în mod științific. Ar fi interesant de pus aceste date la dispoziția publicului larg sub forma unui index 'la cerere' după modelul, de pildă, al Indexului pentru o viață mai bună al OCDE.

Franța (Franța metropolitană și teritoriile de peste mări) este o țară în care se vorbește un număr mare de limbi, fie ele endogene sau o consecință directă a migrației. Ca parte a lucrului la *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare*, Ministerul Educației Naționale, Cercetării și Tehnologiei și Ministerul Culturii și Comunicării l-au angajat pe lingvistul Bernard Cerquiglini să producă un raport cu privire la *Limbile care aparțin Franței* care a fost prezentat autorităților în aprilie 1999. Acesta enumera 75 de 'limbi vorbite în țară, altele decât limba oficială'. Acestea sunt limbi 'vorbite de către cetățeni francezi', numeroasele limbi vorbite de migranți trebuind, prin urmare, să fie adăugate la această listă. Aici trebuie subliniat faptul că, din motive etice, în Franța nu există monitorizare a minorităților etnice sau naționale.

Cu toate acestea, recensământul din 1999 aduce date interesante în privința transmiterii limbilor migranților și a limbilor regionale. Acesta arată că 26% dintre francezi au fost crescuți de părinți care vorbeau la domiciliu o altă limbă decât franceza. Respondenții citează 6700 de 'nume de limbi' ce corespund la aproximativ 400 de limbi identificate și catalogate de Ethnologue sub codul ISO 639-3. În ceea ce privește rata de transmitere a limbilor, referitor la limbile migranților aceasta este de 86% pentru limba turcă, 25% pentru poloneză, iar pentru limbile regionale, 45% pentru alsaciană și 10% pentru bretonă. Acest lucru înseamnă că limbile migranților sunt mai mult transmise decât limbile regionale și cu cât migrația este de dată mai recentă, cu atât este mai mare rata de transmitere. În privința limbilor regionale, rata lor de transmitere este în continuă scădere.

În sfârșit, franceza, limba oficială a peste 30 de țări în care este a doua limbă și asumă o gamă diversă de forme, este predată și ca limbă străină grupurilor de migranți din Franța.

1 Limbile în documente și baze de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Franța este co-finanțată în aproximativ 130 de țări din Europa și din lume. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* a fost semnată de guvern, dar nu și ratificată de parlament. La nivel național există o gamă de LR/M și limbi ale imigranților recunoscute, protejate și/sau promovate în documentele oficiale ale țării și inclusiv în educația la nivel național sau regional. Aceste limbi sunt: basca, bretona, catalana, corsicana,

Alsacien, moselana, Western Flemish, Franco-Provençal, Langues d'Oïl, ('Languages of the North' Franc-Comtois, Wallon, Champenois, Picard, Normand, Gallo, Poitevin-Saintongeais, Lorrain, Bourguignon-Morvandiau) occitana or Langue d'Oc ('Languages of the South'. Gascon, Languedocien, Provençal, Auvergnat, Limousin, Vivaro-Alpin), Parlers Liguriens (din valea Royain din Alpes-Maritimes și Bonifacio în Corsica) plus cele 41 de limbi din cadrul colectivităților franceze de peste mări incluse în lista oficială a Limbilor Franței, și limbile ne-teritoriale vorbite de populația imigrantă: araba dialectală, armeană occidentală, berbera, Jewish Spanish și romani. Atât limbile R/M cât și limbile imigranților sunt incluse în *Langues de France*, mai exact limbile Franței în loc de limbile din Franța. O astfel de referire arată o perspectivă inclusivă remarcabilă asupra limbilor minorităților, rar întâlnită în țările europene.

În Franța, mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba maternă plus o întrebare legată de competența limbii pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă respectiva limbă.

Articolul 2 din Constituția franceză (modificat la 25 iunie 1992) prevede că 'limba Republicii Franceze este limba franceză' iar articolul 75-1 (modificat la 23 iulie 2008) statuează că 'limbile regionale fac parte din patrimoniul național' (de remarcat că limbile nu sunt enumerate). Mai mult, aceste limbi regionale (basca, bretona, catalana, corsicana, creola, occitana ...) sunt predată la nivel secundar, existând concursuri regulate pentru recrutarea cadrelor didactice (CAPES). Articolul 1 din legea cu privire la

'utilizarea limbii franceze' (4 august 1994), așa-numita 'Lege Toubon', specifică faptul că limba franceză este 'limba de instruire, de lucru și comunicare în cadrul serviciilor publice.' Alte articole din această lege vor fi citate mai jos, în rubricile corespunzătoare.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă)

Referitor la acest sub-capitol și la cele trei care urmează (învățământul primar, secundar și superior), articolul 11 al legii cu privire la 'utilizarea limbii franceze' prevede că:

Limba folosită pentru instruire, examene și concursuri, precum și în teze și disertații în instituțiile de stat și private este franceza, cu excepții justificate de cerințele predării limbilor și culturilor regionale ori străine sau în cazul în care este vorba de profesori străini asociați sau invitați. Școlile străine ori cele special înființate pentru elevi de naționalitate străină, precum și școlile unde se predau chestiuni de natură internațională, nu sunt supuse acestei cerințe.

3 Limbile în învățământul primar

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	localizat	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard al școlii	conform CEFR	total
LI	toți	general	absent	doar din ultima etapă	în afara programului	fără	standard al școlii	nespecificat	Parțial

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori	specializată	specializată	N/A
LS	profesori	specializată	specializată	fără
LI	profesori	fără	generală	N/A

Limbile în învățământul primar

R/ML	basca, bretona, catalana, corsicana, occitana în Franța Continentală, tahitiana, limbile malaio-polineziene (Ajié, Drehu, Nengone, Paici) în cadrul colectivităților franceze de peste mări.
FL	în principal engleza, mai puțin germana, mult mai puțin alte limbi, cum ar fi araba, chineza, italiana, portugheza, rusa, spaniola: una din aceste limbi este obligatorie
IL	Araba, croata, italiana, portugheza, sârba, spaniola, turca

Învățământul primar este în limba franceză. În paralel, se predau limbi și culturi de patrimoniu (ELCO) în cazul unor limbi ale migranților, cum ar fi araba sau turca, instruirea vizând copiii migranților și fiind organizată într-un spațiu școlar de către țara de origine. În ceea ce privește araba, este mai degrabă predată forma standard decât formele lingvistice utilizate în familii.

Elevii din ciclul primar (99,9% din elevii de ciclul 3) învață, de asemenea, o limbă străină, de obicei engleza. Uneori, aceștia învață și o limbă regională (49 800 elevi).

Există, de asemenea, școli seculare și școli gratuite ale organizațiilor de caritate (Diwan pentru limba bretonă, Calendreta pentru occitană, Bressola pentru catalană) unde instruirea se desfășoară în limba regională.

4 Limbile în învățământul secundar

Organizare

	Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard al școlii	conform CEFR	total
LI	toți	general	larg răspândit	parțial în timpul programului	fără	standard al școlii	nespecificat	Parțial

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Srijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	fără
LI	profesori	fără	specializată	N/A	N/A

Limbile în învățământul secundar

R/ML	basca, bretona, catalana, corsicana, occitana, creola, occitana, alsaciana/germana, moselana; tahitiana, limbile malaio-polineziene (Ajié, Drehu, Nengone, Paici) în cadrul colectivităților franceze de peste mări
FL	2 languages from 19 are compulsory. Engleza, spaniola, germana, araba, chineza, italiana, portugheza, rusa, daneza, olandeza, greaca, ebraica, japoneza, norvegiana, poloneza, suedeza, turca, greaca veche și latina. Alte limbi ca cele regionale sunt optionale.
IL	Araba, croata, italiana, portugheza, sârba, spaniola și turca

În conformitate cu programa obligatorie de limbi străine, elevii pot alege dintr-un număr mai mare de limbi decât în majoritatea țărilor europene. Acestea sunt împărțite în două categorii, în funcție de două abordări politice: limbile statelor membre ale Uniunii Europene pe de o parte, și limbi care sunt în conformitate cu opțiunile de politică externă ale Franței (arabă, chineză, japoneză ...). Elevii (sau părinții) tind să prefere engleza, urmată de spaniolă și germană. Trebuie remarcat faptul că limba rusă a căzut în dizgrație odată cu căderea Zidului Berlinului și că limba arabă este, în principal, selectată de elevi cu origini de imigranți.

Unsprezece limbi regionale trebuie adăugate limbilor străine care se predau și care apar citate în profilul de țară al Franței (basca, bretona, catalana, corsicana, creola, gallo, limbile melaneziene, precum și limbile regionale din Alsacia, cele din Moselle, occitana și tahitiana).

În plus, elevii pot da examen la bacalaureat într-o limbă regională sau străină la alegerea lor. În total, au fost evaluate oral sau scris 57 de limbi la examenul de bacalaureat din 2011.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (nu există ofertă pentru limbile imigranților)

		Range of language programmes	Curriculum	Level to be achieved	State funding available
LR/M	Instituția A				
	Instituția B				
	Instituția C	limitată	general	N/A	total
LS	Instituția A	largă varietate	general	național	parțial
	Instituția B	largă varietate	general	conform CEFR	nu există
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	național	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	național sau instituțional	numai internaționali	obligatoriu	obligatoriu
Universitatea B	numai limba națională	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea C	numai limba națională	numai limba națională	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional

După cum este prevădută legea (vezi mai sus), franceza este limba de instruire în învățământul superior. Totuși, în universități se predau multe limbi, de exemplu 30 la Universitatea Aix-Marseille, iar un institut de învățământ superior de specialitate, cum ar fi Institut National des Langues et Civilisations Orientales (INALCO), predă 93 de limbi diferite.

6 Limbile în media audio-vizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	subtitrat	niciodată	regulat

La posturile naționale (radio și televiziune) există și programe locale în limbi regionale (bretona, corsicana ...). Studiul nu a explorat accesul la limbi străine prin intermediul televiziunii și ar trebui specificat aici că diferitele pachete de opțiuni prin cablu sau satelit fac posibil accesul la canale care emit într-un număr mare de limbi din toată lumea. În ceea ce privește presa, există puține publicații în limbi regionale (și ne-am putea pune întrebări referitor la existența unui potențial public), existând însă un număr mare de publicații străine. Efectul combinat al turismului și imigrației asigură multilingvismului exogen menținerea unei poziții importante în Franța. O gamă extinsă de ziare și reviste străine este disponibilă pe tot parcursul anului la Paris și Marsilia, iar în sezonul turistic în Corte, 13 limbi la Marsilia și 15 la Paris, totalizând aproape 80 de publicații în limbi străine în aceste două orașe.

7 Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Marseille	Marseille			Paris	
3-4		Paris			Marseille	
1-2	Paris		Marseille	Marseille		

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii turistice Servicii de transport Servicii de natură juridică Programe teatrale Servicii de sănătate	Servicii turistice Servicii de transport Servicii de natură juridică = Servicii educaționale = Servicii de sănătate = Servicii de imigrare și integrare = Programe teatrale

Serviciile publice operează în limba franceză. Legea cu privire la 'utilizarea limbii franceze' prevede expres că, indiferent dacă e vorba de sectorul public sau privat, persoanele fizice trebuie să folosească limba franceză în exercițiul serviciului public (articolul 5).

În sfera publică, limbile regionale apar pe indicatoare stradale în unele orașe și pe semnele de circulație ale unor autostrăzi, alături de forma în limba franceză. Situația variază considerabil de la o regiune la alta: corsicana prevalează în Corsica, iar bretona și occitana mai puțin în regiunile respective. Această situație trebuie înțeleasă în contextul a ceea ce s-a spus în introducerea referitor la rata scăzută de transmitere a acestor limbi.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 de companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	7	11	5	7	0	3	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	3	1	4	1	23	21	23	23	23	22
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	4	2	12	3	12	11	7	11	12	12
Altele	Practicate frecvent	2	1	5	1	1	0	1	0	2	1

În privința utilizării limbilor în companii, cele mai răspândite limbi (engleza, spaniola, germana, olandeza, italiana, portugheza) sunt limbile europene, care, luând în considerare diverși factori, au și cea mai mare importanță.

Referitor la contractele de muncă, legea evidențiază prioritatea limbii franceze și, în același timp, protejează angajații străini. În acest sens, în articolul 8 al legii cu privire la 'utilizarea limbii franceze' se specifică:

'Atunci când o poziție contractuală poate fi descrisă doar printr-un termen străin, fără echivalent francez, contractul trebuie să includă o explicație în limba franceză a termenului străin. În cazul în care angajatul este de naționalitate străină și contractul este în scris, se redactează, la cererea salariatului, o traducere a contractului în limba respectivă. Ambele texte au forță legală. În eventualitatea unor discrepanțe între cele două texte, doar textul redactat în limba angajatului străin poate fi utilizat împotriva acestuia.'

Principalele rezultate de ansamblu

Este important de subliniat faptul că distincția între 'limbi ale migranților' și 'limbi străine' poate fi depășită de realitatea și complexitatea situațiilor de zi cu zi. De exemplu, limbi precum spaniola, italiana sau portugheza sunt predate în învățământul secundar (drept limbi 'străine'), putând constitui, în același timp, prima limbă a unei părți din populația migrantă. Sondajul arată că politica lingvistică a Franței în domeniul educației este deschisă din punct de vedere lingvistic (existența unei oferte largi de limbi), ea reflectând totodată aspectele lingvistice ale globalizării (limba engleză domină clar, urmată de germană și spaniolă). Trebuie totuși remarcat că situația în Corte dă impresia că prezența unei limbi regionale pare să încetinească tendința spre multilingvism.

Inițiative și studii pilot promițătoare

La nivel internațional, Organizația Internațională a Francofoniei a organizat un forum global privind limba franceză la Quebec, în 2012. La nivel național, autoritățile franceze au organizat o convenție privind multilingvismul în teritoriile de peste mări în decembrie 2011, iar Consiliul Strategic Consultativ pentru Limbi a publicat în ianuarie 2012 un raport intitulat *A învăța o limbă înseamnă a învăța despre lume*. Universitățile, consiliile orășenești și centrele de formare din Franța fac eforturi semnificative pentru a asigura predarea limbii franceze ca limbă străină (FLE), cu dublul obiectiv de integrare a migranților și diseminare a limbii franceze în exterior. Universitatea din Strasbourg va pune în practică la începutul anului academic 2012/2013 un proiect dedicat înțelegerei limbilor înrudite. În sfârșit, Marsilia va fi Capitală Europeană a Culturii în 2013, ceea ce ar trebui să vină în sprijinul eforturilor sale de a deveni un oraș mai pronunțat multilingv.

7 GERMANIA

Ingrid Gogolin, Joana Duarte, Patrick Grommes

Contextul de țară

Germania este un stat federal cu un grad ridicat de descentralizare, cu precădere în domeniul politicilor educaționale, culturale și de asistență socială. Domeniul educației, în special, este responsabilitatea fiecărui *land* (stat federal), nefiind, prin urmare, posibil să fie furnizate date generalizate pentru întreaga Germanie. Acest raport se concentrează, așadar, doar pe trei landuri. Deoarece chiar și pentru un singur land nu se poate face o generalizare validă în cazul multor întrebări din chestionarul LRE, am decis să prezentăm un raport fără date cuantificate.

În următoarele secțiuni prezentăm ilustrări pentru diferitele domenii abordate în proiectul LRE. Aceste ilustrări sunt susținute cu răspunsurile la chestionarul LRE. Pentru domeniile 1–4 (Limbile în documente și baze de date oficiale, învățământul preșcolar, primar și secundar), am trimis chestionarul experților din ministerele respective din Hamburg, Renania de Nord-Westfalia, Saxonia și Bavaria. Pentru domeniul 5 (Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior), am contactat trei instituții de învățământ profesional și tehnic și universități în orașele Berlin, Flensburg și München. Pentru domeniile 6 (Limbile în media audio-vizuală și presă), 7 (Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice) și 8 (Limbile în mediul de afaceri), am contactat informanți în aceleași trei orașe – Berlin, Flensburg și München. Orașele și landurile au fost selectate conform solicitării Comitetului de Coordonare al LRE.

Limbile în documente și baze de date oficiale

Nu există colectare de date la nivel național privind diversitatea lingvistică. În ceea ce privește migrația, Biroul Național de Statistică (www.destatis.de/DE/) colectează date referitoare la persoanele cu cetățenie străină. Începând cu 2008, 'Mikrozensus' – un recensământ reprezentativ și regulat al gospodăriilor – colectează date suplimentare despre 'locul nașterii'. De curând, și într-un număr redus de landuri (de exemplu în Hamburg, Renania de Nord-Westfalia), se colectează, odată cu momentul intrării în școală, date referitoare la întrebarea 'care este limba vorbită preponderent la domiciliu'.

Limbile în învățământul preșcolar

În instituțiile preșcolare au fost inițiate o serie de programe speciale, dintre care multe vizează integrarea copiilor aparținând minorităților de imigranți cât mai timpuriu posibil. Un astfel de program s-a numit 'Sag mal was' și a fost dezvoltat de landul Baden-Württemberg (vezi www.sagmalwas-bw.de/) (Baden-Württemberg-Stiftung, 2011).

Se observă, de asemenea, un efort semnificativ în direcția sporirii calității calificărilor educatorilor din ciclul preșcolar deoarece majoritatea acestora nu dețin, deocamdată, diplome universitare sau atestate de formare profesională de nivel

comparabil. Unul din pilonii centrali ai acestor inițiative privește modalitățile corespunzătoare de abordare a diversității lingvistice și culturale la nivelul învățământului elementar. (vezi de ex. www.weiterbildungsinitiative.de/; www.dji.de/sprachfoerderung).

În 14 din cele 16 landuri germane, copiii cu 'deficit identificat' la limba germană au dreptul de a primi sprijin special înainte de intrarea în școala primară. Marea majoritate a testelor respective nu iau în considerare nici bi-sau multilingvismul ca factor relevant de influență în dezvoltarea limbajului, nici alte limbi decât limba germană. Cu toate acestea, unele teste includ aspectul multilingvismului și permit testarea bilingvă într-o serie de limbi ale imigranților. Un exemplu este Havas 5 'Katze und Vogel', un test pentru grupul de vârstă cinci-șase ani, care a fost dezvoltat pentru limba germană și pentru aproximativ zece limbi ale imigranților (Autorengruppe Bildungsberichterstattung, 2012; Reich, Roth, & Neumann, 2007).

În unele grădinițe din Saxonia și Brandenburg învățământul preșcolar se desfășoară în limba sorabă, iar în Schleswig-Holstein găsim grădinițe în limba daneză. Doar landurile Saxonia, Brandenburg (limba sorabă) și Schleswig-Holstein au integrat în constituțiile lor protecția minorităților regionale. În celelalte landuri nu există limbi regionale/ale minorităților oficial acceptate¹. Instruirea în alte limbi decât limba germană se desfășoară într-un număr ridicat de limbi străine (mai ales engleză și franceză) precum și, în unele cazuri, în limbi ale imigranților.

Limbile în învățământul primar

Germana este limba de predare în majoritatea școlilor primare din Germania, deși nu există nicio reglementare oficială în acest sens. În unele landuri există școli primare care se ghidează după așa-numite modele bilingve. Majoritatea acestor școli – unele se intitulează 'școli internaționale' – utilizează limba engleză ori una din celelalte limbi străine 'clasice' de prestigiu, cum ar fi franceza (vezi, de exemplu, Staatliche Europaschulen Berlin). Câteva landuri au stabilit modele bilingve pentru elevii aparținând minorităților autohtone (de pildă, daneza în Schleswig-Holstein, soraba în Saxonia – pentru o privire de ansamblu, vezi Gantefort și Roth 2011). De asemenea, în câteva landuri s-au înființat școli bilingve cu predare în limbi ale minorităților de imigranți. Hamburg este un astfel de exemplu, cu un total de șase școli, fiecare având o secție sau o clasă bilingvă în limbile italiană, portugheză, spaniolă și turcă (Duarte 2011).

În general, engleza este prima limbă străină. Totuși, în conformitate cu reglementările regionale, pot fi oferite și alte limbi. Școlile din regiunile de graniță, de exemplu, oferă franceza sau olandeza ca primă limbă străină. Unele landuri introduc prima limbă străină din clasa I, dar în general copiii încep din clasa a III-a, la vârsta de 9 ani. În cazul în care aceste oferte există, ele sunt obligatorii pentru toți copiii, inclusiv pentru cei care provin din medii de imigranți.

Și în ceea ce privește învățământul în limbile minorităților de imigranți apare o imagine extrem de diferențiată. În anii 1970, landurile fostei Republici Federale Germania au instituit sisteme de predare în așa-numitele limbi materne, cu referire la limbile 'muncitorilor-oaspeți' relevante pentru acea perioadă – adică limbile țărilor cu care fuseseră încheiate contracte privitor la migrația forței de muncă. Limbile în chestiune erau în primul rând italiana, spaniola, portugheza, greaca, 'iugoslava', turca și, în cazuri rare, araba marocană. Aceste sisteme au fost înființate ca răspuns la recomandările Comunității Europene.

Cu toate acestea, începând cu finele anilor 1990 și mai ales după reunificarea Germaniei, aceste modele au dispărut din motive multiple. Astăzi, nu există date credibile cu privire la numărul și gama limbilor imigranților care se predau în cadrul oficial al școlii sau în afara acestuia; de asemenea, nu există date despre numărul de participanți la aceste cursuri. Putem presupune, pe baza unor dovezi circumstanțiale, că există un interes considerabil, în continuă creștere, pentru studiul acestor limbi (Fürstenau, Gogolin și Yagmur, 2003). Majoritatea ofertelor se bazează pe inițiative private, nefiind legate de sistemul de învățământ oficial.

În principiu, cadrele didactice dispun de calificare pentru predarea germanei și a limbilor străine deoarece în Germania formarea profesorilor presupune studiul a două specialități, profesorii fiind repartizați în funcție de calificări. Există foarte puține calificări specifice în universitățile germane pentru profesorii de limbi ale imigranților. Un număr redus de profesori este format pentru limba rusă sau turcă ca limbi străine, de pildă la Universitățile din Hamburg, Duisburg-Essen (Renania de Nord-Westfalia) și Tübingen (Baden-Württemberg). Nivelurile de competență pentru limba națională și limbi străine sunt conforme standardelor naționale.

Limbile în învățământul secundar

Germania a pus în practică un sistem destul de dezvoltat de predare a limbilor străine la nivel secundar. Marea majoritate a elevilor învață cel puțin o limbă străină, anume engleza. Limba germană este obligatorie la toate nivelurile și în toate tipurile de școli din învățământul secundar, fiind, de asemenea, o componentă a tuturor examenelor de terminare a școlii. În plus, o limbă străină este obligatorie în toate școlile secundare, cu excepția școlilor cu nevoi speciale. O a doua limbă străină este obligatorie doar la susținerea celui mai important examen de terminare a școlii (*Abitur*), fiind însă de multe ori oferită din clasa a VI-a de gimnaziu. Alegerea limbilor variază în funcție de regiune, precum și de la școală la școală. Astăzi, franceza și spaniola sunt cele mai populare limbi străine. Totuși, limbi precum chineza sau japoneza au înregistrat o creștere în rândul elevilor, mai ales în școlile din mediul urban. Școlile sunt mai mult sau mai puțin libere să ofere o gamă de diferite limbi străine în curriculum în caz că doresc să promoveze profiluri sau programe distincte. Pentru o serie de cursuri post-universitare (de exemplu, doctorat), latina este încă necesară în majoritatea universităților. Astfel, latina (și, în cazuri mai rare, greaca clasică) este oferită în multe din școlile care pregătesc pentru examenul *Abitur*. Cu titlu aproximativ, în sistemul școlar de stat din Germania se predau ca limbi străine circa 15 limbi.

Programe școlare pentru limba germană ca a doua limbă există în majoritatea landurilor (pentru situația de

ansamblu, vezi www.bildungserver.de/Lehrplaene-Richtlinien-3271.html).

În general, aceste programe se concentrează asupra elevilor nou-sosiți în sistemul școlar. Ele au ca scop sprijinirea transferului dinspre 'clasele de primire' către învățământul integrat. În comparație cu sistemul din ciclul primar, predarea limbilor de patrimoniu se face în unele limbi ale imigranților (de exemplu, în 12 limbi în Saxonia), de cele mai multe ori în afara cadrului școlar regulat, ori, în cel mai bun caz, circumscris acestuia. Majoritatea landurilor au elaborat cadrul necesar recunoașterii performanței școlare în privința orelor de limbi de patrimoniu, de exemplu prin includerea acestora – indiferent dacă orele s-au ținut în cadrul ori în afara cadrului școlar regulat – în certificatul școlar oficial.

Un fenomen recent în cazul școlilor secundare este proliferarea programelor bilingve în engleză. Aceste programe diferă în funcție de tipul lor. Unele sunt de imersiune, exclusiv în engleză, altele utilizează atât germana cât și engleza, putând fi etichetate drept CLIL, Învățare integrată de conținut și limbă. În cele mai multe cazuri, aceste programe sunt introduse în ultimul ciclu de liceu. Pe ansamblu, predarea limbilor străine este bine dezvoltată în sistemul de învățământ german, acoperind un spectru larg al ofertei. Predarea și învățarea limbii engleze este o cerință cvasi-unanimă, oferită tuturor elevilor.

În Bavaria, potrivit celor care ne-au furnizat informațiile, numai germana este folosită ca mediu de instruire. Limbile străine sunt obligatorii atât la gimnaziu cât și la liceu. Alegerea efectivă a limbilor diferă de la școală la școală, precum și în funcție de tipul de școală. Oferta standard de limbi străine cuprinde limbile latină, rusă, franceză, italiană și spaniolă. În Bavaria nu există limbi regionale sau ale minorităților. Nu sunt utilizate limbi ale imigranților pentru instruire. Profesorii de limba germană și de limbi străine au calificări universitare, trebuind să îndeplinească standarde clare de competență.

În Renania de Nord-Westfalia nu există limbi regionale sau ale minorităților. Pentru instruire este utilizată germana, precum și limbi străine și ale imigranților, de fiecare dată cu un curriculum explicit. Profesorii de germană și de limbi străine sunt calificați, nivelul lor de competență fiind descris prin intermediul unor standarde specifice.

Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții IPT)

În școlile participante, accentul se pune pe competențele în limba germană și în limbi străine (engleză, franceză și spaniolă), nefiind oferită nicio limbă a imigranților. Un rezultat interesant a apărut la școala profesională și tehnică din Flensburg, unde daneza era menționată ca limbă străină, și nu ca o limbă recunoscută a minorității.

Învățământul superior (în trei universități)

Chestionarul LRE a fost administrat în trei universități: Ludwig-Maximilians-Universitatea din München, Universitatea din Flensburg și Universitatea Liberă din Berlin. În toate acestea, o parte din predare se desfășoară în germană și în limbi străine. Nu a existat în chestionar nicio întrebare cu privire la limba de

instruire, dar este foarte probabil ca aceasta să fie engleza. Toate universitățile au site-uri și informații despre cerințele de admitere în germană și în limbi străine. Universitatea Flensburg face referire la utilizarea 'limbilor regionale și ale minorităților'; în realitate, aceasta înseamnă, cel mai probabil, daneza, limba minorității regionale din zonă. Limbile oferite la universitățile recenzate sunt araba, basca, chineza, engleza, franceza, italiana, olandeza, persana, poloneza, portugheza, rusa, spaniola, turca și daneza.

Limbile în media audio-vizuală și presă

Până spre sfârșitul anilor 1990, multe posturi publice și private de radio-TV difuzau programe în dialecte regionale, limbi ale minorităților autohtone sau limbi ale imigranților. Cele din urmă erau adesea numite programe (sau posturi) multiculturale. Acest gen de ofertă a dispărut aproape cu totul de la radio-ul sau televiziunea publică.

Un canal pronunțat 'multilingv' este ARTE, rezultat al unei colaborări TV franco-germane. ARTE difuzează majoritatea programelor sale însoțite de un al doilea program audio – în franceză sau germană.

Alte opțiuni 'multilingve' larg răspândite sunt subtitrările – în limba germană – pentru persoanele cu deficiențe de auz și comentariul audio pentru publicul cu deficiențe de vedere. Limbajul mimico-gestual joacă doar un rol minor, neexistând nicio reglementare cu privire la acest gen de ofertă. Piața radio-TV privată este în mare parte monolingvă. Cu toate acestea, televiziunea prin cablu și satelit și radio-ul permit accesul la o multitudine de posturi străine. Multe dintre acestea sunt din Regatul Unit și Franța, dar există, de asemenea, un număr considerabil de programe în limbi ale imigranților, de exemplu din Rusia și Turcia.

O altă caracteristică specifică televiziunii germane – precum și pieței cinematografice în ansamblu – este dublarea filmelor în limbi străine. Aproape toate filmele în limbi străine și seriile TV sunt dublate. Doar în cazuri excepționale limbile originale pot fi accesate printr-un al doilea program audio. În mod similar, majoritatea cinematografele obișnuite difuzează doar versiuni dublate ale filmelor în limbi străine. Limba originală și versiunile subtitrate sunt – mai mult sau mai puțin – apanajul cinematografele de artă. Acest lucru se datorează dezvoltării unei adevărate 'industrii a dublajului' pe lângă înfloritoarea industrie a filmului.

Numărul titlurilor de ziare, ca și al limbilor oferite, identificate în Berlin este mult mai ridicat decât cel corespunzător din Flensburg. Având în vedere mărimea celor două orașe și caracterul internațional al unui oraș ca Berlinul, acest lucru nu surprinde. Oferta din Berlin este dominată de limbile europene, însă chineza, japoneza, araba și alte limbi africane sunt și ele reprezentate.

În conformitate cu așteptările noastre, limbile minorităților autohtone nu joacă un rol important pe piața media din Germania, cu excepția regiunilor unde limbile respective sunt recunoscute.

Media în limbile imigranților se bucură de o largă răspândire. Media în limbile străine ce reprezintă principalii parteneri politici

și economici ai Germaniei este disponibilă în toate regiunile. O evoluție recentă pe piața ziarelor este 'imprimarea la cerere'. Această tehnologie permite existența mediei tipărite în orice limbă, chiar și dacă o singură persoană solicită acest lucru.

Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Limba oficială a Germaniei este germana, deși nu există vreo specificație privind 'limba națională'. Orice comunicare cu forță juridică trebuie să aibă loc în limba germană, în caz contrar nefiind recunoscută. În situația unor litigii de natură juridică, cei implicați au dreptul să beneficieze de asistență în limba lor de origine din partea unor interpreți.

În practică, însă, cel puțin orașele mari din Germania par să adopte o atitudine pragmatică, dorind să transmită cât mai multe informații posibil vorbitorilor de alte limbi decât germana, în special în ceea ce privește asistența socială și incluziunea socială, siguranța, serviciile de imigrare și de turism. Măsura în care aceasta reprezintă o strategie coerentă nu reiese foarte clar din răspunsurile la chestionar.

Respondenții din toate cele trei orașe – Berlin, Flensburg și München – declară că există o strategie de promovare a multilingvismului practicată cel puțin ocazional. Daneza are statut special de limbă oficială a minorității în Schleswig-Holstein. Engleza este susținută, ca peste tot în Germania, nu doar în scop de afaceri. Respondentul din München oferă exemple foarte detaliate de sprijin în favoarea multilingvismului.

În următoarele paragrafe prezentăm câteva din răspunsurile referitoare la Berlin și München. Pentru Flensburg nu avem suficiente informații, nefiind în măsură să spunem mai mult decât s-a precizat mai sus.

Domeniul 7A se referă la strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș sau consiliu. Persoana de contact din Berlin a remarcat că este dificil de răspuns la aceste întrebări la nivel de oraș sau, în cazul Berlinului, la nivel de stat concomitent². Aici devine vizibilă descentralizarea ca factor general în administrație și politică – autoritățile districtuale au libertatea de a-și stabili propriile politici. Din punctul de vedere al respondentului, principalele subiecte care necesită comunicare multilingvă sunt siguranța, prevenirea infracționalității și a accidentelor precum și informațiile cu caracter general. De exemplu, pliantele în limbile arabă și turcă privitor la siguranța domiciliului sunt distribuite în cartierele cu populație semnificativă de imigranți.

De asemenea, unele secțiuni ale site-ului Consiliului local, ca și o serie de alte informații, sunt disponibile în limbile engleză, franceză, italiană, chineză, poloneză, rusă, turcă, sârbo-croată, spaniolă. În majoritatea celorlalte cazuri, competențele multilingve ale funcționarilor publici ori ale altor angajați publici sunt valorificate ad-hoc. Acest lucru duce la o situație în care, în unele cazuri, există o mare varietate de limbi, iar în altele, doar germana și engleza, în funcție de cei care sunt de serviciu în momentul respectiv. Pentru cazurile de natură juridică și de urmărire penală, se apelează la traducători sau interpreți externi calificați. Se pare că doar poliția solicită cunoașterea altor limbi decât germana ca o competență

suplimentară, recompensată prin credite adiționale în cadrul procesului de aplicație. Acest lucru este valabil pentru limbile de mare interes, cum ar fi araba, engleza, chineza, franceza, italiana, croata, poloneza, rusa, sârba, spaniola, turca și vietnameza.

Autoritățile orașului München oferă o imagine mai diversificată. Cel mai probabil, însă, acest lucru este un efect al strategiei de comunicare a unui respondent anume. În cazul München-ului se raportează, de pildă, faptul că Departamentul de asistență socială oferă servicii de interpretariat în albaneză, amharică, arabă, azeră, bosniacă, bulgară, chineză, dari, engleză, franceză, greacă, ebraică, hindi, italiană, kikongo, kisuahili, croată, kurdă, lao, macedoneană, paștună, filipineză, polonă, portugheză, punjabi, română, rusă, sârbă, slovenă, somaleză, spaniolă, tamilă, tadjică, thailandeză, cehă, turcă, uigură, ucraineană, urdu și vietnameză. Se oferă, de asemenea, consiliere pe teme de educație de către autoritatea pentru educație și sport în multe dintre aceste limbi. Orașul München are prezență web în limbile engleză, franceză, italiană, arabă, chineză, rusă, japoneză, spaniolă și portugheză. Administrația orașului oferă servicii de traducere și interpretariat în engleză, franceză, turcă, bosniacă, croată și sârbă. În cazul altor 40 de limbi se poate apela la servicii externe. Orașul München recunoaște multilingvismul prin aceea că permite solicitanților de locuri de muncă să-și compenseze 'deficitul' în privința competențelor de limba germană prin competențe multilingve. În plus, cursurile de limbi urmate de către personalul autorităților municipale pot fi parțial sponsorizate în cazul în care limba respectivă le poate fi utilă la muncă. Însă, ca și în cazul Berlinului, nici la München nu se păstrează evidența competențelor lingvistice ale angajaților.

Domeniul 7B se referă la facilități de comunicare orală la nivel de oraș. Răspunsurile din această secțiune au fost puține, posibil din cauza modului de formulare a întrebărilor sau pentru că unele servicii, de exemplu transportul și informațiile turistice, sunt furnizate de către companii private. Au fost colectate informații detaliate privind serviciile de urgență din Berlin, unde, în funcție de cei care sunt de serviciu, se vorbesc limbile turcă, rusă, polonă, spaniolă, italiană, olandeză, portugheză și franceză, precum și limba engleză în diverse grade de competență, însă independent de prima limba a persoanei respective. Serviciile de imigrare și integrare sunt deseori accesibile în limba engleză, iar în unele cazuri și în franceză, turcă, rusă și spaniolă. Pentru limbi precum araba, vietnameza, româna și bulgara, se apelează la sprijin extern. Teatrele oferă în principal informații în limbile germană și engleză, cu excepția Teatrului rus și a unui teatru experimental, ufa-Fabrik, unde sunt disponibile informații în engleză, spaniolă și franceză. Pentru orașul München nu dispunem de date la un nivel comparabil de detaliu.

Multe orașe germane au înființat fie un Consiliu al Cetățenilor Străini ('Ausländerbeirat'), fie instituții similare care se ocupă de interesele imigranților și sprijină integrarea acestora.

Domeniul 7C se referă și la facilitățile de comunicare scrisă. Aici răspunsurile nu oferă date suplimentare față de cele două domenii anterioare. Impresia generală este că ambele orașe mari recunosc diversitatea lingvistică, însă reacția lor față de această realitate ar putea fi mai coerentă.

Limbile în mediul de afaceri¹

Dezbateră publică pe tema limbilor în companiile din Germania se axează pe două direcții. Prima este chestiunea competențelor de limba germană; organizațiile patronale – printre alții – se plâng că absolvenții nu au suficiente competențe de limba germană pentru a începe perioada de ucenicie. Deși această cauză este uneori restrânsă doar la absolvenții din medii de imigranți, ea este de regulă mai generală și se referă la tinerii cu certificat de absolvire provenind din filierele mai puțin academice. A doua chestiune privește o serie de studii serioase care arată că angajatorii nu mai consideră suficientă cunoașterea englezei și germanei, solicitând angajaților cunoașterea unor limbi adiționale (Meyer & Apfelbaum, 2010).

Din datele furnizate de cele 15 companii cu care am discutat, se poate concluziona că strategiile multilingve joacă un anumit rol în cadrul companiilor doar în condițiile în care există o nevoie de utilizare a altor limbi pentru comunicarea internă, în cazul companiilor multinaționale, sau pentru comunicarea cu clienții și partenerii de afaceri. În multe cazuri însă, aceste strategii nu sunt denumite 'strategii multilingve', ci fac parte din concepte mai ample legate de abordarea diversității.

În privința practicilor specifice de management lingvistic, aproape toate companiile (13 din 15) folosesc germana în documentele de uz intern. Engleza pentru afaceri este larg utilizată de către două companii, cinci dintre ele folosind-o ocazional, iar restul deloc. Alte limbi sunt folosite doar de trei companii, limbile respective fiind: daneza (o bancă); slovena, rusa, poloneza, italiana, maghiara, ceha și bulgara (o companie de construcții care utilizează, probabil, limbile de acoperire a zonei ei operaționale precum și țările de origine ale angajaților); engleza și franceza, de către un hotel. Întrebările despre limba folosită în software-ul de uz intern, limba activităților de marketing, limba website-urilor relevă o situație foarte asemănătoare, o singură bancă ieșind din tipar prin raportarea utilizării generalizate a germanei și danezei. În plus, o companie de construcții a desfășurat o campanie de marketing în limba daneză, însă aceasta a fost întreruptă. Conform propriilor răspunsuri, unul dintre hoteluri oferă pe site informații în engleză, franceză, „belgiană”, spaniolă, italiană, olandeză, „austriacă”, portugheză, „elvețiană” și „braziliană”. Numai două companii folosesc traducători sau interpreți externi și doar o companie (bancă) păstrează o evidență regulată a competențelor de limba germană și engleză ale angajaților.

Aceste răspunsuri oarecum circumstanțiale nu permit generalizări. Ele ar putea fi interpretate ca indicatori ai unei lipse de interes pentru managementul lingvistic, acesta devenind relevant numai atunci când cerințele de afaceri fac necesară comunicarea în alte limbi decât germana. Se poate pune întrebarea dacă există alte așteptări cu privire la mediul de afaceri. Meyer (Meyer, 2009) arată că, de fapt, companiile germane investesc în diversitatea lingvistică a personalului în situații unde acest lucru este justificat de cerințele managementului diversității, pe de o parte, și de cele ale domeniului specific de afaceri, pe de alta.

¹ Am primit doar câteva răspunsuri la chestionar deoarece multe companii aveau ezitări în a-și face cunoscute politicile interne.

Principalele rezultate de ansamblu

În Germania găsim o atmosferă ambivalentă referitor la diversitatea lingvistică. Pe de o parte, multe inițiative și campanii publice transmit un mesaj de genul ‘doar limba germană’. O campanie recentă a ‘Deutschlandstiftung’ (susținută de către Comisarul Național pentru integrarea migranților și refugiaților, ministrul Maria Böhmer) este un exemplu pentru acest tip de strategie; mesajul este că stăpânirea limbii germane este cea mai bună (dacă nu singura) modalitate de integrare (www.ich-spreche-deutsch.de/de/). Pe de altă parte, cel puțin din perspectivă retorică, putem găsi declarații clare care sprijină și recunosc multilingvismul – un exemplu în acest sens fiind campania ‘Multilingvism – limbi fără frontiere’, inițiată de către Institutul Goethe, vezi <http://www.goethe.de/ges/spa/prj/sog/deindex.htm>. Chiar și la cel mai înalt nivel politic, recunoașterea multilingvismului este afirmată frecvent. Un exemplu poate fi găsit în ‘Planul național de integrare’, un cadru politic care a fost dezvoltat în numele guvernului central (Bundesregierung, 2007). În secțiunea dedicată educației găsim afirmația potrivit căreia Ministerii Culturii din landuri vor investi în strategii care promovează o mai bună cunoaștere a germaniei pentru toți elevii. Pe lângă sprijinul pentru învățarea limbii germane, miniștrii mai declară că ‘landurile recunosc importanța și relevanța multilingvismului pentru toți elevii. Aceasta include limbile de patrimoniu sau cele folosite în familiile copiilor de imigranți. Vor fi identificate măsuri corespunzătoare pentru stabilirea multilingvismului ca principiu educațional general în cadrul uzanțelor școlare’ (Bundesregierung, 2007, p. 25f, traducerea noastră). Ilustrarea ‘politicilor și practicilor în favoarea multilingvismului’, așa cum își propune proiectul LRE, relevă o imagine extrem de fluidă și nedefinită a situației – și suntem convinși că aceasta nu este doar o particularitate a Germaniei, ci o schiță proprie societăților europene în general.

Inițiative promițătoare

Deși în Germania nu există nici pe departe o strategie generală de abordare a multilingvismului, recunoașterea sa oficială a crescut în anii din urmă. Pot fi identificate o mulțime de inițiative promițătoare – însă, într-un sistem descentralizat, cum este cazul Germaniei, acestea nu vor fi, probabil, descoperite prin intermediul instrumentelor LRE. Inițiativele merg de la modele de educație bilingvă până la modele comprehensive de inovație școlară care vizează implementarea multilingvismului ca trăsătură generală a educației lingvistice (vezi proiecte pentru ‘Durchgängige Sprachbildung’/‘Educație lingvistică continuă’ – www.foermig.uni-hamburg.de). O serie de proiecte promovează diversitatea lingvistică ca o caracteristică generală a educației la vârste mici (Tracy, Weber, & Münch, 2006). Astfel de inițiative pot fi găsite în sectorul privat, ca și în învățământul primar de stat. Acestea includ modele cu limbi străine ‘clasice’, respectiv engleza sau franceza, precum și modele care privesc limbi ale imigranților. Există portaluri de informare pentru părinți, cât și pentru cadrele didactice interesate sau experți (vezi, de exemplu, <http://www.fmks-online.de/cu> privire la limbi străine; sau portaluri regionale, cum ar fi ‘bilingual erziehen’ (educația bilingvă), www.bilingual-erziehen.de, care acoperă toate modelele, indiferent de limbile abordate). Cum transpore din al doilea exemplu, termenii ‘bilingv’ și ‘multilingv’ sunt adesea întrebuințați ca și cum ar fi sinonime, atât în cadrul acestor inițiative private, cât și în sfera publică sau politică și în cercetare.

Un alt exemplu îl constituie numeroasele strategii de management al diversității la nivelul companiilor. Astfel de strategii se găsesc mai degrabă în companiile mari decât în cadrul IMM-urilor, deși și acestea din urmă pun la punct metode de abordare a diversității personalului sau clientelei. În companiile auto importante, de exemplu, grupuri speciale de resurse lingvistice se ocupă de angajații care provin din medii de migranți. Sprijinul pentru competențe în limbile de patrimoniu face parte din astfel de activități.

În concluzie: în timp ce la nivel de norme și reglementări publice nu găsim inițiative susținute de promovare a multilingvismului, o pleiadă de astfel de inițiative poate fi găsită la nivel regional și local – cu alte cuvinte, cu cât explorăm mai îndeaproape practicile curente, cu atât putem descoperi mai multe dovezi ale experienței multilingve.

Referințe

Autorengruppe Bildungsberichterstattung (Ed.). (2012). *Bildung in Deutschland 2012. Ein Indikatorengestützter Bericht mit einer Analyse zu Perspektiven des Bildungswesens im demografischen Wandel. Im Auftrag der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland und des Bundesministeriums für Bildung und Forschung*. Bielefeld: W. Bertelsmann.

Baden-Württemberg-Stiftung (Ed.). (2011). *Sag' mal was – Sprachförderung für Vorschulkinder. Zur Evaluation des Programms der Baden-Württemberg-Stiftung*. Tübingen: Narr Francke Attempto Verlag.

Bundesregierung. (2007). *Der Nationale Integrationsplan. Neue Wege, neue Chancen*. Berlin: Retrieved from http://www.bmj.bund.de/files/-/2321/181007_Nationaler%20Integrationsplan.pdf.

Duarte, J. (2011). Bilingual language proficiency. A comparative study. Munster u.a.: Waxmann.

Fürstenau, S., Gogolin, I., & Yagmur, K. (Eds.). (2003). *Mehrsprachigkeit in Hamburg. Ergebnisse einer Sprachenerhebung an den Grundschulen in Hamburg*. Münster u.a.: Waxmann.

Gantefort, Christoph și Roth, Hans-Joachim (2011): *Sorbisch-Deutsche Schulen in Sachsen. Ergebnisse zur Sprachentwicklung in der Sekundarstufe I*. Hamburg and Koln: University of Cologne. Disponibil la: <http://search.sachsen.com/web/>

Meyer, B. (2009). *Nutzung der Mehrsprachigkeit von Menschen mit Migrationshintergrund. Berufsfelder mit besonderem Potenzial*. Nürnberg: Bundesamt für Migration und Flüchtlinge.

Meyer, B., & Apfelbaum, B. (Eds.). (2010). *Multilingualism at Work. From policies to practices in public, medical and business settings* (Vol. 9). Amsterdam: John Benjamins.

Reich, H. H., Roth, H.-J., & Neumann, U. (Eds.). (2007). *Sprachdiagnostik im Lernprozess. Verfahren zur Analyse von Sprachständen im Kontext von Zweisprachigkeit*. Münster: Waxmann.

Tracy, R., Weber, A., & Münch, A. (2006). *Frühe Mehrsprachigkeit. Mythen – Risiken – Chancen*. Stuttgart: Band-Württemberg-Stiftung.

8 GRECIA

Sara Hannam și Evagelia Papathanasiou

Contextul de țară

Grecia are o populație de aproximativ 11.320.000 de locuitori (Eurostat, 2011) și este situată în partea sudică a Peninsulei Balcanice. Limbă oficială este limba greacă, vorbită de majoritatea populației. Există și o serie de alte limbi care corespund valurilor mai recente ori mai vechi ale imigrației – provenind din aproape toate țările balcanice și Turcia, China, Pakistan, Sri Lanka, Afghanistan, Filipine și unele țări africane (Hannam și Papathanasiou, 2011). Limba turcă are și statut de limbă regională. La momentul colectării informațiilor, Grecia era în pragul colapsului economic și este în continuare într-o poziție vulnerabilă în cadrul structurilor Europei, ceea ce are repercusiuni la toate nivelurile educației și serviciilor publice.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Atât limba națională, cât și limbile străine sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Grecia este co-finanțată în țări din toată Europa, mai ales în Germania, Marea Britanie și Franța, și de asemenea în SUA, Australia și în unele țări africane. Grecia nu a ratificat/semnat *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților*. Grecia se numără printre țările din Uniunea Europeană care nu au putut semna Carta din cauza restricțiilor impuse de Constituția țării. În urma *Tratatului de la Lausanne* (24 iulie 1923) care a rezultat în așa-numitul "schimb de populații", atât Grecia, cât și Turcia nu recunosc existența minorităților etnice pe teritoriile lor. Ambele țări recunosc doar existența minorităților religioase. În Grecia, acest lucru este valabil mai ales pentru comunitatea turcă din nord-estul provinciei Tracia, cunoscută drept o comunitate musulmană.

În Grecia, nu există mecanisme oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național/regional.

Problema limbilor regionale, ale minorităților și ale imigranților este sensibilă din punct de vedere politic (Kiliari, 2009) deoarece se intersectează cu discuțiile privind fluxul și controlul imigrației. Deși sunt exemple de școli ce oferă educație în limbă turcă în regiunea Tracia, inițiativa pare direct adresată minorității musulmane, neexistând vreo referire explicită în documentele la limba acestei comunități. Există indicii că în curând ar putea fi elaborată o politică lingvistică pentru limbile străine, iar Ministerul Educației a inițiat o cercetare pe tema nevoii de "promovare a limbilor de patrimoniu ale studenților străini și repatriați." (www.diapolis.auth.gr, 2011).

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă)

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprrijn suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijn pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	numai vorbitori nativi	general	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	nespecificat	total
LS	Toți	coerent și explicit	localizat	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	nespecificat	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprrijn pentru LN	profesori de limbi	specializată	fără	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprrijn financiar informal

Limbile în învățământul primar

LR/M	turca
LS	Engleza și franceza sau germana

Nu există dispoziții guvernamentale obligatorii privind limbile străine la nivel pre-școlar, cu toate că limbile străine sunt introduse din școala primară și sunt tratate cu seriozitate. Investițiile sunt considerabile, provenind atât din sectorul de stat, cât și din cel privat. Rezultatele la această etapă nu sunt pe măsura volumului investiției, nici pentru limba greacă, nici pentru limbile străine. Tot în învățământul primar, în școlile din regiunea Tracia limba turcă este oferită populației stabilite aici în urma diferitelor schimburi de populație dintre Grecia și Turcia. Există peste 200 de școli primare cu ofertă în limbă turcă, deși cifra s-a micșorat în ultimii ani. Odată cu gimnaziul, cifra scade la mai puțin de zece școli (Συντονιστικό Γραφείο Μειονοτικών Σχολείων – Oficiul de Coordonare pentru Școli Minoritare, 2011). Engleza rămâne, fără excepție, limba străină predominantă, dar se arată interes și pentru învățarea altor limbi străine pe lângă engleză, franceză și germană (ultimele, și ele disponibile). Posibilitățile de formare profesională pentru italiană, spaniolă, unele limbi balcanice și turcă sunt limitate, cu precădere în cazul învățământului de stat. Limbile imigranților nu sunt reprezentate la acest nivel, deși am găsit dovezi ce sugerează că multe dintre acestea se învață în cadrul comunităților.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru LR/M și LI)

Organizare

	Curriculum	Sprrijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LS	toți	coerent și explicit	absent	în timpul programului	>10	standard al școlii	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Teacher qualifications	Pre-service teacher training	In-service teacher training	Language level required	Mobility
Sprrijin pentru LN	profesori de limbi	generală	generală	nespecificat	N/A
LS	profesori de limbi	generală	generală	standarde naționale sau regionale	sprrijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LS	Engleza este obligatorie Franceza și germana sunt opționale
----	--

În învățământul secundar un număr semnificativ de ore este alocat învățării limbilor străine, cu accent pe reușita la examenele de limbi, părinții subvenționând adesea orele suplimentare. Engleza este obligatorie, alte limbi străine (franceză, germană, italiană și spaniolă) fiind opționale. Există date despre un experiment CLIL (Învățare Integrată de Conținut și Limbă) într-o școală de stat din Salonic, unde engleza este limba de instruire. În plus, aplicații multimedia (precum "Xenios") și noi tehnologii sunt implementate în cadrul unei abordări inter-curriculare de predare a limbilor străine (Tangas, 2006). Limbile imigranților rămân nereprezentate la acest nivel.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (nu există ofertă pentru LR/M și limbile imigranților)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A				
	Instituția B				
	Instituția C	limitată	fără orientări	nespecificat	total

Învățământul superior (în două universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	toți	național sau instituțional	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	național sau instituțional	internaționali și imigranți	opțional	opțional

Instituțiile de învățământ profesional și tehnic par să funcționeze în principal în limba greacă, oferta de limbi străine, acolo unde există, fiind axată în mare parte pe engleză. Instituția școlară de profil profesional și tehnic analizată în Atena a implementat un număr mare de programe de instruire în limbă greacă furnizate de către Ministerul Muncii și Securității Sociale pentru refugiați, imigranți și repatriați. În total, au fost implementate 15 programe a câte 300 de ore fiecare pentru 323 refugiați, imigranți și repatriați, aceștia susținând ulterior un examen organizat de *Centrul de Limba Greacă* în vederea obținerii certificatului de limbă. Am întâmpinat greutăți reale în accesarea datelor referitoare la instituțiile de învățământ profesional și tehnic, acestea părând a fi într-un proces de tranziție, în acel moment fiind și inspectate de către Ministerul Educației.

Universitățile prezintă o diversitate mult sporită în privința limbilor, probabil sub influența unor programe gen Erasmus. Există inițiative menite să vină în sprijinul studenților din alte țări, dar care oferă și studenților greci posibilitatea de a învăța în alte limbi, atât europene cât și non-europene. Există dovezi de practică experimentală inițiată în școli de către departamente universitare (ex: proiectul CLIL la Salonic este condus de către Universitatea Aristotel din acest oraș).

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	câteodată	câteodată

Deși nu li se interzice accesul, comunităților lingvistice mai recente nu li se alocă în mod oficial timp de antenă radio-TV. Filmele sunt difuzate cu subtitrare, dublarea fiind o raritate în afara programelor pentru copii. În plus, un mic număr de programe de știri este însoțit de limbajul mimico-gestual (așa cum cere Legea nr. 2328/1995 159/3–8–1995). Am găsit la vânzare o gamă largă de ziare în diferite limbi, fapt ce demonstrează o discrepanță clară între populațiile reale și cele oficial recunoscute. Variația cea mai mare s-a înregistrat în capitală, la Atena.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4						Thessaloniki
3–4		Xanthi				
1–2	Xanthi			Xanthi		

Facilități de comunicare

Top doi facilități de comunicare orală	Top doi facilități de comunicare scrisă
Servicii educaționale Servicii turistice	Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice

Am întâmpinat dificultăți semnificative în a obține date din acest domeniu într-o perioadă de tulburări politice și economice. Se pare că lipsește o politică sistematică în privința utilizării altor limbi în raport cu cererea și oferta de servicii publice. Acolo unde există totuși ofertă, este de factură *ad hoc*. Engleza apare ca dominantă în acest domeniu. Se așteaptă ca toți cei care apelează la serviciile publice să cunoască limba greacă.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 de companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	9	14	8	1	0	4	1	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	1	2	2	0	21	18	20	22	19	20
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	2	4	6	0	10	12	9	12	13	22
Altele	Practicate frecvent	0	2	1	0	0	0	0	1	0	2

Limbile străine sunt foarte căutate în mediul de afaceri, fiind considerate esențiale, nu doar dezirabile. Totuși, la firmele recenzate, se pare că a fost acordată prea puțină atenție importanței recrutării unor angajați cu cunoștințe de limbi ale imigranților, deși este evidentă în comunicare utilizarea pragmatică a majorității limbilor balcanice, fapt datorat unor legături solide de afaceri și comerț cu țările vecine. În situații unde aceste limbi nu se regăsesc la locul de muncă, engleza este automat folosită drept lingua franca, ceea ce justifică importanța acordată folosirii fluente a limbii engleze. Puține sunt firmele care au fie o politică explicită de recompensare a cunoașterii altor limbi, fie diferite structuri în sprijinul multilingvistului. Acestea ar putea exista la scară ceva mai extinsă decât relevă datele colectate, însă nu sunt percepute în termeni de multilingvism.

Principalele rezultate de ansamblu

În Grecia, se poate vorbi de o investiție semnificativă, pe termen lung, în învățarea limbilor străine. Sunt vorbite multe alte limbi derivând din zona Balcanilor și alte părți ale lumii, însă acest aspect este puțin discutat din pricina asocierii cu dezbaterile pe tema imigrației. În majoritatea domeniilor am întâmpinat o reticență generală de a furniza date, explicabilă, parțial, prin deficitul de acomodare cu cercetări de acest tip, dar și prin intervenția noastră în punctul culminant al crizei economice care ține țara în alertă. Chestiunea multilingvismului nu a fost percepută ca o prioritate de către mulți potențiali furnizori de informații. Există o necesitate evidentă de a rediscuta problema monolingvismului grec în sfera serviciilor publice și de stat, iar dominația limbii engleze reprezintă o sursă de îngrijorare în toate domeniile. Lipsa unor organisme cheie, în sectorul de stat ori în rândul ONG-urilor, care să se ocupe de multilingvism ar putea reprezenta o barieră în acest sens, deoarece responsabilitatea cade în prezent pe umerii unor universitari și cercetători, ca și ai unor organizații comunitare. În mod normal, asemenea organizații vizează creșterea participării și reprezentării din rândul diferitelor comunități lingvistice – însă, pe parcursul colectării datelor, nu am găsit probe care să sugereze acest tip de inițiative.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Referitor la limbile regionale și ale minorităților în învățământul primar, am identificat informații despre două programe ale Universității Aristotel din Salonic care sprijină școlile în privința elevilor repatriați, imigranți și romi. A fost singura dată când comunitatea roma figurează în datele colectate de noi. Ancheta destinată promovării limbilor de patrimoniu reprezintă o altă inițiativă promițătoare. Parteneriatele între Ministerul Educației și universități livrează cursuri de limbă și cultură greacă modernă cu durata de o lună studenților străini, profesorilor de greacă și cercetătorilor. Pentru studenții greci există burse, atât în UE cât și în alte țări, pentru a studia la nivel de licență și post-licență, precum și pentru a lua parte la seminarii de limbi străine. *Fundația Burselor de Stat (IKY)* oferă burse de mobilitate studenților și cadrelor didactice pentru a încuraja contactul cu alte sisteme educaționale și familiarizarea cu limba și cultura unei alte țări europene (Eurydice 2009/10: 222–223). Aceasta era situația în anul 2010, însă este posibil să fi suferit schimbări odată cu instalarea crizei economice.

Referințe

- Coordination Office of Minority Schools <http://syntonistiko.comulaw.gr/> [Accessed 2nd December 2011].
- Eurostat <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tps00001&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1> [Accessed 2nd December 2011].
- Hannam, S. and Papathanasiou, E. (2011) Current Issues and Trends in Language Education in Greece: A Brief Overview. In *Towards a Language Rich Europe – Multilingual essays on language policies and practices*, British Council.
- Kiliari, A. (2009) Language Practice in Greece: The Effects of European Policy on Multilingualism. In *European Journal of Language Policy*. 1/1. pp. 21–28.
- Tangas, P. (2006) Multimedia and Foreign Language Teaching: the Case of Greece. In Grabe, D. & Zimmemann, L. (eds), *Multimedia Applications in Education Conference Proceedings 2006*, FH JOANNEUM, Graz, Austria, pp. 139–48. Available from: http://pek-patras.ach.sch.gr/docs/yliko0910/Multimedia_and_Foreign_Language_Teaching_the_Case_of_Greece_Tagkas.pdf [Accessed 5th December 2011].

9 UNGARIA

Csilla Bartha

Contextul de țară

Ungaria are o populație de 9.960.000 locuitori.¹ Există 13 minorități recunoscute oficial,² care însumează aproape 3% din totalul populației, conform recensământului din anul 2001, respectiv 8–10%, conform unor estimări recente.³

Cea mai numeroasă minoritate este cea romă, care formează circa 6–10% din populația totală, respectiv 60% din totalul populației minoritare. Aceștia sunt slab reprezentați în poziții de decizie și au un statut socio-economic considerabil mai scăzut decât al celorlalte minorități.

Un fenomen în creștere este imigrația, care a atins cifra de 206.909 persoane din țări străine, ceea ce reprezintă circa 2% din populație. Cifra este mică prin comparație cu numărul de imigranți aflați în alte țări europene. Numărul și proporția persoanelor care aparțin celor mai importante grupuri de imigranți sunt precum urmează: români (76.878, 37%), germani (20.232, 9%), sârbi (16.301, 9%), ucrainieni (16.537, 9%), chinezi (11.829, 6%) și slovaci (3%).⁴

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii i/sau adulții originari din Ungaria este co-finanțată în Austria. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* a fost semnată și ratificată de Ungaria. Următoarele 8 limbi R/M sunt recunoscute de Cartă: boyash, croata, germana, romani, româna, sârba, slovacă și slovena. Există ofertă oficială la nivel național sau regional pentru aceste 8 limbi sprijinită de Cartă. În afară de limbile R/M recunoscute de Cartă, și următoarele limbi R/M sunt promovate în documentele oficiale: armeană, bulgăra, greacă, poloneza, rusyn și ucraineană.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, și limbile R/M sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă, limba maternă plus o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scriasă respectiva limbă.

De la 1 ianuarie 2012, în Ungaria s-a modificat cadrul legal al diversității lingvistice și multilingvistului. Totuși, în prezentul raport de țară vom analiza situația lingvistică raportată la legislația aflată în vigoare la momentul completării chestionarului LRE.

Constituția (anterioară) a Ungariei nu are prevederi explicite cu privire la limba oficială de stat. Articolul 68 stipula că 'Republica Ungară va garanta protecția minorităților naționale și etnice și va asigura implicarea colectivă a acestora în chestiunile publice, păstrarea culturii lor, folosirea limbilor native ale acestora, educația în aceste limbi și menținerea numelor în forma lor originală.'¹

¹Noua constituție ungară din 2011 ("Legea fundamentală") recunoaște limba maghiară ca limba oficială de stat. Ea se obligă să protejeze limba maghiară și limbajul mimico-gestual maghiar ca parte a culturii maghiare. Articolul XXIX stipulează că

"fiecare naționalitate și grup etnic din Ungaria va fi considerat parte a unei entități care constituie statul. Fiecare cetățean maghiar de altă naționalitate are dreptul de a-și promova și păstra identitatea. Minoritățile naționale și etnice vor avea dreptul de a-și folosi limba, de a-și folosi numele în forma originală, atât la nivel individual cât și al colectivității, de a-și promova cultura și de a dispune de educație în propria limbă."

De asemenea, noua constituție interzice în mod explicit discriminarea pe motiv de origine națională sau de limbă.

¹<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/gyor/nep/nep21111.pdf>

²Și o minoritate recunoscută statutar, cea a persoanelor lipsite de auz.

³Edit H. Kontra – Csilla Bartha (2010): Predarea limbilor străine în Ungaria: Probleme și controverse. In: Sociolingvistica 24/2010, pp. 61–84, p. 74.

⁴<http://portal.ksh.hu/pls/ksh/docs/hun/xftp/stattukor/nemzvand/nemzvand09.pdf>

Legea LXXVII din 1993 cu privire la drepturile minorităților naționale și etnice² recunoaște 13 limbi ale minorităților: armeană, bulgară, croată, germană, greacă, limbile romani și boyash, polonă, română, rusyn, sârbă, slovacă și ucraineană. Pe lângă această lege, educația în domeniul limbilor minorităților și al limbilor străine se bazează în prezent și pe Legea Educației Publice din 1993, Hotărârile de Guvern din 1995 cu privire la curriculum-ul național și cea din 1997 cu privire la examenele de absolvire (*Matura*), precum și pe Legea învățământului superior din 2005.

Ungaria a ratificat cele mai semnificative două documente ale Consiliului European – *Carta europeană a limbilor regionale sau ale minorităților* (1992/1995/1998) și *Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale* (1995/1998) pentru limbile așa-numitelor minorități tradiționale: croați, germani, români, sârbi, slovaci și sloveni. Legea XLIII din 2008 a inclus limbile romani și boyash în cadrul Articolului 2(2).

²Distincția terminologică în limba maghiară între "minoritate națională" și "minoritate etnică" se bazează în primul rând pe criteriul existenței unei "înrudiri" a minorității cu o anumită stat. În cazul minorității roma, aceasta nu există, deci aceștia sunt considerați minoritate etnică. În virtutea Legii CLXXIX din 2011 cu privire la drepturile naționalităților, intrată în vigoare la 1 ianuarie 2012, trebuie folosit termenul de "naționalitate" în loc de "minorități naționale și etnice".

LN=Limba/limbi națională/e

LS=Limbi străine

LR/M=Limbi regionale/ale minorităților

LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru LS, LI sau sprijin suplimentar pentru LN)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	5–10	>1 zi	specializată	generală	total

Limbile în învățământul pre-școlar:

LR/M	Bulgara, croata, germană, greacă, romani/boyash, română, rusyn, sârbă, slovacă, slovena
------	---

Există ofertă educațională la nivel pre-școlar (școli ale minorităților naționale și instituții speciale cu profil bilingv) în următoarele nouă limbi regionale/ale minorităților: bulgară, croată, germană, română, rusă, sârbă, slovacă, slovenă și romani/boyash. Autoritățile locale dintr-o anumită localitate sunt obligate să asigure învățământ pre-școlar într-o limbă R/M doar la solicitarea a cel puțin opt părinți. Există 927 de grădinițe cu program de predare într-o limbă a minorităților (21% din numărul total de grădinițe). Mai mult de 40.000 de copii (12,5% din copiii de vârstă pre-școlară) sunt înscriși în grădinițe cu predare într-o limbă a minorităților, din care peste 21.000 de copii sunt înscriși în sistemul de educație pentru minoritatea romă, dar numai 2,4% dintre aceștia (aproximativ 500 de copii) beneficiază de educație în limba romani/boyash.¹ În multe cazuri, programele pentru minorități (la toate nivelele sistemului de învățământ) funcționează ca forme mascate de predare a limbilor străine, lucru valabil în special în cazul limbii germane, unde copiii pot să nu aibă niciun fel de ascendență germană, însă școlile folosesc eticheta predării într-o limbă minoritară pentru a obține un sprijin financiar mai consistent.

Deși educația pre-școlară în limbi străine devine din ce în ce mai răspândită în grădinițele particulare (în general cu taxă), în sectorul public aceasta nu constituie o practică curentă. Nu există educație în limbi ale imigranților la nivel pre-școlar.

¹Ceilalți copii beneficiază de o așa-numită educație culturală pentru țigani, în cadrul căreia limba de predare este exclusiv maghiară. Nemzeti és Etnikai Jogok Országgyűlési Biztosa, *Jelentés a nemzeti és etnikai kisebbségi óvodai nevelés helyzetéről*. Budapest, 2011, pp. 23–42. www.kisebbségiombudsman.hu/data/files/205104474.pdf

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprrijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranții	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	localizat	din primul an	parțial în timpul programului	5–10	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	din etapa de mijloc	în timpul programului	>10	standard al școlii	norme ale școlii/	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprrijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprrijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

LR/M	bulgara, greaca, poloneza, rusyn, croata, germana, romani/boyash, româna, sârba, slovacă, slovena
LS	engleza, franceza, germana, italiana, rusa: una din aceste limbi este obligatorie Opțional: Latina

Există 608 instituții de învățământ unde se predau limbi regionale/ale minorităților (26,5% din toate școlile primare). Mai mult de 10.000 de copii (14% din toți elevii de școală primară) urmează programe de studiu în limbi R/M. Comunitatea armeană, cea ucraineană și cea poloneză nu au școli cu predare în limbile lor în sistemul educației publice, iar 92% dintre elevii de etnie romă nu învață de loc în limba romani/boyash.¹ Mai mult de jumătate dintre elevii urmează școli cu predare în limba germană, atitudinile pozitive și deciziile părinților în acest sens fiind influențate de faptul că aceștia percep valoarea de piață a cunoașterii limbii germane standard în context internațional.

În învățământul primar sunt oferite următoarele limbi străine: engleză, franceză, germană, italiană și rusă. O limbă străină este obligatorie din clasa a patra primară. La ciclul primar nu există ofertă educațională în limbi ale imigranților, cu excepția unei școli primare din Budapesta în limbile chineză și maghiară.

¹Nemzeti és Etnikai Jogok Országgyűlési Biztosa, *Jelentés a nemzeti és etnikai kisebbségi általános iskolai nevelés-oktatás helyzetéről*, Budapest, 2011, pp. 33–42. <http://www.kisebbségiombudsman.hu/data/files/217986220.pdf>

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii/	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Srijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	srijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LR/M	romani/boyash
LS	Obligatorii: engleză, franceză, germană, italiană, rusă, spaniolă Opțional: chineza, latina

În principiu, elevii pot alege ce limbă străină doresc să studieze. Practic însă, la nivelul învățământului gimnazial sunt oferite limbile engleză, franceză, germană, spaniolă, italiană și rusă. La nivel de liceu sunt oferite și alte limbi: boyash, chineză, romani etc. Din păcate, Ungaria se află, totuși, în topul țărilor cu un număr mare de elevi care studiază doar o singură limbă străină (57,2% față de media UE de 33,4%).¹

¹Eurostat (2009): European day of languages. Eurostat News Release, Stat 09/137.
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=STAT/09/137&type=HTML>

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (nu există ofertă pentru limbile imigranților)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	N/A	total
	Instituția B	nespecificat	general	N/A	total
	Instituția C	largă varietate	general	N/A	parțial
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția B	nespecificat	general	nespecificat	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	național	parțial

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	restricționat	național sau instituțional	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	restricționat	nespecificat	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional

Studiul limbii naționale sau al limbilor regionale/ale minorităților nu joacă un rol important nici la nivelul învățământului profesional și tehnic, nici la nivel universitar.

Toate universitățile recenzate în cadrul proiectului Language Rich Europe oferă cursuri cu predare într-o limbă străină (mai ales engleza, germana și franceza). Anumite universități livrează întregul program de studiu într-o limbă străină (cu plată), sperând să atragă astfel studenți străini.

Există șase instituții de învățământ superior care formează profesori de limbi ale minorităților. Nu există cursuri de formare pentru predarea limbilor armeană și rusyn.

Șase instituții de învățământ superior formează profesori de limbi pentru învățământul primar în limbile croată, germană, romani/boyash, sârbă, slovacă și română. Șapte instituții oferă programe de formare pentru educatoare în limbile croată, germană, romani/boyash, sârbă, slovacă, slovenă și română. Din pricina numărului tot mai scăzut de studenți care optează pentru meseria de profesor de limbi ale minorităților, este amenințată continuitatea programului de învățământ de stat în limbi ale minorităților, cu excepția limbii germane.¹

¹ Nemzeti és Etnikai Jogok Országgyűlési Biztosa, Jelentés a nemzetiségi felsőoktatás helyzetéről, Budapest, 2011, pp. 4–7. www.kisebbségiombudsman.hu/data/files/223936615.pdf

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	dublat	Regulat în Budapesta Niciodată în Pécs și Debrecen	câteodată

Mass media din Ungaria activează predominant în limba națională. Totuși, există programe de radio și televiziune în limbi R/M difuzate pe canalele publice și chiar câteva stații radio care emit exclusiv în limbi R/M (de exemplu MR4, Radio C). Programele TV în alte limbi sunt, de regulă, dublate în maghiară. Interpretarea în limbajul mimico-gestual este disponibilă cu ocazia unor evenimente media importante. Conform Legii Limbajului Mimico-Gestual din Ungaria, televiziunile publice trebuie să ia măsuri pentru ca, pe parcursul emisie, toate anunțurile și știrile de interes public, filmele și emisiunile cu caracter social să fie ori subtitrate în limba maghiară, ori cu insert de limbaj mimico-gestual. Din 2010 prevederea se aplică pentru un număr stabilit de ore de emisie, iar din 2015 se va aplica pe întreaga durată a emisie.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Debrecen		Debrecen		Debrecen
3-4	Budapesta Pécs	Budapesta Pécs				
1-2	Debrecen		Budapesta Debrecen	Pécs	Budapesta Pécs Debrecen	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii educaționale Servicii sociale Servicii de urgență Servicii de natură juridică Servicii de imigrare și integrare	Servicii sociale Servicii de natură juridică Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice Servicii de urgență

Administrația publică a celor trei orașe recenzate se caracterizează printr-un profil multilingv moderat. Majoritatea orașelor furnizează servicii în formă verbală și/sau scrisă în limbi străine și, ocazional, în limbi R/M, însă nu dispun de strategii instituționale specifice în privința limbilor. Se apelează la serviciile interpreților, însă aceștia nu sunt angajați permanent. Repertoriul limbilor folosite, altele decât maghiara, este dominat de engleză și, într-o mai mică măsură, de germană. În zonele cu comunități minoritare, se pot întâlni și limbile acestora în cadrul serviciilor publice.

8 Limbile în mediul de afaceri (21 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	3	5	11	6	0	3	1	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	2	0	2	1	18	17	17	16	16	18
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	2	0	3	3	12	11	9	6	14	13
Altele	Practicate frecvent	1	0	1	0	1	1	1	1	1	5

Comaniile maghiare recenzate au, în general, un profil lingvistic scăzut. O treime dintre ele dispun de o formă oarecare de politică lingvistică, însă investițiile care vizează dezvoltarea competențelor lingvistice ale angajaților sunt modeste. În majoritatea cazurilor, aceste competențe au fost dobândite înainte de angajare. Circa jumătate dintre firme oferă angajaților posibilități limitate de pregătire în domeniul englezei pentru afaceri, iar foarte puține dintre ele oferă vorbitorilor non-nativi sprijin pentru învățarea limbii maghiare. Limba națională și engleza sunt principalele limbi utilizate, urmate de franceză și germană.

Principalele rezultate de ansamblu

Ungaria este percepută drept o țară monolingvă; totuși, realitatea este alta. Este imposibil de dat un răspuns precis întrebării dacă plurilingvismul în sala de clasă și multilingvismul din societate în general sunt recunoscute în Ungaria deoarece există mai multe forme de învățământ și diferite tipuri de școli. Chiar și în cadrul aceluiași tip de școală, sunt diferențe uriașe în ceea ce privește eficiența educației. Există trei tipuri principale și două tipuri suplimentare de programe educaționale pentru minorități: cele trei tipuri principale sunt: limba maternă, bilingv și predarea limbii ca disciplină de studiu, iar tipurile suplimentare sunt [educația școlară recuperatorie](#) pentru minoritatea roma și educația suplimentară pentru minorități.

Există școli de stat care s-au specializat în promovarea predării limbilor străine și a învățământului bilingv. În aceste instituții, studiul limbilor/în limbi altele decât limba națională se desfășoară, de regulă, la nivel înalt, în timp ce în învățământul general nu se acordă prea mare atenție acestui aspect.

Majoritatea populației roma și a celor lipsiți de auz din Ungaria au unele trăsături în comun. Pe lângă tradiția îndelungată de evaluare a acestora funcție de gradul de recunoaștere a limbii respective (romani și limbajul mimico-gestual), trăsăturile comune includ un grad mai mare sau mai mic de segregare socială, fapt care se leagă de rata de angajare scăzută, situația socială nesatisfăcătoare, puținele deschideri pe piața forței de muncă și gradul ridicat de sărăcie. Toate acestea se află în strânsă conexiune cu nivelul de educație scăzut și cu cifra ridicată a abandonului școlar a unei părți însemnate a tinerilor roma și a celor lipsiți de auz.

Absența limbilor imigranților din învățământ, mediul de afaceri și administrația publică se datorează mai ales numărului relativ redus de imigranți. Majoritatea sunt etnici maghiari care vorbesc maghiara ca limbă maternă și care provin din țările învecinate. Proporția studenților străini în învățământul de stat este, de asemenea, mică.¹

Deși cadrul legal de sprijin pentru limbile minorităților și limbile străine este ferm conturat, mai rămân încă multe de făcut în privința implementării practice a multilingvismului.² Statisticile furnizate de Eurobarometrul Special 243 din 2006 arată că, în fapt, doar 42% din populație poate purta o convorbire în cel puțin o limbă străină, față de media europeană de 56%.³

Inițiative și studii pilot promițătoare

Există multe inițiative promițătoare și dezvoltări inovative în Ungaria în ceea ce privește oferta pentru persoanele lipsite de auz și limbajul mimico-gestual maghiar, cât și pentru limbile romani și boyash. Acestea includ: implementarea noii Legi a Limbajului Mimico-Gestual, două noi programe la Universitatea Eötvös Loránd – Maghiara ca a doua limbă (nivel de licență) și Predarea limbii engleze ca limbă străină elevilor lipsiți de auz; Kedves Ház ([Căsuța cea drăguță](#)) la Nyírtelek; 'Programul Pedellus' la Ózd; Proiectul Școlii Dr. Ámbédkar în Sajókaza; și Fundația și Liceul Gandhi din Pécs.¹ În domeniul limbilor străine trebuie menționat proiectul *World-Language*, care s-a desfășurat între 2003 și 2007 sub forma câtorva sub-programe.²

Deși în comunitățile minoritare are loc un proces de asimilare lingvistică, se pot observa atitudini pozitive față de competențele multilingve, tinerii fiind extrem de motivați să învețe diferite limbi străine. Limba rusă cunoaște, de asemenea, o revenire în topul opțiunilor, ceea ce demonstrează că Ungaria a reușit să depășească prejudecățile ideologice față de anumite practici ale trecutului în privința învățării limbilor străine.

¹ Illés Katalin – Medgyesi Anna (2009): Migráns gyermekek oktatása. Menedék – Migránsokat Segítő egyesület. Az Európai Unió Európai Integráció Alapjának támogatásával megvalósuló program kiadványa. www.menedek.hu/files/20090831konyv_belso.pdf

² Edit H. Kontra – Csilla Bartha (2010): Foreign language education in Hungary: Concerns and controversies. In: *Sociolinguistica* 24/2010, pp. 61–84, at p. 68.

³ European Commission (2006): Europeans and their languages 2005. ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_243_en.pdf

¹ Bartha Csilla – Hámori Ágnes (2011): Cigány közösségek, nyelvi sokszínűség és az oktatás nyelvi kihívásai – magyarországi helyzetkép. In: *Európai Tükör*, XI. évfolyam, 3. szám, pp. 107–131. www.kormany.hu/download/7/1b/20000/europai_tukor_2011_03.pdf

² Fischer Márta – Öveges Enikő (2008): A Világ-Nyelv pályázati csomag háttere és megvalósítása (2003–2006). Áttekintő tanulmány. www.okm.gov.hu/letolt/vilagnyelv/vny_fischer_oveges_090115.pdf

10 ITALIA

Monica Barni

Contextul de țară

În prezent limba italiană este folosită ca limbă principală, și de asemenea ca limbă vorbită (ISTAT, 2007) de circa 90% din populația Italiei. Este o schimbare radicală după secole de întrebuițare a limbii italiene idiomatice, perioadă caracterizată de prevalența limbilor locale.

Înainte de unificarea Italiei (1861), limba italiană fusese utilizată timp de sute de ani ca limbă literară, însă era vorbită numai în zona Florența-Toscana și Roma (De Mauro, 1963, 1979, 1994). După 1861, unificarea politică a țării a adus necesitatea unificării lingvistice și folosirii unei limbi standard. În consecință, în ultimii 150 de ani s-a observat o întrebuițare din ce în ce mai redusă a dialectelor. Aproximativ 6,4% din populație vorbește acum exclusiv în dialect acasă și în public, în timp ce mai mult de 40% dintre italieni declară că folosesc atât italiana cât și dialectul, în funcție de context. În mod similar, unele limbi R/M au opus rezistență presiunilor unificatoare, acestea fiind vorbite de 3,9% din populație (ISTAT, 2007).

În pofida diseminării generale a limbii italiene standard, vorbită de marea majoritate a societății, Italia încă deține o identitate lingvistică marcată de o mare diversitate de dialecte, varietăți și registre (www.ethnologue.com/ethno_docs/distribution.asp?by=country).

În ultimii ani s-a adăugat un element nou acestei imagini complexe: imigrația dintr-o serie de țări foarte sărace. Astăzi sunt în Italia mai mult de cinci milioane de persoane venite din alte țări – un imigrant la fiecare 12 locuitori (Caritas, 2011). Nu s-a efectuat încă un recensământ al limbilor vorbite de imigranți, dar studiile efectuate în diverse zone ale Italiei estimează că în țară sunt circa 200 de noi limbi (Bagna, Barni, Vedovelli, 2006; Barni, 2008). Imigrația din Italia se caracterizează prin policentrismul locului de origine și prin diferitele moduri de așezare în teritoriu din punct de vedere calitativ și cantitativ (durată, tipul de permanență, proiecte de imigrare etc.). Astăzi nu există în Italia zonă lipsită de imigranți, aceștia acționând, cu siguranță, ca o forță de schimbare a limbii de jos în sus (Vedovelli, 2010).

Rezultatele cercetării LRE reflectă configurația spațiului lingvistic italian, aflat între extrema aspirației spre statul monolingv și cea a plurilingvistului prezent și viitor.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Italia este (co-)finanțată în mai mult de 30 de țări din Europa și din lume. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* a fost semnată de guvern, dar nu a fost ratificată de parlament în Italia. Cu toate acestea, la nivel național următoarele 12 limbi R/M sunt recunoscute, protejate și/sau promovate în documentele oficiale sau legislație: albaneza, catalana, croata, franco-provensala, franceza, friulana, germana, greaca, ladino, occitana, sarda, slovena. Oferta oficială în educație este de obicei disponibilă în regiuni în care se vorbesc aceste limbi.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, și limbile R/M sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă.

Deși în Constituție (1946) nu se face referire la limba italiană ca fiind limba oficială a Republicii, au trecut 50 de ani până la recunoașterea și protejarea prin lege (482/1999) a limbilor regionale și ale minorităților. Această recunoaștere nu a fost ratificată în Carta europeană a limbilor regionale sau ale minorităților a Consiliului Europei (ECRML).

În anul 2010 s-a introdus un test de limba italiană pentru imigranții care solicită drept de ședere îndelungată (D.M. 4/06/2010), iar în 2011 cunoașterea limbii italiene a devenit unul din elementele cheie ale acordului de integrare încheiat între imigrant și stat (D.P.R. 14/09/2011, n. 179).

În privința documentelor despre limbi, Italia se află în urma altor țări europene deoarece nici măcar ultimul recensământ (2011) nu a inclus vreo întrebare referitoare la limbi sau dialecte. Un pas înainte îl constituie studiile Multiscopo, dintre care cel mai recent (2006) a demonstrat pluralitatea limbilor existente astăzi pe teritoriul Italiei și utilizate în mod curent de italieni (ISTAT, 2007). Pe lângă datele disponibile pentru contexte locale, rămâne de efectuat un recensământ general al limbilor imigranților.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru LS, LI sau sprijin suplimentar pentru LN)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	Nu există	>1 zi	nu există	generală	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	albaneza, croata, franco-provensala, franceza, friulana, germana, greaca, ladino, occitana, sarda, slovena
------	--

Rezultatele modeste obținute la nivelul învățământului pre-școlar, primar și secundar dovedesc atenția redusă acordată altor limbi, fie acestea limbi străine ori ale imigranților. Rezultatele din acest domeniu pot fi corelate cu competența scăzută a multor italieni în ceea ce privește limbile străine, după cum reiese din studii cum sunt Eurobarometrul (2006) și Eurydice/Eurostat (2008).

În general, rezultatele demonstrează că, de la nivel pre-școlar până la nivel liceal, trebuie îmbunătățite gama limbilor oferite, organizarea predării și pregătirea profesorilor de limbi. În plus, trebuie remarcat că, dintre toate limbile străine, limba engleză este cea mai frecvent predată și promovată în toate etapele de învățământ.

În învățământul pre-școlar, singurele limbi oferite sunt cele R/M în afară de italiană și doar în regiunile în care sunt vorbite, datorită protecției oferite prin lege. Nu există ofertă pentru limbile imigranților sau pentru limbi străine.

3 Limbile în învățământul primar (nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	general	absent	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	absent	nespecificat	total
LS	toți	general	absent	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	Norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	generală	N/A
LR/M	profesori	generală	generală	N/A
LS	profesori	fără	generală	fără

Limbile în învățământul primar

LR/M	albaneza, catalana, croata, franco-provensala, franceza, friulana, germana, greaca, ladino, occitana, sarda, slovena
LS	Engleza obligatorie

La nivelul învățământului primar, singura limbă oferită este limba engleză, promovarea acesteia în toate etapele de învățământ fiind explicată prin faptul că, în viitor, elevii vor folosi engleza. Această poziție nu ia în considerare studii și cercetări de gen ELAN (2006) care accentuează și importanța altor limbi pentru piața muncii. În școli au pătruns și o serie de limbi vorbite acasă de copiii imigranților (acestea sunt prezente în circa 90% din școlile de stat), dar prezervarea lor nu figurează printre obiectivele educaționale. O situație asemănătoare se întâlnește în privința sprijinului structurat pentru învățarea limbii italiene ca a doua limbă (L2), deși aceasta poate fi introdusă de anumite școli în cadrul unor proiecte specifice. Altminteri, recunoașterea și protecția limbilor R/M are consecințe pozitive asupra educației, din punct de vedere al organizării și pregătirii profesorilor, în zonele unde se vorbesc aceste limbi.

În învățământul primar profilul Italiei este sub cel al multor alte țări în privința organizării și predării limbilor străine. Rezultatele se datorează lipsei unei curriculum coerent, absenței monitorizării curente și a unor cerințe explicite cu privire la nivelul de competență care trebuie atins. Această situație se corelează și cu alte elemente cu impact direct asupra ofertei lingvistice pe tot parcursul educației, elemente care includ: lipsa formării inițiale și continue pentru profesorii de limbi străine de la ciclul primar și absența unei culturi a evaluării competențelor lingvistice în Italia (Machetti, 2010), atât la nivelul cercetării cât și în formarea profesorilor. Toate acestea se repercutează nemijlocit asupra atitudinii profesorilor și a școlilor față de testarea și evaluarea competențelor de limbă (Barni, Machetti, 2005). Situația este valabilă și pentru celelalte nivele de învățământ.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	general	absent	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	absent	norme ale școlii	total
LS	toți	general	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	generală	generală	conform CEFR	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	generală	generală	standarde naționale sau regionale	fără

Limbile în învățământul secundar

LR/M	albaneza, catalana, croata, franco-provensala, franceza, friulana, germana, greaca, ladino, occitana, sarda, slovena
LS	Engleza și o altă limbă străină sunt obligatorii în gimnaziu. Engleza obligatorie în liceu (cu excepția școlilor de limbi)

Școlile secundare prezintă rezultate relativ mai bune. Prezența celei de-a doua limbi străine la nivel gimnazial și oferta de limbi R/M sunt factori care contribuie la diversificarea ofertei lingvistice. Totuși, la nivel liceal, limba engleză domină din nou. Un număr mai mare de limbi (în special franceza, germana și spaniola) sunt oferite doar în acele instituții de învățământ care au ca obiectiv studiul limbilor străine.

Deocamdată nu se pot prevedea efectele introducerii recente a legislației (DD.PP.RR. 87, 88, 89 15/03/2010) cu privire la metodologia CLIL (*Învățare integrată de conținut și limbă*) în ultimul an de liceu (respectiv, în anul trei la liceele cu profil de limbi străine) deoarece nu s-a început formarea profesorilor în acest sens și, mai mult de-atât, bugetul alocat este foarte limitat. Același lucru se poate afirma și despre recenta introducere a programelor de masterat și de formare inițială pentru profesorii din ciclul primar și secundar (D.M. 10/09/2010, n.249).

Ca și la celelalte nivele de învățământ, și în învățământul secundar lipsesc cu desăvârșire recunoașterea și sprijinul pentru limbile imigranților.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A				
	Instituția B	limitată	coerent și explicit	N/A	parțial
	Instituția C				
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
	Instituția C	limitată	general	nespecificat	parțial
LI	Instituția A	limitată	general	N/A	nu există
	Instituția B				
	Instituția C				

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	nespecificat	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	nespecificat	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional

Precum în alte domenii educaționale, și în cazul învățământului profesional și tehnic și al învățământului superior oferta lingvistică din eșantionul de trei orașe – Roma, Milano și Trieste – rămâne, în general, mai mult sau mai puțin cantonată pe limbile europene, engleza plasându-se mult înaintea celorlalte.

În domeniul învățământului profesional și tehnic se detașează predarea limbii italiene datorită numărului mare de adulți proveniți din alte țări pentru care sistemul public de educația adultului este singura modalitate de a învăța limba societății în care trăiesc și muncesc. În orice caz, se știe că numărul imigranților care investesc în învățarea limbii este mic în comparație cu numărul real al celor care locuiesc în Italia. Nu pot fi calculate încă efectele decretului ministerial din 4 iunie 2010 – prin care s-a stabilit obligația promovării unui examen de limba italiană de nivel A2 drept condiție a obținerii unui permis de lungă ședere în UE – și nici cele ale recentului acord de integrare care introduce cunoașterea limbii italiene ca o cerință obligatorie pentru a putea locui și munci în Italia.

În cele trei universități chestionate, gama de limbi este variată, dar limbile din ofertă sunt mai mult prezente în Facultățile de Arte.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat uneori subtitrat în Trieste	dublat	niciodată în Milano sau Roma regulat în Trieste	niciodată

Repertoriul limbilor oferite în media audio-vizuală este, și el, foarte restrâns. Obiceiul de a dubla filmele și emisiunile TV produse în străinătate nu încurajează contactul cu alte limbi. Singura limbă întâlnită ocazional este engleza, dar și aceasta într-un mod foarte redus. Slovena, ca limbă R/M, are o oarecare pondere în Trieste.

În ceea ce privește ziarele, rezultatele sunt ceva mai bune. Limbile existente reflectă atât prezența comunităților de imigranți cât și pe cea a turiștilor, majoritatea ziarelor fiind în limbi europene. Nu trebuie să uităm că Italia este destinația a milioane de turiști în fiecare an. În 2010 au fost 44 de milioane de vizitatori, dintre care o cincime germani. Primele cinci țări (Germania, Franța, Austria, Elveția și Marea Britanie) însumează circa 60% din totalul vizitatorilor (RTBicocca, 2011). Existența ziarelor în aceste limbi pare a fi mai degrabă justificată de dorința de a satisface cererea vizitatorilor decât de aspirația italienilor de a citi în aceste limbi. Nu trebuie să uităm nici faptul că numărul mediu ale celor care citesc cărți și ziare în Italia este considerabil sub media europeană (ISTAT, 2011; De Mauro, 2011). Ziarele din Trieste în limba slovenă, croată și albaneză se explică prin proximitatea geografică și culturală a țărilor în care se vorbesc aceste limbi și prin deschiderea istorică a acestui oraș către Balcani.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Milano	Roma Milano Trieste	Milano			Milano Trieste
3-4					Milan	
1-2	Roma		Roma Trieste	Roma Trieste	Roma Trieste	

Facilități de comunicare

	Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
	Servicii de sănătate Servicii turistice Servicii de urgență Servicii de natură juridică Servicii de transport	Servicii turistice Servicii de urgență Servicii de sănătate Servicii de imigrare Servicii de transport

Niciunul dintre cele trei orașe recenzate nu are o strategie instituțională bine structurată cu privire la promovarea multilingvismului. În general, competențele lingvistice nu sunt considerate o cerință importantă la momentul angajării ori din perspectiva construirii unei cariere, nefiind avute în vedere nici ca formă de pregătire la locul de muncă. Limba slovenă, atât scrisă cât și orală, este întâlnită în sfera serviciilor publice din Trieste.

În ultimele două privințe, profilul Italiei s-a îmbunătățit deoarece în instituțiile administrației locale, cu precădere în sfera serviciilor pentru rezidenți, se acordă o mai mare atenție limbilor străine datorită cererii sporite din partea imigranților. Aceasta se observă în publicații informative și în servicii de mediere disponibile în limbi precum chineza, araba, româna, rusa și albaneza – limbi ale comunităților de imigranți din Italia.

Totuși, chiar și în cazul acestor servicii, predomină limbile europene, atât prin prisma utilizării lor în turism cât și datorită faptului că sunt larg folosite de imigranți (mai ales franceza și spaniola).

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpretorilor externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	7	10	6	2	0	3	5	0

STRATEGII LINGVISTICE INTERNE								STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	2	2	3	4	24	21	24	21	24	20
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	4	2	6	5	5	5	5	6	10	10
Altele	Practicate frecvent	2	1	3	2	2	1	2	2	2	3

În privința mediului de afaceri Italia are rezultate ceva mai puțin bune, confirmând astfel ceea ce reieșise și din alt studiu (ELAN, 2006). Companiile (mai ales cele mici și mijlocii, care sunt vitale pentru economia Italiei) nu sunt conștiente de faptul că un nivel scăzut al competențelor lingvistice limitează posibilitatea internaționalizării pe o piață tot mai globalizată. De asemenea, interesul scăzut chiar și pentru engleză este surprinzător, această limbă fiind considerată importantă doar pentru anumite categorii de salariați. În privința englezei de afaceri și a altor limbi, rezultatele înregistrate de Italia sunt mai modeste decât în alte țări. Majoritatea companiilor recenzate își desfășoară activitățile de branding și marketing și își întocmesc documentele de birou, intranet-ul și website-ul numai în limba națională, fapt care le diminuează șansele de a accesa piețele internaționale, lucru grav mai ales în cazul companiilor mijlocii și mari. O consecință a acestei situații se regăsește în declarațiile companiilor recenzate potrivit cărora nu se apelează prea des la traducători interni sau externi. Este acesta un semn al reticenței mediului de afaceri italian față de piețele străine și, prin urmare, al reținerii firmelor străine de a investi în Italia? După cum se știe (Land, 2000), prezența și utilizarea diferitor limbi joacă un rol cheie în decizia firmelor de a lua în calcul o anumită locație pentru afacerea lor.

Principalele rezultate de ansamblu

În concluzie, cercetarea LRE confirmă faptul că societatea italiană trăiește o adevărată 'dilemă a limbilor' și că există o rețineră manifestă față de diversitatea lingvistică (Vedovelli, 2010). În consecință, competența în domeniul limbilor străine este scăzută, fie că vorbim de limbi de mare răspândire ori de limbi mai puțin cunoscute, dar la fel de importante pentru cei care le vorbesc deoarece sunt o punte de legătură cu Italia și sprijină relațiile de afaceri de pe noile piețe.

Cauza poate fi găsită în primul rând în monolingvism, trăsătură distinctivă a politicii educaționale de după unificarea Italiei, susținută și de refuzul general al societății de a învăța limba altora. În al doilea rând, este rezultatul ineficienței acțiunilor instituționale întreprinse de stat, caracterizate prin inadecvarea resurselor, a organizării și pregătirii profesorilor și prin lipsa unei legături sistematice cu mediul de afaceri. În școli, accentul se pune exclusiv pe engleză, chiar și aceasta fiind predată cu resurse limitate, ceea ce face, nu o dată, lipsit de eficiență efortul profesorilor și al școlilor. Și astăzi un număr ridicat dintre tinerii ajunși la finalul studiilor dețin o așa-zisă 'competență școlară' într-o limbă străină, eufemism care ascunde lipsa unei competențe reale.

Limbile imigranților prezente astăzi în Italia constituie un factor de neoplurilingvism care ar putea limita reticenta față de diversitatea lingvistică, însă această oportunitate nu este încă luată în calcul.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Efectele introducerii metodologiei CLIL la nivelul liceului și în cadrul programelor de licență, masterat și formare inițială pentru profesori ar putea constitui inițiative promițătoare, însă este prea devreme pentru a ne pronunța în acest sens. Recentă introducere a unui an de formare (TFA, DM 249/2010 și Decretul Ministerial 31/2012) pentru profesorii din școlile secundare plănuiește să deschidă cursuri pentru profesori de arabă, chineză, greaca modernă, japoneza și slovena pe lângă engleza, franceza, germana, spaniola și rusa care erau oferite până acum. Aceasta ar putea deveni o inițiativă importantă în promovarea multilingvismului și în recunoașterea limbilor imigranților și R/M.

Există unele inițiative și studii pilot promițătoare întreprinse de școli ori de profesori individuali, acestea stând mărturie a capacității profesorilor de a oferi răspunsuri creative, de pildă în situația când sunt copii în clasă care nu vorbesc limba națională. În unele cazuri, aceste studii sunt coroborate și documentate la nivel regional, în special de acele autorități regionale (cum ar fi Toscana, Lombardia, Emilia Romagna și Trentino Alto-Adige) care oferă mai mult sprijin studiului limbilor. Totuși, în multe cazuri, inițiativele de acest fel sunt circumscrise unui anumit profesor sau unei anumite școli, neavând continuitate pe tot parcursul educației școlare a copiilor.

Referințe

- Bagna C., Barni M., Vedovelli M., 2007, *Italiano in contatto con lingue immigrate: nuove vie del plurilinguismo in Italia*. In C. Consani, P. Desideri (a cura di), *Minoranze linguistiche. Prospettive, strumenti, territori*. Roma, Carocci: 270–290.
- Barni M., 2008, *Mapping immigrant languages in Italy*. In M. Barni, G. Extra (eds.), *Mapping linguistic diversity in multicultural contexts*, Berlin, Mouton de Gruyter: 217–242.
- Barni M., Machetti S., 2005, *The (lack of) professionalism in language assessment in Italy*, poster abstract presented at the 2nd EALTA Conference, Voss, Norway, June 2–5, 2005.
- Caritas/Migrantes, *Immigrazione. Dossier statistico 2001*, Roma, Idos.
- De Mauro T., 1963, *Storia linguistica dell'Italia unita*, Bari, Laterza.
- De Mauro T., 1979, *L'Italia delle Italie*, Firenze, Nuova Guaraldi.
- De Mauro T. (a cura di), 1994, *Come parlano gli italiani*, Fondazione IBM Italia, Firenze, La Nuova Italia.
- De Mauro T., 2011, *Per la storia linguistica dell'Italia contemporanea*, "Italice", 88, 1: 40–58.
- ISTAT, 2007, *La lingua italiana, i dialetti e le lingue straniere, Anno 2006*, http://portal-lem.com/images/it/Italie/Lingue_e_dialetti_e_lingue_straniere_in_Italia.pdf.
- ISTAT, 2011, *La lettura dei libri in Italia, Anno 2010*, www.istat.it/it/archivio/27201.
- Land A. (2000), *Languages speak volumes for global businesses*. In P. Baker, J. Eversley (eds.), *Multilingual Capital*, London, *Battlebrige Publications*.
- Machetti S., 2010, *Valutazione linguistica e formazione professionale. Un dibattito aperto*. In M. Mezzadri (a cura di), *Le lingue dell'educazione in un mondo senza frontiere*, Perugia, Guerra Edizioni: 293–302.
- RTBicocca, 2011, *Turismo Internazionale, Anno 2010*, <http://www.rtbicocca.it/studi/category/5-turismo>.
- Vedovelli M., 2010, *Prima persona plurale futuro indicativo: noi saremo*, Roma, Edup.

11 LITUANIA

Irena Smetonienė și Julija Moskvina

Contextul de țară

Conform datelor preliminare ale recensământului populației și locuințelor din 1 martie 2011, în Lituania există 3,054 milioane de locuitori. Comparativ cu datele din 2001 (3,484 milioane), numărul de locuitori din Lituania a scăzut cu 12% (430.200 persoane). Cauza majoră a acestei diminuări este emigrația (76%) – 328.300 cetățeni au plecat și doar 64.200 au venit. Sporul natural negativ a avut, de asemenea, un impact semnificativ asupra scăderii populației (24% sau 101.900 de persoane).

Cetățenii lituanieni au diferite origini etnice. Datele colectate în timpul recensământului din 2001 arată că în Lituania trăiesc 115 de naționalități, dar numai 29 dintre acestea au minimum 100 de reprezentanți.

Lituanienii reprezintă majoritatea absolută a locuitorilor din Lituania (83,5% în 2001). Ultimele recensăminte indică faptul că populația din Lituania devine tot mai omogenă.

Cea mai variată compoziție etnică este în Vilnius: în 2001, lituanienii totalizau 57,8%; polonezii 18,7%, iar rușii 14% din totalul populației orașului. Al doilea oraș în privința compoziției etnice este Klaipėda, care are 71,3% lituanienii, 21,3% ruși și aproximativ 2% ucraineni și belaruși.

Fluxul de intrare de persoane în Lituania este relativ mic, diminuându-se și mai mult ca urmare a scăderii economice recente. Potrivit Departamentului de Statistică, în 2010, Lituania a primit 5231 de persoane din străinătate, numărul imigranților fiind de 1,6 la 1.000 de cetățeni (față de 2,8 în 2008). Cei mai mulți nou-veniți erau cetățeni ai Republicii Lituania care s-au întors să trăiască în patria lor.

În 2001, recensământul arată că 40% din populația totală cunoaște o limbă pe lângă cea maternă, un sfert din populație cunoaște două limbi și aproximativ 6% cunoaște trei sau mai multe limbi pe lângă cea maternă (nivelul de competență nu a fost recențat).

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Lituania este (co-)finanțată în Belarus, Georgia, Letonia, Moldova, Polonia, Rusia și Ucraina. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* nu a fost semnată/ratificată de Lituania. Cu toate acestea, la nivel național 3 limbi R/M sunt recunoscute, protejate și promovate în documentele oficiale sau legislație: belarusă, poloneză, rusă. Aceste trei limbi plus ebraica fac parte și din oferta oficială educațională.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice în Lituania se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și limbile imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba maternă.

Lituania se preocupă în mod deosebit de statutul și folosirea limbii sale de stat. În 1995, a fost adoptată Legea Limbii de Stat a Republicii Lituania, o variantă revizuită a documentului aflându-se actualmente în atenția Parlamentului. Scopul legii constă în identificarea domeniilor de protejare și utilizare a limbii de stat, îndatoririle autorităților și instituțiilor publice cu privire la limba de stat, dreptul cetățenilor de a utiliza limba de stat în diferite domenii, precum și principalii garanți la nivel național ai sprijinului și protecției limbii de stat. Legea creează premise pentru o politică lingvistică mai transparentă și rațională, sprijină asigurarea funcționării limbii lituaniene în diferite sfere și promovează consolidarea în continuare a societății civile în Lituania. Noua lege va contribui pe mai departe la protejarea și evidențierea unicității, bogăției și vitalității limbii lituaniene – cea mai de seamă avuție comună a poporului lituanian – în contextul unei comunități europene multiculturale și multilingve a națiunilor.

În privința drepturilor minorităților etnice, inclusiv dreptul de a-și păstra propria limbă și cultură, Lituania și-a asumat toate responsabilitățile posibile în materie de protecție a drepturilor minorităților. Articolul 29 din Constituție prevede că nimănui nu-i pot fi restricționate drepturile din pricina naționalității ori limbii sale. Articolul se inspiră din tradiția clasică a conceptului drepturilor omului, care plasează discriminarea pe motive de limbă pe același palier cu cea de rasă sau gen. Prin comparație, *Tratatul de la Maastricht* (Tratatul privind Uniunea Europeană) nu menționează defel discriminarea pe motive de limbă. Din 1989 până în 2009, folosirea altor limbi a fost reglementată prin *Legea*

Minorităților Etnice. În prezent, multilingvismul în educație este guvernat de legi specifice și de *Convenția-cadru pentru Protecția Minorităților Naționale a Consiliului Europei* (ratificată la 8 martie 2000). Lituania, ca și alți opt membri ai UE, nu a ratificat Carta Europeană pentru Limbi Regionale sau ale Minorităților a Consiliului Europei deoarece considerăm că autoritățile UE ar trebui să revizuiască conceptele de minorități regionale și etnice și să formuleze o nouă abordare cu privire la crearea diversității lingvistice și culturale în Europa. Această abordare ar trebui să reflecte și noua realitate – faptul că în unele state membre, limba de stat se află în situația de fi vorbită de o minoritate a populației, mai degrabă decât de majoritate.

Abordarea lituaniană a multilingvismului este reflectată și în recensământul populației. În toate recensămintele, cetățenii au fost chestionați referitor la limbile pe care le cunosc, însă în 2011, chestionarul recensământului a fost îmbunătățit. Pentru a colecta date privind bilingvismul/multilingvismul, cetățenii au avut posibilitatea de a declara două sau mai multe limbi materne în loc de una singură.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru LS și LI)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	Nu există	<0.5 zi	specializată	specializată	total
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	≥2 ani	Nu există	0.5–1 zi	specializată	generală	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Belarusă, ebraică, poloneză, rusă
------	-----------------------------------

Potrivit Ministerului Educației, în Lituania există aproximativ 700 de unități de învățământ pre-școlar. În majoritatea, limba de predare este limba lituaniană, existând și unități în care copiii învață în limba rusă, poloneză, ebraică, franceză sau belarusă. Trebuie remarcat faptul că în 1995 Guvernul a recunoscut oficial limbajul mimico-gestual ca limbă nativă pentru surzi. Majoritatea copiilor de vârstă pre-școlară începe să învețe o limbă străină cu unu – doi ani înainte de începerea școlii, dar există și multe grădinițe unde, la cererea părinților, copiii încep să învețe alte limbi (de obicei, engleza) de la vârsta de trei ani.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	Norme naționale	total
LS	toți	general	localizat	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	Norme naționale sau ale școlii	total

Predare (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

LR/M	Belarusă, ebraică, poloneză, rusă
LS	O limbă dintre engleză, franceză, germană este obligatorie

Învățământul primar se desfășoară în limbile materne (lituaniană, rusă, poloneză, ebraică și belarusă), în conformitate cu programul adoptat de către Ministerul Educației. Cu toate acestea, la cererea părinților sau a tutorilor, unele discipline din curriculum pot fi predate în limba oficială a statului. O limbă străină (engleză, franceză sau germană), este obligatorie din al doilea an la școală. Referitor la limbile imigranților, acestea nu sunt întâlnite în practică ori în reglementări legislative la nivelul învățământului pre-școlar și primar.

În Lituania se acordă o atenție deosebită formării profesorilor – numai persoanele care au obținut calificarea de învățător pot lucra în școlile primare și numai cei cu un anumit grad de competență într-o anumită limbă o pot preda ca limbă străină. Nu există o pregătire specială pentru învățătorii care lucrează cu minorități etnice, dar se presupune că acele competențe metodologice dobândite în cadrul formării inițiale din învățământul superior sunt aceleași pentru toate limbile.

4 Limbile în învățământul secundar**Organizare (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)**

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	>10	standard al școlii	conform CEFR	total

Predare (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau ale școlii	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	nespecificat	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Belarusa, ebraica, poloneza, rusa
LS	O limbă dintre engleză, franceză și germană este obligatorie. Alte limbi sunt opționale.

Articolul 30 din *Legea Educației* stipulează că tuturor cetățenilor Republicii Lituania, precum și străinilor cu drept de ședere permanentă sau temporară, li se garantează accesul la instruire în limba de stat și la învățarea limbii de stat, oferindu-li-se astfel posibilitatea unei integrări armonioase în viața publică. Unele școli de factură generală sau non-formală sprijină educația în limbile minorităților etnice, încercând astfel păstrarea specificului cultural. În conformitate cu aceste reglementări și cu solicitările părinților, întregul curriculum sau anumite discipline pot fi predate într-una din limbile minorităților etnice. În astfel de școli, disciplina “limba lituaniană” este o parte integrantă a curriculum-ului, timpul acordat predării sale nefiind mai scurt decât cel pentru predarea limbilor vorbite acasă. În situația unei cerințe reale de sprijin suplimentar la limba vorbită acasă și dacă există un specialist în limba respectivă, de regulă grădinițele, școlile primare și secundare municipale de stat oferă elevilor provenind din rândul minorităților etnice posibilitatea învățării acelei limbii alături de limba principală de instruire.

O limbă străină este obligatorie în învățământul secundar. De obicei, elevii continuă să studieze limbă aleasă în școala primară (engleza, germana sau franceza), dar pot opta și pentru alte limbi străine. În conformitate cu planurile generale pentru învățământul de bază și secundar (2011–2013), elevii își pot alege a doua limbă străină dintre: engleză, letonă, poloneză, franceză, rusă, germană și altele. Școala ar trebui să permită alegerea celei de-a doua limbi străine dintr-un număr de cel puțin două alte limbi străine adiționale și să asigure condițiile necesare pentru a învăța limba aleasă.

Nu există ofertă educațională în limbile imigranților, nefiind cerere în acest sens; există, totuși, o serie de prevederi legale – potrivit Legii Educației, copiii unei persoane cu drept de ședere permanentă sau temporară în Republica Lituania trebuie să aibă posibilitatea de a învăța limba de stat, de a beneficia de instruire în limba de stat și, totodată, de a învăța și limba lor maternă, dacă este posibil.

Articolul 48 din *Legea Educației* clarifică cine are dreptul de a lucra ca profesor – persoane cu studii la nivel de învățământ superior sau post-liceal și calificare pedagogică. Universitatea Lituaniană de Științe ale Educației oferă o gamă largă de specializări. Această instituție formează profesori de lituaniană, rusă, poloneză și belarusă ca limbi native și profesori de engleză, germană și franceză ca limbi străine.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior**Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)**

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A				
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	N/A	total
	Instituția C				
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	național	total
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	național	total
	Instituția C				

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	fără	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	nespecificat	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional

Dat fiind că școlile profesionale și tehnice se concentrează în principal pe discipline profesionale și tehnice, limbilor li se acordă mai puțină atenție, însă în școlile profesionale și tehnice care eliberează și certificat de studii liceale, limbile străine trebuie predate în conformitate cu programele și standardele aprobate de Ministerul Educației. Se observă că elevii de la acest nivel au mai des tendința de a alege rusa ca prima limbă străină, probabil ca rezultat al specializării alese.

Universitățile au propria politică în privința limbilor. De exemplu, la Universitatea din Vilnius, latina este obligatorie pentru toți studenții de la Facultatea de Filologie și, în plus, pe lângă disciplina 'filologie lituaniană', facultatea oferă programe de studii filologice ruse, poloneze, engleze, germane, franceze și scandinave. Specializările duble, combinând studiile lituaniene cu studiul unor limbi precum poloneza, germana, spaniola, italiana, estoniană, letona, turca, slovena sau ceha, sunt deosebit de populare în rândul studenților facultății. În primii ani de studiu la nivel de licență, toți studenții din universitate beneficiază de pregătire la limbi străine. În general, majoritatea studenților continuă studiul primei sau celei de-a doua limbi străine făcute în școală; cu toate acestea, s-a observat recent o tendință către studiul unor limbi care nu au fost făcute în școală (de pildă, portugheza și poloneza). Studenții de la filologie lituaniană trebuie să urmeze și cursuri de limba letonă, poloneză și latină. Alte universități aleg limbile străine în funcție de nevoile lor specifice, limba engleză fiind în mod evident preferată. Universitățile oferă, de asemenea, un număr tot mai mare de programe de studiu predate în limba engleză (în special la nivel post-licență), sperând astfel să atragă studenți din alte țări. Cetățenii lituanieni aparținând minorității poloneze pot studia în limba polonă la toate nivelurile de învățământ.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	subtitrat	întotdeauna	câteodată

Pe lângă conținutul audio-vizual disponibil în lituaniană, ascultătorii emisiunilor radio în limba lituaniană, telespectatorii și amatorii de cinema au posibilitatea de a alege emisiuni și filme preponderent în limba rusă și engleză. La televiziunea națională, emisiunile în alte limbi decât cea lituaniană sunt de obicei dublate, în timp ce filmele rulate la cinematograful sunt subtitrate, exceptându-le pe cele pentru copii, care sunt de regulă dublate în limba lituaniană. Televiziunea nu acordă atenție categoriei celor cu deficiențe de auz și surzilor, lucru care reiese din lipsa subtitrării programelor TV, lipsa traducerii producțiilor TV în limbajul mimico-gestual ori slaba calitate a traducerii, atunci când aceasta există. În ceea ce privește presa lituaniană, trebuie remarcat faptul că ziarele, revistele, cărțile și alte periodice sunt în scădere ca tiraj și circulație.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Vilnius				
3-4	Klaipėda		Vilnius		Vilnius Kaunas	
1-2	Vilnius Kaunas	Kaunas Klaipėda	Klaipėda			Vilnius

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii turistice Servicii educaționale Servicii de urgență Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de transport = Servicii de imigrare și integrare	Servicii educaționale Servicii turistice Programe teatrale Servicii de transport = Servicii de urgență = Servicii sociale = Servicii de imigrare și integrare

Cercetarea utilizării limbilor non-statale în sectorul serviciilor publice din trei orașe lituaniene arată că alegerea limbii depinde de compoziția etnică a populației din diferite regiuni ale țării. Municipalitățile oferă cetățenilor din diverse medii etnice servicii educaționale în limba maternă a acestora. Există o ofertă corespunzătoare de servicii publice în limba rusă la nivelul municipalităților din principalele orașe lituaniene. Recent, s-a observat o atenție crescândă din partea autorităților locale față de cei nou veniți din UE sau din alte țări – persoanele care nu cunosc suficient de bine limba de stat pot beneficia de serviciile municipalității în formă orală și/sau scrisă, în limba engleză și rusă. În sectorul turistic, gama de servicii a înregistrat o ușoară creștere. În pofida întrebunțării relativ extinse a limbilor străine în diferite sfere ale activității municipalității, atenția acordată promovării competențelor lingvistice ale funcționarilor de către instituțiile autorității locale este insuficientă, deși ceva mai mare decât în sectorul privat.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	4	17	3	13	1	3	3	1

STRATEGII LINGVISTICE INTERNE								STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	0	0	2	1	24	21	24	23	23	23
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	3	0	8	0	12	12	10	14	15	21
Altele	Practicate frecvent	0	0	1	0	3	3	3	12	12	17

Există un spectru relativ larg de limbi utilizate de către și în cadrul companiilor recenzate în Lituania. Limba cea mai frecventă în domeniul afacerilor este engleza, dar, în publicitate și marketing se face destul de des uz și de rusă și germană. Utilizarea limbilor străine în mediul de afaceri, corespunde, în principiu, tendințelor majore ale comerțului exterior al țării. În funcție de obiectivele și specificul activității unei firme, limbi ca letona, poloneza, estoniana, daneza, franceza și bulgara sunt folosite în comunicarea internă și externă la unele din hotelurile, supermarket-urile și băncile recenzate.

Rezultatele sondajului sugerează că doar o mică parte din companiile care operează în țară consideră strategiile lingvistice drept un element semnificativ pentru dezvoltarea firmei, deși mai sunt necesare cercetări în acest sens. În pofida varietății limbilor utilizate în mediul de afaceri lituanian, companiile nu acordă suficientă atenție încurajării personalului în a învăța ori în a-și îmbunătăți competențele lingvistice. Principalele, și cele mai plauzibile, cauze ale actualei situații sunt următoarele – adesea, competența angajaților în domeniul limbilor străine este considerată suficientă de către angajatori sau costurile de formare a angajaților par prea ridicate în opinia proprietarilor firmelor (în special cele mici și mijlocii). Pe de altă parte, antreprenorii exploatează oportunitățile oferite de rețelele care operează în Lituania și în țări străine pentru a îmbunătăți competențele lingvistice ale personalului firmelor.

Principalele rezultate de ansamblu

Legea lituaniană permite și promovează plurilingvismul (multilingvismul la nivel individual). Cu toate acestea, implementarea eficientă a *Strategiei Europene pentru Multilingvism* a CE este o provocare care necesită coordonare și cooperare instituțională, precum și o distribuție clar definită a responsabilităților.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Din 2010, premiul Ambasador al Limbilor constituie o inițiativă de promovare a multilingvismului în Lituania. Această inițiativă anuală este coordonată de Fundația de Sprijin pentru Schimburi Educaționale, în parteneriat cu alte instituții (inclusiv Consiliul Britanic), ca parte a programului European Label. Titlul de Ambasadorul Anului pentru Limbi a fost acordat până acum unei persoane fizice (2010), unei firme (2011) iar în 2012 va reveni unei școli. Organizatorii premiilor Ambasadorii Limbilor încearcă să contribuie la conștientizarea faptului că investiția în învățarea limbilor dă rezultate atât la nivel individual, cât și la cel al firmelor, și să încurajeze planificarea strategică, la nivel național, a investiției în predarea limbilor.

Referințe

Lietuvos ekonomikos perspektyvos, 2009. DnB NORD bankas, 2009.

LR Visuomenės informavimo įstatymas, 1996 m. liepos 2 d., Nr. I-1418. Valstybės žinios, 2006–07–27, Nr. 82–3254.

Markevičienė R., Tamulynienė L., Lietuvos spaudos statistika 2010. Lietuvos Martyno Mažvydo biblioteka. Bibliografijos ir knygotyros centras. Vilnius, 2011.

Pedagogų rengimo programos. Prieiga per internetą: www.vpu.lt/Page.aspx?pageID=2722.

Teisės aktų bazė. Prieiga per internetą: www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=3984&p_k=1.

Informacinės visuomenės plėtros komitetas. Prieiga per internetą: www3.lrs.lt/pls/inter/w5_show?p_r=6141&p_k=1.

Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: www.stat.gov.lt.

Švietimo ir mokslo ministerija. Prieiga per internetą: www.smm.lt.

12 OLANDA

12.1 Olanda în general

Saskia Benedictus-van den Berg

Contextul de țară

Acest raport prezintă situația limbilor în Olanda pe ansamblu, situația specifică a Provinciei Frizia fiind prezentată în cadrul unui raport separat.

Regatul Olandez are o populație de 16,6 milioane locuitori. Aproximativ 1,9 milioane (11,4%) sunt de origine non-occidentală (imigranți de prima ori a două generație). Două treimi din imigranți au origini turcești, marocane, antileze sau surinameze (CBS, 2011a). Aceștia pot fi împărțiți în grupul ex-colonial, imigranții antilezi și surinamezi ce provin din zona Caraibelor, unde olandeza este limba oficială, și grupul non-colonial, imigranți turci și marocani care nu au avut contact anterior cu limba și cultura olandeză.

Olandeza este limba oficială a Olandei, această mențiune fiind inclusă în lege abia în 1995 (Nederlandse Taalunie, 2011). Prin aceeași lege ('Algemene Wet Bestuursrecht'), limbii friziene i s-a acordat statut oficial în provincia Frizia.

În Olanda, cetățenii non-olandezi, în special imigranții non-occidentali, sunt obligați să treacă un test de cunoștințe de limba olandeză și de cultură/istorie pentru a demonstra că sunt suficient de integrați în societatea olandeză. Guvernul accentuează responsabilitatea care revine cetățenilor în acest sens și acordă o mare importanță limbii olandeze, lucru care se reflectă în rezultatele studiului de față.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Olanda este (co-)finanțată în mai mult de 80 de țări, în special în țările vecine Belgia, Franța, Germania. *Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților* a fost ratificată de Olanda. Următoarele cinci limbi R/M sunt recunoscute de Cartă: friziana, limburgiana, saxona de jos, romani, idiș. Friziana este singura limbă susținută de Cartă care există în oferta educațională oficială la nivel regional.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice în Olanda există doar pentru friziană și se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, friziana este abordată prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă plus o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla dacă și cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă limba.

La nivel național nu se organizează colectare de date asupra diversității lingvistice, deși baze de date actualizate regulat ar putea oferi informații esențiale pentru dezvoltarea unor politici în domeniul diversității lingvistice, cum se întâmplă în alte țări.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru LS și LI)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	Nu există	>1 zi	generală	generală	total
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	≥2 ani	Nu există	>1 zi	generală	generală	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Friziana doar în Frizia
------	-------------------------

Educația pre-școlară este opțională, având însă o largă răspândire. Importanța acordată limbii olandeze de către Ministerul Educației este ilustrată prin programele oferite copiilor din ciclul pre-școlar în vederea combaterii deficiențelor de limbă (olandeză) și întârzierilor în dezvoltarea limbii (olandeză) (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2011b). Acest lucru este conform cu o rezoluție a Parlamentului European din 2009 care afirmă că la nivel pre-școlar trebuie să se acorde atenție specială limbii naționale.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru LI)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	general	localizat	din primul an	în timpul programului	fără	absent	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	general	localizat	doar din ultima etapă	în timpul programului	fără	standard al școlii/	Norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori	specializată	generală	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	generală	N/A
LS	profesori	generală	specializată	fără

Languages offered in primary education

LR/M	Friziana doar în Frizia
LS	Engleza este obligatorie; franceza, germana și spaniola sunt opționale

Educația este obligatorie pentru copiii cu vârste între cinci și 16 ani. Totuși, peste 95% dintre copii încep școala primară la vârsta de patru ani. Ca și în învățământul pre-școlar, și în ciclul primar există programe de combatere a deficiențelor și întârzierilor în dezvoltarea limbii (olandeze) (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2011b). Guvernul accentuează importanța limbii olandeze și a aritmeticii pe toată durata școlarității. www.taalenrekenen.nl/ref_niveaus_taal/beschrijvingen/. În acest sens, a fost elaborat un Cadru special pentru limbă și pentru aritmetică. Acesta specifică nivelele de competență pentru diferitele etape din cariera școlară a elevilor, cum ar fi la finele ciclului primar. Conținuturile educaționale și examenul sunt, de asemenea, în conexiune cu nivelele de competență ale Cadrului. Cadru a fost inclus într-o lege care a intrat în vigoare în 2010 (Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, 2011a).

Limba engleză este obligatorie în ultimii doi ani ai școlii primare. Educația în limbile imigranților era asigurată prin lege. Între 1998 și 2004, educația extra-curriculară în limbile imigranților era disponibilă la ciclul primar, fiind finanțată de guvern. Finanțarea a fost anulată pe motiv că educația în limbile imigranților 'vine în contradicție cu politica de integrare a copiilor [din cadrul minorităților de imigranți]' (Extra & Yağmur, 2006: 55). Stăpânirea limbii olandeze este văzută drept baza integrării (Eerste Kamer, 2004). Totuși, legea permite în continuare folosirea auxiliară a altor limbi, alături de olandeză, pentru copiii de origine non-olandeză, cu condiția ca acest lucru să sprijine debutul și tranziția acestora spre sistemul de educație olandez.

Ca răspuns la absența ofertei de stat pentru limbile imigranților în învățământul pre-școlar și primar, au apărut o serie de inițiative private, înființându-se, de pildă, școli de limba chineză, japoneză, poloneză și rusă care furnizează educație complementară în limbile și culturile respective. Aceste inițiative se regăsesc pe tot cuprinsul țării, în general la nivelul comunităților locale. În plus, a fost înființată o fundație mixtă olandezo-turcă pentru a dezvolta oferta (extra-curriculară) de învățare a limbii turce (Stichting TON). Aceste inițiative private pun în practică recomandările avansate guvernului de către Consiliul Educației din Olanda în 2001 referitor la învățarea limbilor imigranților (Onderwijsraad, 2001). Aceste propuneri ale CE nu au fost preluate de către guvern.

4 Limbile în învățământul secundar

Organizare

	Curriculum	Sprrijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijin pentru LN	general	înainte de integrare	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	general	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii/	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	general	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii/	conform CEFR	total
LI	toți	general	absent	în timpul programului	fără	standard al școlii/	norme naționale sau regionale	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Srijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau ale școlii	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	generală	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	srijin financiar informal
LI	profesori de limbi	specializată	generală	N/A	N/A

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Friziana numai în Frizia
LS <i>(limbile în italic doar în liceu)</i>	Obligatoriu: engleza <i>plus încă o limbă în liceu</i> Opțional: <i>chineza, franceza, germana, greaca veche, italiana, latina, rusa, spaniola</i>
LI	Araba, turca

Cadrul lingvistic (cf. domeniul învățământului primar) este utilizat și în învățământul secundar.

Stăpânirea limbii olandeze este obligatorie la toate nivelele învățământului secundar, fiind evaluată la toate examenele, situație identică și pentru limba engleză. În afară de engleză, o a doua limbă străină este obligatorie doar la nivel liceal; aceasta este de obicei germana sau franceza, uneori spaniola. Școlile au latitudinea de a oferi limbi străine suplimentare.

Turca și araba pot fi oferite ca discipline școlare și selectate ca materii de examen. Totuși, școlile decid singure dacă oferă sau nu aceste limbi. În plus, proporția elevilor care susțin examene în limba turcă sau arabă este mică, scăzând de la aproximativ 0,28% în 2002 la 0,08% în 2003. În prezent, a crescut din nou ușor la 0,13% în 2011, dar nu se apropie de nivelul din 2002 (cf. de exemplu Alberts & Erens, 2011). O posibilă explicație pentru această diminuare este stoparea finanțării guvernamentale pentru educația în limbile imigranților, menționată mai sus. Opțiunea scăzută pentru limba turcă și arabă este de remarcat în contextul creșterii numărului de elevi turco-olandezi și marocano-olandezi în școlile primare din zonele urbane.

Un fenomen recent este creșterea numărului școlilor secundare care oferă programe bilingve prin intermediul limbii olandeze și engleze (numit, de regulă, *Învățare Integrată de Conținut și Limbă – CLIL*). În cele mai multe cazuri, programul se aplică la nivel liceal, în perioada de pregătire pentru admiterea în universități, dar mai recent a fost implementat și la nivel gimnazial (Europees Platform, 2011a). În plus, la ciclul pre-școlar și primar, tot mai multe școli măresc numărul orelor alocate limbii engleze (învățarea timpurie a limbilor străine) (Europees Platform, 2011b). Aceste evoluții generează întrebări referitor la nivelul calificării (lingvistice) pe care ar trebui să îl aibă profesorii din școlile bilingve.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru limbile imigranților și LR/M)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	limitată	general	conform CEFR	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
	Instituția C	largă varietate	general	conform CEFR	parțial

Învățământul superior (în două universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	toți	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	toți	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional

Cadrul lingvistic (cf. domeniul învățământului primar) este, de asemenea, folosit în Educația și formarea profesională și tehnică (VET).

În învățământul superior, sistemul educațional anglo-saxon (licență-master) a fost introdus începând cu 2002, ca parte a procesului de creare a unei Zone Europene a Învățământului Superior (procesul Bologna). Ca rezultat al acestor schimbări, precum și datorită accentului general pe internaționalizare în vederea atragerii studenților din alte țări, învățământul superior olandez oferă din ce în ce mai multe cursuri de Master în engleză. Acest fenomen a generat discuții referitor la folosirea englezei versus olandezei în învățământul universitar și la calitatea educației din perspectiva competenței în limba engleză, atât a profesorilor universitari cât și a studenților.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	câteodată	câteodată

Practica obișnuită de subtitrare a programelor TV difuzate în alte limbi decât olandeza implică expunerea la aceste limbi de la o vârstă fragedă. Oamenii pot fi astfel sensibilizați cu privire la existența diferitor limbi. Acest lucru vine în întâmpinarea rezoluției Parlamentului European privind multilingvismul (2009). Totuși, marea majoritate a emisiunilor în limbi străine de la televiziunea olandeză este în engleză, astfel că telespectatorii au în principal expunere la limba și cultura anglo-americană și britanică. Programele pentru copii, în special desenele animate, sunt adesea dublate.

În Frizia, principalul post regional de radio și televiziune utilizează friziana în majoritatea timpului, iar uneori olandeza. Astfel, media audio-vizuală friziană, în special, urmează recomandările CoE și UE prin faptul că evidențiază variația lingvistică în provincie.

Gama limbilor străine altele decât olandeza oferite la televiziunea olandeză este limitată.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Oferă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Amsterdam	Amsterdam	Amsterdam		Amsterdam Leeuwarden	
3-4						
1-2	Rotterdam Leeuwarden	Leeuwarden	Leeuwarden	Leeuwarden		

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii de sănătate Servicii juridice Servicii sociale Servicii turistice Servicii de transport	Servicii turistice Servicii de sănătate Servicii sociale Servicii de transport Servicii juridice

Variatatea limbilor utilizate în sfera serviciilor și spațiilor publice (în orașele recenzate) este limitată. Olandeza este limba standard, turca și araba fiind folosite doar ocazional, în restul cazurilor fiind preferată engleza. În regiunea Frizia, oamenii pot folosi limba friziană în comunicarea din serviciile publice. Totuși, informațiile scrise din cadrul serviciilor publice sunt adesea disponibile doar în olandeză.

Un serviciu ce poate fi folosit pentru orice gen de chestiuni publice este serviciul de interpretariat telefonic ('tolkentelefoon'). Serviciul este cel mai frecvent utilizat în sistemul de sănătate. Inițial, era finanțat de guvern, însă finanțarea a încetat la 1 ianuarie 2012. Acum se consideră a fi responsabilitatea pacientului să vorbească olandeza sau să-și angajeze și să plătească un interpret (Rijksoverheid, 2011).

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Existența unei strategii lingvistice
Practicate frecvent	2	14	4	1	1	0	1	0

STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE					
	Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website	
LN	Practicate frecvent	1	0	0	0	22	20	20	23	20	23
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	2	0	3	0	9	11	11	7	10	13
Altele	Practicate frecvent	1	0	2	0	3	3	2	3	4	5

Exporturile reprezintă peste 70% din PIB (CBS, 2011b). Acest procentaj important nu se reflectă în profilul Olandei referitor la utilizarea limbilor în mediul de afaceri, deși nu toate cele patru tipuri de companii cercetate (bănci, hoteluri, supermarketuri și companii de construcții) sunt genul de firme care să se axeze pe afaceri internaționale. Companiile locale și regionale, în special, nu se orientează în afară. Pe ansamblu, rolul limbilor în mediul de afaceri nu este explicit. Firmele ar putea fi mai mult sensibilizate în ce privește importanța multilingvismului.

În companiile friziene, limba friziană este folosită mai ales informal, varianta scrisă neavând vreun rol.

Principalele rezultate de ansamblu

Într-o perioadă de diversitate lingvistică crescândă, guvernul olandez pune accent pe limba olandeză. Acest lucru este conform cu politica Comisiei Europene/Consiliului Europei. Pe de altă parte, politica CE/CoE subliniază și includerea limbilor minorităților, limbilor străine și ale imigranților în educație și în alte sectoare ale societății. Mai ales în ce privește limbile imigranților, politica olandeză ar putea fi mai bine aliniată celei europene.

Există, totuși, diverse inițiative care recunosc valoarea multilingvistului și studiază sau valorifică multilingvistul și beneficiile acestuia. De exemplu, există mai multe școli private ce oferă educație suplimentară în limbile imigranților și, în special în ciclul secundar, predarea unor discipline prin intermediul limbii engleze (CLIL) devine mai răspândită. Obiectivul 'limba maternă + 2' nu este îndeplinit în totalitate, dar faptul că engleza este obligatorie în învățământul secundar înseamnă că majoritatea elevilor învață cel puțin o limbă străină.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Un proiect interesant și inovator, exemplu de bună practică, se desfășoară în orașul Utrecht, al patrulea oraș ca mărime din Olanda. Utrecht se auto-caracterizează ca 'un punct nodal al multilingvistului' (City of Utrecht, 2009: 1). O mare parte a populației vorbește trei sau mai multe limbi; în proiect se face o legătură explicită cu politica europeană, iar obiectivul 'limba maternă + 2' este clar promovat. În plus, orașul găzduiește multe companii internaționale iar Universitatea din Utrecht atrage mulți studenți străini. Orașul dorește să folosească această caracteristică drept bază de plecare pentru dezvoltarea orașului ca 'laborator de multilingvist' (ibidem: 1). Au fost lansate diverse studii pe tema multilingvistului și programe de multilingvist (ibidem). În 2011, în cadrul proiectului, a fost publicat raportul numit: 'Orașul olandez Utrecht ca punct nodal european și laborator de multilingvist' (Martinovic, 2011).

Referințe

Alberts, R.V.J. and B.J.M. Erens (2011). *Verslag van de examencampagne 2011 voortgezet onderwijs*. Arnhem: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2011a). 'Bevolking; leeftijd, herkomstgroepering, geslacht en regio, 1 januari.' Available at: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37713> Accessed 9 December 2011.

Centraal Bureau voor de Statistiek, 2011b. *De Nederlandse economie 2010*. Den Haag/Heerlen: Centraal Bureau voor de Statistiek. Available at: www.cbs.nl/NR/rdonlyres/03E81D9F-8714-4AEA-B0F7-8EC72111EA56/0/2010p19pub.pdf Accessed: 28 October 2011.

City of Utrecht, Dept. Public, Internal, Subsidy Affairs (2009). *Utrecht: Multilingual hotspot and laboratory in Europe*. Available at: http://ec.europa.eu/languages/documents/utrecht-multilingual-hotspot-and-laboratory-in-europe_en.pdf Accessed 13 October 2011.

Eerste Kamer der Staten-Generaal (2004). *Beeïndigend bekostiging onderwijs in allochtone levende talen*. Available at: www.eerstekamer.nl/wetsvoorstel/29019_beeindiging_bekostiging Accessed 7 October 2011

European Parliament (2009). *EP Resolution on Multilingualism: an asset for Europe and a shared commitment*. Brussels: European Parliament.

Europees Platform (2011a). *Tto. Tweektalig onderwijs – Content and Language Integrated Learning*. Available at: www.europeesplatform.nl Accessed 16 December 2011.

Europees Platform (2011b). *Vroeg vreemde talen onderwijs*. Available at: www.europeesplatform.nl Accessed 16 December 2011.

Extra, G. and D. Gorter (eds.) (2001). *The other languages of Europe: Demographic, sociolinguistic and educational perspectives*. Clevedon: Multilingual Matters.

Extra, G. and K. Yağmur (2006). 'Immigrant Minority Languages at Home and at School. A Case Study of the Netherlands.' *European Education* 38.2, pp. 50–63.

Martinovic, B. (2011). *The Dutch City of Utrecht as a European Hotspot and Laboratory for Multilingualism*. Utrecht: Utrecht University. Available at: <https://docs.google.com/viewer?url=http://www.utrecht.nl/images/Secretarie/Internationaal/pdf/Multilingualism%2520Utrecht.pdf&embedded=true&chrome=true> Accessed 19 December 2011

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2011a). *Doorlopende leerlijnen taal en rekenen*. Available at: www.taalenrekenen.nl/ Accessed 14 October 2011

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2011b). *Leerachterstand. Taalachterstand bij peuters*. Available at: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/leerachterstand/taalachterstand-bij-peuters Accessed 16 December 2011

Mortier, J. (2009). *Nederland meertalenland. Feiten, perspectieven en meningen over meertaligheid*. Amsterdam: Aksant.

Nederlandse Taalunie, 2011. *Het Nederlandse taalgebied*. Available at: http://taalunieversum.org/taalpeil/2005/het_nederlandse_taalgebied.html Accessed October 2011.

Onderwijsraad, 2001. *Samen naar de taalschool. Nieuwe moderne vreemde talen in perspectief*. Den Haag. Available at: www.onderwijsraad.nl/upload/publicaties/423/documenten/advies_taal school.pdf Accessed 27 October 2011.

Rijksoverheid (2011). *Tolk- en vertaaldiensten in de zorg*. Available at: www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/kwaliteit-van-de-zorg/tolk-en-vertaaldiensten-in-de-zorg Accessed 13 October 2011.

12 OLANDA

12.2 Frizia

Saskia Benedictus-van den Berg

Contextul regional

Raportul prezintă situația limbilor în provincia Frizia, axându-se pe particularitățile provinciei (și acoperind următoarele domenii: limbile în documente și baze de date oficiale, învățământ preșcolar, învățământ primar și secundar). Este recomandabil ca raportul să fie citit împreună cu raportul asupra Olandei.

Frizia este o provincie în nordul Olandei. Are profilul preponderant agricol (Provincie Fryslân, 2010) și este mai puțin populată comparativ cu țara în ansamblu: 193 locuitori/km² față de 491 la nivel național (CBS, 2012). Cei aproape 650.000 de locuitori constituie circa 4% din populația totală a Olandei. Proportia imigranților non-occidentali este de 3,7%, ceea ce este considerabil mai puțin decât proporția de 11,4% pe ansamblul Olandei. Locuitorii de origine irakiană, marocană, surinameză sau antileză constituie 39% din totalul imigranților non-occidentali din Frizia (CBS, 2011).

Friziana este limba oficială a provinciei, alături de olandeză, ceea ce face ca Frizia să fie singura provincie oficial bilingvă din Olanda. Puțin peste jumătate din populația Friziei vorbește friziana ca limbă maternă. Marea majoritate a locuitorilor înțelege limba, bine (20%), sau foarte bine (65%). Trei sferturi din populație vorbește friziana la un nivel între 'rezonabil' și 'înalt'. Tot trei sferturi din populație poate citi în limba friziană rezonabil, bine, sau foarte bine. Totuși, doar 12% pot scrie 'bine' în friziană (Provincie Fryslân, 2011a).

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine și friziana sunt reglementate în legislația lingvistică și în documente de politică lingvistică. Pe lângă olandeză, friziana se bucură de statutul de a fi limba co-oficială a Olandei.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice în Olanda există doar pentru friziană și se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, friziana este abordată prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă plus o întrebare legată de competența limbii pentru a afla dacă și cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrișă limba.

Friziana este singura limbă minoritară pentru care guvernul olandez a ratificat partea a treia a *Cartei europene a limbilor regionale sau ale minorităților* (ECRML), alte limbi regionale fiind doar recunoscute în partea a doua. Ratificarea a condus la înființarea în 1998 a Comisiei Consultative pentru Limba Friziană ('Consultatief orgaan Fries') de pe lângă Ministrul Afacerilor Interne (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2011). Guvernul național a ratificat și *Convenția-cadru pentru protecția minorităților naționale* în 2005, recunoscându-i, astfel, pe frizieni ca minoritate națională (Riemersma & De Jong, 2007).

Statutul legal al limbii friziene a fost stabilit în anul 1995 prin actul 'Algemene Wet Bestuursrecht'. În 2011 guvernul a propus un nou proiect de lege referitor la utilizarea limbii friziene. Scopul proiectului este garantarea dreptului tuturor de a folosi propria limbă, olandeza sau friziana, pentru a comunica cu autoritățile judiciare și administrative pe teritoriul Provinciei Frizia, consolidând astfel posibilitatea de a întrebuința limba friziană. În plus, proiectul prevede instituirea unui *Consiliu al limbii friziene*. În practică, acesta înseamnă lărgirea ariei de competență a susnumitei Comisii Consultative (Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, 2011).

Cele mai multe din totalul celor 27 de municipalități din Frizia au propria politică lingvistică (Provincie Fryslân, 2011a).

În Frizia există două mecanisme de colectare a datelor asupra diversității lingvistice. Mai întâi, s-a efectuat o serie de sondaje lingvistice extinse în 1967, 1980 și 1994, următoarea rundă fiind planificată în viitorul apropiat. În afară de asta, la fiecare patru ani, autoritățile provinciale desfășoară un sondaj general privind gradul de competență în limba friziană și utilizarea limbii în cadrul provinciei ('De Fryske taalatlâs'). Rezultatele primei ediții a acestui sondaj au apărut în 2007, oferind autorităților din Frizia informații vitale pentru elaborarea politicii lingvistice (Provincie Fryslân, 2011a). Aceste sondaje nu furnizează informații despre limbile imigranților, accentul fiind pe limba friziană.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru LS și LI)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	Nu există	>1 zi	generală	generală	total
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	≥2 ani	Nu există	>1 zi	generală	generală	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Friziana
------	----------

În Frizia există peste 60 de grupe de grădiniță bilingve (olandezo-friziene) sau de limbă friziană (Sintrum Frysktalige Berne-opfang, 2011). Centrul pentru educație pre-școlară în limba friziană ('Sintrum Frysktalige Berne-opfang') este răspunzător de buna funcționare a acestor grupe (Riemersma & De Jong, 2007).

În ce privește formarea profesională a celor care lucrează în învățământul pre-școlar, situația multilingvă din provincie se bucură doar de o atenție limitată; predarea limbii friziene nu face parte din programul de formare oficial.

În cadrul învățământului pre-școlar, se acordă atenție multilingvismului, precum și învățării limbii naționale și a celei minoritare, lipsind cu desăvârșire oferta în privința limbilor străine și ale imigranților. Recomandările UE sunt, așadar, urmate într-o oarecare măsură, existând însă mult loc de mai bine.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	general	localizat	din primul an	în timpul programului	fără	absent	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	general	localizat	doar din ultima etapă	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori	specializată	generală	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	generală	N/A
LS	profesori	generală	specializată	fără

Limbile în învățământul primar

LR/M	Friziana
LS	Obligatoriu: engleza Opțional: franceza, germana, spaniola

Limba friziană este disciplină obligatorie în învățământul primar din Frizia. În multe cazuri, totuși, bugetul de timp acordat limbii friziene este mai mic de o oră pe săptămână (Inspectie van het Onderwijs, 2010), ceea ce a fost considerat insuficient de către Comitetul Experților ECRML din perspectiva angajamentelor semnate în partea a treia a ECRML (Council of Europe, 2008).

Legile educației naționale permit utilizarea frizienei ca limbă de instruire, ceea ce se și întâmplă în multe școli. Totuși, volumul de timp acordat limbii friziene este mai mare la clasele mici decât la cele mari. Un sfert din totalul școlilor primare nu utilizează deloc friziana ca limbă de instruire (Inspectie van het Onderwijs, 2010). Inspectoratul Școlar a calculat că circa 20% dintre profesorii nu au calificarea oficială de a preda limba friziană (ibidem). În cadrul învățământului primar din Frizia nu se acordă atenție specială limbilor imigranților.

4 Limbile în învățământul secundar (nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprrijn suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijn pentru LN	general	înainte de integrare	absent	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	general	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	general	localizat	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprrijn pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau ale școlii	N/A
LR/M	profesori	specializată	generală	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	sprrijn financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Friziana
LS <i>(limbile în italic sunt introduse doar din liceu)</i>	Engleza este obligatorie, la care se adaugă o altă limbă în liceu. chineza, franceza, germana, greaca veche, italiana, latina, rusa, spaniola sunt optionale.

În primele două clase de gimnaziu limba friziană este disciplină obligatorie. Aceasta poate fi aleasă și ca disciplină de examen, acest lucru nefiind însă posibil în toate școlile (Inspectie van het Onderwijs, 2010). Nici numărul elevilor care aleg să dea examen nu este mare: în 2011, doar 47 de elevi au susținut examene la limba friziană (Alberts & Erens, 2011).

În cadrul învățământului secundar nu se acordă atenție specială limbilor imigranților.

Principalele rezultate de ansamblu

Frizia este o provincie cu două limbi oficiale, lucru evidențiat de rezultatele studiului. O atenție structurală este acordată limbii friziene mai ales la nivelul educației, deși angajamentele semnate în cadrul ECRML nu sunt onorate în totalitate. Privind continuum-ul educațional, de la învățământul pre-școlar, trecând prin cel primar și secundar și ajungând până la cel profesional și tehnic, statutul limbii friziene în ansamblul educației devine tot mai puțin proeminent.

Situația limbilor străine și ale imigranților este aceeași ca în întreaga Olandă, exceptând faptul că limbile imigranților se bucură de mai puțină atenție în cadrul sistemului educațional din Frizia, ceea ce poate fi explicat prin proporția redusă a imigranților din provincie.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Pachetul lingvistic

Odată cu declararea fiecărui nou-născut, părinții din Frizia primesc un pachet lingvistic ('Taaltske') oferit de provincia Frizia. Scopul acestuia este de a scoate în evidență avantajele plurilingvistului. Materialele din pachet includ o broșură despre plurilingvism, o carte pentru copii în limba friziană și un CD cu cântece pentru copii (Provijsje Fryslân, 2011b).

Educația trilingvă

În cadrul provinciei există mai multe școli primare trilingve. Aceste școli utilizează ca limbi de instruire olandeza, friziana și engleza, pornind de la o proporție egală între olandeză și friziană ca limbi de instruire în primii șase ani (copii cu vârste între patru și zece ani) și ajungând la 40% olandeză, 40% friziană și 20% engleză în ultimele două clase (copii de 11–12 ani). Modelul trilingv are rezultate pozitive: nivelul de olandeză al copiilor la sfârșitul școlii primare nu este influențat negativ de timpul petrecut cu limba engleză și friziană, fiind comparabil cu nivelele naționale; deprinderile de citit și scris în limba friziană se îmbunătățesc; elevii se simt mult mai în largul lor când utilizează limba engleză (Taalsintrum Frysk/Cedin, 2011b). În 2011 rețeaua școlilor trilingve crescuse la 41 de membri (Taalsintrum Frysk/Cedin, 2011a).

Referințe

Alberts, R.V.J. and B.J.M. Erens (2011). *Verslag van de examencampagne 2011 voortgezet onderwijs*. Arnhem: Stichting Cito Instituut voor Toetsontwikkeling. Available at: www.cito.nl/~media/cito_nl/Files/Voortgezet%20onderwijs/Cito_verslag_examencampagne_2011.ashx

Centraal Bureau voor de Statistiek (2011). "Bevolking; leeftijd, herkomstgroepering, geslacht en regio, 1 januari." Available at: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=37713> Accessed 9 December 2011.

Centraal Bureau voor de Statistiek (2012). "Regionale kerncijfers Nederland." Available at: <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?DM=SLNL&PA=70072ned&D1=0,56,78-79,81&D2=0,6&D3=15-16&HDR=T&STB=G1,G2&VW=T> Accessed 3 January 2012

Council of Europe (2008). "European Charter for Regional of Minority Languages. Application of the charter in the Netherlands. 3rd monitoring cycle." Strasbourg: Council of Europe. Available at: www.coe.int/t/dg4/education/minlang/Report/EvaluationReports/NetherlandsECRML3_en.pdf Accessed: 8 December 2011.

Inspectie van het Onderwijs (2010). "Tussen wens en werkelijkheid. De kwaliteit van het vak Fries in het basisonderwijs en het voortgezet onderwijs in Friesland." Utrecht. Available at: www.onderwijsinspectie.nl/actueel/publicaties/Tussen+wens+en+werkelijkheid.html Accessed 8 December 2011.

Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (2011). *Wet gebruik Friese taal – Memorie van Toelichting*. Available at: www.internetconsultatie.nl/wetfriesetaal Accessed 8 December 2011.

Provijsje Fryslân (2010). *De staat van Fryslân. Beleids- en geo-informatie, november 2010*. Available at: www.fryslan.nl/download.asp?objectID=33162&link=De+staat+van+Fryslan%2Epdf Accessed: 9 December 2011.

Provijsje Fryslân (2011a). "De Fryske taalatlus: Friese taal in beeld 2011." Leeuwarden. Available at: www.fryslan.nl/taalatlus Accessed: 9 December 2011.

Provijsje Fryslân (2011b). "Taaltsje. Taaltske." Available at: <http://fryslan.nl/taaltske> Accessed: 9 December 2011.

Riemersma, A. & S. de Jong (2007). *Frisian: The Frisian language in education in the Netherlands*, 4th edition. Ljouwert/ Leeuwarden: Mercator Research Centre. Available at: www.mercator-research.eu/fileadmin/mercator/dossiers_pdf/frisian_in_netherlands4th_072010.pdf Accessed: 3 January 2012.

Sintrum Frysktalige Berne-opfang (2011). "Sintrum Frysktalige Berne-opfang." www.sfbo.nl/engels/ Accessed 6 December 2011.

Taalsintrum Frysk/Cedin (2011). *De Trijetalige skoalle*. Available at: www.taalsintrum.nl/trijetalige-skoalle.html Accessed: 9 December 2011.

Taalsintrum Frysk/Cedin (2011). *De Trijetalige Skoalle*. Drachten: Taalsintrum Frysk/Cedin. Available at: www.3ts.nl/images/trijetalige-skoalle2011.pdf Accessed: 9 December 2011.

13 POLONIA

Liliana Szczuka-Dorna

Contextul de țară

Republica Poloneză (Polonia), este situată în partea centrală a Europei, învecinându-se cu Regiunea Kaliningrad, Lituania, Belarus, Ucraina, Slovacia, Republica Cehă, Germania și Marea Baltică. Este o țară cu o populație de peste 38 de milioane de oameni care trăiesc pe o suprafață de 312.679 km² (Oficiul Național de Statistică).

Limba oficială este limba polonă, limbă de origine lehitică, utilizată de vorbitori nativi atât în Polonia cât și în străinătate. O limbă regională din Polonia este cașubiana, folosită de un grup etnic indigen bine determinat. Limbile minorităților din Polonia sunt belarusă, cehă, lituaniană, germană, slovacă, rusă, ucraineană și idiș. Există, de asemenea, limbi ale diasporei folosite de grupuri etnice fără teritoriu propriu în Europa. În Polonia, aceste limbi sunt: idiș, romani, karaim, grabar – limba armeană veche și tătara. Principalele limbi ale imigranților sunt cehă, idiș de est, greacă, lituaniană, rusă, slovacă și altele. Principalele limbi străine vorbite de către polonezi sunt engleza, rusă și germană.

1 Limbile în documente și baze de date oficiale

Limba națională și o gamă de limbi R/M sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Polonia este (co-)finanțată în mai mult de 25 de țări din Europa și din lume. Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților a fost semnată și ratificată de Polonia. Următoarele 15 limbi R/M sunt recunoscute de Cartă: armeană, belarusă, cașubiană, cehă, ebraică, germană, idiș, karaim, lemko, lituaniană, romani, rusă, slovacă, tătara și ucraineană.

În Polonia, mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba maternă.

De mulți ani există tendința de a porni un dialog între părțile interesate referitor la limbile R/M. Polonia a semnat Carta europeană a limbilor regionale sau ale minorităților la 12 mai 2003. Carta a intrat în vigoare în Polonia la 1 iunie 2009. Polonia a declarat că va aplica Părțile II și III ale Cartei pentru armeană, belarusă, cehă, germană, ebraică, karaim, cașubiană, lemko, lituaniană, romani, rusă, slovacă, tătară, ucraineană și idiș.

Informații oficiale despre politicile lingvistice pot fi obținute de la Institutul Național de Statistică, Ministerul Educației, Ministerul Științei și Învățământului Superior, precum și de pe multe pagini web ale unor proiecte internaționale. Publicația oficială Educația în anul școlar 2009/2010 prezintă informații cu privire la toate aspectele legate de educație, inclusiv limbile R/M și limbile străine.

Modificările în cadrul sistemului de învățământ, introduse prin Legea din 8 ianuarie 1999 – Reglementări pentru implementarea reformei sistemului educațional – sunt cea mai bună dovadă că sistemul de educație din Polonia a trecut prin schimbări fundamentale în vederea înzestrării generațiilor contemporane de copii, elevi și adulți cu cunoștințele și competențele necesare.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (nu există ofertă)

Limbile străine nu sunt obligatorii la nivel pre-școlar, nefiind incluse în curriculum. Cu toate acestea, majoritatea copiilor încep să învețe limbi străine în ciclul pre-școlar. Cursurile sunt de obicei plătite de către părinți sau de sponsori care înțeleg imperativul global de a vorbi limbi străine. Este vorba de cursuri adaptate nevoilor copiilor de vârstă mică. Cursurile combină 'jocul' cu o anumită limbă, folosind metodologii și tehnici noi, adecvate pentru copii. Cele mai populare limbi străine sunt engleza, germana și franceza. Deși învățarea limbilor străine s-a dezvoltat rapid la nivel pre-școlar, este necesar ca aici să fie introduse metode de organizare a cursurilor cu/de către profesori de înaltă calificare similare celor din învățământul primar și secundar. Trebuie să aibă loc o dezbateră publică cu reprezentanți ai autorităților locale, ai ministerului și ai părinților.

3 Limbile în învățământul primar (fără ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprrijn suplimentar pentru nou-sosiți	Testare inițială de diagnostic	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijn pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	la nivelul școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Limbi utilizate ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul procesului de învățare	Orar	Cerințe minime de mărime a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivelul de limbă ce trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	Absent	din etapa de mijloc	parțial în timpul programului școlar	5–10	la nivelul școlii	norme ale școlii	total
LS	toți	coerent și explicit	Localizat	din primul an	în timpul programului școlar	nu există	la nivelul școlii	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială	Formare continuă	Mobilitate
LR/M	profesori	generală	generală	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprrijn financiar informal
Sprrijn pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A

Limbile în învățământul primar

LR/M	Cașubiana
LS	O limbă dintre engleză, franceză, germană este obligatorie

Învățământul obligatoriu din Polonia începe la vârsta de 7 ani cu școala primară și se încheie la vârsta de 16 ani (dar nu mai târziu de 18), odată cu primul ciclu liceal. Din 2004/2005, copiii din Polonia sunt obligați să frecventeze așa-numita clasă 0 la grădiniță ori la școala primară.

Limbi regionale sau ale minorităților

Copiii pot frecventa cursuri de limbi R/M. Potrivit Oficiului Polonez de Statistică, în anul școlar 2010/2011 peste 46.500 de copii au urmat cursuri de limbi R/M, predominând germana, limba celei mai numeroase minorități naționale din Polonia.

Limbi străine

În învățământul primar este obligatorie o limbă străină din clasa întâi, la vârsta de 7 ani. Situația se poate îmbunătăți după 2014, când va fi pe deplin implementată o nouă reformă a educației. Cele mai populare limbi străine predate sunt engleza, germana și franceza. Situația din învățământul primar este pozitivă. Programe recente au introdus din 2009/10 ore de limbi obligatorii pentru copiii de 7 ani: o limbă străină obligatorie predată din clasa întâi și o a doua limbă străină obligatorie în gimnaziu. Profesorii sunt profesioniști cu o bună calificare, fiind absolvenți ai diferitelor facultăți de filologie, care își dezvoltă competențele prin participarea la diferite cursuri, obțin burse și iau parte la ateliere de lucru și conferințe.

Elevii din ciclul primar susțin un așa-numit 'test de competență', una dintre competențe fiind verificată printr-un test scris la limba străină.

4 Limbile în învățământul secundar (fără ofertă pentru limbi R/M și limbi ale imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprrijn suplimentar pentru nou-sosiți	Testare inițială de diagnostic	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijn pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	la nivelul școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Limbi utilizate ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe minime de mărime a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivelul de limbă ce trebuie atins	Existența finanțării de stat
LS	Toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului școlar	nu există	la nivelul școlii	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială	Formare continuă	Nivelul de limbă ce trebuie atins	Mobilitate
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	sprrijn financiar informal
Sprrijn pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	nespecificat	N/A

Limbi oferite în învățământul secundar:

Limbi străine	obligatoriu: două limbi, la alegere dintre engleză, franceză, germană, italiană, rusă, spaniolă
----------------------	---

Pe durata învățământului secundar elevii continuă studiul limbii străine alese în școala primară. Aceștia încep, de asemenea, o a doua limbă străină în primul an de gimnaziu. Sunt obligatorii două limbi străine, elevii putând alege dintre engleză, franceză, germană, italiană, rusă și spaniolă. În unele școli elevii pot studia limba chineză. Există școli secundare cu bacalaureat internațional (CIB), unde curriculum-ul se axează atât pe conținut cât și pe învățarea limbilor. Unele școli secundare oferă programe intensive de limbi. Elevii susțin examenele finale (*Matura*), administrate de către Comisia Centrală de Examinare (împreună cu filialele sale regionale) în colaborare cu Ministerul Educației și alte organisme de cercetare și dezvoltare profesională. Una din probe este examenul de limbă străină.

În ceea ce privește limba cașubiană, aceasta nu se predă la nivel secundar. Cei mai mulți elevi au ales teste de nivel elementar la limbi R/M pentru examenul *Matura* din 2010, potrivit Oficiului de Statistică.

Profesorii sunt calificați din punct de vedere profesional, toți cei care lucrează în învățământul secundar deținând o diplomă universitară (masterat în domeniul umanist sau al științelor). Aceștia beneficiază de indicații clare de la Ministerul Educației în privința curriculum-ului și a cerințele didactice.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior**Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru limbi R/M și limbi ale imigranților)**

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	limitată	coerent și explicit	standard national	total
	Instituția B	limitată	coerent și explicit	standard national	total
	Instituția C	limitată	coerent și explicit	standard national	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților non-naționali	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	națională și străine	națională și străine	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea B	națională și străine	națională și străine	toți	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional
Universitatea C	națională și străine	națională și străine	toți	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional

În domeniul formării profesionale și tehnice, predarea limbilor străine se confruntă cu o serie de dificultăți, programa fiind creată la nivel local. Școlile profesionale și tehnice sunt autonome în privința definirii cerințelor de limbă, existând totuși o legătură cu CEFR. Asigurarea calității și procedurile legate de evaluarea finală nu sunt foarte populare. Una din modificările potențiale ar putea fi introducerea unei platforme comune de dialog între factorii de răspundere din domeniul profesional și tehnic în vederea identificării unor cerințe comune pentru limbi străine, inclusiv programa și examenul final.

Universitățile au cursuri de limbi străine obligatorii în program. Universitățile din Polonia sunt autonome iar programul dintr-un anumit domeniu de studiu trebuie aprobat de Consiliul Facultății. Este foarte dificilă standardizarea cursurilor de limbi străine la universități. Studenții susțin examenele finale la nivel B1 sau B2 (primul ciclu) ori B2 și C1 (al doilea ciclu). Pentru doctoranzi, sunt disponibile cursuri precum engleza pentru scopuri academice, engleza pentru scopuri specifice și soft skills. Limbile predate sunt engleza, germana, franceza, italiana, spaniola, chineza, norvegiana, araba, japoneza și lituaniana. Polona ca limbă străină este introdusă pentru studenții internaționali care vin în Polonia în cadrul programelor Erasmus sau de schimburi particulare.

Există multe universități poloneze unde limba de predare este engleza sau franceza. Studenții, atât polonezi cât și internaționali, susțin examenele într-o limbă care nu este limba lor nativă. Pentru o mai bună standardizare și o calitate sporită a predării, universitățile se pot afilia la SERMO (Asociația Centrelor de Limbi Străine din Universități).

6 Limbile în media audio-vizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinematograful în limbi non-naționale	Programe în limbi R/M în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	subtitrat	câteodată	niciodată

Televiziunea poloneză difuzează multe filme străine dublate. O situație similară apare în cinema, unde majoritatea filmelor sunt dublate, fără subtitrare. Există unele programe prin satelit în cazul cărora este adăugată subtitrare la versiunea originală a filmelor.

Există o serie de exemple bune de emisiuni TV regionale (de exemplu, Silezia TV) care difuzează programe locale.

Ziarele sunt în principal în limba polonă. Există câteva ziare internaționale în engleză, franceză, germană sau italiană în unele librării și magazine. Unele ziare poloneze publică în limba engleză rezumate ale articolelor și știri pe paginile web.

7 Limbile în sfera serviciilor și spațiilor publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Gdańsk	Gdańsk Cracovia Varsovia				Gdańsk
3-4	Kraków					
1-2	Varsovia		Gdańsk Cracovia		Gdańsk Cracovia Varsovia	Cracovia

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii de imigrare și integrare	Servicii de imigrare și integrare
Programe teatrale	Servicii de transport
Servicii de turism	Servicii de turism
Dezbateri politice și procese decizionale	Dezbateri politice și procese decizionale
Servicii de urgență	Programe teatrale

În Polonia există instituții publice care furnizează informații în limbi străine, de exemplu site-uri disponibile atât în engleză cât și în polonă. În multe orașe sunt oferite informații de bază în limba engleză. Limbile minorităților sunt utilizate, iar autoritățile garantează că administrația publică și instituțiile de servicii publice sprijină folosirea limbilor minorităților.

Competența lingvistică este înscrisă în fișa postului în anumite instituții. Cu toate acestea, nu există planuri coerente de politici lingvistice, de dezvoltare a competențelor lingvistice ori de evaluare pe baza cunoașterii limbilor străine.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 de companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	8	14	6	5	0	1	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	1	2	4	0	21	17	15	22	20	20
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	0	3	9	2	11	12	9	12	12	16
Altele	Practicate frecvent	0	1	1	0	2	1	0	1	1	3

Polonia este o țară care acordă atenție nivelului limbilor străine în mediul de afaceri. Departamentele de resurse umane angajează personal care cunoaște cel puțin două limbi străine. În companii, managerii creează posibilități de dezvoltare a competențelor lingvistice. Angajații pot urma cursuri de limbi cu plată sau subvenționate de către companie. Deși finanțarea unor astfel de cursuri și seminarii prin intermediul unor proiecte europene a luat amploare în Polonia, companiile participante la cercetarea noastră nu par a folosi această formulă de perfecționare a cunoștințelor personalului. Cercetări suplimentare sunt necesare pentru rezolvarea acestei probleme.

Managerilor li se creează oportunități de a studia o limbă străină. Datele arată că acest gen de posibilități ar trebui să fie accesibil tuturor angajaților, inclusiv așa-numitului personal de prim contact: recepționeri, funcționari, șoferi de autobuz.

Companiile folosesc limbile străine nu doar în scopuri publicitare și promoționale, în broșuri ori pliante, ci și pe paginile web ale instituției. În afara englezei, principalele limbi utilizate sunt germana, rusa, franceza, maghiara, spaniola, japoneza, italiana, chineza, ceha, olandeza și slovacă. Ucraineana, araba, belarusă și coreeana sunt limbile native ale unor organizații partenere.

Principalele rezultate de ansamblu

PPolonia a suferit transformări substanțiale în domeniul educației. Un întreg set de documente europene a creat trunchiul comun necesar pentru o mai bună conștientizare de către polonezi a statutului lor de cetățeni europeni. Numărul elevilor care învață limbi străine în școli este în continuă creștere, în anul școlar 2010/2011 preponderența limbii engleze fiind de 89% din totalul elevilor din ciclul primar, gimnazial și liceal. Alte limbi predate frecvent includeau germana (36,4% din elevi), rusa (4,8%) și franceza (2,9%). Popularitatea anumitor limbi străine în școli variază funcție de regiune. 46,8% din totalul elevilor care urmează **schools for youth** au studiat doar o limbă străină, două limbi fiind studiate de aproape fiecare al doilea elev. De regulă, calificările cadrelor didactice sunt foarte bune. Exceptând învățământul superior, unul din trei profesori aveau statut de titular, iar cei care dețineau cel mai înalt grad didactic reprezentau aproape jumătate din personalul didactic. Restul (23%) este constituit din profesori suplینitori. Elevii și studenții au posibilitatea de a frecventa diferite cursuri extra-curriculare, clase și grupuri de cercetare organizate în cluburi și școli. În plus, în multe școli primare și secundare poloneze sunt utilizate fonduri europene pentru cursuri suplimentare de limbi.

Există, totuși, câteva puncte care necesită clarificări, cum ar fi statutul predării limbilor străine la nivel pre-școlar, statutul limbilor străine în instituțiile de învățământ superior, utilizarea subtitrării la televiziune și cinema în vederea promovării multilingvistului în media, radio și la posturi TV care difuzează programe în limbi străine sau ale minorităților. Nu în ultimul rând, trebuie acordată mai multă atenție limbilor în mediul de afaceri, oferind sprijin și indicații și promovând inițiative pentru acest sector. Sensibilizarea de factură lingvistică și culturală este cheia succesului pe piața de afaceri globală și internațională.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Situația limbilor în Polonia evoluează în sens pozitiv. Există multe inițiative noi ale unor grupuri de persoane pentru care educația lingvistică este o prioritate, dar și o obligație. Următoarele inițiative sunt doar câteva din exemplele care influențează politica lingvistică în Polonia.

1. Conferințe, ateliere și seminarii

În Polonia au fost organizate multe conferințe pe tema multilingvistului și plurilingvistului. O importantă inițiativă recentă a fost conferința desfășurată sub egida Președinției poloneze a UE, *Competențe multilingve pentru succes profesional și social în Europa*, ce a avut loc în septembrie 2011. Scopul conferinței a fost lansarea unei dezbateri oficiale privind educația lingvistică și importanța acesteia pentru o mai bună angajabilitate și oportunități în carieră.

2. FIJED – *Fundația Institutului pentru Calitate în Educație*, fondată în 2010 ca organizație-umbrelă și loc de convergență al diferitor asociații, societăți, organizații care activează în domeniul educației. Scopul FIJED este promovarea plurilingvistului prin organizarea de evenimente, conferințe și întâlniri în colaborare cu asociații, edituri și cu Ministerul Educației și Învățământului Superior (vezi www.fijed.pl).

3. FRSE – *Fundația pentru Dezvoltarea Sistemului de Educație* este una din organizațiile de frunte de pe piața poloneză care se

ocupă de activități cum ar fi studiile în străinătate (LLP, Erasmus Mundus, Eurodesk etc.), conferințe, evenimente (eTwinning) și competiții (Distincția European Label). În plus, FRSE publică *Języki Obce w szkole, European Language Label, Europa DLA aktywnych*.

4. Publicații

Există articole și lucrări publicate în reviste poloneze și străine care dezbate starea actuală a educației în Polonia. Volumul *Internalizarea învățământului superior*, editat de Waldemar Martyniuk, a fost publicat de FRSE în 2011.

5. SERMO – *Asociația Centrelor de Limbi Străine din Universități* a fost înființată în anul 2006. Membrii săi sunt directori sau directori adjuncți ai centrelor de limbi din universități poloneze. Activitățile SERMO au o seamă de ținte și obiective, de pildă, standardizarea conținutului, ca și a indicatorilor de performanță, pentru examenele de limbă din universități în conformitate cu CEFR. Membrii SERMO se întrunesc cel puțin de două ori pe an în cadrul unor conferințe organizate de către centrele de limbi. Colaborarea cu Ministerul Educației, Ministerul Științei și Învățământului Superior, KRASP, alte asociații, Consiliul Britanic, precum și cu organizațiile internaționale, se numără printre obiectivele SERMO (vezi www.sermo.org.pl).

6. Există multe inițiative locale și naționale care promovează învățarea și predarea limbii naționale, a limbilor R/M și a limbilor străine. Iată doar câteva:

– Studiază în Polonia – program adresat studenților internaționali care învață în universități poloneze (promovarea limbii și culturii poloneze);

– CLIL – dezvoltat în învățământul primar, secundar și superior;

– *Ziua Europeană a Limbilor* – organizată anual, în luna septembrie, în toate categoriile de școli din Polonia.

Acestea, ca și alte inițiative, sunt dovezi că sensibilizarea de factură lingvistică și culturală constituie un fundament al educației în Polonia. Procesul are nevoie de timp și empatie din partea tuturor părților interesate, inclusiv guvernul, autoritățile din domeniul educației, mediul de afaceri local, elevii și părinții acestora. Orașele poloneze trebuie să devină un mediu mai prietenos, promovând toleranța și multilingvistul, precum și ospitalitatea poloneză, atât pentru cetățenii polonezi cât și pentru vizitatorii internaționali.

Referințe

Central Statistical Office, www.stat.gov.pl

Council of Europe, <http://conventions.coe.int/Treaty>

Institute for Quality In Education, www.fijed.pl

Foundation for the Development of the Education System, www.frse.org.pl

Internacjonalizacja studiów Wyższych, red. Waldemar Martyniuk, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, 2011

Association of Academic Foreign Languages Centres. www.sermo.org.pl

14 PORTUGALIA

J. Lachlan Mackenzie

Contextul de țară

Republica Portugheză are, conform rezultatelor provizorii ale recensământului din 2011, o populație de 10.561.614 oameni. Limba principală a țării este portugheza, care își are originea într-un teritoriu corespunzând Galiciei (nord-vestul Spaniei) și nordului Portugaliei de azi. Limba galiciană/portugheză a continuat să fie folosită în perioada dominației arabe, reinstaurându-se ca principala limbă odată cu deplasarea spre sud a celor care o vorbeau. Portugheza a fost proclamată limbă a curții regale de către regele Dinis în 1297.

Portugheza este în prezent utilizată ca limbă oficială într-un număr de opt țări (Portugalia, Angola, Brazilia, Capul Verde, Guinea-Bissau, Mozambic, São Tomé și Príncipe și Timorul de Est, așa numitele țări din Comunitatea Țărilor de Limbă Portugheză) și un teritoriu, Macao (Regiunea Administrativă Specială Macao a Republicii Populare Chineze). Numărul total de vorbitori este estimat la aproximativ 240 de milioane. Există grupuri numeroase de expatriați vorbitori de portugheză în diverse țări ale lumii, în special în Franța, Luxembourg, Andorra, Regatul Unit, Elveția, Statele Unite, Canada, Venezuela și Africa de Sud.

Din populația Portugaliei, 4,1% nu este de naționalitate portugheză (2006; OCDE). Principalele naționalități ale imigranților, potrivit cifrelor (în ordine descrescătoare) furnizate de serviciul de imigrație portughez în 2006, sunt reprezentate de cetățeni din: Capul Verde, Brazilia, Angola, Guinea-Bissau, Ucraina (și alte naționalități est-europene), precum și India și China; în plus, există comunități de expatriați din Regatul Unit și alte țări europene. Forța de muncă a Portugaliei numără 5.580.700 de persoane (2010; Pordata).

Portugalia are o limbă minoritară, mirandeză, vorbită – și într-o oarecare măsură scrisă – în orașul Miranda do Douro, aflat la granița de nord-est (cu o populație de circa 2000 oameni), și în zonele înconjurătoare din Portugalia de maximum 10.000 de oameni, (aproape) toți bilingvi. În 1999 a fost recunoscută drept limbă co-oficială, alături de portugheză, pentru rezolvarea problemelor de interes local. Limba mirandeză aparține din punct de vedere lingvistic grupului de limbi asturo-leonez.

De asemenea, Portugalia recunoaște *Limbajul Mimico-Gestual Portughez* ca limbă oficială, afirmând obligația statului de a-l proteja și valoriza ca expresie culturală și ca instrument al accesului la educație și al egalității de șanse.

Educația de 12 ani este obligatorie, începând de la vârsta de șase ani: se compune din nouă ani de învățământ de bază, urmați de trei ani de învățământ liceal ori profesional și tehnic.

Portugheza este consacrată drept limba oficială a Portugaliei în Constituția Republicii Portugheze, paragraful trei, articolul 11. *Mirandeză* este recunoscută drept limbă oficială în comitatul Miranda do Douro prin Legea 7/99, din 29 ianuarie 1999. *Limbajul Mimico-Gestual Portughez* este recunoscut în cadrul aceleiași revizuirii a Constituției Republicii Portugheze din 1997, art. 74, para. 2h.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine și o singură limbă R/M (mirandeză) sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copiii și/sau adulții originari din Portugalia este (co-)finanțată în 13 țări din Europa și din lume. Carta Europeană pentru Limbile Regionale sau ale Minorităților nu a fost semnată/ratificată de Portugalia. La nivel național, mirandeză este singura limbă R/M recunoscută pentru care există și ofertă educațională oficială.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice în Portugalia se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. Totuși, în cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, doar limba națională este abordată prin intermediul unei întrebări despre limba maternă.

Portugalia, ale cărei granițe actuale au fost, în linii mari, stabilite în 1249, evidențiază o stabilitate demografică și lingvistică relativ ridicată, fiind o țară fundamental monolingvă. Totuși, istoria țării a adus-o în mod regulat în contact cu alte limbi din Europa (mai ales spaniola, engleza și franceza), ca și din celelalte părți ale lumii, datorită trecutului său colonial (limbi din America de Sud, Africa și Asia). În consecință, portughezii au devenit conștienți de avantajele multilingvistului iar guvernele succesive au consfințit în cadrul politicilor și legislației atât sprijinirea limbii naționale, cât și facilitarea predării limbilor străine, finanțând, în plus, educația în limba portugheză în străinătate. Limbă regională mirandeză a fost recunoscută, dar limbile imigranților nu au primit nicio recunoaștere, nici în cadrul legii și nici la recensământ.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru sprijinul adițional al limbii naționale, limbi străine sau limbile imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	Nu există	<0.5 zi	specializată	generală	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Mirandea
------	----------

Învățământul pre-școlar este opțional în Portugalia, dar începând cu 2009, furnizarea educației pentru copiii de peste cinci ani cade în obligația statului. Pentru marea majoritate a elevilor, portugheza este singura limbă de predare în perioada pre-școlară. Totuși, începând de prin 1990, a crescut treptat gradul de conștientizare a dificultăților întâmpinate de pre-școlarii a căror limbă nativă nu este portugheză (Litwinoff 1992), mai exact, vorbitorii de creolă din Capul Verde, Kriol (creolă din Guinea-Bissau), una din limbile creole din São Tomé și Príncipe, ucraineană sau chineză (vezi Mateus et al. 2008). S-au propus măsuri pentru conștientizarea educatorilor referitor la situația bilingvă a pre-școlarii din familiile de imigranți. În zona unde se vorbește mirandea, este disponibilă formarea inițială pentru educatorii care lucrează cu pre-școlarii.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranții	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	general	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	absent	din primul an	în afara programului	fără	standard național	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	generală	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	fără

Limbile oferite în învățământul primar

LR/M	Mirandeza
LS	Engleza, franceza: una dintre aceste limbi este obligatorie

Portugheza este limba de predare în toate școlile – deși în anumite școli private pot fi folosite și alte limbi (precum engleza, franceza sau germana), fiind și una dintre disciplinele pe toată durata școlarității de bază. Nicio limbă străină nu este obligatorie în primul ciclu școlar (primii patru ani). Totuși, în ultima perioadă, Ministerul Educației a recomandat ferm școlilor (adăugând și finanțare) ca, în cadrul ‘curriculum-ului îmbogățit’, să ofere lecții de engleză începând cu clasa a treia. Până în 2008, peste 99% din școli implementaseră această recomandare; peste 50% din școli predau limba engleză încă din primul an. În ciclul doi (clasa a cincea și a șasea), limba străină devine parte a curriculum-ului obligatoriu; guvernul actual vizează impunerea englezei ca limba străină a ciclului doi.

Profesorii de școală primară, mai ales cei care lucrează în zone multilingve, sunt conștienți și pregătiți să gestioneze plurilingvismul copiilor pe care-i au în grijă. Totuși, limbile imigranților nu sunt tratate ca disciplină de studiu, deși comunitățile ucrainiene și chineze au organizat cursuri de limbile respective în afara școlii. În regiunea unde se vorbește mirandeza, profesorilor li s-a permis încă din 1985 să acorde atenție sporită limbii mirandeze și să o folosească ca limbă de predare.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprrijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprrijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	absent	în timpul programului	fără	standard național	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprrijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau ale școlii	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	fără

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Mirandeză
LS (<i>limbile în italic sunt introduse doar în liceu</i>)	2 limbi dintre engleză, franceză, germană, <i>greacă, latină</i> , spaniolă sunt obligatorii

În învățământul secundar (începând cu al treilea ciclu al învățământului de bază), studiul a două limbi străine este obligatoriu; guvernul a propus ca engleza să fie una din aceste două limbi. În practică, majoritatea elevilor combină engleza cu una din limbile următoare: franceză, germană, spaniolă, latină sau greacă clasică (toate structurate conform *Cadrului European Comun de Referință*). În clasele X–XII, se continuă orele de limba portugheză, plus o limbă străină pentru elevii cu profil de științe, respectiv două limbi străine pentru cei cu profil umanist. Limbile imigranților nu sunt nici studiate și nici folosite ca mediu de instruire în școlile portugheze; trebuie reținut faptul că circa 50% din imigranți provin din țări unde portugheza este limbă oficială. Limba regională mirandeză poate fi studiată în regiunea unde se vorbește.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior (nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A				
	Instituția B				
	Instituția C	limitată	general	N/A	total
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția C	limitată	coerent și explicit	național	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional

În învățământul superior, portugheza este aproape fără excepție limba de predare. Totuși, internaționalizarea educației survenită prin Procesul Bologna a condus spre oferirea de către unele facultăți a unor cursuri în engleză, urmate atât de studenți străini veniți în mobilitate cât și de studenți portughezi. Universitățile portugheze sunt în general conștiente de valoarea competențelor lingvistice, furnizând pregătire atât în limba portugheză vorbitorilor non-nativi ce doresc să fie admiși în anumite programe, cât și într-o gamă largă de limbi la libera alegere a tuturor studenților. Nu se acordă atenție specială limbilor regionale sau ale imigranților.

Instituțiile de educație profesională și tehnică iau măsuri pentru desfășurarea instruirii în limba portugheză în vederea dezvoltării abilităților de acuratețe lingvistică și comunicare eficientă ale studenților. De asemenea, se acordă atenție învățării unei limbi străine; orientarea este spre competențe de limbă legate de profesie.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	întotdeauna	regulat

Emisiunile TV și filmele din cinematografe sunt difuzate în limbă originală cu subtitrare în portugheză – cu excepția unor emisiuni pentru copii, care sunt dublate. Anumite programe de televiziune includ o fereastră cu un interpret care comunică în *Limbajul mimico-gestual portughez*. Sunt disponibile ziare și reviste în limbi străine, în special pentru a satisface nevoile turiștilor; dar există și publicații pentru imigranți, precum ziarul de limbă rusă Slovo.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Lisabona Oporto Miranda do Douro				
3–4	Miranda do Douro			Lisabona	Miranda do Douro	
1–2	Oporto		Lisabona Oporto Miranda do Douro	Oporto	Lisabona Oporto	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii educaționale Servicii de natură juridică Servicii turistice Servicii de transport Servicii de imigrare și integrare	Servicii de imigrare și integrare Dezbateri politice și procese decizionale Servicii educaționale Servicii de urgență Servicii de transport

Consiliile locale sunt conștiente într-o oarecare măsură de existența multilingvismului în comunitățile lor, făcând disponibile anumite servicii în engleză și spaniolă; se poate apela la interpreți printr-un sistem național disponibil în 60 de limbi. Materialul informativ produs de către consiliile locale este în mod obișnuit doar în portugheză, deși serviciile de imigrație și turistice sunt multilingve. Consiliul orașului Miranda do Douro oferă în mirandeză și spaniolă diverse materiale scrise, pe lângă portugheză.

8 Limbile în mediul de afaceri (20 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	5	8	3	0	0	1	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	1	0	1	0	20	18	20	20	17	19
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	1	3	3	1	5	7	5	8	9	14
Altele	Practicate frecvent	1	2	1	1	1	1	0	0	3	2

Comaniile recenzate reflectă o tendință – generală în Portugalia – de favorizare a utilizării limbii portugheze, recunoscând, totodată, importanța englezei pentru afaceri în interacțiunea cu clienți străini și firme din străinătate. Alte limbi nu sunt foarte vizibile, cu excepția firmelor care au interese speciale în anumite țări străine. Promovarea competențelor lingvistice ale angajaților în limba națională, în engleză ca lingua franca sau în alte limbi nu reprezintă, în general, o prioritate. Multilingvismul nu figurează printre prioritățile companiilor portugheze care au completat chestionarul.

Principalele rezultate de ansamblu

Portugalia apare ca o țară profund conștientă de poziția limbii sale naționale drept a cincea cea mai vorbită limbă a lumii, recunoscând, de asemenea, importanța englezei de afaceri în privința rolului Portugaliei într-o lume globalizată. Este promovată limba regională mirandeză, vorbită de 0,1% din populația țării, și s-a acordat protecție constituțională limbajului mimico-gestual portughez. Instruirea se face în portugheză, dar și în engleză, începând cu școală primară, și într-o a doua limbă străină. Mass-media are o influență pozitivă asupra atitudinilor și abilităților cetățenilor în privința limbilor străine, însă acest lucru nu se reflectă corespunzător prin punerea în valoare a competențelor lingvistice ale personalului din cadrul serviciilor publice sau din mediul de afaceri.

Inițiative și studii pilot promițătoare

O contribuție proeminentă la creșterea conștientizării privind minoritățile lingvistice a fost adusă de proiectul *Diversitatea Lingvistică în Școlile Portugheze* (2003–2007) finanțat de către *Fundația Gulbenkian* și implementat de către *Instituto de Linguística Teórica e Computacional* (ILTEC) în colaborare cu diverse școli. Rezultatele au inclus nu doar desfășurarea (în continuare) a unei educații bilingve în școlile selectate, dar și dezvoltarea unor materiale, recomandări adresate Ministerului Educației și diverse publicații (vezi Mateus et al. 2008).

Consiliul Britanic lucrează în parteneriat cu Ministerul Educației la un proiect-pilot pe patru ani (2011–2015) în vederea introducerii educației bilingve în opt școli primare de stat din toată țara, începând cu clasa întâi. Se fac circa cinci ore pe săptămână în engleză, Consiliul Britanic oferind sprijin și instruire.

În plus, s-au făcut eforturi de promovare a multilingvistului în domeniul afacerilor internaționale, de exemplu prin intermediul celor *Trei Spații Lingvistice* (www.3el.org cu referire la regiunile vorbitoare de franceză, spaniolă și portugheză din lume), un grup de presiune ce scoate în evidență inter-comprehenșiunea limbilor romanice.

Proiectele REFLECT (2000–2002), PROTOCOL II (2002–2004) și ECLAT (2006–2008; site-ul www.eclatproject.eu este încă activ) au pus la punct o schemă de auditare lingvistică și culturală pentru IMM-urile orientate spre export, oferind date reale despre necesitățile și tendințele din domeniul afacerilor în privința competențelor lingvistice și culturale și inițiind dezvoltarea planificării lingvistice (Salomão 2011).

Referințe

Litwinoff, Raja (1992). *Projecto piloto de educação bilingue e bicultural no ensino pré-primário e primário Documentos do Encontro a Comunidade Africana em Portugal*. Lisbon: Colibri, 71–73.

Mateus, Maria Helena Mira et al. (2008). *Diversidade Linguística na Escola Portuguesa*. Lisbon: Fundação Gulbenkian.

Salomão, Ricardo (2011). *Comunicação e exportação*. Lisbon: Nova Vega.

15 ROMÂNIA

Alexandru Cernat, Anca Nedelcu, Ștefan Colibaba, Călin Rus și Ruxandra Popovici

Contextul de țară

Populația României numără 21.462.186 de locuitori (Institutul Național de Statistică, 2010)¹, potrivit ultimului recensământ din 2002. Circa 2,8 milioane de oameni din România sunt plecați la lucru, Italia și Spania fiind principalele destinații în acest sens (Sandu, 2010).

În România există 20 de minorități naționale oficial recunoscute (sau cu reprezentare politică oficială), ceea ce reprezintă mai mult de 11% din populație. Potrivit recensământului din 2002, cele mai numeroase sunt cele ale maghiarilor (6,6% din populație) și roma (2,5% din populație). Maghiarii sunt localizați cu precădere în partea centrală și de vest a țării, având o importantă reprezentare politică și în mass media. Limba maghiară este larg folosită în educație, administrație locală și în sistemul juridic acolo unde maghiarii reprezintă peste 20% din populația locală. Minoritatea roma este încă insuficient reprezentată în poziții de autoritate. Limba roma este, de asemenea, insuficient reprezentată în mass media și în educație. Aproximativ 11% din instituțiile de învățământ pre-universitar din România oferă ca mediu de instruire o limbă a minorităților la cel puțin una din secțiuni, 90% dintre acestea fiind în limba maghiară.²

Imigrația este un fenomen în creștere, vizând circa 57.211 cetățeni non-UE, principalele trei grupuri provenind din Republica Moldova (28%), Turcia (17%) și China (14%)³ (Comisia Europeană, Oficiul de Statistică al Comunităților Europene, 2010, p. 194). Cifra nu include cetățeni ai Uniunii Europene. Estimarea Eurostat pentru România pe perioada 2008–2060 indică o rată a imigrației de 18,4 la 1000 de locuitori (Alexe & Păunescu, 2010, p. 22).

Datele statistice referitoare la mărimea și structura populației vor fi actualizate în 2012, odată cu publicarea rezultatelor finale ale recensământului din 2011.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine și o gamă de limbi R/M sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din România este co-finanțată în 18 țări din Europa și din lume. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost ratificată de România. Următoarele 20 de limbi R/M sunt recunoscute în Cartă: albaneza, armeană, bulgara, ceha, croata, germana, greaca, idiș, italiana, macedoneana, maghiara, poloneza, romani, rusa, rusyn, sârba, slovacă, tătara, turca, și ucraineană. La nivelul sistemului educațional național sau regional, există ofertă oficială, sprijinită în Cartă, pentru 15 din aceste limbi, i.e., nu și pentru albaneză, armeană, idiș, macedoneană și rusyn.

În România mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba maternă.

În 1995, România a semnat *Convenția-Cadru pentru protecția minorităților naționale* elaborată de Consiliul Europei, iar în 2007, a fost ratificată *Carta europeană a limbilor regionale sau ale minorităților*. Limba română este limba oficială, existând și zece limbi ale minorităților care beneficiază de protecție generală: albaneză, armeană, greacă, idiș, italiană, macedoneană, poloneză, romani, rutenă, și tatară, alte zece limbi având protecție sporită: bulgară, cehă, croată, germană, maghiară, rusă, sârbă, slovacă, turcă și ucraineană.

Deși uneori apar în mass media subiecte legate de aceste limbi, sunt încă puține datele referitoare la temă ca atare. La nivel național, informații pot fi găsite doar în Recensământul Național, ca rezultat al unei întrebări despre limba națională. În plus, România a fost inclusă în Eurobarometrul 63.4 din 2005 (Europenii și limbile) unde respondenții au fost întrebați în legătură cu limba maternă, alte limbi cunoscute, cât și despre nivelul competenței de limbă. Date despre utilizarea limbilor minorităților în educație sunt, de asemenea, disponibile la Institutul Național de Statistică și la Ministerul Educației.

¹ <https://statistici.insse.ro>

² Recensământul din 2002.

³ <http://ori.mai.gov.ro/api/media/Userfiles/Proiecte--Strategii/Instrucțiuni IF 1101 10012012>

¹ <https://statistici.insse.ro>

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbi străine și limbile imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	numai vorbitori nativi	≥2 ani	nu există	>1 zi	specializată	specializată	total
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	≥2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile oferite în învățământul pre-școlar:

LR/M	bulgara, croata, ceha, germana, greaca, maghiara, poloneza, sârba, slovacă, turca, ucraineană.
------	--

Limbile străine au caracter optional la nivelul preșcolar. Totuși, la majoritatea grădinițelor este inclusă o limbă străină în planul de învățământ. Faptul că un an de grădiniță este obligatoriu asigură familiarizarea majorității copiilor cu o limbă străină înainte de a începe școala primară.

Demn de menționat este și că, din punct de vedere legal, toți copiii aparținând unor minorități recunoscute au dreptul la educație în limba proprie. Este un aspect pozitiv important, cu toate că există încă unele diferențe în implementarea acestei legi în cazul diferitelor minorități.

Istoricul migrației din România, unde rata emigrației este mai mare decât cea a imigrației, constituie una din principalele cauze ale absenței unei oferte educaționale consistente pentru imigranți. Cel mai important grup de imigranți provine din Republica Moldova, însă, având aceeași limbă și o cultură foarte apropiată, învățarea limbii nu este o problemă.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranții	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	absent	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard al școlii	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	fără

Limbile în învățământul primar

LR/M	Bulgara, croata, germana, maghiara, italiana, poloneza, romani, rusa-lipovineană, sârba, slovacă, turca, ucraineană
LS	engleza, franceza, germana, italiana, rusa, spaniola: una dintre aceste limbi este obligatorie

Învățământul primar prezintă o situație similară. La acest nivel, este obligatorie o limbă străină, alegerea acesteia fiind la decizia școlii. Unele școli oferă copiilor și părinților acestora posibilitatea de a alege limba pe care să o studieze. De asemenea, unele școli desfășoară procesul instructiv – în întregime ori parțial – în limbi ale minorităților, cu precădere în limba maghiară. În aceste cazuri, toate obiectele de studiu sunt predate în limba minorității, cu excepția orelor de limba și literatura română. Totuși, nu există prevederi oficiale referitor la utilizarea limbilor imigranților în școlile primare.

Noua lege a educației acordă mai multă autonomie școlilor, încurajând și competiția inter-școlară. Este de așteptat ca acest proces să îmbunătățească calitatea predării limbilor străine, factor important în alegerea unei școli. Prevederile recente, conform noii legi, vor încuraja, și ele, școlile să ofere, la cererea părinților, ore de limba romani și cultură roma.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	>10	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	>10	standard al școlii	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau ale școlii	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	fără

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Bulgara, croata, germana, maghiara, italiana, poloneza, romani, rusa-lipovineană, sârba, slovacă, turca, ucraineana
LS	Engleza, franceza, germana, italiana, portugheza, rusa, spaniola: două dintre aceste limbi sunt obligatorii în funcție de oferta educațională a școlii

Învățământul secundar are caracteristici asemănătoare. În majoritatea cazurilor, elevii continuă studiul limbii străine începute în școala primară. Aceștia încep, de asemenea, o a doua limbă străină în primul an de gimnaziu. La nivel național, există școli cu programe de studiu intensiv în limbi străine, cât și licee speciale, unde mediul de instruire este o limbă străină, cum ar fi: engleza, germana, franceza, italiana și spaniola.

În anumite regiuni ale țării există învățământ secundar în limbile minorităților. Principala limbă a minorității, care dispune de instituțiile și cadrele necesare, este maghiara, urmată de germană, ucraineană, sârbă și slovacă. Elevii au posibilitatea de a susține examenele naționale de sfârșit de an în limba minorității, împreună cu un test adaptat de limba română.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior (nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A				
	Instituția B				
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	N/A	total
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	fără ofertă
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restricționat	național sau instituțional	numai internaționali	opțional	fără ofertă
Universitatea C	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	fără ofertă

La nivelul formării profesionale și tehnice, profilul lingvistic de ansamblu este mai degrabă moderat, cu o puternică reprezentare a limbii naționale și a limbilor străine și cu doar câteva cursuri de maghiară și limba romani oferite la Cluj. Totuși, maghiara și germana, principalele limbi ale minorităților, sunt bine reprezentate la nivel terțiar în regiuni cu populație minoritară semnificativă. Limba națională și limbile străine sunt puternic reprezentate. La acest nivel, engleza și franceza se situează primele, existând secții în limbi străine specializate sau chiar programe post-licență, gen masterat ori doctorat, desfășurate, parțial ori total, în aceste limbi.

Evoluțiile recente arată investiții crescânde în cursurile predate în limbi străine, în special engleză și franceză, unele universități pastrând și secții în maghiară și germană. Limba romani, cât și alte limbi ale minorităților naționale, constituie, de asemenea, direcții de studiu într-o serie de departamente filologice/pedagogice din învățământul superior, unde viitorii profesori sunt pregătiți pentru a preda (în) aceste limbi. Și la acest nivel lipsesc prevederi referitoare la limbile imigranților.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	Regulat în București Niciodată în Iași Întotdeauna în Cluj	Câteodată în București Niciodată în Iași și Cluj

În mod tradițional, activitatea mass-mediei din România se desfășoară în limba națională și în limbile minorităților. Filmele și programele TV străine sunt, în marea lor majoritate, subtitrate, restul emisiunilor fiind în limba națională. Pentru programele în limba maghiară și germană există un spațiu dedicat pe canalele televiziunii publice naționale, existând și o serie de programe TV locale specializate care sunt în totalitate în limbile minorităților respective. Canale TV în maghiară, germană, sârbă și alte limbi ale minorităților sunt larg accesibile prin intermediul operatorilor de cablu TV. Relativ recent, desenele animate au început să fie dublate, iar limba din cadrul unor programe poate fi selectată de utilizator.

Cărțile și ziarele sunt, cu precădere, în limba română. Unele ziare internaționale în engleză, franceză sau germană sunt disponibile în anumite librării și magazine, existând o serie de librării și biblioteci importante care oferă publicații într-o gamă largă de limbi străine. În centrul și vestul țării există și ziare și reviste în maghiară și germană. Sunt disponibile publicații online în limba națională și în limbile minorităților și, de asemenea, în câteva limbi ale imigranților, cum ar fi araba și chineza.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Cluj	Cluj	București Iași Cluj		
3-4	Cluj				Cluj	
1-2	București Iași	București Iași	Iași		București	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii de natură juridică Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice Servicii de urgență = Servicii de transport = Servicii sociale	Servicii turistice Servicii de imigrare și integrare Dezbateri politice și procese decizionale Servicii de urgență Servicii de transport

Unele servicii publice prezintă o parte din informații în mai multe limbi, de pildă site-uri disponibile și în engleză și franceză. Limba maghiară este, de asemenea, disponibilă în centrul și vestul țării, fie în materialele online, fie pentru o serie de servicii puse la dispoziția publicului. Utilizarea limbii minorității este asociată cu structura populației. În zone unde o anumită populație minoritară reprezintă cel puțin 20% din populația locală, instituțiile administrației publice și serviciilor publice vor asigura comunicarea în limba minorității, după cum stipulează Constituția și în acord cu tratatele internaționale la care România a aderat.

Investiția în deprinderile de limbă la nivelul instituțiilor publice nu este semnificativă. Totuși, unele instituții par să se fi adaptat la situația locală. În zone cu grupuri minoritare mari, serviciile sunt furnizate de personal care, de regulă, vorbește limba minorității respective. În cazul minorității roma, sunt angajați medietori pentru a facilita comunicarea între grupurile etnice.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	3	17	4	3	0	0	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	1	0	1	0	22	17	19	19	20	23
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	2	3	3	0	9	15	8	9	14	18
Alte limbi	Practicate frecvent	0	0	0	0	3	3	1	1	3	6

Firmele recenzate par să aibă un profil lingvistic mediu spre scăzut. Unele firme dețin o strategie și practici specifice în domeniul limbilor, însă investiția acestora în dezvoltarea deprinderilor de limbă ale angajaților este foarte modestă. Cel mai adesea, deprinderile par să fi fost dobândite anterior angajării. Limba națională și engleza apar ca principalele limbi folosite, urmate de franceză și germană.

Se recomandă politici de prioritizare a importanței limbilor și necesității investiției private în deprinderile de limbă în vederea consolidării practicilor multilingve în mediul de afaceri.

Principalele rezultate de ansamblu

România are o situație în care limba națională, limbile minorităților și limbile străine apar ca fiind bine promovate, cu precădere în sistemul educațional. Rezultatele arată și că firmele recenzate utilizează moderat limbile străine, deși investiția în deprinderile de limbă ale angajaților este scăzută.

Pe de altă parte, limbile minorităților sunt sprijinite din punct de vedere legal, atât prin intermediul *Cartei europene a limbilor regionale sau ale minorităților*, cât și prin noua lege a educației. Această realitate nu duce, totuși, de la sine la rezultate egale pentru toate minoritățile. În timp ce unele limbi ale minorităților, de pildă maghiara, sunt reprezentate în sfera activităților educaționale și culturale, pentru altele, cum ar fi limba romani, nu este așa. S-au efectuat investiții pentru a facilita accesul etnicilor roma în administrație, școli și alte servicii publice prin intermediul mediatorilor, însă mai este mult de făcut pentru a asigura oportunități reale de utilizare a limbii romani în educație și în spațiul public. Deși aceste necesități sunt cunoscute și s-au făcut declarații oficiale cu privire la limba și cultura roma (Notificarea Ministerului Educației 29323/20.04.2004), este nevoie de mai multe măsuri practice.

Un alt aspect care necesită urgent atenție este populația imigrantă și problemele de limbă ale acesteia, de exemplu accesul la educație. Pe termen lung, imigrația va crește după toate probabilitățile, fiind necesară discutarea și implementarea politicilor menite să vină în întâmpinarea nevoilor lor.

Un alt aspect care ar trebui îmbunătățit este oferta universităților în privința limbii române ca limbă străină. Acest lucru ar fi util studenților străini care doresc să studieze în România.

Dezvoltarea deprinderilor de limbă în rândul angajaților din instituțiile publice și îmbunătățirea strategiei de comunicare, în special diseminarea informației, în mai multe limbi ar avea o mare importanță socială și economică pentru populația imigrantă și pentru antreprenorii străini.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Peisajul lingvistic al României de astăzi este divers, existând o tendință în creștere de recunoaștere și promovare a multilingvismului ca resursă și valoare societală. Mai jos sunt descrise pe scurt câteva din inițiativele promițătoare din acest domeniu.

La nivelul guvernului, este de menționat un studiu al Departamentului pentru Relații Inter-Etnice, intitulat 'Multilingvismul și limbile minorităților în România'¹, întreprins în colaborare cu Academia Română. Programele Oficiului Român pentru Imigrări sau ale Institutului Român pentru Studiarea Problemelor Minorităților Naționale din Cluj-Napoca sunt, de

asemenea, demne de menționat (de exemplu, proiectul 'formulelor bilingve'). Și opțiunile recente ale Ministerului Educației din România în domeniul politicilor sunt relevante. De pildă, atât noua lege a educației, datând din ianuarie 2011, cât și noul proiect de cadru curricular, subliniază importanța dezvoltării competenței comunicative a elevilor în mai multe limbi.

Inițiativa recentă a Agenției Naționale pentru Programe Comunitare, Reprezentanței Comisiei Europene în România și Departamentului pentru Relații Inter-Etnice referitor la organizarea evenimentului *MALLtlingvism – Voci și culori* într-un mall din București este un exemplu de modalități inovatoare prin care se poate intra în contact cu un public numeros într-un mediu non-formal. Sărbătorirea *Zilei Europene a Limbilor 2011* de către Institutul Cultural Român și EUNIC România în format 'swap-shop' de activități culturale se înscrie în cadrul aceluiași efort de a transmite publicului mesajul diversității culturale.

Un alt exemplu de colaborare între organisme guvernamentale și societatea civilă este proiectul 'Învăț românește' desfășurat de Universitatea de Vest din Timișoara, Institutul Intercultural din Timișoara și Ministerul Educației din România. Împreună cu proiectul 'Migrant în România'², și acesta finanțat de către Fondul European pentru Integrare și implementat în parteneriat de către Institutul Intercultural din Timișoara și Organizația Femeilor Refugiate din România, inițiativa sus-menționată oferă sprijin pentru învățarea limbii române de bază.

Conștientizarea crescândă a importanței multilingvismului este evidentă și prin numărul mare de proiecte de cercetare și dezbateri științifice din învățământul superior care au fost organizate recent, atât de facultăți filologice cât și ne-filologice. Aceste inițiative se înscriu pe linia sugestiei făcute de Leonard Orban, Comisar European pentru Multilingvism în perioada 2007–2010, de a înființa catedre de multilingvism în cadrul universităților.³ Un exemplu este conferința organizată de Facultatea de Sociologie și Asistență Socială a Universității Babeș-Bolyai din Cluj, intitulată 'De la imigrare la integrare prin Multilingvism'.⁴

Referințe

Alexe, I. and Păunescu, B. (ed.) (2011). *Studiua asupra fenomenului imigrație în România*.

Integrarea străinilor în societatea românească. București: Fundația Soros.

European Commission; Statistical Office of the European Communities. (2010). *Europe in figures – Eurostat yearbook 2010*. Luxembourg: European Commission.

Sandu, D. (2010). *Lumile sociale ale migrației*. Iași: Polirom.

¹www.insse.ro, www.edu.ro, www.dri.gov.ro

²www.migrant.ro

³www.ziare.com/tv/ – interview, 23 November 2009.

⁴www.lumebuna.ro/2011/05/29/conferinta-%E2%80%9Cde-la-imigrare-la-integrare-prin-multilingvism%E2%80%9D/

16 SPANIA

16.1 Madrid, Valencia, Sevilla

Marta Genís

Contextul de țară

Multilingvismul nu este un element de noutate pentru poporul spaniol având în vedere că patru din zece spanioli trăiesc în comunități cu mai mult de o limbă oficială. Luând în considerare faptul că Spania are o populație de 47,1 milioane de oameni (recensământul din 2011), rezultă că 34% din populație este cel puțin bilingvă, multilingvismul fiind, prin urmare, o caracteristică esențială a culturii spaniole.

Constituția spaniolă din 1978 recunoaște diversitatea lingvistică drept moștenire culturală ce trebuie respectată și protejată, declarând, totodată, că, pe lângă limba națională, castiliana, și alte limbi "au de asemenea caracter oficial în comunitățile respective". Deci, se poate spune că Spania este o țară multilingvă, în care limba oficială este varietatea castiliană, de regulă numită spaniolă. Alte limbi, galiciană, catalana și basca, sunt de asemenea oficiale în comunitățile respective, precum și în alte teritorii care, istoric vorbind, au făcut parte din continuum-ul lor lingvistic, cum ar fi Valencia și Insulele Baleare în cazul limbii catalane, ca și nordul Navarrei în cazul limbii basce. Împreună, aceste trei limbi totalizează în jurul a 16 milioane de vorbitori.

Pe lângă acestea, există o mare varietate de dialecte, cum ar fi dialectul andaluz, cel din Insulele Canare, extremeño, dialectul din regiunea Murcia etc., și altele recunoscute drept limbi teritoriale în *Carta Europeană a Limbilor Regionale sau ale Minorităților*, cum sunt *Fablas Aragonesas* în Aragón, *Bable* sau *asturiană* în regiunea Asturia, *Valenciano* în Valencia și *Aranés*, limba oficială în la Vall d'Arán. Carta protejează, de asemenea, limbi precum *berbera* în Melilla, *Caló*, o limbă non-teritorială utilizată de țigani și *portugheza*, folosită în Extremadura și în alte locuri de la granița cu Portugalia. Toate aceste limbi reprezintă doar câteva din varietățile lingvistice vorbite la nivel local.

Și imigrația străină a adus alte limbi în Spania. Potrivit recensământului din 2011, sunt 5,7 milioane de oameni de origine străină (12,2%), mulți provenind din America de Sud, unde se vorbesc diferite varietăți ale limbii spaniole. Cele mai importante limbi ale imigrației vorbite în Spania sunt araba, bulgara, chineza, engleza, germana, portugheza și româna.

În privința educației, în Spania limbile nu au fost mult timp considerate esențiale. Primul semn de interes pentru limbile străine (LS) poate fi găsit în Decretul Regal din 20 iulie 1900, unde apare recomandarea ca limba franceza să fie prima studiată, urmată de engleză sau germană, în ideea de a înlătura izolarea în care se găsea atunci Spania.

Legea Generală a Educației din 1970 reprezintă un progres semnificativ în privința statutului limbilor în educație, deoarece a introdus predarea LS la ciclul trei al învățământului de bază și, mai important chiar, a inclus literatura și limbile regionale în sistemul educațional al respectivelor comunități începând cu învățământul de bază.

În 1990, prin legea denumită LOGSE, (*Ley Orgánica General del Sistema Educativo*), a fost consacrat un sistem educațional descentralizat în care comunitățile autonome își pot selecta conținuturile curriculare. Aprobată în 2002, legea aflată acum în vigoare și denumită LOE (*Ley Orgánica de Educación*) prevede ca predarea limbilor străine să înceapă în școala primară (de la cinci ani), introducând, cu caracter opțional, o a treia LS de la vârsta de nouă ani.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea spaniolei în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Spania este (co-)finanțată în 13 țări din Europa și din lume, în special în America Latină. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată și ratificată de Spania. Următoarele 12 limbi R/M sunt recunoscute în Cartă: araba, araneza, asturiana/Bable, basca, catalana, Caló, Fable aragoneza, galiciană, limbile berbere, portugheza, romani, valenciana. La nivelul sistemului educațional regional, există ofertă oficială, sprijinită în Cartă, pentru bască, catalană, galiciană și valenciană.

În Spania mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ și date din sondaje periodice actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă plus o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă respectiva limbă.

Limba națională, limbile minorităților, limbile străine și cele ale imigranților sunt reglementate în diferite documente spaniole de legislație și politici, cu precădere în Constituția Spaniei adoptată de *Cortes Generales* și ratificată de poporul spaniol în 1978 și în *Carta Europeană a Limbilor Regionale sau ale Minorităților*, ratificată în 2001. Cadrul European Comun de Referință pentru Limbi a avut, și el, o influență profundă asupra sistemului educațional spaniol.

O serie de rapoarte prezentate la UE explică ce s-a făcut în Spania în privința limbilor minorităților ori regionale după semnarea, în anii 1980, a Statutului de autonomie a regiunilor, prin care s-au stabilit limbile oficiale ale diferitelor comunități. Aranés a fost introdusă ca limbă co-oficială în noul text al

Constituției Cataloniei din iulie 2006; *Fablas*, vorbită în Aragon, a fost inclusă în Legea 3/1999 din 10 martie; Planul General de Normalizare a Limbii Galiciene a fost adoptat de Parlament la

22 septembrie 2004. Cu toate acestea, limbile regionale nu sunt promovate ori predate în alte comunități, lăsând această inițiativă pe seama cluburilor ori academiilor regionale.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥până la 2 ani	nu există	>1 zi	specializată	specializată	total
LS	toți	≥până la 2 ani	nu există	<0.5 zi	specializată	specializată	total
LI	toți	≥până la 2 ani	nu există	<0.5 zi	generală	specializată	Parțial
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	≥până la 2 ani	5–10	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile oferite în învățământul pre-școlar

LR/M	Valenciana doar în Valencia
LS	Engleza în comunități din Madrid și Valencia, și engleza, franceza, și germana în Andaluzia
LI	Portugheza în Valencia, portugheza și marocana în Madrid și româna în Andaluzia

La nivelul învățământului pre-școlar, Spania se distinge în privința multilingvismului, înregistrând scoruri ridicate pentru limbi străine și limbi ale minorităților ca urmare a faptului că Planul Strategic pentru Cetățenie și Integrare (2007–2010) a inclus, între alte direcții de acțiune, prezervarea limbilor și culturilor de origine, creând și condițiile pentru promovarea lor în sistemul educațional prin intermediul acordurilor bilaterale.

În funcție de diferitele comunități, limbile străine oferite includ engleza, franceza, germana, portugheza, araba și româna, dintre care, în mod normal, obligatorie este engleza sau franceza, restul fiind opționale.

3 Limbile în învățământul primar

Organizare

	Curriculum	Sprejiriin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprejiriin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranții	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau ale școlii	total
LI	numai vorbitori nativi	coerent și explicit	localizat	din primul an	Parțial în timpul programului	fără	standard al școlii	norme ale școlii	Parțial

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprejiriin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprejiriin financiar informal
LI	profesori de limbi	generală	specializată	N/A

Limbile în învățământul primar

LR/M	Valenciana doar în Valencia
LS	Engleza și franceza în Madrid, și engleza, franceza, și germana în Valencia și Andaluzia: una dintre aceste limbi este obligatorie
LI	portugheza și marocana în Madrid și Andaluzia

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii	nespecificat	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Srijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	nespecificat	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	nespecificat	srijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Valenciana doar în Valencia
LS	Engleza, franceza, germana: una dintre aceste limbi este obligatorie

În învățământul secundar profilul limbilor nu mai este la fel de remarcabil, deoarece noul trend multilingv nu a ajuns încă la acest nivel, ceea ce înseamnă că doar câteva școli secundare sunt bilingve. În pofida acestui fapt, spectrul limbilor oferite, modul de organizare a predării, precum și formarea cadrelor și sistemul calificărilor profesionale sunt impresionante.

Limbile imigranților nu sunt larg predate în învățământul secundar, deși au fost puse în practică câteva Planuri de acțiune, în special în ce privește prezervarea acestora. Este, de asemenea, promovată integrarea imigranților în cultura spaniolă prin intermediul învățării limbii spaniole.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (nu există ofertă pentru limbile imigranților și limbile R/M)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	nespecificat	coerent și explicit	nespecificat	total
	Instituția B	limitată	coerent și explicit	nespecificat	total
	Instituția C	limitată	coerent și explicit	nespecificat	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	toți	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restrictționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională și limbi străine	limba națională și limbi străine	restrictționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional

În ce privește învățământul profesional și tehnic (IPF), doar franceza și engleza fac parte din ofertă, și nici acestea ca discipline obligatorii, ceea ce explică rezultatele slabe. Este necesară mai multă atenție pentru această zonă din partea autorităților educaționale, mai ales dacă se ia în considerare faptul că IPF vizează dobândirea unei educații cu un profil profesional și tehnic bine conturat.

Cât privește învățământul superior, în fruntea ofertei se găsesc engleza și franceza, urmate de germană și italiană.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	dublat	câteodată	regulat

Faptul că toate programele TV sunt digitale face ca limba originală a producțiilor să fie de asemenea păstrată, ceea ce înseamnă că programele dublate sunt, în majoritate, disponibile și în versiunea originală, cum este cazul programelor în limbile regionale catalană, galiciană ori bască. Totuși, acest lucru nu este totdeauna cunoscut publicului larg, aceasta fiind, probabil, explicația valorilor scăzute obținute pentru acest domeniu.

În ce privește presa audio-vizuală și scrisă, au fost identificate ziare în șase limbi diferite. Cu toate acestea, dominația limbii engleze este evidentă.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Sevilla	Madrid Valencia Sevilla			Madrid	
3-4						
1-2	Valencia		Valencia Sevilla		Valencia Sevilla	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii de educație Servicii de urgență Servicii de sănătate Servicii sociale Servicii de natură juridică	Servicii de sănătate Servicii sociale Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice Servicii de urgență

Deși aici apar menționate 10 limbi, limba engleză domină clar panorama în orașele recenzate. Chiar în aceste condiții, pare a exista un interes crescând pentru multilingvism, precum și o cerere tot mai mare de competențe de limbă în sfera serviciilor publice la nivel local, regional și național. Mijloacele de comunicare orală sunt mult mai puțin prezente decât strategiile instituționalizate ori mijloacele de comunicare scrisă.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	5	11	4	10	0	0	3	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	2	3	6	1	23	22	23	24	20	22
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	2	9	8	0	9	9	11	11	7	14
Altele	Practicate frecvent	2	2	4	0	3	0	4	11	7	11

Practicile de management, deși circumscrise fără echivoc limbilor naționale, par să fi devenit mai deschise spre multilingvism, însă cifrele sunt încă modeste, existând mult loc pentru progres în viitor, mai ales în sfera strategiilor lingvistice și a competențelor de limbă ale angajaților. Firmele multinaționale au o perspectivă globală în privința limbilor, fiind conștiente că multilingvismul are un aport semnificativ la îmbunătățirea competitivității firmelor.

Principalele rezultate de ansamblu

Zonele în care se observă un progres de data recentă în ce privește multilingvismul sunt cele ale învățământului pre-școlar, primar și în limbile imigranților, tendința fiind de creștere constantă.

Merită subliniat și efortul de schimbare la nivelul serviciilor și spațiilor publice, domeniu unde acum un deceniu era greu de întâlnit vreo altă limbă cu excepția spaniolei.

Același lucru se poate spune în privința ziarelor și cărților, unde oferta este acum uriașă în comparație cu cea de doar câțiva ani în urmă.

Există, totuși, și zone cărora trebuie să li se acorde mai multă atenție, cum ar fi media audio-vizuală și mediul de afaceri, unde persistă încă obișnuințe și practici tradiționale.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Documentul intitulat *Plan de acțiune* pentru deceniul 2010–2020, semnat în 2010 de către guvern, enumeră 12 măsuri menite să îmbunătățească situația în domeniul învățării limbilor și multilingvismului, din care cea referitoare la formarea profesorilor este una din cele mai așteptate.

Unele din aceste obiective au fost deja atinse de majoritatea comunităților autonome, cu toate că entuziasmul inițial a fost temperat de serioasa criză financiară cu care ne confruntăm.

Referințe

- Avance Censo 2001, INE. In www.ine.es/prensa/np648.pdf
- Constitución española (1978) In www.boe.es/aeboe/consultas/enlaces/documentos/ConstitucionCASTELLANO.pdf
- Common European Framework of Reference for Languages. In www.coe.int/t/dg4/linguistic/Source/Framework_EN.pdf
- Council of Europe (2001) *The European Framework of Reference for the Teaching of Languages*. Strasbourg: Council of Europe.
- European Charter for regional or Minority languages. In www.coe.int/t/dg4/education/minlang/textcharter/default_en.asp
- REAL DECRETO 831/2003, de 27 de junio, por el que se establece la ordenación general y las enseñanzas comunes de la Educación Secundaria Obligatoria.
- Ley 10/2009 de 22 de diciembre de uso, protección y promoción de las lenguas propias de Aragón. In http://noticias.juridicas.com/base_datos/CCAA/ar-10-2009.html
- Ley 14/1970, de 4 de agosto, General de Educación y Financiamiento de la Reforma Educativa. In www.boe.es/aeboe/consultas/bases_datos/doc.php?id=BOE-A-1970-852
- Morales, C. et al. (2000) *La enseñanza de lenguas extranjeras en España*. Madrid: CIDE.MECD.
- Plan de Acción 2010–2020 In www.educacion.gob.es/dctm/ministerio/horizontales/prensa/documentos/2010/plan-de-accion-2010-2011vdefinitivafinal.pdf?documentId=0901e72b801b3cad
- Plan estratégico de ciudadanía e Integración 2007–2010 In http://extranjeros.mtin.es/es/IntegracionRetorno/Plan_estrategico/pdf/PECIDEF180407.pdf
- Plan General de Normalización de la Lengua Gallega (2004) In www.xunta.es/linguagallega/archivos/PNL22x24_textointegro.pdf
- Programa de Lengua y cultura Portuguesa In <http://www.educacion.gob.es/educacion/sistema-educativo/educacion-inclusiva/programas-educativos/lengua-cultura-portuguesa.html>
- Real decreto de 20 de julio de 1900, Colección Legislativa de España, vol. 2° de 1900, art. 3, p. 533–534.
- Estatuto de Cataluña Julio 2006 In www.gencat.cat/generalitat/cas/estatut/index_2006.htm

16 SPANIA

16.2 Catalonia

F. Xavier Vila i Moreno

Contextul regional

Recunoașterea explicită a realității multilingve istorice a Spaniei a fost o problemă-cheie după înlăturarea dictaturii generalului Franco și, în consecință, i-a fost acordat un loc important în Constituția Spaniei (articolul 3) din 1978 și, ulterior, în Statutul de Autonomie al Cataloniei (art. 3) din 1979. Potrivit ambelor texte, catalana și castiliana (termenul oficial folosit în Constituție cu referire la limba spaniolă) au devenit limbi oficiale în Catalonia.

Această recunoaștere a fost înțeleasă în moduri diferite, dezbaterile asupra politicilor lingvistice fiind foarte aprinse de atunci. Dezbaterile se concentrează pe modul de implementare a acestui 'statut oficial'. Pe scurt, majoritatea agenților sociali catalani consideră limba catalana drept limba națională a Cataloniei – și nu o limbă regională/minoritară – iar castiliana drept (principală) limbă de stat. Cu toate acestea, funcționarii din instituțiile centrale au tendința de a acorda castiliane prioritate absolută în Catalonia. Cei mai mulți dintre catalani sunt de părere că, după trei secole de ingerință oficială și după imigrația masivă de la mijlocul secolului XX dinspre regiunile vorbitoare de spaniolă ale Spaniei, limba lor ar trebui să beneficieze de protecție specială, fie și prin prisma faptului că toți catalanii au învățat efectiv castiliana. Într-adevăr, articolul 3.1 din Constituție spune că 'toți cetățenii au datoria de a fi competenți în limba castiliană', însă articolul 3.3 menționează că diversitatea lingvistică 'se va bucura de respect și protecție specială'. În partea Spaniei vorbitoare de castiliană, 'protecția specială' acordată limbii catalane este adesea percepută drept depozitare a castiliane de rolul său 'natural' predominant.

Și alți factori au promovat în ultima vreme relevanța multilingvismului în Catalonia: (1) semnificația industriei turismului; (2) procesul de integrare europeană; (3) procesul rapid de internaționalizare din economia catalană și (4) sosirea, în primul deceniu al secolului XXI, a mai mult de 1,3 milioane de imigranți vorbitori de spaniolă din America și din restul lumii (allogloți). Această populație alloglotă este extrem de fragmentată și împrăștiată în întreaga țară: conform *Sondajului privind practicile lingvistice ale populației din Catalonia* (EULP 2008), cel mai numeros grup era cel al vorbitorilor de limbă arabă (2,6% din totalul populației cu vârsta de peste 15 ani – cifra include și multe persoane a căror primă limbă este tamazight). Niciun grup având o altă primă limbă (L1) nu a atins nivelul de 1%: româna a totalizat 0,9%, galiciana 0,6%, franceză 0,5%, portugheza și engleza 0,4%, rusa 0,3%. Acestea erau cele mai bine reprezentate prime limbi din peste 400 de grupuri de L1.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația referitoare la limbi și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii catalană în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Catalonia este co-finanțată în Argentina, Ecuador, Elveția, Portugalia și SUA. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată și ratificată de Spania. Există ofertă educațională oficială, sprijinită de Cartă, pentru catalană și araneză în Catalonia.

În Catalonia mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ, date din registrele municipale periodic actualizate și date din sondaje periodice. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională și varietăți ale limbilor regionale sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă, limba principală și limba maternă. Adicional, este inclusă și o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă respectiva limbă.

De la votarea noului Statut de Autonomie în 2006, Catalonia și-a adăugat o a treia limbă oficială – occitana, limba autohtonă din Val d'Aran, un mic teritoriu în Pirineii catalani. Statutul oficial al occitanei a fost reglementat prin lege de către Parlamentul Cataloniei în septembrie 2010, fiind însă suspendat temporar de către Curtea Constituțională spaniolă la cererea guvernului spaniol.

LOS=limba oficială a statului

LS=limbi străine

ALO=alte limbi oficiale

LI=limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților și nici sprijin adițional pentru limba oficială a statului (spaniola))

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
ALO	toți	≥2 ani	nu există	>1 zi	specializată	specializată	parțial
LS	toți	≥2 ani	nu există	<0.5 zi	specializată	specializată	parțial

Limbile în învățământul pre-școlar

ALO	Catalana peste tot și araneza occitană în Val d'Aran
LS	Engleza

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LOS	coerent și explicit	în timpul integrării	numai imigranții	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
ALO	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LOS	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
ALO	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	incorporată în formare

Limbile în învățământul primar

ALO	Catalana peste tot și araneza occitană în Val d'Aran
LS	Engleza obligatorie

În ultimele două decenii, educația din Catalonia s-a bazat pe 'modelul agregării' care: descurajează separarea copiilor în funcție de prima limbă; afirmă că limba principală de instruire este catalana (copiii având, totuși, dreptul de a învăța în castiliană în primii ani de școală dacă părinții solicită acest lucru); afirmă că toți copiii trebuie să fie bilingvi și biliterați în aceste două limbi până la sfârșitul învățământului obligatoriu. Rezultatele comparative arată că acest model conduce la bilingvism pentru majoritatea copiilor, deși castiliana este, încă, mai bine cunoscută (vezi Vila 2008, 2010). Explicația unor astfel de rezultate se află în combinația de factori demolingvistici și sociolingvistici: castiliana este principala 'lingua franca' pentru vorbitorii de catalană, castiliană și allogloți și, dat fiind statutul puternic și omniprezența în societate, aceasta este rapid însușită de către vorbitorii non-nativi. De asemenea, nu trebuie uitat faptul că, deși datele utilizate în studiul Language Rich Europe provin din surse oficiale, atât datele observaționale cât și cele auto-declarate de copii evidențiază utilizarea destul de frecventă a castiliane în interacțiunea cu profesorii la clasă, în special în contexte unde vorbitorii de castiliană și allogloții sunt majoritari.

În 2010, o mult-discuțată decizie a Curții Constituționale referitor la noul Statut de Autonomie al Cataloniei (2006) cerea o prezență mai mare a castiliane ca limbă vehiculară în școlile catalane, deschizând, astfel, drumul unui conflict juridic și politic major, aflat încă în curs.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LOS	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
ALO	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Srijin pentru LOS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	N/A
ALO	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	incorporată în formare

Limbile în învățământul secundar

ALO	Catalana peste tot și araneza occitană în Val d'Aran
LS (<i>limbile în italice sunt introduse doar în liceu</i>)	Obligatoriu: o limbă la alegere dintre engleză, franceză, ocaional germană sau italiană Opțional: <i>greaca antică, latina și altele</i>

Rezultatele cercetărilor sunt destul de precise în ceea ce privește descrierea poziției majorității limbilor. Distincția dintre limbi 'străine' și 'ale imigranților' ascunde faptul că pentru două din principalele grupuri străine – cele având drept L1 franceza și engleza – accesul la predare în L1 este relativ simplu în sistemul educațional (vezi cifrele de mai sus). Există și o serie de școli private străine – americane, franceze, italiene și 'internaționale' – care vin în întâmpinarea dorinței rezidenților străini și localnicilor cu situație financiară bună de a avea copii plurilingvi.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
ALO	Instituția A	largă varietate	fără orientări	N/A	total
	Instituția B	limitată	coerent și explicit	N/A	total
	Instituția C	largă varietate	general	N/A	total
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția B	limitată	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	nespecificat	parțial

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	Limba oficială a statului, limbi străine și alte limbi oficiale	Limba oficială a statului, limbi străine și alte limbi oficiale	fără	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	Limba oficială a statului, limbi străine și alte limbi oficiale	Limba oficială a statului, limbi străine și alte limbi oficiale	restricționat	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	Limba oficială a statului, limbi străine și alte limbi oficiale	Limba oficială a statului, limbi străine și alte limbi oficiale	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional

Cercetarea surprinde contextul general al învățării limbilor în domeniul Educației și Formării Profesionale și Tehnice (ÎPT), dar instituțiile de învățământ superior recenzate nu scot în evidență gama largă a posibilităților de învățare a limbilor străine existentă în multe universități din Catalonia, care, pe lângă limbile mari de circulație internațională, include limbi regionale, cum ar fi occitana; limbi ale imigranților de largă răspândire, cum ar fi tamazight/berbera; mai multe limbi europene de mărime medie, cum ar fi olandeza sau suedeza; și limbi asiatice, cum ar fi japoneza, chineza, farsi sau turca.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	dublat	câteodată	câteodată

Cercetarea evidențiază dominația castiliane în privința utilizării în mass-media, urmată de catalană și engleză, alte limbi aflându-se la mare distanță. Castiliana este clar predominantă la televiziune, datorită existenței a numeroase canale cu acoperire națională, și la cinema, unde producțiile dublate în castiliană sunt încă predominante. Prin comparație, a reieșit că raportul catalană/castiliană este mult mai echilibrat la radio și în ziare.

Pozițiile deținute de alte limbi au fost mai greu de descifrat. De când televiziunea digitală a înlocuit-o pe cea analogă, problema dublării și subtitrării și-a pierdut din importanță deoarece cele mai multe posturi TV difuzează versiunea originală a producțiilor străine, de obicei cu subtitrare, precum și o versiune dublată. Urmărirea versiunilor originale este populară în rândul anumitor sectoare sociale, inclusiv unele grupuri de imigranți, însă, până acum, nu există cercetări în acest sens. Televiziunea prin satelit s-a dovedit, de asemenea, destul de răspândită în rândul comunităților de imigranți, dar mărimea redusă a grupurilor lingvistice luate în parte face să treacă neobservată această preferință.

La sfârșitul anului 2011, criza economică a diminuat oferta existentă în toate domeniile și pentru toate limbile. În decembrie 2011, de exemplu, ziarul gratuit de limba castiliană ADN a fost desființat. Criza a afectat în special inițiativele locale și publice, cum ar fi posturile de televiziune locale, care reprezentau un adevărat bastion al limbii catalane. Mult mai grav, la sfârșitul anului 2011, Guvernul Cataloniei a anunțat reduceri severe în domeniul televiziunii publice, ceea ce ar putea însemna, probabil, că două posturi publice – ambele în catalană – și-ar înceta emisia.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Barcelona Tarragona L'Hospitalet de Llobregat	Barcelona	Barcelona		
3-4	Barcelona				Barcelona	Barcelona
1-2	Tarragona L'Hospitalet de Llobregat		Tarragona L'Hospitalet de Llobregat	Tarragona L'Hospitalet de Llobregat	Tarragona L'Hospitalet de Llobregat	

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii de sănătate Servicii sociale Servicii de imigrare și integrare Servicii educaționale Servicii de urgență	Servicii de urgență Servicii de sănătate Servicii turistice Servicii sociale Servicii de imigrare și integrare

Profilul pronunțat multilingv evidențiat de datele referitoare la servicii și spații publice locale reflectă în mod clar caracterul complex al acestui domeniu, care se ocupă concomitent de toate categoriile de clienți, de exemplu localnici, imigranți și turiști. De aceea, nu surprinde faptul că este menționată prezența unor limbi din familii și de pe continente diferite, de la catalană la japoneză și de la finlandeză la swahili.

8 Limbile în mediul de afaceri (23 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	9	14	5	8	0	5	4	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LOS	Practicate frecvent	0	2	2	2	21	23	18	21	20	21
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	3	4	10	5	7	11	10	12	13	14
Altele	Practicate frecvent	3	4	6	5	11	7	10	15	14	15

Datele colectate arată că, în termeni generali, sectorul privat rămâne în urma instituțiilor publice locale în ceea ce privește adoptarea strategiilor multilingve în activitatea cotidiană. În sectorul afacerilor, catalana ajunge pe poziția a treia, în urma castiliane și a 'englezei pentru afaceri', fiind urmată la distanță considerabilă de alte limbi europene, mai ales cele folosite de turiști și rezidenții europeni, sau de alte limbi din Spania. Limbile non-europene joacă un rol neglijabil în acest sector, ceea ce sugerează faptul că imigranții din Africa și Asia și piețele din aceste regiuni fie nu sunt luate în considerare de către firmele recenzate, fie, privind altfel lucrurile, sunt deservite prin intermediul 'englezei pentru afaceri'.

Aceste concluzii sunt, totuși, relative: eșantionul firmelor recenzate a fost mic și, în plus, eterogen prin faptul că a inclus firme din diferite sectoare, unele internaționale, altele activând în toată Spania, iar altele doar în Catalonia. Comparația între domeniul serviciilor și spațiilor publice, unde au fost analizate doar instituții locale, și mediul de afaceri nu este dintre cele mai relevante.

Principalele rezultate de ansamblu

- 1 În Catalonia, diferențierea între castiliană ca limbă 'națională' și catalană ca limbă 'regională' este lipsită de bază reală, ambele fiind extrem de prezente în toate domeniile: cu prilejul unor cercetări viitoare, ambele ar trebui incluse sub o denumire comună, mai adecvată: 'națională', 'oficială', sau o alta.
- 2 Proiectul Language Rich Europe se axează pe oferta de politici lingvistice, dar aceasta poate fi analizată în mod corespunzător doar dacă se iau în calcul și cererea și rezultatele. În cadrul ecosistemului lingvistic actual, o ofertă relativ redusă de castiliană în școală produce rezultate bune în ce privește competența lingvistică, în timp ce o ofertă redusă de engleză produce rezultate slabe la această limbă. Cu alte cuvinte, căile care conduc spre plurilingvism pot diferi funcție de limbă și context, trebuind luat în considerare întregul ecosistem lingvistic. În acest sens, majoritatea indicatorilor sugerează că învățarea limbilor străine, punct slab în ecosistemul lingvistic catalan, trebuie reînnoită profund.
- 3 În ansamblu, chestionarul reflectă în mod adecvat poziția modestă a limbilor imigranților în Catalonia, o poziție în consens cu sosirea recentă și eterogeneitatea acestora. În forma actuală, chestionarul este conceput pentru a identifica doar inițiativele care afectează zone largi ale societății. Pe viitor, metodologia ar putea fi dezvoltată pentru a include inițiative comunitare mai accesibile grupurilor de imigranți nou veniți și insuficient stabiliți, cum ar fi cursuri de limbi străine în afara școlii, biblioteci și librării comunitare, accesul la televiziune prin satelit sau televiziune prin internet. În orice caz, trebuie acordată o atenție pedagogică sporită acestor limbi dacă se dorește conservarea patrimoniului lingvistic al copiilor imigranți, spre binele lor și al societății catalane.

Inițiative și studii pilot promițătoare

- 1 Programele de tipul *Voluntari de limbă*, sponsorizate din surse publice și private, au avut ca rezultat crearea unor 'cupluri lingvistice', făcând posibilă – pentru mii de persoane dornice să învețe catalana – practicarea acesteia cu vorbitori fluenți în toată Catalonia (cf. Boix – Fuster, Melià și Montoya 2011).
- 2 Vila (2010) descrie o serie de activități dezvoltate în Catalonia și menite să crească gradul de conștientizare privind limbile minorităților, cum ar fi Language Gymkhana sau Amazigh Spring.
- 3 Proxecto Galauda (<http://phobos.xtec.cat/galauda/> [în galiciană]) este un proiect desfășurat în mai multe unități de învățământ secundar, în cadrul căruia se predă galiciană în Catalonia și catalană în Galicia ca modalitate de largire a repertoriului lingvistic și de conștientizare a importanței diversității lingvistice.

Referințe

Boix-Fuster, Emili, Joan Melià, and Brauli Montoya. 2011. 'Policies promoting the use of Catalan in oral communications and to improve attitudes towards the language.' Pp. 150–181 in *Democratic Policies for Language Revitalisation: The Case of Catalan* edited by M. Strubell i Trueta and E. Boix-Fuster. Basingstoke, England: Palgrave.

EULP 2008: Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008. Available at: < <http://www20.gencat.cat/portal/site/Llengcat/menuitem.b318de7236aed0e7a129d410b0c0e1a0/?vgnnextoid=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextchannel=d5349cede4c43210VgnVCM1000008d0c1e0aRCRD&vgnnextfmt=default> >

Vila i Moreno, F. Xavier. 2008. 'Catalan in Spain.' Pp. 157–183 in *Multilingual Europe: Facts and Policies* edited by G. Extra and D. Gorter. Berlin: Mouton de Gruyter.

Vila i Moreno, F. Xavier. 2010. 'Making choices for sustainable social plurilingualism: some reflexions from the Catalan language area.' Pp. 131–154 in *International Perspectives on Bilingual Education: Policy, Practice, and Controversy* edited by J. Petrovic. Charlotte, N Carolina: Information Age Publishing series.

16 SPANIA

16.3 Țara Bascilor

Iván Igartua

Contextul regional

Comunitatea Autonomă a Țării Bascilor (Euskadi) are două limbi oficiale: limba bască și limba spaniolă. Potrivit ultimelor estimări, aproximativ 37% din populația bască este bilingvă (circa 800.000 locuitori). Sunt și alte teritorii unde este vorbită limba bască. În Țara Bască Franceză, unde limba bască nu beneficiază de niciun fel de recunoaștere la nivel administrativ, vorbitorii de bască reprezintă o treime din populație (în jur de 80.000 locuitori). În Navarra, unde limba bască este oficială doar în partea nordică a teritoriului, basca este vorbită de o zecime din populație (circa 50.000 de locuitori).

În prezent, nu mai există basci monolingvi, cei care nu vorbesc nici spaniolă nici franceză reprezentând doar 1% din populație. Din perspectiva situației sociolingvistice actuale, scopul principal al Guvernului basc este evoluția către un bilingvism realist, bazat pe trei principii: în primul rând, consensul forțelor politice reprezentate în Parlamentul basc; în al doilea rând, acceptarea pluralismului societății basce; și în ultimul rând, respectarea opțiunii lingvistice a fiecărui cetățean. Acesta este adevăratul spirit al Legii Normalizării, aprobată în 1982.

De atunci, situația limbii basce s-a îmbunătățit considerabil. În Euskadi, reglementarea problemei limbii a fost totdeauna percepută ca un lucru pozitiv. Populația și Guvernul și-au reiterat angajamentul în favoarea bilingvismului, nu a monolingvismului de vreun fel sau altul. Ideea drepturilor lingvistice este fundamentală atât în legislație cât și în practica politică din Țara Bascilor, iar când vorbim despre drepturi lingvistice, ne referim, în mod egal, la drepturile vorbitorilor de bască și de spaniolă. În ultimele decenii, situația limbii basce s-a îmbunătățit, fără ca aceasta să însemne că situația spaniolei s-a înrăutățit.

În ultimii treizeci de ani, politica limbii basce s-a axat în principal pe două direcții prioritare: educația și administrația. Cel de-al treilea domeniu prioritar în procesul de normalizare (mass-media, în special televiziunea) deși cu un impact mai mic asupra învățării limbii basce, s-a dovedit, în același timp, esențial pentru dezvoltarea unei varietăți lingvistice standard. Când a fost aprobată *Legea Normalizării*, s-a convenit ca distincția între domeniile prioritare și cele non-prioritare (precum poliția, sistemul public de sănătate, sistemul de justiție și companiile private) să dureze doar câțiva ani. În realitate, ne aflăm deja în cel de-al patrulea deceniu al procesului, iar distincția respectivă este încă vizibilă, utilizarea limbii basce continuând să fie redusă în câteva din domeniile menționate mai sus.

De la începutul procesului de normalizare, a fost evident pentru politicieni și societatea bască în ansamblu că limba bască va avea caracter oficial pe întregul teritoriu, chiar și în zone unde nu mai fusese vorbită de secole. De fapt, în cazul de față, ar fi mai corect să vorbim despre recuperarea sau revitalizarea limbii decât despre procesul clasic de normalizare ori standardizare a unei limbi. Aceasta înseamnă că transmiterea limbii în cadrul familiei nu a fost suficientă. Din acest motiv, educația școlară a devenit decisivă în recuperarea limbii, extrem de important fiind faptul că recuperarea se desfășoară prin consens social și opțiune individuală, părinții – și nu Guvernul basc – fiind cei care aleg limba de instruire pentru copiii lor.

Un aspect deosebit al educației în Țara Bascilor îl reprezintă *bascizarea* lingvistică a adulților. Timp de secole, relația dintre limba bască și cea spaniolă sau franceză a avut un singur sens. Mulți vorbitori de bască și-au abandonat limba și, din proprie voință ori forțați de împrejurări, au adoptat una din limbile oficiale. Din anii 1960, relația dintre limba bască și spaniolă sau franceză a devenit biunivocă. Basca încă pierde vorbitori în Țara Bascilor Franceză, dar în același timp, mulți basci a căror limbă maternă este franceza sau spaniola învață acum limba bască. Unii dintre cei care au învățat basca la maturitate au dobândit o asemenea competență lingvistică încât au devenit scriitori celebri în bască sau chiar membri ai Academiei Limbii Basce. În prezent, aproximativ 40.000 de oameni învață ori își îmbunătățesc nivelul de limbă bască în așa-numitele *euskaltegis*, centre de învățare-perfecționare a limbii basce pentru adulți. Fără aceste *euskaltegis* și fără creșterea comunității de vorbitori de bască, revitalizarea limbii (în sensul folosit până cum) ar fi fost aproape imposibilă.

În privința administrației, instituțiile publice au făcut eforturi pentru a respecta opțiunea lingvistică a fiecărui cetățean, în loc să îi oblige să folosească o limbă sau alta. Aceasta înseamnă că mulți funcționari publici trebuie să vorbească ambele limbi oficiale ale comunității autonome. În prezent, 44% din funcționarii publici din instituțiile publice basce dețin un certificat de competență lingvistică pentru limba bască. În realitate, poți fi funcționar public în Țara Bascilor – chiar și în posturi de nivel înalt – fără a ști un cuvânt în limba bască, mai ales în domeniile non-prioritare menționate anterior. Pe de altă parte, datele referitoare la solicitările cetățenilor arată că numai 14–15% dintre aceștia folosesc limba bască când se adresează instituțiilor publice

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Spaniola, basca și limbile străine sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii basce în străinătate este co-finanțată în peste 30 de universități din Europa și Americi. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată de guvernul spaniol și parlament. Există ofertă educațională oficială, sprijinită de Cartă, pentru limba bască în Țara Bascilor.

Mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice se concretizează în date de recensământ și date din chestionare periodic actualizate în Țara Bascilor. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională și varietăți ale limbilor regionale sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă, o întrebare despre limba principală, o întrebare despre prima limbă vorbită plus o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla dacă (și cât de bine) poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă respectiva limbă.

În ultimii douăzeci de ani, Guvernul Țării Bascilor a publicat o serie de documente de politică și planificare în domeniul limbilor. Câteva din cele mai importante documente sunt: *Planul General pentru Promovarea Limbii Basce* (EBPN, 1999) și raportul *Spre un Nou Acord* (2009), care au pus bazele politicii lingvistice la începutul secolului XXI. Ulterior *Legii Normalizării* (1982), s-a dezvoltat legislația cu privire la o serie de aspecte ale bilingvismului, incluzând și mediul de afaceri privat. Din 1991, se efectuează odată la cinci ani un Sondaj Sociolingvistic pentru a determina nivelul de competență lingvistică și utilizare a limbilor în Țara Bascilor. În acest sondaj sunt incluse și informații de bază referitor la prima limbă a cetățenilor. În 2011, Guvernul Basc a încheiat un studiu bazat pe indicatori asupra situației și evoluției actuale a limbii basce.

LOS=limba oficială a statului

LS=limbi străine

ALO=alte limbi oficiale

LI=limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LS	toți	≥până la 2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total
ALO	toți	≥până la 2 ani	nu există	>1 zi	specializată	specializată	total
Sprijin suplimentar pentru LOS	toți	≥până la 2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

ALO	Basca
LS	Engleza

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LOS	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranții	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
ALO	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	Norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LOS	profesori de limbi	generală	generală	N/A
ALO	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

ALO	Basca
LS	Engleza obligatorie

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LOS	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
ALO	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard național	Conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LOS	profesori de limbi	specializată	generală	conform CEFR	N/A
ALO	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

ALO	Basca
LS (<i>limbile în italic sunt introduse doar în liceu</i>)	Obligatoriu engleza, germana Opțional <i>araba, franceza, italiana, rusa, turca</i>

În Țara Bascilor, școala este acum mult mai importantă decât familia în ceea ce privește transmiterea limbii basce. Basca este limba de predare aleasă de peste 60% dintre părinți atunci când decid cum vor fi educați copiii, indiferent dacă vorbesc sau nu basca, indiferent dacă basca este încă vie ori nu în regiunea/orașul lor (în plus, 22% optează pentru predarea bilingvă, restul de 18% alegând basca ca disciplină de studiu). În învățământul pre-școlar, procentul părinților care aleg limba bască pentru copiii lor este chiar mai mare, ceea ce înseamnă că printre elevii sub 6 ani, monolingvii spanioli sunt pe cale de dispariție.

Principala problemă a școlii este faptul că elevii a căror limbă maternă este spaniola asociază limba bască doar cu teme pentru acasă. Aceștia renunță a mai vorbi limba bască imediat ce termină orele de curs. De obicei, copiii din zone vorbitoare de spaniolă vorbesc doar spaniolă acasă sau pe stradă, cu excepția situației în care cel puțin unul din părinți vorbește limba bască. În asemenea împrejurări, aceștia se simț rareori îndeajuns de încrezători sau în largul lor când folosesc limba învățată la școală. Totuși, cum s-a menționat anterior, școala a devenit esențială în revitalizarea limbii.

O limbă străină este obligatorie în învățământul primar și secundar. Deși marea majoritate a școlilor oferă engleza ca principală limbă străină, pot fi studiate și alte limbi, cum ar fi franceza sau germana.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
ALO	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	N/A	total
	Instituția B				
	Instituția C	limitată	fără orientări	N/A	total
LS	Instituția A	limitată	coerent și explicit	național	total
	Instituția B	limitată	general	nespecificat	total
	Instituția C	limitată	general	național	total

Învățământul superior (în două universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	național sau instituțional	numai vorbitori nativi ai limbii naționale	fără ofertă	opțional
Universitatea B	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	fără	nespecificat	numai internaționali	fără ofertă	opțional

În ceea ce privește învățământul superior, 45% dintre studenții Universității Țării Bascilor învață în prezent în limba bască, astfel că situația acestei limbi în sectorul universitar este mult mai bună prin comparație cu cea de acum treizeci de ani. La nivel de licență și, mai ales, de studii post-licență, engleza este progresiv introdusă în programele de studiu.

În învățământul profesional și tehnic apar și profiluri multilingve, însă într-un ritm mai lent. De exemplu, doar 25% dintre studenți aleg basca ca limbă de predare.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	dublat	câteodată	câteodată

În Țara Bascilor există un ziar național și aproape 50 de reviste regionale sau locale tipărite în întregime în bască. Sunt de asemenea două canale TV care emit exclusiv în limba bască (precum și câteva canale locale). Prezența altor limbi, în afara celor oficiale, în publicații accesibile cetățenilor basci este în continuă creștere, dar situația încă reflectă un interes moderat pentru limbile străine.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4						
3-4	Vitoria-Gasteiz					
1-2	Donostia-San Sebastian Bilbao	Donostia-San Sebastian Vitoria-Gasteiz Bilbao	Donostia-San Sebastian Vitoria-Gasteiz Bilbao	Donostia-San Sebastian Vitoria-Gasteiz Bilbao	Donostia-San Sebastian Vitoria-Gasteiz Bilbao	Donostia-San Sebastian Vitoria-Gasteiz Bilbao

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii juridice Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice Servicii de transport = Servicii educaționale = Servicii de urgență = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Dezbateri politice și procese decizionale	Servicii de imigrare și integrare Servicii de transport Servicii turistice Servicii educaționale Programe teatrale

Serviciile publice sunt în mod obișnuit livrate în spaniolă și bască, cele două limbi oficiale ale Țării Bascilor. În anumite cazuri (servicii de traducere, sprijin inițial pentru imigranți etc.), sunt de asemenea folosite alte limbi, precum engleza, franceza, araba, chineza, rusa, georgiana, sau wolof.

8 Limbile în mediul de afaceri (20 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea traducătorilor/interpretorilor externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	6	14	8	8	1	5	3	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LOS	Practicate frecvent	1	0	2	3	20	19	19	20	19	18
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	3	1	10	5	5	8	9	4	8	11
Altele	Practicate frecvent	4	1	6	2	3	1	2	9	8	10

Companiile basce încearcă să integreze practici de management lingvistic în activitatea cotidiană. Acest aspect al strategiei lor de afaceri transcende bilingvismul oficial din moment ce alte limbi, cu precădere – dar nu exclusiv – engleza, sunt absolut necesare în relațiile cu firme din toată lumea. Un aspect ce ar trebui îmbunătățit este promovarea competențelor lingvistice în rândul angajaților.

Principalele rezultate de ansamblu

Reiese că, la nivelul învățământului primar și secundar, Țara Bascilor are profiluri multilingve pronunțate în privința spaniolei, bascei și principalelor limbi străine (cu engleza pe prima poziție). Totuși, limbile imigranților, de pildă, au o prezență foarte slabă ori inexistentă în sistemul educațional.

În învățământul superior, presa scrisă, servicii publice și companii private, se observă emergența accelerată a profilurilor multilingve. Acest fenomen va fi îmbunătățit și consolidat în viitor prin dezvoltarea unei baze educaționale orientate spre multilingvism.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Multilingvismul este o reală provocare pentru o societate care este departe de a fi 100% bilingvă. Evoluția treptată spre o societate bilingvă trebuie, așadar, combinată cu nevoia și cererea tot mai mare de strategii multilingve. Una din aceste strategii este deja în curs de realizare: dezvoltarea unui program-pilot vizând introducerea cadrului trilingv în învățământul primar și secundar. În jur de 120 de școli au adoptat acest nou cadru care, probabil, va fi extins în final la întregul sistem educațional.

În privința noilor tehnologii, în prezent efortul este canalizat spre crearea unui sistem automat de traducere care poate traduce texte și site-uri din spaniolă și engleză în limba bască și invers. Acest nou instrument se va baza pe un solid analizor gramatical și pe o bogată arhivă publică de memorii pentru traducere.

Scopul acestor (și altor) inițiative, deși nu ușor de atins, este foarte atractiv: dezvoltarea și consolidarea profilurilor multilingve într-o societate ce dorește și face eforturi pentru intensificarea utilizării limbii basce, limba cea mai vulnerabilă din punct de vedere socio-lingvistic.

Referințe

Euskara Biziberritzeko Plan Nagusia/Plan general de Promoción del Uso del Euskera (EBPN), Vitoria-Gasteiz, Eusko Jaurlaritzza/Gobierno Vasco, 1999.

Euskararen egoerari eta bilakaerari buruzko adierazleak/Indicadores de situación y evolución del euskera, Viceconsejería de Política Lingüística, 2011. [http://www.euskara.euskadi.net/r59-738/es/contenidos/informacion/argitalpenak/es_6092/adjuntos/ebpn_txostena/EBPN%20Txostena%20cast.pdf].

Fourth Sociolinguistic Survey (2006), Vitoria-Gasteiz, Eusko Jaurlaritzza/Gobierno Vasco, 2008.

Itun berritu baterantz/Hacia un pacto renovado, Vitoria-Gasteiz, Eusko Jaurlaritzza/Gobierno Vasco, 2009 [English version: http://www.euskara.euskadi.net/r59-738/es/contenidos/informacion/7041/es_2447/adjuntos/Maketa-Pacto_Baja-1eng%202.pdf].

17 Elveția

Raphael Berthele, Bernhard Lindt-Bangerter, Susanne Obermayer

Contextul de țară

Elveția este o confederație parlamentară compusă din 26 de cantoane care, în anul 2010, număra 7,9 milioane de locuitori.

Ca state federale cu propria lor constituție, cantoanele dețin un grad ridicat de autonomie. Mai exact, sistemul educațional analizat în documentul de față este organizat cantonal; drept consecință, sistemele școlare diferă considerabil de la un canton la altul. În prezent, se depun eforturi pentru armonizarea acestor sisteme (lucru stipulat atât într-un articol constituțional din 2006, cât și într-un acord de armonizare a învățământului obligatoriu – vezi mai jos).

În Elveția se vorbesc în mod tradițional patru limbi, fiecare fiind asociată unui teritoriu relativ omogen: germana, franceza, italiana și reto-romana. Primele trei au fost limbi naționale încă de la fondarea Confederației în 1848, iar ultima din 1938. O Lege a Limbilor revizuită, aflată în vigoare din 2010, reglementează utilizarea și promovarea limbilor, întărind totodată statutul reto-romanei ca una din limbile oficiale. Statutul dialectelor alemanice – prima limbă a majorității elvețienilor – nu a fost încă clarificat. Deși UNESCO a plasat dialectele germane din Elveția în rândul limbilor vulnerabile la nivel mondial, instituțiile educaționale tind să restrângă utilizarea acestora. Dialectele italiene din Ticino sunt tot mai mult înlocuite de limba italiană standard, iar varietățile franco-provensale vorbite în vestul Elveției sunt pe cale de dispariție.

Fiecare canton poartă răspunderea definirii propriei limbi oficiale. Din cele 26 de cantoane, 17 au desemnat germana ca limbă oficială, patru franceza și unul italiana. Trei cantoane sunt oficial bilingve (franceza, germana), un canton fiind trilingv (germana, reto-romana, italiana). În plus, există câteva municipalități oficial bilingve la granița lingvistică germano-franceză.

Cantonul trilingv Graubünden prezintă o situație lingvistică unică. Limba minoritară reto-romană a pierdut constant teren de-a lungul secolelor, iar germana, ca *lingua franca*, amenință tot mai mult bogăția și vitalitatea celei de-a patra limbi a Elveției. În încercarea de a securiza un teritoriu unde se vorbește limba reto-romană, Graubünden a dat o nouă lege cantonală referitoare la limbi. Potrivit prevederilor acesteia, o municipalitate este considerată monolingvă dacă 40% din populație vorbește reto-romana, respectiv multilingvă dacă 20% din populație vorbește această limbă. Mai mult, în zone reto-romane, dialectul local este singura limbă vorbită la grădiniță și în primii ani ai școlii primare.

Potrivit recensământului național din 2000, 63,7% din populație vorbește germana ca limbă principală, 20,4% franceza, 6,5% italiana, 0,5% reto-romana, iar 9% o limbă în afara celor oficiale. Aproximativ 30% din populație are un istoric legat de imigrație,

ceea ce înseamnă că ei înșiși ori părinții lor au imigrat în Elveția. Circa o treime din aceștia sunt cetățeni elvețieni naturalizați. În ordinea frecvenței, cele mai bine reprezentate limbi de origine sunt: germana, franceza, italiana, bosniaca-sârba-croata, albaneza, portugheza, spaniola, engleza, turca și limba tamil (sursa: recensământul din anul 2000).

Integrarea lingvistică a imigranților care vorbesc o limbă străină este un punct major pe agenda politicilor federale actuale (incluzând aici cursuri în limbile regionale).

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Toate cele patru limbi naționale (franceza, germana, italiana și reto-romana), limbile străine și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbilor naționale în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Elveția este (co-)finanțată în mai mult de 20 de țări din Europa și din lume. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată de guvern și ratificată de parlament în Elveția. Următoarele limbi sunt recunoscute în Cartă: italiana și retoromana la nivel federal, franceza în cantonul Berna, germana în Bosco-Gurin și Ederswiler și cantoanele Fribourg și Valais, și Yiddish, Yenish and Walser. La nivelul sistemului educațional național sau regional, există ofertă oficială, sprijinită de Cartă, pentru reto+romană și italiană.

Din 2010 mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național în Elveția se concretizează în date de registru actualizate anual (STATPOP). În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul a trei întrebări diferite (1) “care este limba ta principală, ex. limba în care gândești și pe care o știi cel mai bine?”, (2) “ce limbă/i folosești acasă, cu familia?” și (3) “ce limbă/i folosiți de obicei la serviciu/în instituția de învățământ?”

Până în anul 2000, Elveția efectua un recensământ prin care colecta date despre toți rezidenții. Din 2010, au loc doar sondaje aleatorii, ceea ce, inevitabil, exclude concluzii generale la nivel de municipalitate, făcând problematică evaluarea vitalității reto-romanei.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar

Zürich (Nu există ofertă pentru limbile străine și R/M)

Geneva (Nu există ofertă pentru limbile străine, R/M și ale imigranților)

Ticino (Nu există ofertă pentru nicio limbă)

		Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LI	Zürich	numai vorbitori nativi	1 an	nu există	<0.5 zi	generală	specializată	Parțial
Sprijin suplimentar pentru LN	Zürich	numai copii ai imigranților	≥2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	nu există	total
	Geneva	toți	≥2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile oferite în învățământul pre-școlar

LI	<p>În Zürich: albaneza, araba, bosniaca, chineza, croata, finlandeza, franceza, greaca, italiana, maghiara, coreeana, portugheza, rusa, slovena, spaniola (America Latină), turca</p> <p>În Geneva: albaneza, araba, italiana, portugheza, spaniola, turca</p>
----	--

În privința promovării deprinderilor de limbă în învățământul pre-școlar, autoritățile se axează în mod clar pe limba oficială a fiecărei regiuni. Potrivit politicii educaționale actuale, în general copiii merg la grădiniță doi ani și, de regulă, integrarea lingvistică se produce prin imersiune. În grădinițele cu procent ridicat de copii care vorbesc o limbă străină, se oferă secvențe de lecții desfășurate în grupe mici, care conțin module speciale de învățare a limbii.

În anii următori, măsurile specifice care promovează integrarea trebuie să vizeze mai pregnant susținerea unor proiecte de intervenție timpurie (la nivel pre-școlar) menite să ajute copiii care provin din familii de imigranți să învețe limba locală.

3 Limbile în învățământul primar

Organizare

		Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LN	Zürich	coerent și explicit	înainte de integrare	numai imigranții	standard al școlii
	Geneva	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național
	Ticino	general	înainte de integrare	numai imigranții	absent

		Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
Alte LN	Zürich	toți	coerent și explicit	absent	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
	Geneva	toți	coerent și explicit	absent	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
	Ticino	toți	coerent și explicit	absent	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme ale școlii	total
LS	Zürich	toți	coerent și explicit	absent	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	conform CEFR	total
	Geneva	toți	coerent și explicit	absent	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau ale școlii	total
	Ticino	toți	coerent și explicit	absent	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau ale școlii	total
IL	Zürich	numai vorbitori nativi	general	localizat	din primul an	parțial în timpul programului	fără	standard al școlii	nespecificat	parțial
	Geneva	Nu există ofertă								
	Ticino	Nu există ofertă								

Predare

		Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	Zürich	profesori	specializată	fără	N/A
	Geneva	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
	Ticino	profesori	generală	fără	N/A
Alte LN	Zürich	profesori	generală	fără	N/A
	Geneva	profesori	specializată	specializată	N/A
	Ticino	profesori	generală	fără	N/A
LS	Zürich	profesori	specializată	fără	incorporată în formare
	Geneva	profesori	specializată	specializată	incorporată în formare
	Ticino	profesori	generală	fără	incorporată în formare
LI	Zürich	profesori	generală	specializată	N/A
	Geneva	Nu există ofertă			
	Ticino	Nu există ofertă			

Limbile în învățământul primar

Alte LN	Germana, franceza, italiana
LS	în cantonul Zurich: engleza și franceza este obligatorie în cantonul Geneva: engleza și germana este obligatorie în cantonul Ticino: franceza este obligatorie
LI	În Zürich: albaneza, araba, bosniaca, bulgara, chineza, coreeana, croata, finlandeza, franceza, greaca, italiana, kurda, maghiara, portugheza, spaniola, turca, rusa, suedeza, sârba, suedeza, slovena In Geneva: Albanian, Arabic, Italian, Portuguese, Spanish, and Turkish

În Elveția, învățământul obligatoriu este de nouă ani. După clasa a VII-a, în majoritatea cantoanelor există două sau trei categorii diferite, în funcție de rezultatele școlare. În general, elevii intră la liceu după clasa a VIII-a sau a IX-a.

Predarea unei a doua limbi naționale este, prin tradiție, o componentă a învățământului obligatoriu. Totuși, în ultimii ani, s-au putut observa reforme majore în privința predării limbilor. S-a ajuns la un acord (*HarmoS*), între majoritatea cantoanelor, menit să armonizeze atât ansamblul disciplinelor predate, cât și obiectivele educaționale. Schimbările concrete în domeniul predării limbilor sunt următoarele: pe lângă o a doua limbă oficială pentru toți elevii, trebuie predată și engleza. În plus, prima limbă străină trebuie introdusă cel târziu la clasa a treia, iar a doua limbă străină în clasa a cincea. Pe viitor, germana va fi prima limbă străină predată în regiunile francofone din Elveția și în zonele din Graubünden unde limbile regionale sunt reto-romana ori italiana; franceza va fi prima limbă străină în regiunea italofonă Ticino și în multe cantoane de limbă germană din vestul Elveției. În teritoriile de limbă germană din Graubünden, prima limbă străină va fi italiana, în timp ce în majoritatea cantoanelor germanofone din centrul și estul Elveției se va introduce engleza ca prima limbă străină. Faptul că o parte a Elveției de limbă germană a ales engleza în detrimentul francezei, una din limbile naționale, a dat naștere multor critici.

Scopul declarat al acordului *HarmoS* este ca, pe parcursul învățământului obligatoriu, elevii să atingă un nivel comparabil al deprinderilor în privința ambelor limbi străine. În prezent, se lucrează la elaborarea standardelor educaționale pentru toate limbile.

De regulă, răspunderea pentru promovarea și cultivarea primei limbi a copiilor care provin din familii de imigranți revine respectivelor națiuni, cu implicarea, de asemenea, a unor instituții private. Conferința Miniștrilor Cantionali ai Educației recomandă cantoanelor promovarea unor cursuri de Patrimoniu Lingvistic și Cultural. În majoritatea cantoanelor, există infrastructura școlară (săli de clasă etc.) pentru aceste cursuri, iar în unele cantoane germanofone cursurile sunt acreditate în măsura în care respectă un curriculum elaborat în acest sens. În aceste cantoane, există diferite forme de colaborare între profesorii obișnuiți și cei care predau limbile de patrimoniu, cât și instruire integrată.

4 Limbile în învățământul secundar

Organizare

		Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LN	Zürich	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard al școlii
	Geneva	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard național
	Ticino	coerent și explicit	înainte de integrare	absent	standard al școlii

		Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLI)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
Alte LN	Zürich	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
	Geneva	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard național	norme naționale sau regionale	total
	Ticino	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme ale școlii	total
LS	Zürich	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard național	conform CEFR	total
	Geneva	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard național	conform CEFR	total
	Ticino	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau ale școlii	total
LI	Zürich	numai vorbitori nativi	general	localizat	parțial în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	parțial
	Geneva	numai vorbitori nativi	general	larg răspândit	în afara programului	fără	standard al școlii	nespecificat	parțial
	Ticino	Nu există ofertă							

Predare

		Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	Zürich	profesori de limbi	specializată	fără	conform CEFR	N/A
	Geneva	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau ale școlii	N/A
	Ticino	profesori de limbi	specializată	fără	conform CEFR	N/A
Alte LN	Zürich	profesori de limbi	specializată	fără	N/A	N/A
	Geneva	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
	Ticino	profesori de limbi	specializată	fără	N/A	N/A
LS	Zürich	profesori de limbi	specializată	specializată	conform CEFR	sprijin financiar informal
	Geneva	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	sprijin financiar informal
	Ticino	profesori de limbi	specializată	fără	standarde naționale sau regionale	sprijin financiar informal
LI	Zürich	profesori de limbi	generală	specializată	N/A	N/A
	Geneva	profesori de limbi	generală	generală	N/A	N/A
	Ticino	Nu există ofertă				

Limbile în învățământul secundar

Alte LN	Germana, franceza, italiana
LS	Engleza, greaca, latina, spaniola: 1–2 dintre aceste limbi sunt obligatorii
LI	În Zürich: albaneza, bosniaca, chineza, coreeana, croata, greaca, finlandeza, franceza, italiana, kurda, maghiara, portugheza, rusa, sârbă, slovena, spaniola suedeza, turca În Geneva: albaneza, araba, italiana, portugheza, spaniola, turca

Predarea limbilor naționale și a limbilor străine, ca și promovarea plurilingvistului, continuă să fie o preocupare majoră a autorităților cantonale și federale și la nivelul învățământului secundar. De regulă, două limbi străine (în general, o altă limbă națională și engleza) sunt obligatorii pentru toți elevii până la sfârșitul liceului. La sfârșitul liceului, elevii trebuie să aibă nivelul B2, potrivit Cadrului European Comun de Referință pentru Limbi elaborat de Consiliul Europei.

Multe licee oferă curricule bilingve. Combinația de limbi care predomină, mai ales în Elveția germanofonă, este limba regională oficială plus engleza.

Pentru elevii care provin din familii de imigranți, există și posibilitatea unor cursuri extra-curriculare în limbile imigranților, organizate de respectivele comunități lingvistice și, în multe cazuri, sprijinite de autoritățile școlare locale.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior**Învățământul profesional și tehnic (în două instituții) (nu există ofertă pentru limbile imigranților)**

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
Alte LN	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	N/A	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	N/A	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	N/A	total
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	național	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională, alte limbi naționale și limbi străine	limba națională, alte limbi naționale și limbi străine	toți	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională, alte limbi naționale și limbi străine	limba națională, alte limbi naționale și limbi străine	toți	nespecificat	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	limba națională, alte limbi naționale și limbi străine	limba națională, alte limbi naționale și limbi străine	restricționat	conform CEFR	numai internaționali	opțional	opțional

Elveția are un procentaj relativ scăzut de elevi cu calificările necesare admiterii în învățământul superior. Aceasta se explică prin faptul că o mare atenție este acordată învățământului profesional și tehnic de înaltă calitate. În cadrul programelor profesionale și tehnice, ucenicii lucrează într-o firmă sau într-o unitate comercială, frecventând una-două zile pe săptămână și o așa-numită 'școală tehnică și profesională', unde accentul în ceea ce privește promovarea limbii regionale oficiale ori a limbilor străine este foarte diversificat. În cadrul programelor de formare în domeniul comercial, de pildă, limbile au un rol proeminent (o a doua limbă oficială plus engleza sunt obligatorii), pe când la profesiile care implică cu precădere muncă manuală, limbile străine sunt tratate superficial, ori de-a dreptul ignorate. Prin urmare, este imposibil de făcut afirmații cu caracter general referitor la modul cum sunt tratate limbile străine în învățământul profesional și tehnic.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
dublat	subtitrat	întotdeauna	regulat

Programele naționale radio-TV din diferitele regiuni lingvistice sunt transmise pe tot cuprinsul Elveției. Programe comparabile calitativ sunt transmise în aceleași condiții în perimetrul celor patru regiuni lingvistice. Se observă o redistribuire considerabilă a veniturilor provenite din taxa de licență către companiile regionale din regiunile lingvistice minoritare în scopul sprijinirii și promovării diversității lingvistice și culturale.

În plus, majoritatea locuințelor dispune de televiziune prin cablu ori internet, având așadar acces la numeroase programe suplimentare, naționale sau străine, în diverse limbi. Trebuie observat, totuși, că majoritatea consumatorilor radio-TV preferă emisiuni în propria limbă.

Deși presa scrisă este disponibilă în toată țara, atât în limbile naționale, cât și în limbi străine, aceasta este citită, cu precădere, de comunitățile lingvistice în a căror limbă este scrisă.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Zürich Geneva	Zürich			
3-4	Geneva Lugano	Lugano	Lugano			
1-2	Zürich		Geneva	Zürich Geneva	Zürich	

Facilități de comunicare

	Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
	Servicii de educație Servicii de sănătate Servicii sociale Servicii de natură juridică Servicii de imigrare și integrare	Servicii de educație Servicii de natură juridică Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice Servicii de transport

În administrația federală, procentul angajaților care provin dintr-una din comunitățile lingvistice oficiale este proporțional cu totalul populației. Cu toate acestea, există disparități ierarhice, respectiv o sub-reprezentare parțială a minorităților naționale în poziții executive. Mai mult, s-au observat deficiențe în ceea ce privește progresul pe linia multilingvismului la nivelul individual al angajaților din administrația federală.

Limbile minorităților de imigranți sunt, și ele, clar sub-reprezentate în administrația federală.

În ultima perioadă, armata elvețiană și-a redus considerabil efectivul numeric, ceea ce a antrenat o creștere a numărului grupurilor eterogene din punct de vedere al limbilor (în concordanță cu principiul tradițional al teritorialității, armata era organizată teritorial, deci, în mare măsură, pe grupuri monolingve). În absența unei politici coerente referitoare la limbi în cadrul armatei, aceste evoluții dau naștere unor temeri de germanizare în rândul grupurilor minoritare naționale, dat fiind că grupurile mixte tind să opereze în limba germană majoritară.

8 Limbile în mediul de afaceri (32 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	8	23	4	5	0	3	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	4	0	5	2	30	28	29	29	32	28
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	3	1	6	2	11	7	4	7	13	10
Altele	Practicate frecvent	3	0	3	1	7	3	7	5	11	13

Principalii factori care conving mediul de afaceri să acorde atenție deprinderilor de limbă se leagă de specificul firmei, de clientelă și de rolul individului în ierarhia firmei. Deși studiul nostru nu reflectă decât într-o mică măsură afirmația de mai sus, datele obținute confirmă ceea ce au evidențiat studii extinse, și anume faptul că celelalte limbi naționale ocupă, în continuare, o poziție importantă în sfera profesională. Aceste studii au mai arătat că nu se poate vorbi de o dislocare a limbii regionale în favoarea englezei la nivel general, ci doar sectorial și local. Multe firme mici din toate zonele țării sunt monolingve.

Principalele rezultate de ansamblu

În învățământul obligatoriu, semnificația economică deosebită a limbii engleze a creat competiție cu limbile oficiale care nu se vorbesc într-o anumite regiune. Această situație slăbește poziția limbilor oficiale mai mici, în special italiana. Este evident că reto-romana și italiana sunt slab reprezentate în mediul școlar și în viața publică în exteriorul teritoriului propriu.

Progresul integrării și valorizarea limbilor de origine ale imigranților nu sunt satisfăcătoare, atât la nivelul școlii, cât și în societate în general.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Institutul 'Schweizer Institut für Kinder- und Jugendmedien' promovează alfabetizarea în rândul familiei. Proiectul intitulat 'Schenk mir eine Geschichte' (tradus liber: 'spune-mi o poveste') se adresează în mod expres familiilor de imigranți, încurajându-le să-și cultive propriile limbi.

(www.sikjm.ch/d/?/d/lesefoerderung/projekte/family_literacy.html)

'Fundația Ch' este un punct de contact important pentru elevii, ucenicii și studenții interesați de programele de schimburi pentru învățarea limbilor, în Elveția și în străinătate. Fundația este, în mare parte, finanțată de Confederație și de cantoane. (www.chstiftung.ch/)

Cantonul Basel-Stadt a creat o schemă comprehensivă referitoare la limbi, destinată școlilor, care definește rolurile diferitelor limbi: germana ca limba principală, limbile străine predate și limbile originale ale copiilor care provin din familii de imigranți. (<http://sdu.edubs.ch/faecher/fremdsprachen/herkunftssprachen>)

'Forumul bilingvismului' din orașul bilingv Biel/Bienne vine în sprijinul proiectelor care promovează multilingvismul. De exemplu, organizația acordă un 'premiu pentru bilingvism' firmelor care practică cultura bilingvismului. (www.bilinguisme.ch/).

Un număr de instituții academice desfășoară o activitate de cercetare aplicată în sfera multilingvismului. Printre acestea, 'Osservatorio linguistico della Svizzera italiana' și 'Fachstelle für Mehrsprachigkeit' de la Universitatea pentru Formarea Personalului Didactic Graubünden. Ambele instituții monitorizează situația actuală în privința politicilor lingvistice în regiunile Elveției unde se vorbește italiana, respectiv reto-romana, formulând și planuri de acțiune. Centrul de Cercetare pentru Multilingvism din Fribourg/Freiburg, care primește fonduri din partea Confederației, coordonează cercetarea din instituțiile academice pe tema multilingvismului instituțional și individual.

(www.4ti.ch/index.php?id=38747; <http://www.phgr.ch/Mehrsprachigkeit.404.0.html?&L=0>; www.institute-multilingualism.ch/en)

Referințe

Swiss law on languages: www.admin.ch/ch/d/ff/2007/6951.pdf.

Law on languages: www.gr-lex.gr.ch/frontend/versions/238.

Swiss Conference of Cantonal Ministers of Education (EDK), Teaching languages (in German and French): www.edk.ch/dyn/11911.php (accessed January 2012).

Swiss Conference of Cantonal Ministers of Education (EDK), Teaching in immigrant languages (in German, French and Italian): www.edk.ch/dyn/19191.php (accessed January 2012).

Georges Lüdi; Iwar Werlen (2005) "Sprachenlandschaft in der Schweiz", Neuchâtel, available at Swiss Federal Statistical Office.

18 UCRAINA

Dr. Lyubov Naydonova

Contextul de țară

La 1 octombrie 2011, populația Ucrainei era de 45,7 milioane de locuitori (potrivit Serviciului de Stat pentru Statistică al Ucrainei). Conform recensământului național din 2001, Ucraina era locuită de reprezentanții a peste 130 de naționalități și grupuri etnice, ucrainenii fiind 77,8% din totalul populației. Cea mai importantă minoritate este cea rusă, cuprinzând 8,3 milioane de oameni (17,3% din populația țării). Toate celelalte minorități etnolingvistice reunite sunt estimate la mai puțin de 2,4 milioane de oameni (4,9% din populația Ucrainei), fiecare dintre acestea având sub 300.000 de oameni¹.

În conformitate cu Legea Limbilor din 1989 și Constituția din 1996, limba de stat este limba ucraineană. Cele mai răspândite limbi în Ucraina sunt ucraineană și rusă. Ucraina este divizată regional în partea de vest, predominant vorbitoare de ucraineană, și partea de est, unde se vorbește în principal rusă, în timp ce în regiunile centrale limba rusă domină în orașele mari, iar ucraineană în orașele mici și la sate. Cele mai populate orașe se află în estul Ucrainei, ceea ce a influențat alegerea Lvov-ului pentru cercetarea tri-municipală, acesta fiind cel mai mare oraș din vestul țării unde se vorbește ucraineană.

Peisajul lingvistic al Ucrainei este determinat de faptul că rusă, fără a fi limbă de stat, este folosită de către majoritatea populației, inclusiv de cei aparținând celorlalte minorități. În 2001, 67,5% din locuitorii Ucrainei recunoșteau ucraineană drept limba lor maternă, iar 29,6% considerau rusă drept limba lor maternă. Potrivit unor date sociologice recente², comunicarea în limba ucraineană este în scădere, în timp ce comunicarea în rusă este în creștere.

Problema raportului dintre ucraineană și rusă este în centrul unor dezbateri publice aprinse. Folosirea extinsă a limbii ucrainiene conduce, inevitabil, la îngustarea acelor zone unde este utilizată limbă rusă din pricina faptului că, anterior, a existat un proces pe termen lung care viza scoaterea din uz a limbii ucrainiene în favoarea rusei. Reînnoirea statutului limbii ucrainiene este sprijinită oficial, însă poziția actuală a limbii ruse rămâne puternică în societate. Realizarea unui echilibru adecvat între ucraineană și rusă reprezintă o sarcină esențială în cadrul actualelor procese sociale și politice din Ucraina.

Nivelul imigrației în Ucraina este relativ ridicat, peste 30.000 de oameni venind în țară în fiecare an¹. Imigranții care trăiesc în Ucraina sunt considerați minorități din perspectiva limbii. Cel mai adesea, nou-veniții trebuie să învețe ucraineană (rareori) ori rusă (adesea), sau să folosească engleza.

1 Limbile în documentele și bazele de date oficiale

Limba națională, limbile străine și o gamă de limbi R/M sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea limbii naționale în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Ucraina este (co-)finanțată în 15 țări din Europa și din lume. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată și ratificată de Ucraina. Următoarele 13 limbi R/M sunt recunoscute în Cartă: bielorusa, bulgara, găgăuză, germana, greaca, idiș, maghiara, moldovenească, poloneza, româna, rusa, slovacă și tătară crimeană. La nivelul sistemului educațional național și regional, există ofertă oficială, sprijinită în Cartă, pentru toate aceste limbi.

În Ucraina mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date de recensământ și anchetă periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională și varietăți ale limbilor R/M sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba maternă.

În 1996 Ucraina a semnat *Carta Europeană a Limbilor Regionale sau Minoritare*, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2003. Principala autoritate responsabilă de problemele minorităților este *Comitetul de Stat pentru Naționalități și Religii*.

Conform informațiilor furnizate de guvern, problema limbii este monitorizată oficial în Ucraina. La data de 1 august 2007 Ucraina a adresat Secretarului General al Consiliului Europei primul raport periodic privind implementarea Cartei. Concluziile raportului au fost acceptate de către Comisia de Experti la 27 noiembrie 2008, iar recomandările corespunzătoare au fost aprobate la 7 iulie 2010³. Problemele de limbă sunt studiate sistematic de către instituții științifice, iar rezultatele cercetării sociale și sociolingvistice sunt disponibile pe scară largă, fiind publicate atât în format fizic, cât și electronic.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	fară sprijin	≥2 ani	>10	>1 zi	specializată	specializată	total
LS	fară sprijin	≥2 ani	>10	<0.5 zi	specializată	generală	parțial
Sprijin suplimentar pentru LN	fară sprijin	≥2 ani	nu există	>1 zi	generală	generală	total

Limbile oferite în învățământul pre-școlar

LR/M	germana, maghiara, moldovenească, poloneza, româna, rusa, tătară crimeană
LS	Engleza, franceza, germana, spaniola: una dintre aceste limbi este obligatorie

Sistemul educațional ucrainean cuprinde circa 15.000 de instituții pre-școlare și 21.000 de școli, unde 84.6% dintre copii sunt instruiți în ucraineană, 14,8% în rusă, iar în zonele dens populate de către alte naționalități, circa 6500 copii sunt instruiți în maghiară, limba moldovenească, română, tătară crimeană și alte limbi. Oferta nu cuprinde educație pre-școlară în limbile belarusă, găgăuză și greacă. Autoritățile trebuie să mai aibă consultări cu vorbitorii acestor limbi pentru a evalua mai exact nevoile de predare în limbile acestor minorități și pentru a asigura formarea profesorilor și necesarul de materialul didactic.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	absent	absent	Standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	din etapa de mijloc	parțial în timpul programului	fără	standard al școlii	Norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori	generală	generală	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

LR/M	bielorusa, bulgara, ebraica, găgăuză, germana, greaca, maghiara, moldoveneasca, poloneza, româna, rusa, slovacă și tătară crimeană
LS	Obligatoriu: 1–2 dintre engleză, franceză, germană sau spaniolă, în funcție de școală Opțional: armeană, cehă, coreană, turcă, vietnameză: ca limbi extra-curriculare

Înainte, limbile străine erau introduse de la clasa a cincea, însă, din anul 2002, se începe din clasa a doua. Recent, s-a decis că din 2012 va fi obligatorie o limbă străină din clasa întâi a școlii primare. Între anii 1996 și 2006, numărul de profesori de limbi străine din școlile primare a crescut de aproape șase ori.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	absent	Toți	Standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	absent	în timpul programului	fără	standard al școlii	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau ale școlii	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LR/M	bielorusa, bulgara, ebraica, găgăuză, germana, greaca, maghiara, moldoveneasca, poloneza, româna, rusa, slovacă și tătară crimeană
LS	Engleza, franceza, germana: în funcție de școală, una sau două dintre aceste limbi sunt obligatorii armeană, cehă, coreană, turcă, vietnameza: opționale, ca limbi extra-curriculare

În linii mari, există 3,1 milioane de copii cuprinși în învățământul secundar. Numărul limbilor străine disponibile la acest nivel este de 16, una sau două trebuind alese obligatoriu. Peste 90% din școli aleg engleza. În ultimii ani, numărul de profesori de engleză a crescut cu o treime (2008 comparat cu 1996).

Limba de predare în școlile secundare este hotărâtă de către părinți, care, în majoritatea cazurilor, au variante la alegere. Instruirea în limbile minorităților este bine reprezentată în școlile secundare comparativ cu celelalte niveluri. Perspectivele de dezvoltare creează condiții pentru ca, în școlile secundare, predarea să se facă în limbile Karaim, Krymchak și Romani

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (nu există ofertă pentru limbile imigranților și limbile R/M)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	limitată	coerent și explicit	Național	total
	Instituția B	limitată	general	Național	total
	Instituția C	limitată	coerent și explicit	nespecificat	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională și limbi străine	limba națională, limbi străine și limbi R/M	toți	conform CEFR	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională și limbi străine	toți	național sau instituțional	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea C	numai limba națională	limba națională și limbi străine	toți	național sau instituțional	numai internaționali	opțional	opțional

În Ucraina, formarea profesională și tehnică se face în 919 instituții de învățământ de stat, în principal în limba ucraineană. Treizeci și nouă de instituții oferă elevilor posibilitatea de a învăța în rusă (iar în 123, elevii învață parțial în rusă), existând o singură instituție unde materiile de studiu sunt predate în maghiară. În universități, limbile străine, ca și limbile minorităților, sunt cu precădere predate drept materii separate.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

	Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
Kyiv	câteodată dublat	dublat	niciodată	totdeauna
Kharkiv	subtitrat	dublat	regulat	totdeauna
Lviv	câteodată dublat	câteodată dublat	totdeauna	totdeauna

Potrivit Serviciului Afacerilor Publice din Ministerul Justiției, în privința publicațiilor naționale tipărite, în 2007 erau înregistrate 4390 periodice exclusiv în ucraineană, 2495 publicații în rusă și 35 publicații în engleză. De asemenea, erau înregistrate 4389 publicații de factură mixtă, majoritatea în rusă și alte limbi, 13 în tătară crimeană și alte limbi, opt în bulgară și alte limbi, zece în poloneză și alte limbi, cinci în română și alte limbi, 324 în engleză și alte limbi, 28 în germană și alte limbi, opt în franceză și alte limbi, două în chineză și alte limbi, patru în belarusă și alte limbi. Cele trei orașe selectate în cadrul cercetării nu prezintă un număr mare de publicații în limbile minorităților, cu excepția rusei, prin urmare indexul nu redă în totalitate tabloul diversității lingvistice din Ucraina.

Poziția limbilor în mass media este caracterizată de două particularități. Prima se referă la corelația dintre folosirea limbii ucrainene și a limbii ruse, unde rusa predomină considerabil, mai ales în ce privește circulația ziarelor și revistelor, limba programelor TV la ore de maximă audiență și repertoriul muzical al stațiilor radio FM. A doua este insuficiența satisfacere a nevoilor lingvistice ale altor grupuri minoritare. Astfel, există emisiuni radio-TV în limbi ale minorităților, altele decât rusa, în doar cinci din cele 26 de oblast-uri ale Ucrainei. Persistă aici o opinie larg răspândită, datând din perioada sovietică, potrivit căreia grupurile care vorbesc alte limbi își pot afla răspunsul la nevoile specifice accesând spațiul media de limbă rusă.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4						
3-4		Kyiv Kharkiv Lviv		Kharkiv		Kyiv
1-2			Kharkiv Lviv	Lviv	Kyiv Kharkiv Lviv	Kharkiv

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii de imigrare și integrare Servicii de transport Servicii turistice Servicii de sănătate Programe teatrale	Servicii turistice Servicii de imigrare și integrare Servicii de sănătate Servicii de transport = Servicii de educație = Servicii de urgență = Servicii sociale = Servicii de natură juridică = Programe teatrale

În domeniul juridic, este folosită în principal limba de stat. Dintre limbile minorităților, este utilizată rusa, mai ales în estul Ucrainei. Există puține informații referitor la traducerea în alte limbi în cazul în care o persoană nu vorbește nici ucraineană, nici rusa. Documentele oficiale emise de autoritățile locale sunt publicate în ucraineană și rusă, iar comunicarea orală în alte limbi la contactul cu organismele de stat și publice este posibilă la nivelul consiliilor sătești în zonele cu așezări minoritare. Folosirea limbii naționale de către reprezentanții minorităților etnice (cu excepția minorității ruse) pentru comunicarea cu autoritățile de stat este posibilă în totalitate în acele zone unde respectivul grup etnic reprezintă majoritatea ori o parte considerabilă a populației și are reprezentare în guvern. În alte cazuri, astfel de necesități de limbă sunt rareori satisfăcute.

În cadrul pregătirilor pentru Campionatul European de Fotbal Euro 2012 din Ucraina, este promovată introducerea limbii engleze în spațiile și serviciile publice, ca și dezvoltarea agențiilor care oferă servicii turistice în alte limbi.

8 Limbile în mediul de afaceri (24 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpretelor externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	8	13	6	6	0	2	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
LN	Practicate frecvent	1	0	1	0	23	22	23	22	23	20
Engleza pentru afaceri	Practicate frecvent	2	0	6	1	9	15	11	5	11	12
Altele	Practicate frecvent	0	1	0	1	10	12	6	7	11	15

Datele privind diversitatea lingvistică în mediul de afaceri sunt cel mai greu accesibile. Nu există în regulamentele întreprinderilor vreo mențiune care să excludă sau să restricționeze utilizarea limbilor regionale sau ale minorităților, cel puțin în cazul persoanelor care folosesc aceeași limbă.

Principalele rezultate de ansamblu

Corelarea lingvistică actuală din Ucraina este pe de o parte, o continuare a procesului de rusificare totală, iar pe de alta, o reflectare a aspirației poporului ucrainean către auto-definire națională și politică. Prin urmare, folosirea limbii ucrainene și ruse, care a devenit subiect de aprinse dezbateri sociale și politice, rămâne problema centrală a evoluțiilor din domeniul lingvistic. Controversa asupra necesității instaurării limbii ucrainene și continuării folosirii limbii ruse trebuie soluționată strategic și reglementată legal⁴. Controversa vizează în principal mass media, educația și viața socială. Dezvoltarea celorlalte limbi ale minorităților (cu excepția rusei) necesită atât sprijin din partea statului, cât și o conștientizare sporită din partea grupurilor etnice a aspirațiilor de preservare și dezvoltare a limbii lor naționale, grupurile solicitând, în consecință, exercitarea tuturor drepturilor stipulate în legile ucrainene. În prezent, limbile imigranților sunt cel mai puțin protejate în Ucraina și necesită atenție sporită din partea autorităților de stat și a organizațiilor publice, precum și o mai bună recunoaștere în societate.

Câteva inițiative importante privind relațiile internaționale și propășirea culturală a minorităților din Ucraina: evenimente culturale și educaționale menite să genereze toleranță, respect pentru cultura, istoria, tradițiile și obiceiurile reprezentanților diverselor naționalități; sprijin financiar din partea statului pentru ziarele publicate în limbile minorităților și asistență acordată centrelor culturale; rute turistice către zonele dens populate de grupuri minoritare în scopul unei mai bune conștientizări a identității etnice, culturale și lingvistice.

Referințe

1. Publications of statistical reference books by the *State Statistics Service of Ukraine* www.ukrstat.gov.ua/.
2. *Language Policy and Language Situation in Ukraine: Analysis and Recommendations*/Ed. J. Besters-Dilger. – 2nd Edition. – Publishing House ‘Kyiv-Mohyla Academy’, 2008: 363. – INTAS Project ‘*Language Policy in Ukraine: Anthropological, Linguistic and Further Perspectives*’ (2006–2008).
3. *Application of the Charter in Ukraine. First Stage of Monitoring: A Report by the Committee of Experts about the Charter Application by Ukraine*. Recommendation by Committee of Ministers of Council of Europe as to the Application of the Charter by Ukraine/ECRML 2010 (6) – Strasbourg, 7 July, 2010.
4. *Personal and Interpersonal Backgrounds for Increasing Status Value of Communication in Ukrainian among Students* (V.O. Vasiutynskyi, K.M. Kalachnikova).

19 REGATUL UNIT

19.1 Anglia

Teresa Tinsley și Philip Harding-Esch

Contextul de țară

Anglia are o populație de 51,8 milioane de persoane, din care 16% aparțin unui grup etnic minoritar sau sunt de rasă mixtă.¹ Aceasta este favorizată lingvistic nu doar pentru că are drept limbă oficială o limbă majoră de circulație mondială – engleza – ci și datorită unui grad foarte înalt de diversitate lingvistică, ultimul sondaj constatând existența în Londra a 233 de limbi diferite.² Unul din șase copii de școală primară (16,8%) și unul din opt copii de școală secundară (12,3%) cunosc o altă limbă în afară de engleză – cifra acestora ridicându-se la aproape un milion la nivelul Angliei.³

Anglia are o singură limbă regională minoritară recunoscută – limba cornică, utilizată în grade variabile de câteva sute de persoane (2008).⁴

1 Limbile în documente și baze de date oficiale

Engleza, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația referitoare la limbi și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea englezei în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Anglia este (co-)finanțată în Belgia, Belizei, Brunei, Canada, Cipru, Insulele Falkland, Germania, Gibraltar, Italia și Olanda. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată și ratificată de Anglia. În Anglia, limba R/M recunoscută în Cartă este cornica pentru care există de asemenea ofertă educațională oficială la nivel regional.

În Anglia mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date din registrele municipale, recensământ și sondaje periodice actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă, o întrebare despre limba principală și o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă respectiva limbă.

În Anglia și, în general, în Regatul Unit nu există legislație lingvistică specifică dincolo de cea referitoare la limbile R/M. Engleza, limbile străine, limbile R/M și limbajul mimico-gestual sunt tratate într-o serie de documente și orientări de politică lingvistică. În Anglia, în urma alegerilor din 2010, multe dintre acestea au fost revizuite.

¹Office for National Statistics, resident population estimates by ethnic group, 2009.

²Language Capital: mapping the languages of London's schoolchildren, Eversley et al, CILT, 2011.

³Department for Education pupil data 2011.

⁴Report on the Cornish Language Survey, Cornish Language Partnership, 2008.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile străine și ale imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	Toți	≥2 ani	nu există	<0.5 zi	generală	generală	parțial
Sprijin suplimentar pentru LN	Toți	≥2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Cornica în Cornwall
LS	Ocazional franceza, germana, italiana, spaniola

Începând cu vârsta de patru ani, toți copiii cu nivel limitat de limba engleză primesc sprijin suplimentar din partea unor profesori formați în acest scop. Ocazional, limbile străine se predau la nivel pre-școlar, însă profesorii nu beneficiază de pregătire specifică. Limba cornică este predată informal într-un număr mic, dar în continuă creștere, de unități pre-școlare.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	absent	din primul an	în afara programului	5–10	standard național	norme naționale sau regionale	parțial
LS	toți	coerent și explicit	localizat	din etapa de mijloc	în timpul programului	fără	standard al școlii	Norme naționale sau ale școlii	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori	fără	specializată	N/A
LS	profesori	specializată	specializată	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

LR/M	Cornica
LS	Opțional. Orice limbă poate fi oferită. În practică însă, în general chineza, franceza, germana, italiana, spaniola, urdu
LI	Chineza, turca, urdu de exemplu

În anul 2000, în urma unei consultări publice extinse, *Studiul Comisiei Nuffield*¹ referitor la situația limbilor în Regatul Unit [5] a recomandat o serie de măsuri, inclusiv învățarea unei alte limbi de la o vârstă timpurie. Acesta a devenit unul dintre principalii piloni ai Strategiei naționale pentru limbi din Anglia lansată de către guvernul laburist în 2002. S-a ajuns astfel ca în 2010, în urma unui amplu program de dezvoltare a curriculum-ului, de sprijin pentru școli și de formare a cadrelor didactice, 92% din școlile primare să ofere o limbă străină. Deși aceasta era în majoritatea cazurilor limba franceză, orientările încurajau clar o abordare holistică de dezvoltare a competențelor lingvistice, făcând o legătură explicită cu nivelul general de cunoaștere a limbii engleze și a altor limbi vorbite de către copii. Limbile străine sunt, de regulă, predate de profesori generaliști care au beneficiat de formare inițială și continuă în domeniul predării limbilor; aceștia sunt adesea sprijiniți de colegi din cadrul învățământului secundar. Învățarea limbilor începe, în majoritatea școlilor, odată cu primul an de școală primară, la vârsta de șapte ani, de obicei 30–40 minute pe săptămână.²

Deși *Strategia Națională pentru Limbi* a fost abandonată odată cu venirea la putere a guvernului actual, orientările non-statutare sunt încă disponibile – *Key Stage 2 din Cadrul pentru Limbi*, cele mai multe școli bazându-și activitatea pe acest document. Este în curs de desfășurare un proces de consultare cu privire la curriculum-ul național, iar comitetul consultativ a recomandat ca, începând din 2014, învățarea limbilor să înceapă cel mai târziu la vârsta de nouă ani. În iunie 2012, Guvernul a anunțat intenția de a legifera învățarea obligatorie a limbilor străine de la vârsta de șapte ani.

Un sector ‘complementar’ voluntar aflat în plină dezvoltare oferă copiilor oportunități pentru a învăța limbile vorbite în comunitățile acestora, lucru valabil pentru elevii din școlile primare și secundare (și înainte de acest nivel). Un studiu din 2005³ a constatat existența unei astfel de oferte pentru cel puțin 61 de limbi în cadrul unui program de tip after school sau al orelor ținute sâmbăta. În perioada 2008–2010 s-a desfășurat un program național inovator, *Limbile Noastre*, pentru a promova și întări această ofertă și pentru a o conecta la sistemul școlar regulat. În cadrul acestui program, în școala primară poate fi oferită orice limbă, fiind predate și limbi din alte zone ale lumii, de regulă în regiunile cu populații minoritare semnificative și/sau ca parte a unor programe de ‘inițiere în domeniul limbilor’ și de sensibilizare interculturală.

Prin intermediul *Ofertei de Grant pentru Realizări în Domeniul Minorităților Etnice* (EMAG) a existat finanțare pentru sprijin lingvistic acordat nou-sosiților și elevilor bilingvi. Un astfel de sprijin este oferit în afara și în timpul orelor de clasă, iar competențele sunt monitorizate în mod regulat. Din 2011 EMAG a fost ‘integrat’ în rândul programelor generale de finanțare, existând unele îndoeli cu privire la modul în care va fi folosit pe viitor.

În Cornwall, aproximativ 30% din școlile primare oferă limba cornică, de obicei ca disciplină extra-curriculară la nivel KS2. Este disponibilă finanțare limitată pentru sprijinirea cadrelor didactice, existând și un curriculum coerent pentru limba cornică, evaluarea fiind direct legată de CEFR.

¹ Languages The next generation; The final report and recommendations of the Nuffield Languages Inquiry, London 2000.

² Language learning at key stage 2, a longitudinal study, DCSF Research report RR198, Department for Children, Schools and Families, 2010.

³ Community Language Learning in England, Wales and Scotland, CILT, 2005.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile R/M)

Organizare

	Curriculum	Srijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Srijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LS	toți	coerent și explicit	absent	în timpul programului	fără	standard național	conform CEFR	total
LI	toți	coerent și explicit	absent	parțial în timpul programului	fără	standard național	nespecificat	parțial

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivel de performanță care trebuie atins	Mobilitate
Srijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	Norme naționale sau ale școlii	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	norme naționale sau regionale	srijin financiar informal
LI	necalificați	fără	specializată	N/A	N/A

Limbile în învățământul secundar

LS	O limbă obligatorie până la 14 ani. Orice limbă dar cu recomandarea că dispune de acreditarea necesară. Principalele limbi din ofertă sunt franceza, germana, spaniola și de asemenea araba, chineza, italiana, japoneza, poloneza, portugheza, rusa, turca, urdu.
LI	Araba, chineza, bengali, poloneza, portugheza, punjabi, turca, urdu

Situația limbilor străine în școlile secundare din Anglia este de mulți ani motiv de preocupare. Limbile străine erau obligatorii până la vârsta de 16 ani până în 2004, când acest prag a fost redus la 14 ani. De atunci, cifra celor care susțin examene publice a scăzut dramatic: dacă în 2001, 78% din numărul total au dat examen GCSE la limbi, în 2011 cifra a fost de doar 43%. Cea mai pronunțată scădere a cifrelor s-a înregistrat în cazul francezei și germanei; totuși, spaniola și multe dintre limbile mai puțin predate au devenit mai populare. La vârstele cuprinse între 16–18 ani, cifra celor care studiază limbi a rămas ceva mai stabilă. Acest succes relativ se datorează în principal menținerii predării limbilor străine în școlile private care educă în jur de 7% din populația școlară din Anglia, dar generează peste 40% din totalul celor care susțin examene de limbă la nivel avansat (A). Aceasta denotă o îngrijorare majoră pentru viitorul predării limbilor în Anglia – și anume, inegalitatea socială.

Guvernul actual încurajează școlile în a da prioritate limbilor prin introducerea ‘bacalaureatului englezesc’ – o formă comprehensivă de certificare pentru elevii care obțin note bune la cinci discipline cheie, printre care o limbă. Grupul consultativ guvernamental pentru curriculum-ul național a recomandat ca învățarea limbilor străine să fie din nou obligatorie pentru toți elevii până la vârsta de 16 ani.

Limbile sunt predate ca discipline de studiu. Există, de asemenea, proiecte pilot și scheme individuale de tip CLIL care presupun utilizarea unei alte limbi ca mediu de instruire.¹ Există un curriculum clar, iar deprinderile sunt monitorizate pe baza unor instrumente naționale. Acești ‘descriptori de performanță’ din cadrul curriculum-ului național se bazează pe *Scara Limbilor* (DCSF 2007), care este aliniată la CEFR.

Există examene naționale pentru 28 de limbi, multe școli secundare facilitând accesul la acestea pentru elevii care și-au dezvoltat competențe în acest sens – de regulă, în afara școlii. O inițiativă numită *Limbi utile*, dezvoltată în cadrul Strategiei Naționale pentru Limbi, a reușit să pună la punct examene pentru o serie de limbi noi, cum ar fi cornica, Tamil și Yoruba, limbi pentru care nu existau anterior examene.

În Cornwall, un număr mic, dar în creștere, de școli secundare oferă limba cornică, de regulă ca disciplină extra-curriculară. Nu există vreun fel de curriculum pus la dispoziția școlilor. În centre urbane, cum ar fi Londra, se predau într-o măsură limitată limbile velșă și irlandeză.

Curriculum-ul standard de limba engleză este de obicei folosit și pentru limba engleză ca a doua limbă (EAL).² Se pune un diagnostic al competențelor de limba engleză înainte de intrarea în ciclul secundar, acestea fiind monitorizate regulat cu ajutorul unor instrumente standard adecvate vârstei. *Oferta de grant pentru realizări în domeniul minorităților etnice* a fost de asemenea utilizată pentru sprijinirea predării limbilor la nivel secundar (vezi mai sus – învățământ primar).

¹Towards an integrated curriculum. CLIL National Statement and Guidelines 2009

²Source: www.naldic.org.uk/eal-teaching-and-learning/faqs

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (nu există ofertă pentru limbile R/M)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	național	parțial
	Instituția B	nespecificat	coerent și explicit	național	parțial
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	național	parțial
LI	Instituția A				
	Instituția B				
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	N/A	parțial

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	numai limba națională	numai limba națională	toți	național sau instituțional	internaționali și imigranți	opțional	opțional
Universitatea B	numai limba națională	numai limba națională	toți	național sau instituțional	numai internaționali	obligatoriu	opțional
Universitatea C	numai limba națională	numai limba națională	toți	național sau instituțional	internaționali și imigranți	obligatoriu	opțional

Deși cele trei instituții de învățământ profesional și tehnic recenzate în cadrul Language Rich Europe dispun de ofertă în domeniul limbilor, la nivelul Angliei oferta referitoare la limbi este extrem de redusă în cadrul cursurilor de factură profesională și tehnică. Un sondaj din anul 2006 estima că mai puțin de 1% dintre toți studenții cursurilor profesionale și tehnice studiau o limbă. În cazul acestora, era vorba de învățarea limbii spaniole în cadrul unor cursuri de turism sau de afaceri. Un studiu ulterior din 2011 a constatat că oferta a continuat să scadă și că se fac extrem de puține încercări în acest sector pentru conectarea limbilor străine la piața muncii.¹

Universitățile din Anglia oferă o gamă largă de limbi în cadrul specializărilor de studii sau prin module complementare. Studiile lingvistice și literare tradiționale au avut întotdeauna un statut aparte în universitățile cu nume. S-a constatat, totuși, un declin în privința studiului limbilor în ultimele decenii. Începând cu 2005, limbile au fost desemnate drept 'discipline de importanță strategică și vulnerabile' în cadrul învățământului superior din Anglia. Acest lucru înseamnă că limbile pot beneficia de fonduri publice suplimentare pentru a face față declinului la nivel național. Se înregistrează un deficit în privința specializărilor de studii pentru cele patru limbi comunitare (termenul folosit în Regatul Unit pentru ceea ce LRE numește limbi ale imigranților) de largă răspândire: urdu, cantoneză, panjabi și bengali, fiind totodată identificate o serie de bariere în calea formării profesionale pentru limbile comunitare în ceea ce privește predarea, traducerea și interpretariatul.² Concentrarea limbilor în universitățile cu nume, profilul îngust al studenților filologi și incidența scăzută a cursurilor care combină limbile cu discipline științifice și tehnologice sunt alte preocupări în acest sector.

¹Vocationally related language learning in further education, CILT, 2006

²Community Languages in Higher Education, McPake and Sachdev, Routes into Languages, 2008

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă (în două orașe)

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	câteodată	regulat

Utilizarea altor limbi decât engleza nu este o practică comună în mediul audio-vizual clasic (radio-ul și televiziunea terestră), deși există unele seriale polițiste destul de populare care sunt subtitrate; în mass-media mai recentă – televiziune prin cablu, prin satelit, online – sunt larg disponibile canale TV în limbi europene și ale minorităților. În orașele englezești există, de asemenea, multe programe de radio pentru comunități. Cu precădere în orașele mari, sunt disponibile ziare într-o gamă largă de alte limbi. Filmele în limbi străine prezentate în Marea Britanie sunt invariabil în limba originală și cu subtitrare, atât la cinema cât și la televiziune. Limbajul mimico-gestual este oferit în mod regulat la evenimente media importante în toate orașele, producătorii fiind obligați prin lege să vină în întâmpinarea nevoilor persoanelor cu deficiențe de auz.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș (două orașe)

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4	Londra Sheffield	Londra Sheffield	Londra	Londra Sheffield		Londra
3-4						
1-2						

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
<ul style="list-style-type: none"> = Dezbateri politice și procese decizionale = Servicii de educație = Servicii de urgență = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică = Servicii de imigrare și integrare 	<ul style="list-style-type: none"> = Dezbateri politice și procese decizionale = Servicii de educație = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică = Servicii de imigrare și integrare = Servicii turistice

În orașele recenzate, poliția, serviciile de sănătate, instanțele și administrația locală folosesc pe scară largă servicii de traducere și interpretariat, iar informația, scrisă și online, este disponibilă într-o gamă de limbi. Limbile respective sunt selectate din perspectiva limbilor comunităților deservite.

8 Limbile în mediul de afaceri (21 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	8	8	9	7	0	4	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
Engleza	Practicate frecvent	3	2	10	0	21	21	21	21	19	21
Alte limbi	Practicate frecvent	4	3	8	0	8	7	8	9	12	12

Analiza solicitărilor de competențe ale angajatorilor din Regatul Unit nu arată o cerere extremă mare pentru limbi.¹ Pe de o parte, acest lucru poate fi datorat faptului că mulți angajatori monolingvi au o percepție destul de îngustă asupra importanței limbilor pentru afacerea lor; pe de altă parte, cei care consideră competențele lingvistice ca fiind valoroase au posibilitatea de a recruta dintr-o masă bogată de lucrători străini multilingvi. În acest context, organizațiile patronale, cum ar fi CBI, evidențiază constant importanța competenței lingvistice în raport cu competitivitatea în economia globală, iar un studiu recent a arătat că doar un sfert din companiile britanice nu au deloc nevoie de competențe în altă limbă în afară de engleză.² Cercetări recente privind modalitățile în care IMM-urile abordează exportul au arătat că acestea consideră chestiunile de limbă și problemele culturale asociate ca unul din cele mai mari obstacole în calea derulării unor relații de afaceri cu parteneri străini.³

¹ Leitch Review of Skills, 'Prosperity for all in the global economy: world class skills' 2006.

² Building for Growth: business priorities for education and skills, CBI Education and Skills survey 2011.

³ The eXport factor, British SME's approach to doing business overseas, Barclays and Kingston University Small Business Research Centre, 2011.

Principalele rezultate de ansamblu

Lipsa unei 'capacități naționale' în domeniul limbilor a fost o chestiune dezbătută considerabil în Anglia în ultimii ani, în special după Studiul Comisiei Nuffield referitor la situația limbilor în Regatul Unit din anul 2000. La nivelul politicilor și în discursul public, limbile sunt descrise ca fiind importante, dar în privința practicii și a ofertei concrete au existat multe deficiențe. Aceasta este, fără îndoială, atât o reflectare a importanței crescânde a limbii engleze ca *lingua franca* cât și o percepție continuată a ideii că 'limba engleză este suficientă' și că alte limbi sunt 'importante, dar nu esențiale'.¹ În ciuda acestui fapt, s-au înregistrat progrese și inovații semnificative în introducerea învățării timpurii a altor limbi, în sprijinirea limbilor comunității și în promovarea competențelor lingvistice în rândul tinerilor. Parțial ca urmare a acestui fapt, limbile rămân pe agenda politică – cazul nu este închis.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Anglia a fost deosebit de activă în a aduce dovezi pentru a demonstra necesitatea limbilor și în dezvoltarea unor fundamente coerente în sprijinul învățării limbilor.

Strategia Națională pentru Limbi (2002–2011) se află la originea unei serii de inițiative cheie, în special crearea unui cadru pentru învățarea limbilor 7–11 (Key Stage 2 din Cadrul pentru Limbi) și a unui nou cadru de evaluare (Scara Limbilor/Limbi utile) bazat pe CEFR. Strategia a sprijinit, de asemenea, legăturile între școlile obisnuite și cele complementare, de exemplu inițiativa Limbile Noastre.

Rutele Limbilor, derulat de către Universitatea Southampton, a direcționat către elevii din învățământul secundar mesaje despre importanța învățării limbilor prin contactul direct cu universitățile și prin intermediul unor studenți-ambasadori. Această inițiativă a pus universitățile în legătură cu școlile, dezvoltând câteva modele de colaborare de mare succes.

Raportul din 2011, intitulat *Date de pe piața muncii referitor la limbile străine și competențele interculturale în învățământul superior* (CILT), a demonstrat necesitatea unui avantaj larg de limbi în cadrul sectoarelor public și privat, conjugat cu aptitudini specifice locului de muncă.

O nouă campanie în sprijinul învățării limbilor a fost lansată în 2011 – *Vorbește cu viitorul*. Aceasta a reunit o largă coaliție de sprijin în jurul a cinci probleme-cheie cu scopul de a promova importanța competențelor lingvistice și a produce schimbări în privința politicilor și a atitudinilor.

¹King et al Languages in Europe, Towards 2020 – Analysis and Proposals from the LETPP Consultation and review. London 2011.

19 REGATUL UNIT

19.2 Țara Galilor

Hywel Jones

Contextul de țară

Țara Galilor are o populație de trei milioane de locuitori. În 2001, 20,8% (582.000) dintre aceștia puteau vorbi galeză, potrivit recensământului.

În urma cuceririi de către Anglia în 1282, Actul de Unire din 1563 a interzis celor ce vorbeau limba galeză să dețină funcții publice. Majoritatea populației din Țara Galilor a continuat să vorbească limba până spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Imigrația susținută, mai ales din Anglia și Irlanda, datorită revoluției industriale, alături de excluderea în fapt a limbii galeze odată cu introducerea învățământului obligatoriu, a condus la scăderea numerică și procentuală a vorbitorilor de galeză și la restrângerea zonelor în care se vorbea galeză pe larg. În 2001, în cele trei orașe vizate de studiu trăiau 75.000 de vorbitori de galeză, ceea ce reprezintă 12% din populația totală a acestora.

La începutul secolului al XX-lea, Cardiff era cel mai mare port exportator de cărbune din lume, marinari din alte părți ale lumii creându-și, de asemenea, comunități de imigranți acolo și în Newport și Swansea. Mai recent, au sosit imigranți de pe subcontinentul indian și, odată cu extinderea UE, din Europa de Est. 25% din populația recenziată în 2001 era născută în afara Țării Galilor (20% în Anglia).

Adunarea Națională a Țării Galilor a fost constituită în 1999. Puterile sale legislative se limitau inițial la legislație secundară în doar câteva domenii, între care și educația. Ca urmare a Actului Guvernamental al Țării Galilor din 2006 și a unui referendum ținut în martie 2011, Adunarea deține în prezent puteri legislative decizionale în multe zone ale politicii interne.

1 Languages in official documents and databases

Engleza, galeză și limbile străine sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică. Învățarea și predarea galezei în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Țara Galilor nu este (co-)finanțată în străinătate. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată și ratificată de Marea Britanie. Există ofertă educațională oficială, sprijinită de Cartă, pentru galeză în Țara Galilor.

În Marea Britanie mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date din registrele municipale, recensământ și anchetă periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă, o întrebare despre limba principală și o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scrisă respectiva limbă.

Primul document legislativ din trecutul recent privitor la statutul limbii galeze a fost *Actul Curtii Galeze* din 1942, care a permis folosirea limitată a limbii galeze în justiție.

Actul Limbii Galeze din 1967 garantează dreptul extins de folosire a limbii galeze în justiție, permițând, de asemenea, folosirea limbii în administrația publică. *Actul Limbii Galeze* din 1993 statua principiul potrivit căruia, în Țara Galilor, limbile engleză și galeză vor fi tratate în mod egal în sectorul public și în justiție. Prin același Act s-a înființat *Comisia pentru Limba Galeză*, cu rolul de a promova și facilita folosirea galezei și cu obligația statutară de a aproba și monitoriza implementarea programelor referitoare la limba galeză ale organismelor publice. Repectivele programe referitoare la limba galeză trebuiau să specifice ce măsuri își propuneau organismele publice pentru a transpune în practică principiul egalității enunțat în Act.

Norma Limbii Galeze (Țara Galilor) din 2011 include o declarație prin care 'limba galeză are statut oficial în Țara Galilor'. Documentul stipulează numirea unui *Comisar pentru Limba Galeză*, concomitent cu desființarea *Comisiei Limbii Galeze* (vezi secțiunea Inițiative Promițătoare de mai jos).

Limbajul mimico-gestual britanic a fost recunoscut drept limbă de sine stătătoare, însă nu există o legislație conexasă, ceea ce lipsește și în cazul limbilor străine sau ale imigranților, cu excepția legislației legate de educație. Alte limbi decât galeză, atunci când apar în legislația ce nu ține de educație, sunt în general menționate în legătură cu facilitățile de interpretare sau traducere.

LN=Limba/limbi națională/e
 LS=Limbi străine
 LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
 LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile străine și ale imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	Toți	≥2 ani	nu există	<0,5 zi	specializată	specializată	total
Sprijin suplimentar pentru LN	Toți	≥2 ani	nu există	0,5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Galeză
------	--------

Învățământul pre-școlar nu este în totalitate de stat, cea mai mare parte aparținând de sectorul voluntar. În 1971 a fost creată o organizație, actualmente numită *Mudiad Meithrin*, vizând înființarea de creșe în limbă galeză. Organizația numără peste 550 de grupe unde se estimează că iau parte aproximativ 17% din copiii galezi de până la doi ani. Peste două treimi din copiii înscriși în aceste grupe provin din familii unde galeză nu este limba maternă. Frecvențarea grădiniței reprezintă primul lor contact cu limba galeză.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile străine și ale imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	general	înainte de integrare	toți	standard al școlii

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	general	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	fără	standard al școlii	norme naționale sau regionale	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A

Limbile în învățământul primar

LR/M	Galeza
------	--------

Peste 20% din elevii de școală primară sunt educați prin intermediul limbii galeze, procentul fiind în continuă creștere de ani buni. Educația prin intermediul limbii galeze este disponibilă pe tot teritoriul Țării Galilor. Toți ceilalți elevi învață galeza ca a doua limbă. Educația prin intermediul limbilor comunității (termenul preferat în Regatul Unit pentru ceea ce LRE numește limbi ale imigranților) sau al limbilor străine nu este posibilă. Limbile străine sunt predate în unele școli, ca și limbile imigranților, însă acestea într-o mai mică măsură. De asemenea, este oferit sprijin pentru învățarea limbii engleze elevilor aparținând minorităților etnice.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	în timpul programului	fără	standard național	nespecificat	total
LS	toți	coerent și explicit	absent	în timpul programului	fără	standard național	nespecificat	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	nespecificat	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	nu există	incorporată în formare

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Galeza
LS	Franceza, germana, spaniola: una dintre aceste limbi este obligatorie

Învățământul secundar de limbă galeză este, și el, în creștere. Până în 2010/11, 16,7% dintre elevii învățau galeza ca prima limbă (aproape în totalitate în școli cu predare în limba galeză). Toți ceilalți elevi învață galeza ca a doua limbă, însă nivelul atins este scăzut. Toți elevii învață, de asemenea, cel puțin o limbă străină în primii trei ani de gimnaziu.

Procentul celor care, ajunși la vârsta de 15 ani, optează să susțină un examen de stat la o limbă străină modernă este de ani buni în continuă scădere: în 2010, 28% au ales o limbă străină modernă la examenul GCSE, față de 50% în 1997. Limbile comunității sunt predate sporadic, în doar câteva școli secundare, în funcție de fluctuația numărului de elevi potrivit tendințelor imigracioniste. Ca și în învățământul primar, este acordat sprijin pentru învățarea limbii engleze elevilor provenind din minorități etnice.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	N/A	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	N/A	parțial
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	N/A	parțial
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
LI	Instituția A				
	Instituția B				
	Instituția C	limitată	general	N/A	total

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	toți	național sau instituțional	numai internaționali	obligatoriu	opțional
Universitatea B	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	național sau instituțional	numai internaționali	obligatoriu	opțional
Universitatea C	limba națională, limbi străine și limbi R/M	limba națională, limbi străine și limbi R/M	restricționat	național sau instituțional	numai internaționali	fără ofertă	opțional

Cele trei orașe cuprinse în cercetare reunesc majoritatea comunităților migrante. Chiar și așa, cererea și oferta educațională în limbi ale comunității este limitată. Folosirea galezei ca limbă de predare este mult mai restrânsă în aceste sectoare. Învățământul superior de limbă galeză, deși redus încă, se concentrează mai ales în universități ce nu au fost incluse în studiu, cu precădere în Bangor și Aberystwyth, precum și la Universitatea Trinity St David din Carmarthen.

În 2009/10 rezidenții Uniunii Europene reprezentau 5% din totalul înscrierilor la instituții de învățământ superior galeze, 13% provenind din țări non-UE. Pentru acești studenți există o ofertă substanțială de sprijin la limba engleză.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	totdeauna	câteodată

Folosirea limbii galeze în media audio-vizuală este limitată la singurul post TV de limbă galeză, S4C (înființat în 1982) și, în general, la postul național de radio în limba galeză, BBC Radio Cymru (înființat în 1977).

Alte limbi lipsesc aproape în totalitate din programele audio-vizuale regulate, cu excepția unor filme subtitrate la televizor.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Cardiff Swansea Newport				
3-4						
1-2	Cardiff Swansea		Cardiff Swansea Newport	Cardiff Swansea Newport	Cardiff Swansea Newport	Cardiff Swansea Newport

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
Servicii sociale Servicii de natură juridică Servicii de imigrare și integrare Servicii turistice Servicii de sănătate	Servicii sociale Servicii turistice = Servicii de educație = Servicii de sănătate = Servicii de natură juridică = Servicii de transport = Programe teatrale

La nivelul guvernului local și central și al organismelor sale, existența programelor de limbă galeză, impuse de *Actul Limbii Galeze* din 1993, asigură disponibilitatea unui număr de servicii în limba galeză și folosirea extinsă a limbii galeze, de exemplu în indicatoare și formulare.

Totuși, deoarece accentul în cercetare este pus pe trei orașe unde procentul de vorbitori de galeză este redus în comparație cu zone din nordul și vestul Țării Galilor, oferta de servicii în limba galeză este, la rândul-i, mai scăzută decât în zonele cu procentaj mai ridicat de vorbitori de galeză. Pe de altă parte, fiindcă aceste orașe au concentrații importante de imigranți, utilizarea serviciilor de interpretariat este probabil mai mare aici decât oriunde altundeva în Țara Galilor.

8 Limbile în mediul de afaceri (20 companii)

STRATEGII LINGVISTICE GENERALE								
	Existența unei strategii lingvistice	Accent pe competențe lingvistice la recrutare	Oferta de mobilitate internațională	Utilizarea translatorilor/interpreților externi	Evidența competențelor lingvistice ale angajaților	Utilizarea rețelelor pentru pregătire lingvistică	Utilizarea programelor/finanțării UE	Conștientizarea existenței programelor/finanțării UE
Practicate frecvent	1	2	2	3	1	0	0	0

		STRATEGII LINGVISTICE INTERNE						STRATEGII LINGVISTICE EXTERNE			
		Parteneriate cu sectorul educațional	Scheme de recompensare/promovare bazate pe competențe lingvistice	Oferta de pregătire lingvistică	Utilizarea CEFR	Limba folosită în documente de serviciu/pe intranet	Limba folosită în software, programe web	Limba folosită în rapoarte anuale/de afaceri	Limba folosită pentru marketing	Limba folosită pentru branding/identitatea firmei	Limba folosită pe website
Engleza	Practicate frecvent	0	1	1	0	20	20	20	20	20	20
Galeza	Practicate frecvent	0	0	0	0	1	0	0	2	3	2
Alte limbi	Practicate frecvent	0	0	0	0	0	0	0	1	1	3

Pentru activitatea obișnuită, firmele din cele trei orașe utilizează limitat alte limbi decât engleza, galeza fiind întrebunțată într-o oarecare măsură în indicatoare și anunțuri comerciale.

Principalele rezultate de ansamblu

Se continuă eforturile în direcția asigurării unui tratament egal în Țara Galilor pentru galeză și engleză.

S-au realizat progrese simțitoare în educația școlară, însă mai este mult de făcut în alte domenii. Limbile străine și ale imigranților sunt relativ slab reprezentate, chiar și în educația școlară.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Coleg Cymraeg Cenedlaethol (Colegiul Național de Limbă Galeză) a fost înființat în 2011. Nu este vorba de o singură entitate geografică și nici nu se acordă certificate de studiu. Organizația lucrează cu și prin intermediul tuturor universităților din Țara Galilor în vederea asigurării unor oportunități crescânde de studiu în limba galeză.

Potrivit prevederilor Normei Limbii Galeze din 2011, începând cu 1 aprilie 2012 va exista un Comisar pentru Limba Galeză. Comisarul va avea răspunderea promovării și facilitării utilizării limbii galeze, asigurând folosirea limbii galeze în aceleași condiții ca și engleza, investigând eventualele ingerințe în libertatea de utilizare a limbii galeze și efectuând anchete dacă situația o cere.

Comisarul trebuie să vegheze la "principiul conform căruia oamenii din Țara Galilor trebuie să-și poată trăi viața prin intermediul limbii galeze dacă optează în acest sens." Miniștrii Galezi (din Adunarea Națională a Țării Galilor) trebuie să adopte o strategie care arată cum intenționează să promoveze și să faciliteze folosirea limbii galeze. Li se permite, de asemenea, să specifice standardele la care organismele publice trebuie să se alinieze. Aceste standarde vor înlocui actualul sistem al programelor de limbă galeză. Comisarul va superviza implementarea acestor standarde.

Guvernul Galez a publicat noua sa strategie referitor la limba galeză la data de 1 martie 2012.

Referințe

Welsh Government (2010) *Welsh-medium education strategy: information. Information document No: 083/2010*, Cardiff, Welsh Government. <http://wales.gov.uk/docs/dcells/publications/100420welshmediumstrategyen.pdf>

Welsh Government (2010) *Making languages count: Modern foreign languages in secondary schools and Learning Pathways 14–19 Information document No: 088/2010*, Cardiff, Welsh Government. <http://wales.gov.uk/topics/educationandskills/publications/guidance/makinglanguagescount/?lang=en>

Welsh Language Act 1993 http://www.legislation.gov.uk/ukpga/1993/38/pdfs/ukpga_19930038_en.pdf

Welsh Language (Wales) Measure 2011 http://www.legislation.gov.uk/mwa/2011/1/pdfs/mwa_20110001_en.pdf

Welsh Government (2012) *A living language: a language for living*, Cardiff, Welsh Government. <http://wales.gov.uk/docs/dcells/publications/122902wls201217en.pdf>

19 REGATUL UNIT

19.3 Scoția

Teresa Tinsley și Philip Harding-Esch

Contextul de țară

Scoția are o populație de 5,22 milioane de persoane, din care 92.000, puțin sub 2%, cunosc într-o măsură limba gaelică.¹ Scoția a continuat să atragă migrație încă din 2002²: recensământul din 2001 a relevat o minoritate etnică de 2% non-albi, majoritatea fiind de origine pakistaneză, dar în 2009, un sondaj național al elevilor³ arăta deja că 4,3% dintre școlari utilizau cu precădere o altă limbă decât engleza acasă. Au fost înregistrate 138 de limbi vorbite, poloneza aflându-se în fruntea listei cu 0,8% din populația școlară, urmată de panjabi, urdu, arabă, cantoneză, franceză și gaelică. 626 de elevi au fost înregistrați ca vorbind în principal gaelica acasă, ceea ce înseamnă puțin sub 1 la 1000. Cu toate acestea, mult mai mulți studiază în limba gaelică ori învață această limbă nemijlocit – 4064 în 2011, ceea ce echivalează cu 1 la 180 de elevi.⁴

Scoția este în al doilea an de implementare a unui nou Curriculum de Excelență în care procesul de învățare este tratat de manieră holistică, nu ca o serie de discipline separate. Au existat temeri că aceasta ar putea agrava situația limbilor deoarece atât școlile primare cât și cele secundare dau prioritate aritmeticii, citirii, educației sanitare și pentru calitatea vieții. Ca urmare, Inspectoratul Școlar din Scoția s-a văzut în situația de a trebui să dea o declarație fără echivoc despre importanța pe care o acordă limbilor în curriculum.⁵

Nu există ofertă de limbi ale imigranților în școlile scoțiene, accentul fiind pus pe educația copiilor de imigranți în limba engleză.

1 Limbile în documente și baze de date oficiale

Engleza, limbile străine, o gamă de limbi R/M și limbile imigranților sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică în Scoția. Învățarea și predarea englezei în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Marea Britanie este (co-) finanțată în Belgia, Belizei, Brunei, Canada, Cipru, Insulele Falkland, Germania, Gibraltar, Italia și Olanda. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată și ratificată de Marea Britanie. În Scoția, următoarele limbi R/M sunt recunoscute în Cartă: scoțiana și scoțiana gaelică. Există ofertă educațională oficială, la nivel regiunii, sprijinită de Cartă, pentru scoțiana gaelică.

În Scoția mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date din registrele municipale, recensământ și sondaje periodice actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba folosită acasă, o întrebare despre limba principală și o întrebare legată de competența în limba engleză, scoțiană sau scoțiana gaelică pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scriasă respectiva limbă.

Legea limbii gaelice (Scoția) din 2005 solicita crearea unui *Plan Național pentru Limba Gaelică* iar guvernul scoțian s-a angajat să consolideze statutul acestei limbi, al învățării și utilizării acesteia. Guvernul a publicat recent proiectul Planului Național pentru Limba Gaelică pe 2012–2017¹ ce include elaborarea unui curriculum pentru gaelică. Poziția relativ favorabilă acordată limbii gaelice a ridicat întrebări referitoare la poziția limbii Scots care este, alături de Ulster Scots, și ea recunoscută în cadrul *Cartei europene a limbilor regionale sau ale minorităților. Raportul Grupului de Lucru Ministerial pentru Limba Scots* (noiembrie 2010)² cerea guvernului scoțian să dezvolte o politică lingvistică pentru Scots, cât și prezentarea Scoției pe plan internațional ca țară trilingvă.

Politicile și practicile referitoare la limba engleză ca limbă adițională (EAL) și sprijinul pentru nou-sosiți au fost revizuite în 2009.³ Raportul asociat recomandă diseminarea bunelor practici ale autorităților locale pe scară mai largă, inclusiv: recepția nou-sosiților și abordări referitoare la evaluarea inițială și pe parcurs a acestora; asigurarea posibilității pentru copiii și tinerii

¹Scotland's Census 2001: Gaelic Report 2005, General Register Office for Scotland.

²Scotland's Population 2010, The Registrar General's Annual Review of Demographic Trends, August 2011.

³Pupils in Scotland 2009, Scottish Government Publications.

⁴Scottish Government, Pupil Census, Supplementary Data 2011.

⁵TESS 4/6/2010.

¹www.scottish.parliament.uk/parliamentarybusiness/CurrentCommittees/45383.aspx

²Report of the Ministerial Working Group on the Scots Language, November 2010.

³Count Us In report, 2009 www.ltscotland.org.uk/Images/cuimnns_tcm4-618947.pdf

nou-sosiți de a folosi prima lor limbă ca instrument de învățare; furnizarea unui program de formare bine conceput pentru ca personalul să poată satisface cât mai eficient nevoile copiilor și tinerilor nou-sosiți.

La nivelul Regatului Unit există mecanisme oficiale de colectare a datelor referitoare la diversitatea lingvistică sub forma datelor de registru municipal, date de recensământ și date de anchetă actualizate periodic.

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	fară sprijin	1 an	nu există	>1 zi	specializată	nu există	total
LS	fară sprijin	<1 an	nu există	<0.5 zi	nu există	nu există	parțial
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	1 an	nu există	<0.5 zi	specializată	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Scoțiana gaelică
LS	Chineza, franceza, germana, italiana, spaniola – dar adesea în sectorul privat

Un număr mic, dar în creștere, de instituții de învățământ pre-școlar oferă limbi străine, în principal în sectorul privat, existând însă și autorități locale care oferă limbi străine de la vârsta de trei ani. Dacă au nevoie, toți copiii cu deprinderi limitate de limba engleză primesc sprijin suplimentar din partea unui personal cu calificare combinată, EAL și non-EAL. Limba gaelică este disponibilă într-un număr mic de instituții pre-școlare (aproximativ 2000 de copii înscriși). Oferta de limbi ale imigranților este rară.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coherent and explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	localizat	din primul an	în timpul programului	fără	standard național	norme ale școlii	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	doar din ultima etapă	în timpul programului	fără	standard național	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori	generală	specializată	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul primar

LR/M	Scotiana gaelică
LS	Franceza, germana, spaniola: opțional

Scotia a adoptat de timpuriu limbile străine în ciclul primar (1992), practic, până în 2005, în toate școlile primare scoțiene predându-se o limbă străină. Franceza a fost și rămâne dominantă (față de spaniolă, germană, italiană și gaelică). Toți tinerii au dreptul de a învăța cel puțin o limbă străină începând cu ultima etapă a școlii primare, dar acest lucru nu este obligatoriu. *Curriculum-ul de Excelență* oferă orientări clare referitor la predarea limbilor străine (LS), nivelul-țintă care trebuie atins până la sfârșitul ciclului primar trebuind să fie A1, conform *Cadrului European Comun de Referință* (CEFR) al Consiliului European. În majoritatea cazurilor, predarea LS este limitată la ultimii doi ani de școală primară – de la 10 la 12 ani, având alocat un buget de timp restrâns. Există temeri recente care privesc formarea cadrelor didactice și susținerea din partea autorităților locale (din cauza reducerii finanțării).¹

Învățarea limbii gaelice a fost tratată în mod fundamental diferit odată cu înființarea, începând din 1986, a unităților de studiu prin intermediul limbii gaelice în cadrul școlilor primare din întreaga Scoția, completată cu oferta de educație pre-școlară în gaelică în mai multe regiuni. Cel mai recent raport al Inspectoratului pentru Educație al Maiestății Sale (HMIE)² a constatat că există 2312 copii educați prin intermediul gaelicului în școala primară, pentru majoritatea aceasta nefiind prima limbă. Gaelica este, de asemenea, oferită ca a doua limbă într-un număr de școli primare.

Toți cei nou-sosiți din școlile principale primesc sprijin la limba engleză, înainte și în timpul orelor de program, abilitățile acestora fiind evaluate și monitorizate în mod regulat de către un specialist EAL. Oferta de limbi ale imigranților este rară.

¹"Pupils risk being lost in translation", Edinburgh Evening News 16/4/2010.

²HMIE, Gaelic Education: Building on the successes, addressing the barriers, 21 June 2011.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	coerent și explicit	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	localizat	în timpul programului	5–10	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	coerent și explicit	absent	în timpul programului	fără	standard al școlii	conform CEFR	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprrijn pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	N/A
LR/M	profesori de limbi	generală	specializată	N/A	N/A
LS	profesori de limbi	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	incorporată în formare

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Scotiana gaelică
LS	În general franceza, germana sau spaniola. De asemenea, chineza și italiana: una dintre aceste limbi este obligatorie/opțională
LI	Chineza, rusa, urdu

Limbile moderne reprezintă o parte integrantă a Curriculum-ului de Excelență, toți copiii având dreptul să studieze o limbă modernă ca parte a școlarității obligatorii (S1–S3). Măsura are în vedere obiectivul de a atinge cel puțin nivelul A2 conform CEFR, acest lucru realizându-se pentru majoritatea elevilor pe parcursul școlarității obligatorii (S1–S3), mai degrabă decât în etapa liceală (S4–S6). Guvernul scoțian își propune să pună în aplicare politici menite a asigura învățarea de către fiecare copil a două limbi pe lângă limba maternă.

Cu toate acestea, situația actuală a limbilor străine în școlile secundare este îngrijorătoare. Dacă în anul 2001 practic toți elevii studiau o limbă până în al IV-lea an de învățământ secundar, în 2010 procentul scăzuse la 67%.¹ Franceza reprezintă circa 70% din cei înscriși la examen, urmată de germană (circa 16%) și spaniolă (circa 10%). În pofida declinului de ansamblu, spaniola a rămas pe creștere.² La niveluri mai avansate, situația este mult mai stabilă.³

În 2011, peste jumătate din autoritățile locale din Scoția raportau existența cel puțin a unei școli secundare în care limbile nu erau obligatorii, școlile respective interpretând 'dreptul' de a învăța limbi străine ca fiind deja acoperit în școala primară.⁴ Presiunile asupra cheltuielilor publice au avut impact asupra angajării asistenților de limbi străine în școli (de la 285 în 2005 la 59 în 2011), fapt care a generat proteste publice din partea Consulilor Generali străini, cât și preocupări cu privire la competitivitatea companiilor scoțiene în viitor.⁵ Există dificultăți serioase în a asigura continuitate în ciclul secundar celor care studiază prin intermediul limbii gaelice, doar 36 de școli având acest tip de ofertă, în general restrânsă la primii doi ani de învățământ secundar.

Limba Scots nu se predă ca disciplină de sine stătătoare, fiind însă limba cu care mulți copii vin de acasă. Școlile sunt, prin urmare, încurajate să facă uz de acest lucru și să ofere elevilor șansa de a veni în contact cu aspecte ale limbii Scots în cadrul unor discipline curriculare.

Există un curriculum clar pentru predarea limbii engleze ca prima sau a doua limbă. Nou-sosiții primesc sprijin suplimentar, disponibilitatea acestuia variind semnificativ pe teritoriul Scoției. Există o ofertă ocazională de limbi ale imigranților pentru copiii din zone cu populație mare de imigranți, accentul fiind, însă, pe limba engleză pentru a încuraja integrarea.

¹Modern Languages Excellence Report, Scottish CILT, 2011.

²Modern Languages Excellence Report, Scottish CILT, 2011.

³Modern Languages Excellence Report, Scottish CILT, 2011.

⁴The survey was carried out by TESS and reported as: 'Poor language skills put Scots at disadvantage', TESS 25/3/2011.

⁵'Backlash from diplomats over language cuts', Scotland on Sunday, 4/12/11.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru limbile R/M și ale imigranților)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	național	total
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	național	total
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	național	parțial

Învățământul superior (în trei universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	numai limba națională	numai limba națională	toți	național sau instituțional	numai internaționali	obligatoriu	opțional
Universitatea B	numai limba națională	numai limba națională	restricționat	național sau instituțional	numai internaționali	obligatoriu	opțional
Universitatea C	numai limba națională	numai limba națională	toți	conform CEFR	numai internaționali	obligatoriu	opțional

Universitățile din Scoția suferă de pe urma unor presiuni financiare severe, ceea ce a provocat temeri cu privire la viitorul unor departamente de limbi din unele universități, în special în cazul limbilor mai puțin predate. Parlamentul scoțian a fost petiționat pentru a asigura sprijin specific limbilor 'de importanță strategică și vulnerabile' similar celui existent în Anglia.

Cele mai recente date provenite de la *Autoritatea pentru Calificări din Scoția* arătau că oferta de limbi moderne în învățământul profesional și tehnic și superior era în pragul colapsului total.¹ Analiza a evidențiat faptul că ideea, auto-perpetuată în rândul angajatorilor și celor care fac prognoze privind abilitățile, potrivit căreia 'limba engleză este suficientă' a avut un efect negativ asupra ofertei de limbi la nivelul învățământului profesional și tehnic și superior.

¹ *La Grande Illusion: Why Scottish further education has failed to grasp the potential of modern languages*, Scottish Languages Review, Issue 23, Spring 2011, Hannah Doughty, University of Strathclyde.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	Regulat	regulat

Programele radio sunt transmise în principal în limba engleză, existând, însă, și emisiuni zilnice în limba gaelică la postul BBC Radio Nan Gàidheal. Programele de televiziune sunt în general în limba engleză și gaelică, dar există, de asemenea, emisiuni în senegaleză, hindi, daneză și în limbajul mimico-gestual. Din 2008, funcționează BBC Alba, un canal BBC în limba Scottish Gaelic, disponibil prin televiziunea digitală, satelit și online, cu o audiență săptămânală de peste 500.000 de persoane. Filmele în limbi străine din Scoția sunt invariabil difuzate în limba originală și cu subtitrare, atât la cinema cât și la televiziune. Sunt disponibile și programe radio-TV în limbi străine și R/M, de pildă pe canale Freeview, online și satelit. Limbajul mimico-gestual este oferit în mod regulat la evenimentele media importante în toate orașele. Ziarele sunt disponibile într-un repertoriu larg de alte limbi în orașele mari.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate la nivel de oraș

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Glasgow Edinburgh Aberdeen			Edinburgh	
3-4						
1-2			Glasgow Edinburgh Aberdeen	Glasgow	Glasgow	Glasgow Edinburgh

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
<ul style="list-style-type: none"> = Servicii educaționale = Servicii de urgență = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică = Servicii de imigrare și integrare 	<ul style="list-style-type: none"> Servicii de urgență Servicii de transport Servicii de imigrare și integrare = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică

În orașele recenzate, poliția, instanțele de judecată, serviciile de sănătate și administrația locală folosesc extensiv servicii de traducere și interpretariat și se întreprind eforturi pentru a furniza informații, în scris și online, într-o varietate de limbi. Comunicarea scrisă este, de obicei, în engleză și gaelică, fiind disponibilă și într-o mare varietate de alte limbi. Limbile respective sunt selectate din perspectiva limbilor comunităților deservite. Atât Edinburgh cât și Glasgow vizează extinderea competențelor de limbă gaelică ale funcționarilor publici, în conformitate cu Legea planului național pentru limba gaelică (Scoția) 2005.

8 Limbile în mediul de afaceri

Sondajele din Scoția pe tema necesarului de competențe tind să nu identifice drept o problemă lipsa competențelor lingvistice¹. Totuși, o privire mai atentă asupra acestor cercetări a evidențiat faptul că angajatorii scoțieni au mai degrabă tendința de a eluda problema necesarului de competențe lingvistice prin orientarea exportului exclusiv către țări anglofone sau țări unde pot găsi cu ușurință vorbitori de limba engleză.² Există în mod clar o dimensiune lingvistică în componența celei mai frecvent raportate bariere în calea exportului – dificultăți în a găsi parteneri de încredere în străinătate.

¹ Leitch Review of Skills, 'Prosperity for all in the global economy: world class skills' (2006), and Futureskills Scotland (2007), Skills in Scotland (2006), Glasgow, Scottish Enterprise.

² Modern Languages Excellence Report, Scottish CILT, 2011.

Principalele rezultate de ansamblu

Precum o confirmă cercetarea Language Rich Europe, gaelica se bucură de un nivel ridicat de susținere politică, atât prin Planul pentru limba gaelică cât și prin solicitarea continuă pentru studii prin intermediul limbii gaelice venită din partea părinților. Statutul acesteia este foarte diferit de cel al altor limbi vorbite și utilizate în Scoția. Un studiu referitor la limbile comunitare (termenul folosit în Regatul Unit pentru a desemna ceea ce LRE consideră limbi ale imigranților), publicat în 2006¹, a constatat că, pentru copiii de vârstă școlară, există ofertă de studiu pentru 21 astfel de limbi în cadrul unor clase complementare, dar și o lipsă totală a ofertei pentru restul limbilor vorbite, inclusiv Scots. Cea mai semnificativă ofertă era pentru urdu, în cazul căreia au fost identificate 42 de clase complementare și ofertă în sistemul regulat al școlilor primare și secundare, inclusiv oportunități de a o studia ca limbă modernă. Deși chestiunea învățării limbilor străine pare să-și facă, în prezent, loc pe agenda politică, trebuie în mod clar insistat pe evidențierea beneficiilor sociale, culturale, intelectuale și economice pentru Scoția, precum și a necesității investiției în programe de formare de calitate pentru profesori.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Guvernul scoțian a stabilit recent obiectivul ca fiecare copil din Scoția să învețe două limbi pe lângă limba maternă (conform Acordului Consiliului European de la Barcelona). Guvernul intenționează să pună în aplicare această decizie pe parcursul a două legislaturi și a înființat un grup de lucru care urmează să raporteze miniștrilor, cu recomandări, în 2012.¹

Grupul de Excelență pentru Limbi Moderne, prezidat de SCILT, Centrul Național pentru Limbi din Scoția, a publicat un raport care arată clar modul în care studiul limbilor străine moderne se încadrează în curriculum-ul de excelență, stabilind și pașii care trebuie făcuți pentru a asigura, promova și spori oferta de limbi moderne în Scoția.² Este o realizare pozitivă faptul că s-au stabilit standarde în conformitate cu *Cadrul European Comun de Referință* al Consiliului Europei, acestea trebuind să fie atinse de toți copiii până la sfârșitul școlii primare (A1) și după primii trei ani din ciclul secundar (A2).

Bacalaureatul scoțian la limbi este o altă inițiativă interesantă și promițătoare, menită să creeze o punte de legătură între școală și universitate și să dezvolte abilități de învățare, viață și muncă.

¹Provision for community language learning in Scotland, Scottish CLT/University of Stirling, 2006.

¹Record of debate in Scottish Parliament 8/12/11, Scottish Parliament website.

²Modern Languages Excellence Report, SCILT, March 2011.

19 REGATUL UNIT

19.4 Irlanda de Nord

Teresa Tinsley și Philip Harding-Esch

Contextul de țară

Irlanda de Nord are o populație de 1,8 milioane de oameni. Limba engleză este limba de bază, recensământul din 2001 constatând, totuși, că 10% din populație a raportat 'cunoștințe' de irlandeză.¹ De la stabilizarea situației politice la finele anilor 1990, Irlanda de Nord a atras un număr tot mai mare de migranți. În urma recensământului din 2001, grupurile lingvistice identificate ca fiind cele mai semnificative au fost chineza, araba și portugheza; cu toate acestea, imigrația de dată recentă din țări ale Uniunii Europene (Aderarea Opt - A8) a generat o prezență semnificativă a polonezei, urmată de lituaniană. 3% din elevii de școală primară au în prezent o altă limbă decât engleza ca prima limbă, procentul crescând la 11% în Dungannon, districtul cu cea mai pronunțată diversitate.²

1 Limbile în documente și baze de date oficiale

Engleza, limbile străine și o gamă de limbi R/M sunt reglementate în legislația lingvistică și/sau în documente de politică lingvistică în Irlanda de Nord. Învățarea și predarea englezei în străinătate pentru copii și/sau adulți originari din Marea Britanie este (co-)finanțată în Belgia, Belize, Brunei, Canada, Cipru, Insulele Falkland, Germania, Gibraltar, Italia și Olanda. *Carta europeană a limbilor regionale sau minoritare* a fost semnată și ratificată de Marea Britanie. În Irlanda de Nord, următoarele limbi R/M sunt recunoscute în Cartă: irlandeza și Ulster Scots. Există ofertă educațională oficială, la nivel regional, sprijinită de Cartă, pentru irlandeză.

În Irlanda de Nord mecanismele oficiale de colectare a datelor asupra diversității lingvistice la nivel național se concretizează în date din registrele municipale, recensământ și anchetă periodic actualizate. În cadrul acestor mecanisme de colectare a datelor, limba națională, limbile R/M și varietăți ale limbilor imigranților sunt abordate prin intermediul unei întrebări despre limba principală și o întrebare legată de competența lingvistică pentru a afla cât de bine poate fi vorbită/înțeleasă/citită/scriasă respectiva limbă.

Acordul Good Friday din 1998 a stabilit principii de respect și toleranță în privința diversității lingvistice. 'Limba irlandeză, Ulster Scots și limbile diferitelor minorități etnice' erau toate menționate explicit ca având o contribuție la 'bogăția culturală' a provinciei.¹ *Comisia de Limbă Nord/Sud*, înființată la 2 decembrie 1999 și care cuprinde două agenții separate, *Foras na Gaeilge* (Agenția pentru limba irlandeză) și *Tha Boord o Ulster-Scotch* (Agenția pentru Ulster-Scots), promovează irlandeza și Ulster Scots și pune în aplicare politicile convenite de către miniștrii din Consiliul Ministerial Nord Sud (NSMC) din Irlanda de Nord și Republica Irlanda cu privire la aceste două limbi. În august 2000, Ministerul Educației din Irlanda de Nord a înființat *Comhairle na Gaelscolaíochta* pentru a încuraja și facilita dezvoltarea strategică a învățământului în limba irlandeză și pentru a oferi îndrumare și consiliere în sectorul unde se utilizează limba irlandeză.

Există publicate cerințe obligatorii legate de predarea limbilor străine doar pentru nivelul gimnazial (11–14 ani).² În 2006 Ministerul Educației a comisionat elaborarea unei Strategii Comprehensive pentru Limbi în Irlanda de Nord, 'luând în considerare toate aspectele legate de limbi: la nivelul învățământului primar, secundar, profesional și tehnic și superior, engleza ca limbă adițională, limbi pentru mediul de afaceri, limbile din Irlanda de Nord, limbi materne ale imigranților, limbaj mimico-gestual, limbi pentru nevoi speciale', raportul urmând a fi prezentat.³ Programul numit *Sprijin* pentru limba engleză (EAL) a fost revizuit complet în 2005–2009 prin intermediul inițiativei Fiecare școală, o școală bună – *Sprijin* pentru elevii nou-sosiți, lansată la 1 aprilie 2009.

Guvernul britanic recunoaște limbile irlandeză și Ulster Scots din Irlanda de Nord în rândul limbilor incluse în Carta europeană (ECRML).

¹Northern Ireland Statistics and Research Agency (NISRA) (2002) Northern Ireland Census 2001: Key Statistics Report. Belfast: HMSO.

²Registrar General Northern Ireland Annual Report 2010, Northern Ireland Statistics and Research Agency, 2011. Pupil data from School Census, October 2010.

¹Agreement reached in the Multi-Party Negotiations ('The Good Friday Agreement') (1998) Government of the United Kingdom and the Government of Ireland.

²www.nicurriculum.org.uk/key_stage_3/areas_of_learning/modern_languages/

³www.arts.ulster.ac.uk/nils/index.php

LN=Limba/limbi națională/e
LS=Limbi străine
LR/M=Limbi regionale/ale minorităților
LI=Limbile imigranților

2 Limbile în învățământul pre-școlar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

	Grup țintă	Durată	Cerințe minime de mărime a grupului	Zile pe săptămână	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	≥2 ani	>10	>1 zi	specializată	specializată	total
Sprijin suplimentar pentru LN	toți	≥2 ani	nu există	0.5–1 zi	specializată	specializată	total

Limbile în învățământul pre-școlar

LR/M	Irlandeza
-------------	-----------

Copiii cu deprinderi limitate de limba engleză primesc adesea sprijin suplimentar, iar profesorii care oferă acest tip de sprijin beneficiază de formare inițială și continuă. În general, limbile străine nu se predau la nivel pre-școlar, însă există 44 de instituții de învățământ pre-școlar cu predare în limba irlandeză¹ și cel puțin o grădiniță particulară bilingvă franceză-engleză.²

¹ www.deni.gov.uk/index/85-schools/10-types_of_school-nischools_pg/schools_-_types_of_school-irish-medium_schools_pg/schools_-_types_of_school_lists_of_irishmedium_schools_pg.htm

² Report of the Review of Irish medium education, Department for Education for Northern Ireland, undated.

3 Limbile în învățământul primar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	general	înainte de integrare	toți	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Debutul predării limbilor	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	coerent și explicit	larg răspândit	din primul an	în timpul programului	>10	standard al școlii	nespecificat	total
LS	toți	coerent și explicit	localizat	din primul an	parțial în timpul programului	fără	standard național	nespecificat	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Mobilitate
Sprijin suplimentar pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A
LS	profesori	fără	specializată	fără

Limbile în învățământul primar

LR/M	Irlandeza
LS	Franceza, spaniola: opțional

Educația prin intermediul limbii irlandeze (IME) a luat amploare în Irlanda de Nord odată cu înființarea de către părinți a primei școli primare cu predare în irlandeză, în afara sistemului de masă, în 1971. 1,67% din toți elevii școlilor primare urmează acum școli de tip IME sau sunt înscriși în unități de tip IME în cadrul școlilor primare de limbă engleză, numărul acestora fiind în creștere de la an la an. IME este sprijinită de politici guvernamentale.

Limbile moderne nu și-au găsit loc în noul curriculum pentru ciclul primar din Irlanda de Nord, revizuit în 2007, în pofida evaluării pozitive a unor proiecte-pilot desfășurate între 2005 și 2007 și care au cuprins 21 de școli unde se predă în principal franceza, dar și spaniola. În ciuda absenței din curriculum, un sondaj din 2007 a constatat că 57% din școlile primare participante au găsit modalități de a oferi o a doua limbă, deși, în peste jumătate din cazuri, sub formă de activitate extra-curriculară. Noul curriculum încurajează predarea limbilor moderne într-un cadru multidisciplinar, existând îndrumări scrise pentru a ajuta profesorii să dezvolte și să integreze predarea în acest mod. Ghidul include resurse online pentru germană, franceză, irlandeză și spaniolă. Din 2008, Ministerul Educației din Irlanda de Nord finanțează un Program de limbi pentru ciclul primar care a permis ca profesori peripatetici de spaniolă sau irlandeză să lucreze alături de învățătorii titulari ai clasei la nivel Key Stage 1 (limba poloneză a fost și ea inclusă din 2009). Programul a fost criticat pentru că a exclus franceza, limba cea mai frecvent predată în învățământul secundar. Până în 2009, participaseră 247 de școli la programul de limba spaniolă și 76 la cel de irlandeză.¹

Nou-sosiții primesc sprijin intensiv la limba engleză, înainte și în timpul orelor de program, existând un efort concertat de sprijin EAL în ultimii ani deoarece Irlanda de Nord a primit un număr tot mai mare de imigranți. Nu există ofertă pentru limbi ale imigranților cu excepția, ocazională, a polonezei.

¹Primary languages in Northern Ireland: too little, too late? Purdy et al, Language Learning Journal vol. 38, 2, 2010.

4 Limbile în învățământul secundar (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

Organizare

	Curriculum	Sprijin suplimentar pentru nou-sosiți	Testare diagnostic inițial	Monitorizarea competențelor lingvistice
Sprijin pentru LN	general	înainte de integrare	absent	standard național

	Grupuri țintă	Curriculum	Utilizarea limbilor ca mediu de instruire (CLIL)	Orar	Cerințe de mărime minimă a grupului	Monitorizarea competențelor lingvistice	Nivel de performanță care trebuie atins	Existența finanțării de stat
LR/M	toți	general	localizat	în timpul programului	>10	standard național	norme naționale sau regionale	total
LS	toți	general	absent	în timpul programului	fără	standard național	nespecificat	total

Predare

	Calificările profesorilor	Formare inițială pentru profesori	Formare continuă pentru profesori	Nivelul de limbă necesar	Mobilitate
Sprijin pentru LN	profesori de limbi	specializată	specializată	nespecificat	N/A
LR/M	profesori de limbi	specializată	specializată	N/A	N/A
LS	profesori	specializată	specializată	standarde naționale sau regionale	sprijin financiar informal

Limbile în învățământul secundar

LR/M	Irlandeza
LS	Obligatoiu: o limbă dintre franceză, germană, spaniolă

Situația în privința limbilor străine moderne în școlile secundare din Irlanda de Nord s-a deteriorat rapid din clipa în care limbile au devenit opționale după primii trei ani de învățământ secundar, ca parte a reformei curriculare din 2007. Acest lucru a dus la o scădere cu 19% a cifrei participanților la examenele GCSE în interval de trei ani, limba franceză, ca primă limbă străină predată, fiind cea mai afectată. Spaniola este în prezent cea de a doua limba modernă predată ca frecvență, reușind să-și mențină poziția. Și germana a suferit un declin. La nivel gimnazial, multe școli impun elevilor studiul a două limbi.

Până la introducerea Curriculum-ului din Irlanda de Nord în 1989, irlandeza era cea mai frecvent predată limbă după franceză, în ciuda faptului că era predată doar în Sectorul Subvenționat (catolic), păstrându-și poziția în privința înscrierilor la GCSE până în 2002. Irlandeza a fost exclusă din rândul limbilor obligatorii în școală în Curriculum-ul din Irlanda de Nord¹, fiind însă re-introdusă în 2006. În 1993 s-a promovat un examen GCSE prin intermediul limbii irlandeze (Gaeilge) pentru a răspunde nevoilor unui număr relativ mic de elevi de nivel post-primar instruiți în irlandeză. Educația în limba irlandeză prezintă aici mai multe dificultăți decât la primar ca urmare a lipsei de profesori abilitați să predea alte discipline prin intermediul limbii irlandeze la acest nivel. Mai puțin de 0,5% din toți elevii din învățământul secundar studiază prin intermediul limbii irlandeze.

În intervalul de vârstă 16–18 ani, cifra celor care studiază limbi a rămas constantă, scăzând totuși odată cu micșorarea cifrei de ansamblu. Tendința arată un declin semnificativ al francezei; germana scade mai puțin, comparativ cu baza de pornire mai redusă; spaniola câștigă încă adepti, iar irlandeza își menține echilibrul.

Nou-sosiții primesc sprijin suplimentar la limba engleză înainte și în timpul orelor de program. Nu există un diagnostic bazat pe nevoi al competențelor de limba engleză anterior admiterii în învățământul secundar, însă acestea sunt monitorizate regulat cu instrumente standard adecvate vârstei. Ca și în cazul învățământului primar, se manifestă în ultimii ani un efort concertat de sprijin EAL deoarece Irlanda de Nord a primit un număr tot mai mare de imigranți. Nu există ofertă pentru limbi ale imigranților.

¹McKendry, E. (2007) Minority-language Education in a Situation of Conflict: Irish in English-medium Schools in Northern Ireland. *International Journal of Bilingual Education and Bilingualism*. Vol. 10, No. 4, 2007, 394–409.

5 Limbile în învățământul profesional și tehnic și superior

Învățământul profesional și tehnic (în trei instituții) (Nu există ofertă pentru limbile imigranților)

		Gama programelor de limbi	Curriculum	Nivelul vizat	Existența finanțării de stat
LR/M	Instituția A	limitată	coerent și explicit	N/A	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	N/A	parțial
	Instituția C	limitată	coerent și explicit	N/A	parțial
LS	Instituția A	largă varietate	coerent și explicit	conform CEFR	parțial
	Instituția B	largă varietate	coerent și explicit	național	parțial
	Instituția C	largă varietate	coerent și explicit	național	parțial

Învățământul superior (în două universități)

	Limba/-ile de predare	Limbile folosite pe website	Grupuri țintă pentru sprijin suplimentar la limba națională	Nivelul vizat la limbi străine	Recrutarea studenților din alte țări	Mobilitatea studenților filologi	Mobilitatea studenților ne-filologi
Universitatea A	numai limba națională	numai limba națională	toți	național sau instituțional	numai internaționali	obligatoriu	opțional
Universitatea B	numai limba națională	numai limba națională	toți	național sau instituțional	internaționali și imigranți	obligatoriu	opțional

Precum în restul Regatului Unit, în cadrul studiilor profesionale și tehnice se acordă foarte puțină atenție limbilor, deși cele două universități din Irlanda de Nord (Queen's University Belfast și University of Ulster) au ofertă pentru limbi în combinație cu alte specializări, precum și programe de licență pentru limbile străine predate în școală. Cu toate acestea, Queen's University Belfast și-a închis departamentul de germană în 2009, ceea ce reflectă presiunea pusă asupra limbilor în învățământul superior din întregul Regat Unit. Irlanda de Nord este departe de a fi în măsură să producă un număr de lingviști îndestulător pentru limbile cel mai probabil a fi cerute de mediul de afaceri pe viitor, cum ar fi limbile asiatice și o gamă mai largă de limbi europene.

6 Limbile în mass-media audiovizuală și presă (într-un oraș – doar Belfast)

Producții TV în limbi non-naționale	Filme la cinema în limbi non-naționale	Programe în limbi RM în afara regiunii	Existența limbajului mimico-gestual la TV
subtitrat	subtitrat	Regulat	regulat

Programele radio sunt disponibile în principal în limba engleză, incluzând câteva ore pe săptămână în limba irlandeză și câteva minute în cantoneză. Programele de televiziune sunt în principal în limba engleză, dar există emisiuni regulate în limba irlandeză, Scots Gaelic, franceză și Ulster Scots. În acest context, conceptul de 'canale terestre' devine demodat în era televiziunii digitale, când posturile TV și radio în limbi străine sunt larg accesibile prin canale Freeview, online și satelit. Limbajul mimico-gestual este oferit în mod regulat la evenimente media importante. Presa de limbă străină nu este mereu disponibilă în format fizic, fiind însă larg disponibilă în format digital.

7 Limbile în serviciile și spațiile publice

Strategii lingvistice instituționalizate în Belfast

Numărul limbilor vorbite	Prezența pe internet	Traducători și interpreți externi sau interni	Competențe în alte limbi decât cea națională în fișa postului	Recrutarea unor vorbitori de limbi	Ofertă de cursuri de limbi pentru angajați	Situația competențelor lingvistice ale angajaților, actualizată regulat
>4		Belfast			Belfast	
3-4						
1-2				Belfast		

Facilități de comunicare

Top cinci facilități de comunicare orală	Top cinci facilități de comunicare scrisă
<ul style="list-style-type: none"> = Dezbateri politice și procese decizionale = Servicii de urgență = Servicii de sănătate = Servicii sociale = Servicii de natură juridică = Servicii de imigrare și integrare = Servicii turistice 	<ul style="list-style-type: none"> Servicii de urgență Servicii de sănătate Servicii sociale Servicii de imigrare și integrare = Servicii de transport = Servicii turistice

Acordul Good Friday, împreună cu imigrația recentă, pare să fi ridicat gradul de conștientizare asupra problemelor legate de limbă în viața publică, ca și a necesarului de servicii publice de traducere și interpretariat. Potrivit cercetării din cadrul Language Rich Europe, multe organisme publice din Belfast furnizează informații nu doar în irlandeză și, într-o măsură mai mică, în Ulster Scots, ci și în limbi cum ar fi poloneza, lituaniana, portugheza, slovacă, cantoneza și araba. Limbile respective sunt selectate din perspectiva limbilor comunităților deservite.

8 Limbile în mediul de afaceri

Deși ne-recenzați ca atare în cadrul Language Rich Europe, la fel ca în tot Regatul Unit, angajatorii din Irlanda de Nord nu sunt foarte sensibili la problema limbilor. Cu toate acestea, competențe lingvistice de calitate ar sprijini economia Irlandei de Nord în confruntarea cu provocări care merg de la creșterea exporturilor până la promovarea turismului și a investițiilor interne.

Principalele rezultate de ansamblu

Ultimul deceniu a fost martorul unor schimbări enorme în Irlanda de Nord. Dintr-o țară de emigrație și generatoare de conflict în ultima parte a secolului XX, a devenit mult mai pașnică și mai interconectată global, marcând o creștere a turismului, a transportului aerian low cost și a imigrației. Deși încă este, probabil, cea mai puțin diversă din punct de vedere lingvistic dintre cele patru națiuni ale Regatului Unit, istoria sa o face sensibilă la probleme de limbă și cultură, iar măsurile adoptate până în prezent au fost de natură inclusivă. Cu toate acestea, așa cum arată cercetările efectuate în cadrul Language Rich Europe, Irlanda de Nord are un profil modest în privința învățării limbilor străine, fiind necesar să acorde acum acestui sector o prioritate mult sporită la toate nivelurile sistemului educațional.

Inițiative și studii pilot promițătoare

Strategia pentru Limbi propusă în Irlanda de Nord, rezultat al consultării și discuțiilor de peste cinci ani cu cei care elaborează politici, este menită să furnizeze o evaluare a nevoilor și un plan de acțiune pentru întregul spectru al limbilor din educație, mediul de afaceri și viața publică, fiind în măsură să creeze oportunități pentru o dezvoltare bine coordonată.

Au existat câteva exemple încurajatoare în Irlanda de Nord în ceea ce privește formarea cadrelor didactice în domeniul limbilor. O dezvoltare de succes se înregistrează la Stranmillis University College prin introducerea unui modul opțional de limbi la ciclul primar, ceea ce a devenit o caracteristică incorporată în prezent în cursurile de Licență în Educație (BEd).¹ Ca răspuns la cererea de profesori de diverse discipline în sectorul post-primar cu predare în limba irlandeză, sector aflat în creștere, St Mary's University College, Queen's University Belfast și University of Ulster au format un parteneriat pentru a oferi un curs de nivel PGCE de un an studenților interesați să devină cadre didactice în învățământul secundar de limbă irlandeză. S-au alocat locuri suplimentare la cotele de admitere pentru PGCE la ambele universități, vizând solicitanții care doresc să predea irlandeza în sectorul post-primar de limbă irlandeză. La terminarea cursului, acești studenți vor primi un certificat în domeniul educației bilingve din partea St Mary's University College, pe lângă calificarea PGCE.

¹ Report of the Review of Irish medium education, Department for Education for Northern Ireland, undated.

Proiectul Language Rich Europe este realizat de un consorțiu format din peste 30 de instituții partenerere

Sponsored by

www.language-rich.eu

© **British Council** 2012 Brand and Design/C001
 Consiliul Britanic crează oportunități internaționale pentru populația din Regatul Unit și din alte țări și stabilește legături bazate pe încredere.
 A registered charity: 209131 (England and Wales) SC037733 (Scotland).

Publicat de y

ISBN 978-1-107-65613-0

